

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଳ୍ପ

ଓ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ

କିଶନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଳ୍ପ

ଓ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ

କିଶନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଟ

ଓ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଲେଖକ :

କିଶନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ପ୍ରକାଶକ :

ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା

କଟକରୋଡ଼, ଲକ୍ଷ୍ମୀସାଗର ଛକ

ଭୁବନେଶ୍ୱର - ୭୫୧୦୦୬

ମୁଦ୍ରଣ :

କେଦାର ପ୍ରିଣ୍ଟ ପ୍ରେସ୍

ଭୁବନେଶ୍ୱର

ପ୍ରଚ୍ଛଦ :

ଅସୀମ ବସୁ

ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ : ୨୦୦୧

ମୂଲ୍ୟ : ଟ ୬୦/-

ISBN 81-87467 - 08 - 8

**BHARATIYA BUDHIJIBIRA
SANKATA O ANYANYA
PRABANDHA**

(The Crisis of Indian Intellectual)

Author :

KISAN PATTANAYAK

Publisher :

SUBARNAREKHA

Cuttack Road,

Laxmisagar Chhach

Bhubaneswar-751006

Printer :

KEDAR PRINTING PRESS

Bhubaneswar

First Edition : 2001

Price : Rs. 60/-

କ୍ଷିମା ପଟ୍ଟନାୟକ (ଜନ୍ମ ୧୯୩୦, ଭବାନିପାଟଣା) ୧୯୬୨ରୁ ୧୯୬୭, ସମ୍ବଲପୁର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଲୋକସଭା ସଦସ୍ୟ ଥିଲେ । ୧୯୪୭ରେ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ୧୯୫୧ରେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗ ଦେଇ, ଗତ ୫୦ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ଧରି ସେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଭାରତବର୍ଷର ବିଭିନ୍ନ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଅଧୁନା ସେ ଭାରତୀୟ ସମାଜବାଦୀ ଜନ ପରିଷଦର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଡକ୍ଟର ରାମମନୋହର ଲୋହିଆଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ସହଯୋଗୀ ଥିଲେ ଓ ଡକ୍ଟର ଲୋହିଆଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଓ ସଂପାଦିତ ‘Mankind’ ମାସିକ ପତ୍ରିକାର ସହଯୋଗୀ ସଂପାଦକ ଭାବରେ ୧୯୫୭ରୁ ୧୯୬୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ୧୯୬୭ରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହିନ୍ଦୀ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ‘ସାମୟିକ ବାର୍ତ୍ତା’ର ପ୍ରଧାନ ସଂପାଦକ ଅଛନ୍ତି । ସେ ଡ୍ରୈମାସିକ ଓଡ଼ିଆ ବିଚାର ପତ୍ରିକା ‘ବିକଳ ବିଚାର’ର ବି ମୁଖ୍ୟ ସଂପାଦକ ଅଛନ୍ତି । ହିନ୍ଦୀରେ ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ନିବନ୍ଧ-ସଂକଳନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି- ‘ଭାରତ ଶୃଙ୍ଖୋଳା ହୋଗା’ ଓ ‘ବିକଳହୀନ ନେହିଁ ହେ ଦୁନିଆ’ । ଓଡ଼ିଆରେ ‘ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଳ୍ପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ’ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ନିବନ୍ଧ-ସଂକଳନ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଆଲୋଚନା ମୁଖ୍ୟତଃ ସମାଜତାତ୍ତ୍ୱିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ଏବଂ ତାଙ୍କର ବିଶିଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ତାଙ୍କର ବିଚାରର ବିକଳତା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥିତିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂତନ ଭାବରେ ଦେଖିବାରେ ନିହିତ । ଆମର ବିଶ୍ୱାସ ତାଙ୍କର ଆଲୋଚନାରୁଡ଼ିକର ଯୁକ୍ତିସିଦ୍ଧି ସଂଗଠନ ଓ ଉଗ୍ର ମୌଳିକତା ପାଠକ ପାଠିକାମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନଙ୍କର ବୋଧ ଓ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଦୀପ୍ତ କରିବ ।

‘ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଳ୍ପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧ’ ପରି ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ନିବନ୍ଧ-ସଂକଳନର ପ୍ରକାଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିବାରୁ ଆମେମାନେ ଆନନ୍ଦିତ ।

ପ୍ରକାଶକ

ସୂଚୀପତ୍ର

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଟ	-	୭
ଦେଶରକ୍ଷା ଓ ଭାରତୀୟ ମଣ୍ଡିତ	-	୨୫
ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଇତିହାସ	-	୩୯
ଇଣ୍ଡରନେଟ ଓ ବଳଦଗାଡ଼ି ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଘୋଷଣାପତ୍ର	-	୫୩
ଆଧୁନିକ ବିଶ୍ୱରେ ସମାଜବାଦର ନୂତନ ରୂପରେଖ	-	୭୩
ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ନବଦିଗତ	-	୯୧
ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ବିକଳ ବିନାଶ ଗରିବ ଦେଶର ବିକଳ	-	୯୮

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସଂକଟ

ଯେ କୌଣସି ସମାଜର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥୂଳତଃ ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । ପ୍ରଥମତଃ, ଯେଉଁମାନେ କଳାକାର, ସାହିତ୍ୟିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଦାର୍ଶନିକ ରୂପରେ ସୃଜନଶୀଳଭାବେ ସେଇ ସମାଜ ନିମନ୍ତେ ‘ବୁଦ୍ଧି’ ସଞ୍ଚୟ କରନ୍ତି ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଯେଉଁମାନେ ସମାଜର ରୀତିମତ ଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ଶିକ୍ଷକ, ଟେକ୍ନିସିଆନ୍, ଡାକ୍ତର, ଇଂଜିନିୟର ବା କିରାଣୀ କିଲଟର ଦାୟିତ୍ୱରେ ପରିବାହକରୂପେ ‘ବୁଦ୍ଧି’କୁ ନିୟୋଜିତ କରନ୍ତି । ଏ ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀର କୌଣସି ସମାଜ-ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ସଂଜ୍ଞା ଓ ଅନୁଶୀଳନ ଭିତରକୁ ଯିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଭିପ୍ରେତ ନୁହେଁ । ‘ପଲେନ ପରିଚୟତେ’ ସ୍ୱରୂପେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ଉର୍ବରତା, ମୌଳିକତା, ପ୍ରଭାବ ଓ ସିଦ୍ଧି; ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଗତିଶୀଳତା ଦ୍ୱାରାହିଁ ପ୍ରମାଣିତ ହେବା ବିଧେୟ-ବିଶେଷତଃ ଭାରତ ଭଳି ସମାଜରେ, ଯେଉଁ ସମାଜର ସାଂପ୍ରତିକ ଧର୍ମ କେବେହେଲେ ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ହୋଇ ନ ପାରେ; ଯାହାର ମର୍ମରେ ଅଗ୍ରଗତିର ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସଂଚାରିତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇ ସମାଜର ନୈତିକ ତଥା ଗୌତିକ କ୍ଷୟ ଉଭୟୋଭୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ନିଶ୍ଚିତ ।

ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଯେ ଅଧଃପତନର ଅବସ୍ଥା ଦେଇ ଗତି କରୁଛି- ଉତ୍କର୍ଷର ପଥରେ ନୁହେଁ- ଏହାର ଯଥାର୍ଥତା ପରୀକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଗତି-ଇସ୍ତାହାର ଉପରେ ନିର୍ଭର କଲେ କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ସଯିହାନ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । କିନ୍ତୁ ଯେ କୌଣସି ମାନବଧର୍ମୀ ସାମାଜିକ ପ୍ରଗତିର ଅମୋଗ ମାପଦଣ୍ଡ ସମାଜସ୍ଥ ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୈନନ୍ଦିନ ଚଳାଚଳ, ତା’ରି ଆନ୍ତରିକ ଅନୁଭୂତି ତଥା ବାହ୍ୟ ପରିବେଶ ସହିତ ସଂଯୋଗର ସାବଜାଳତା ଓ ଆଶାକୃତ ପ୍ରୟାସ । ଏ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କରିବା ସମାଜର ଅଗ୍ରଗତି ବା ଅଧୋଗତିକୁ ଜାଣିବାର କେବଳ ସିଧାସଳଖ ଉପାୟ ନୁହେଁ, ସହଜ ମଧ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ତା’ର ନିଜ ଜୀବନ ସାମାଜିକ ଭିତରେ ଏହାର ଉପଲବ୍ଧ କରିପାରିବ । ଏହି ଅନୁଭୂତି ଭିତରେ ଆମେ କେତେ ଧରଣର ଟେକ୍ନିସିଆନ୍‌ଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଶିକ୍ଷକ, କିରାଣୀ, ଡାକ୍ତର, ଦୋକାନୀ, ଓକିଲ, ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଓ ସାଂବାଦିକ ପ୍ରଭୃତି ଦ୍ୱିତୀୟୋକ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶ୍ରେଣୀର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ଆସୁ । ଠିକ୍ କହିବାକୁ ଗଲେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ଭଲମନ୍ଦ, ସୁଖଦୁଃଖ ଏଇମାନଙ୍କ ଚାଲିଚଳଣ, ଚରିତ୍ର ସ୍ୱଭାବ ସଙ୍ଗରେ ଗୁଢ଼ା । ଏର ଅନୁଭୂତିର ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜରେ ନାମ କଣ ? ଦୁର୍ବଳ ଜୀବନ ! ଗଳିତ ନୈତିକତା ! ଆତ୍ମାର ହତଶ୍ୱାସ ! ଜୀବନର (ଏବଂ ତେଣୁ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟର) ଘୋର ନିରର୍ଥକତା !

ଛାତ୍ରମିଛ, ଖୋସାମତ, ଗୟ, ଆତ୍ମହତ୍ୟା, ହତାଶା ପଛରେ ଲୁଚି ରହିଛି ପୌରୁଷହୀନତା, ସତ୍ୟରେ ଅବିଶ୍ୱାସ, ମାନବିକତାରେ ଅନାୟା ଏବଂ ସବୁଠୁ ବେଶି କ୍ଷୁଦ୍ଧଦାୟକ-ସାମାଜିକ ପ୍ରଗତି ପ୍ରତି ବିମୁଖତା । ଜାତୀୟ ଅଗ୍ରଗତି ହେଲାବେଳେ ଏଗୁଡ଼ିକର ସହାବସ୍ଥାନ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ଜାତି ବା ସମସ୍ତି ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟକୁ ସମ୍ମାନ କରିବା ଉଚିତ ସତ୍ୟତା ପଥରେ ଅଗ୍ରସର କରି ଚାଲେ ତା'ର ବ୍ୟକ୍ତି ଜୀବନର ଦୈନନ୍ଦିନ ଚଳାଚଳ, ଆଚାର ବ୍ୟବହାରରେ ଏପରି ବ୍ୟାଧି ଦେଖା ଯିବ ନାହିଁ । ଆଶା ଓ ଉପାହର ପ୍ରେରଣାରେ ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକ ଧର୍ମନୀରେ ଯେଉଁ ସାହସର ଉଷ୍ମ ଢେଉ ଖେଳିବ ତାର ଉଦ୍‌ବେଗନରେ ବହୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରତା ଧୋଇ ହୋଇଯିବ । ଏଣୁ ଆମର ପ୍ରଗତି ଇତ୍ତାହାରମାନଙ୍କରେ ଯେ ଗାନ୍ଧୀ ଗଲୁଟି ରହିଛି ଏହା ଅନୁମାନ କରିବା ପାଇଁ ଆତ୍ମପ୍ରତାରଣା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଆଇ ନପାରେ । ଏକ ଦିଗରେ ସାଧାରଣ ଲୋକର ହା-ହୁତାଶଭରା ସ୍ୱାଦହୀନ ଜୀବନ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ସମାଜର ଦ୍ୱିତୀୟୋକ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶ୍ରେଣୀ ଭିତରେ ଘୋର କ୍ଷୁଦ୍ରତା ଓ ଆବିକତା, ଜାତୀୟ ଅଧଃପତନର କୃଚକ ପ୍ରମାଣ । କୋର୍ଟ କଚେରୀ, ରାଜନୀତି ଓ ବ୍ୟବସାୟ କ୍ଷେତ୍ର ବିଷୟରେ ସାଧାରଣ ଲୋକ ଠିକ୍ କରି ସାରିଛି ଯେ ସାଧୁତା ଅସମ୍ଭବ । କିନ୍ତୁ ଅତି ପବିତ୍ର, ପରୋପକାରୀ ଓ ମାନବିକ ପେଶା ବୋଲାଉଥିବା ଡାକ୍ତରୀ, ଶିକ୍ଷକତା, ବୁଦ୍ଧାନ ଓ ରେଡ଼କ୍ରସ୍ତ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ କିପରି ମଣିଷତ୍ୱର ଗନ୍ଧ ନାହିଁ, କ୍ଷମତା ଓ ପଇସାର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କିପରି ଅଦାଲତର ପେଶକାର ଓ ହସପିଟାଲର ଡାକ୍ତର ବା ଚାଉଳ ବ୍ୟବସାୟୀ ଲକ୍ଷପତି ଓ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସାୟୀ କୁଳପତି କିମ୍ବା ରେଭିନ୍ୟୁ ପଠୁଆରୀ ଓ କଲେଜ ଅଧ୍ୟାପକ ଭିତରେ ଫରକ ବେଶି କିଛି ନାହିଁ- ଏହାର ଉଦ୍‌ଘାଟନ ଓ ଅନୁଶୀଳନ ଦେଶର ସୁପ୍ର ବିବେକକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରିବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏଠାରେ ଉଦ୍‌ଦିଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।

ଆମର ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ କେବଳ, ପ୍ରଥମୋକ୍ତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ସାମାଜିକ ଓ ଜାତୀୟ ଅଧଃପତନ ନିମନ୍ତେ ଦାୟିତ୍ୱ ଓ ତା'ର କାରଣ । ଆର୍ଥିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଉନ୍ନତିର ବହୁ ପଛରେ ପଡ଼ିଯାଇଥିବା ଏକ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଲୋକସମୂହକୁ ନବପ୍ରାଣରେ ଉଦ୍‌ଜୀବିତ କରିବାର ସର୍ବଦା ଦୁଇଟି ବାଟ ରହିଛି- ରାଜନୈତିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ । ପ୍ରଥମଟି ବିପ୍ଳବ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ନବଚୈତନ୍ୟ ବା ରେନେସାନ୍ସ ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ରାଜନୈତିକ ବିପ୍ଳବ ଦ୍ୱାରା ଲୋକସମୂହର ଆର୍ଥିକ, ସାମାଜିକ ଆଦି ଗୌତିକ କଲ୍ୟାଣ ଆଶା କରାଯାଏ ଏବଂ ନବଚୈତନ୍ୟ ଫଳରେ ବୌଦ୍ଧିକ, ନୈତିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ନବୋଦୟ ହୁଏ । ଏ ଦୁଇଟି ପ୍ରଣାଳୀ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ ଏବଂ ଗୌତିକ ବିପ୍ଳବ ପଛରେ ଯଦି ବୌଦ୍ଧିକ ନବୋଦୟର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ନ ଥାଏ କିମ୍ବା, ଅନ୍ୟ କଥାରେ, ବୌଦ୍ଧିକ ବିପ୍ଳବ ଯଦି ରାଜନୈତିକ ବିପ୍ଳବର ଦିଗଦର୍ଶକ ନ ହୋଇ କେବଳ ଏକ ଉପଶାଖା ହୋଇ ପରେ ବାହାରେ, ତାହା ଏକାକୀ ବିପ୍ଳବ ହୋଇଯିବ ଓ ତତ୍ତ୍ୱରୁ ଉଚ୍ଛୁତ ସତ୍ୟତା ବା ସାମାଜିକ ବିକାଶ କେବେହେଲେ

ମାନବୀୟ ଧାରାରେ ପରିହୃତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । କମ୍ପ୍ୟୁନିଷ ବିପ୍ଳବ ଏହାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ । ଏହା ପ୍ରଧାନତଃ ଏକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏହାର ଉପଶାଖା ଓ ଅଧୀନସ୍ଥ ରୂପେ ଦେଖାଦିଏ । ଏକ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ବିପ୍ଳବ ପାଇଁ ରାଜନୈତିକ ତଥା ସାଂସ୍କୃତିକ ବିପ୍ଳବ ଉଭୟ ସମାନ୍ୱୟ ରାବରେ ଆବିର୍ଭୂତ ହୋଇ ଜନମତକୁ ଉଦ୍‌ବେଳିତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଭାରତ ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଏକ ଗରୀୟସୀ ଉଦ୍‌ଦିଷ୍ୟତର କଳ୍ପନା କରୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଉଭୟ ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକତା ବୋଧକରିବା ଉଚିତ୍ ।

ଭାରତୀୟ ଦୁର୍ବିଜ୍ଞାପୀର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ ଉପର ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମାଜ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିର ନୈତିକ ଅଧୋଗତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେ ତା'ର ଶିକାର ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ସମାଜ ପରାଧୀନତାରୁ ମୁକ୍ତିଲାଭ ପରେ ସମାଜକୁ ଚଳାଇବା ନିମନ୍ତେ ଭାରତୀୟ ଦୁର୍ବିଜ୍ଞାପୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ଏକ ବିରାଟ ନୂଆ ଦାୟିତ୍ୱ ଆସି ପଡିଲା । ସେ ଦାୟିତ୍ୱ ହେଉଛି ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଆଗରେ ଯେଉଁ ବିବିଧ ସମସ୍ୟା ଅଛି ସେଗୁଡ଼ିକର ମନନ ଚିନ୍ତନ କରି ସମାଧାନର ମାର୍ଗ ଦେଖାଇବା, ବ୍ୟବସ୍ଥିତ ରୀତି ନୀତିକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି ରଚନାମୂଳକ ତଥା ନାଶମୂଳକ ସମାଲୋଚନା କରିବା । ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ମୌଳିକତାର ଦରକାର ଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନର ପୃଥିବୀ ଓ ଭାରତୀୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ । କାରଣ ଭାରତ ଯେପରି ଏକ ଯୁଗ-ସଂକଟ କାଳରେ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇ ନୂଆ ସମାଜ ହିସାବରେ ନିଜକୁ ଗଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲା ତାହା ମଧ୍ୟ ବିଲକ୍ଷଣ । ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲାବେଳକୁ ପ୍ରଚଳିତ ସତ୍ୟତା ବୁଣ୍ଡୁଡ଼ି ପଡୁଛି । ଦୁଇଟି ମହାଯୁଦ୍ଧର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଆଣବିକ ବୋମାର ଉତ୍ତାବନ ଏବଂ ଶାନ୍ତିକାଳରେ ମଧ୍ୟ ସତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଦୁଇଟି ଯୋଧୁମଣ୍ଡଳୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଯିବା, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ଅବସାନ ଓ ବିପ୍ଳବର ନିର୍ଭୁଲ ନିଦର୍ଶନ । ତାହାର ଏକପଟେ ଆଧୁନିକ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ଏବଂ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ହିଂସାମୁକ ଅନ୍ତର୍ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଅମାନୁଷିକ ଅଧିନାୟକ ବାଦର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି, ଏବଂ ଉଭୟ ମଧ୍ୟରେ ଅସରଳି କବ୍‌ହ ଓ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା- ଏ ପରିସ୍ଥିତି ଭିତରେ ଭାରତ ଭଳି ଏକ ଜନସମାଜ ପୃଥିବୀ ଭିତରାସ ବକ୍ଷରେ ଯେତେବେଳେ ବାଟ ଖୋଜିଲା କୌଣସି ପରିଷାର ରାସ୍ତା ତା ଆଗରେ ନ ଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ଗାରିମାରେ ସ୍ତବ୍ଧ ପ୍ରାଚ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ପକ୍ଷରେ ଇଂଲଣ୍ଡ, ରୁଷିଆ ବା ଆମେରିକା ଭଳି ଶିଳ୍ପନୀତ ଦେଶ ହେବାର ଆକାଂକ୍ଷା ସ୍ୱାଭାବିକ ଥିଲା । ଜାପାନ ଓ ଚୀନ ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ବାଟରେ ଏହି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅନୁକରଣର ଆଦର୍ଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯେକୌଣସି ମୂଲ୍ୟରେ ତାହା ହାସଲ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଆକାଂକ୍ଷାଟି ମୋଟ ଉପରେ ଏହି- 'ଆମେ ପଛୁଆ ଦେଶ । ଇଂଲଣ୍ଡ ଆମେରିକା ବା ରୁଷିଆ ଆଗୁଆ ଦେଶ । ସତ୍ୟ ଓ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବାପାଇଁ ଆମକୁ ସେମାନଙ୍କ ପରି ହେବାକୁ ହେବ । ତାଙ୍କର ବଡ଼ ବଡ଼ ଶିଳ୍ପ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଆମେ ଏହା କରିପାରିବା' । ଭାରତୀୟ ମଣ୍ଡିତ ଏହି ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ସହଜ ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ

କରିପାରି ନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ବୃଦ୍ଧ ଉପନିଷଦର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅତୀତର ପରମ୍ପରା ନୁହେଁ । କାରଣ ଚୀନରେ ମଧ୍ୟ କନଫୁସିଅସ୍ ପରମ୍ପରା ଥିଲା । ସତ୍ୟତାର ଯୁଗ ବଦଳିଲା ପରେ ପୁରୁଣା ପରମ୍ପରାକୁ ଛାଡ଼ିବାପାଇଁ ସାହସ ଆସିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସୌଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକ୍ରମେ ଏହି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅତୀତର ପରମ୍ପରା ହଠାତ୍ ଏକ ନୂଆ ଆତ୍ମା ଘେନି ଭାରତର ମନକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କଲା । ଯା' ଫଳରେ ଭାରତୀୟ ମଣିଷ ଓ ହୃଦୟ ପୃଥ୍ବୀର ପ୍ରଚଳିତ ମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସ୍ୱାଭାବିକତା ଓ ସହଜତା ହରାଇ ପକାଇଲା । ଏଥିରେ ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ସମସ୍ୟାକୁ ବୌଦ୍ଧିକ ପାରମ୍ପରିକତାର ସମସ୍ୟା ବୋଲି ସମାଜ ଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ଭାଷାରେ କୁହାଯାଇପାରେ । ଚୀନର ଉଦାହରଣରୁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଭାବେ ଦେଖାଯାଇଛି ଯେ ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟତା ନିହାତି ଅଚଳନ୍ତି ଓ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଗଲା ପରେ ତାର ପରମ୍ପରାଗତ ପ୍ରଭାବ ଦୂର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼େ ଏବଂ ନୂତନ ସତ୍ୟତାର ଆକର୍ଷଣ ତା ଉପରେ ବିଜୟ ଲାଭ କରେ ।

ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଘଟି ପାରିଥାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ-ଅନୁକରଣ ଧାରାବାହିକତାରେ ଏକ ସଂକଟ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଇଛି । ଏହା କେବଳ ସାମୟିକ ନା ଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ, ତା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଇତିହାସ କହିବ; କିନ୍ତୁ ଏକଥା ନିଶ୍ଚୟ ଯେ ପ୍ରାଚ୍ୟର ବୌଦ୍ଧିକ ଇତିହାସରେ ଏକ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଆସିଯାଇଛି । ଗାନ୍ଧୀ ପୁରାତନର ବାହକ ନ ଥିଲେ । ପ୍ରଚଳିତ ସତ୍ୟତା ଓ ମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଏକ ଅଲଗା ବାଟ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଗୀତା ଓ ବୁଦ୍ଧକୁ ସେ ଭିତ୍ତି କରିଥିଲେ ଏବଂ ଆଧୁନିକ ଯୁଗରୁ ପୁଷ୍ଟିକରଣ ସକାଶେ ଥୋରୋ, ରବିନ୍ଦ୍ର ଓ ଚଲ୍‌ଷ୍ଟିସ୍ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । କ୍ଷୁଦ୍ର ବିଦ୍ୟାବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକଥାକୁ ଭୁଲ ଭାବରେ ଅର୍ଥ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ଗାନ୍ଧୀ କେବଳ ଜଣେ 'ମହାତ୍ମା' ଓ ନିଜର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ସାଧକ ଥିଲେ । ସେ ନେହେରୁଙ୍କ ଭଳି, ଏମ୍.ଏନ୍. ରାୟଙ୍କ ଭଳି ବା ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଭଳି, ଯେଉଁମାନେ ଯୁରୋପ ଆମେରିକା ଯାଇ ସୋସାଲିଜିମ୍, ମାର୍କସବାଦ ଓ ବସ୍ତୁବାଦ ପ୍ରଭୃତି ଶିଖି ଆସିଲେ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ନ ଥିଲେ । ଜଣେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଲେଖୁଛନ୍ତି ଯେ ଅନ୍ୟମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅନୁଭୂତିରୁ ଲାଭା ଉଠାଇ ବିଜ୍ଞାନ, ଶିଳ୍ପ ଓ ରାଜନୈତିକ ବାଦ ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରହଣ କଲାବେଳେ ଗାନ୍ଧୀ ବିଳାତରେ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ନିରାମିଷ ଖାଦ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖୁଥିଲେ । ଏହି ବ୍ୟଙ୍ଗୋକ୍ତିର ରଚୟିତା ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଜୀବନ ବିଷୟରେ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କର ଏହା ଏକ ସାଧାରଣ ମନ୍ତବ୍ୟ । ସେମାନେ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ବନିଷ୍ଟ ଓ ମୌଳିକ ବୁଦ୍ଧି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାକୁ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଣା ଓ ଅଚଳନୀୟ ଭାବି ନୂଆ ମୂଲ୍ୟବୋଧର କଳ୍ପନା କରୁଥିଲା, ଏବଂ ତାହାର ଉପଲବ୍ଧି ପାଇଁ ସେ ନେହେରୁଙ୍କ ଭଳି ବ୍ରିଟିଶ ରାଜନୀତି ଓ ସଂସ୍କୃତି ଭିତରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବନ୍ଧ ନ କରି ବା ଏମ୍.ଏନ୍. ରାୟଙ୍କ ଭଳି ବସ୍ତୁବାଦରେ, ଜୟ ପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ଭଳି ଆମେରିକୀୟ ପ୍ରାଗମେଟିକମ୍‌ରେ

ଭାବି ନ ଯାଇ, ବୁଦ୍ଧିଯାର ଚଳଷୟ, ଆମେରିକାର ଥୋରୋ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ରସ୍କିନଙ୍କ ପରି ସାରା ଜଗତରୁ ନିଜର ଆଦର୍ଶ ପାଇଁ ପ୍ରେରଣା ଖୋଜିଥିଲେ, ଏବଂ ନିଜ ବିଶ୍ୱାସର ପ୍ରଥମ ପ୍ରୟୋଗ ଭାରତରେ ନୁହେଁ, ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାରେ କଲେ । ତାଙ୍କ ବୁଦ୍ଧିର ବିଶ୍ୱପ୍ରସାର ଓ ଦୂରଦୃଷ୍ଟି ଦୁନିଆରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଶିକ୍ଷାରୁ ବୋଲାଉଥିବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯେ କେତେ ହୀନ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା କଥା । ଠିକ୍ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଗାନ୍ଧି ସମସାମୟିକ ବିଶ୍ୱବାଦିତାକୁ ଅମାନ୍ୟ କରି ଏକ ନୂଆ ବିଶ୍ୱବାଦିତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଏତେ ଦୃଢ଼ ଥିଲେ ଯେ ଇଂଲଣ୍ଡ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାରେ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ଯୌବନରେ ରହି ସୁଖ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଜାକଜମକରେ ସେ ଭାସିଯାଇ ନ ଥିଲେ ।

ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିକାଶର ନେତୃତ୍ୱ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ନେଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଦର୍ଶନର ପ୍ରଭାବ ଭାରତୀୟ ମନରେ ପଡ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ନେତୃତ୍ୱର ସଙ୍ଗଠନ ଓ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଏହାର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହେଲେ ସେମାନେ ଗାନ୍ଧିଙ୍କର ଦୂରଦୃଷ୍ଟିକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନ ଥିଲେ ବା ଏହାର ବିରୋଧପକ୍ଷୀୟ ଥିଲେ । ଏହି ଦୁଇ ଶ୍ରେଣୀର ପ୍ରତୀକରୂପେ ଶ୍ରୀ ନେହେରୁ ଓ ଶ୍ରୀ ଦେଶମୁଖଙ୍କୁ ନିଆଯାଇପାରେ । ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ବୋଲାଉଲେ ସେମାନେ ଗାନ୍ଧିଙ୍କର କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଉପର ଆକୃତିକୁ ହିଁ ରୁଚି ରୂପେ ଧରି ଏତେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ହୀନବଳ ହୋଇଗଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ମହତ୍ୱ ବିଶେଷ ରହିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ପରେ ସର୍ବୋଦୟ ବା ଖଦୀ ନାମରେ ଜନମଙ୍ଗଳ ଓ କମ୍ୟୁନିଟି ପ୍ରୋଜେକ୍ଟ ବିଭାଗମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ଶାସନକର୍ତ୍ତା ଆଶ୍ରୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ଶ୍ରୀ ନେହେରୁଙ୍କ ଭଳି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଶଂସକ ଓ ଚିନ୍ତାମଣି ଦେଶମୁଖଙ୍କ ଭଳି ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ଅଫିସରଙ୍କର ସାଧାରଣ ଚିନ୍ତାଧାରା ଓ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣହିଁ ଆଜି ଭାରତରେ ରାଜନୈତିକ, ଆର୍ଥିକ ଓ ସାମାଜିକ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି ।

ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ବିକାଶର ଏହି ବିବର୍ତ୍ତନ ସାଙ୍ଗରେ ଆହୁରି ଟିକିଏ ପୁରୁଣା କଥା ଯୋଡ଼ିଦେଲେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ପୃଷ୍ଠଭୂମି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନର ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନରେ ଭାରତୀୟ ସମାଜର ତା ପ୍ରତି ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଲା ତାହା ଦୁଇ ଭିନ୍ନଧରଣର-ଏକ ଦିଗରେ ପୁରାତନ ଜ୍ଞାନ ଓ ସଭ୍ୟତାର ପୁନରୁଦ୍ଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ନିଜର ଜାତୀୟ ଗୌରବ ଜରିଆରେ ବିଦେଶୀ ଧୃଷ୍ଟତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ହାସଲ କରି ବିଦେଶୀ ଅସ୍ତବଳରେ ବିଦେଶୀଙ୍କ ଉପରେ ବିଜୟା ହେବା ପାଇଁ ତତ୍ପରତା । ଭାରତର ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ପରେ ପରେ ଏ ଦୁଇଟିର ମିଶ୍ରଣ ଚାହିଁଲା ଏବଂ ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ରାମମୋହନ ରାୟ ବୋଧହୁଏ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ପିତା । କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ଭିତ୍ତିନିଆ କରି ଦେଖିଲେ ଏହାର ମୂଳରେ ଏକ ଆତ୍ମନୃତ୍ୟତା ଦେଖାଯିବ । ପ୍ରକୃତତଃ ଏହି ମନୋଭାବରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରତି ମୋହ ହେଲା ପ୍ରଧାନ କଥା । ନିଜର ନୃ୍ୟନତାକୁ ଘୋଡ଼ାଇବା

ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା ଆଦିର ଅସ୍ଥାନ ନିଧନ କରାଯାଏ । ଭାରତୀୟ ଧର୍ମ ଓ ଦର୍ଶନକୁ ଯୁରୋପୀୟ ଚିନ୍ତାର ଛାଞ୍ଚରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ । ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଏକ ମୃତ ସତ୍ୟତା ଓ ପ୍ରଚଳିତ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସତ୍ୟତାର ମିଶ୍ରଣ କେବେହେଲେ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ- ଛଳନା ମାତ୍ର । ଅସଲ କଥା ବିଦେଶୀ ସତ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ଭାଷା ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ । ଏ ସଂପର୍କରେ ଆହୁରି ଏକ ଐତିହାସିକ ଉଦାହରଣ ଦେବା ଠିକ୍ ହେବ । ରାମମୋହନ ରାୟଙ୍କର ପ୍ରାୟ ସମସାମୟିକ ଇଣ୍ଡରଟ୍ରୁ ବିଦ୍ୟାସାଗର ମଧ୍ୟ ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପରି ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଦ୍ଵାରା ଅବହେଳିତ । ରାମମୋହନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକ ବଳିଷ୍ଠ ଚରିତ୍ର, ଅଧିକ ମୌଳିକ ଓ ସ୍ଵାତନ୍ତ୍ର୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ଭାରତୀୟ ବା ବଙ୍ଗାଳୀ ସଂସ୍କୃତିର ଅନ୍ତ୍ୟଦୟରେ ତାଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଅତି ମୂଳ ଓ ବଞ୍ଚକା ବାହାରେ ସେ ପ୍ରାୟ ଅପରିଚିତ । ଏହାର କାରଣ ଆକସ୍ମିକ ନୁହେଁ, କାରଣ ତାଙ୍କଠାରୁ ନିମ୍ନ ପ୍ରତିଭାର ବହୁ ବ୍ୟକ୍ତି ବଙ୍ଗଳାରେ ଜନ୍ମି ଭାରତ ବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଛନ୍ତି, ଏବଂ ନିଜ ପ୍ରଦେଶର ପ୍ରତିଭାକୁ ଚାରିଆଡ଼େ ପ୍ରଚାର କରିବା ବିଷୟରେ ବଙ୍ଗାଳୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଭାରତରେ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ଦକ୍ଷ । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କର ଖଦୀ, ରାଷ୍ଟ୍ରବାସୀ ଓ ହରିଜନ ଆନ୍ଦୋଳନର ବହୁପୂର୍ବରୁ, ଗାନ୍ଧିଙ୍କ ପରି ବିଶଦ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରତୀକ ଭାବରେ ଓ ଅଦମ୍ୟ ବଳିଷ୍ଠତାର ସହ ଇଣ୍ଡରଟ୍ରୁ ତପଲ ଛୋଟା ସଂଘର୍ଷ, ବିଧବାବିବାହ ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟର ଚରମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଙ୍ଗଳା ମାଧ୍ୟମରେ ଶିକ୍ଷା ଦାବି କରିଆରେ ସାମାଜିକ ସମାନତାର ବିପ୍ଳବ ଠିଆ କରିବା, ଓ ପୁରାତନ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତା ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟର ମଧ୍ୟ ସିଧାସଳଖ ପ୍ରତିରୋଧ କରିଥିଲେ । ଏଥିପାଇଁ ତାଙ୍କର ଐତିହାସିକ ମହତ୍ତ୍ଵ ବୁଝିବା କଠିନ ହୋଇଛି । ବିଦ୍ୟାସାଗରଙ୍କୁ ଜଣେ ଦାନଶୀଳ ପଣ୍ଡିତ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟରୂପେ ବହୁତ କମ୍ ଲୋକ ଜାଣନ୍ତି, ଅଥଚ ପଶ୍ଚିମ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷାର ସ୍ଵାଗତରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ବହୁବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଆଜି ଭାରତୀୟ ନବଚୈତନ୍ୟର ପିତା ବୋଲି ଆମର ଇତିହାସକାରମାନେ କହନ୍ତି । ଇଂରାଜୀ ମାଧ୍ୟମ ଓ ଇଂରାଜୀ ପୋଷାକ ପ୍ରତି ବିରୋଧ ବୋଧହୁଏ ବିଦ୍ୟାସାଗରଙ୍କର ଖ୍ୟାତିରେ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ହୋଇଛି ।

ବିଦ୍ୟାସାଗର ଓ ଗାନ୍ଧି ଯେଉଁ ଉଦ୍‌ଗମର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ଵ କରନ୍ତି ତାହା ପୁରାତନ ସତ୍ୟତାର ମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଚଳିତ ସତ୍ୟତା ଦ୍ଵାରା ଅଭିଭୂତ ହୋଇନାହିଁ । ଏପରି ମନୋଭାବର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ପରିଣାମ ହୋଇପାରେ ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ସବୁ ସମସ୍ୟାକୁ ନୂଆ ଦୃଷ୍ଟିରେ ସମାଧାନ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ନୂଆ ସଂସ୍କୃତି ଆଡ଼କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାସର ହେବା । ଆମର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ମୌଳିକତାର ଏହି ବଳିଷ୍ଠ ଉଦ୍‌ଗ୍ରହ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବହେଳାର ବାଲିବନ୍ଧ ଦ୍ଵାରା ରୁଦ୍ଧ କରି ରଖିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ଏକ ସହଜ ଧାରାର ସୁଅରେ- ଯେଉଁ ପରମ୍ପରାର ପ୍ରତିନିଧି ହିସାବରେ

ରାମମୋହନ ରାୟ, ମୋତିଲାଲ ନେହେରୁ ଓ ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣନ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ନିଆଯାଇପାରେ । ଏଭଳି ଐତିହାସିକ ଅବତାରଣାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶ୍ରେଣୀର ନିଷ୍ପନ୍ନତା ବିଚାର କଲାବେଳେ ତାହାର ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ସଂକଳ୍ପକୁ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିବା ଦରକାର । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶୂନ୍ୟରେ ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରୟୋଗ କରେନାହିଁ । ଯୁଗ ଓ ସମାଜର ସମସ୍ୟା ଉପରେ ତାହାର ବୁଦ୍ଧିର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ ଏବଂ ଏହି ପ୍ରୟୋଗର ପ୍ରଭାବ ଓ ଫଳଦ୍ୱାରା ହିଁ ତାହାର ସାର୍ଥକତା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇପାରେ । ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଆଗରେ ଗତ ଦେଢ଼ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ଯେଉଁ ସତ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି, ରାଜନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିର ସମସ୍ୟା ଦେଖା ଦେଇଛି ମୋଟ ଉପରେ ତାହା ଏକ ଜଟିଳପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରାଚୀନ ସମାଜର ବର୍ତ୍ତମାନ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ଅନ୍ଧକାର ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରତାରୁ ଉଠି ଆଧୁନିକ ପୃଥିବୀରେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ହେବା । ଏହି ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଚାରି ରକମର ଚେଷ୍ଟା ହୋଇଛି । ଏକ ଦିଗରେ ଆର୍ଯ୍ୟସମାଜର ଆର୍ଯ୍ୟ ସଂସ୍କୃତି ନାମରେ ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତିର ପୁନରୁଦ୍ଧାର, ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ଅନୁକରଣ, ତୃତୀୟରେ ପୁରାତନ ଓ ନୂତନର ଅପମିଶ୍ରଣ, ଏବଂ ଚତୁର୍ଥରେ ମୂଲ୍ୟ-ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରତି ଘୋର ବିରୋଧ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଆଦର୍ଶର ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିରୋଧ । ଶେଷୋକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ଇଣ୍ଡିଗୋରୁ ବା ଗାନ୍ଧିଜି ଭଳି ଅତି ଅଳ୍ପଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ନିବନ୍ଧ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ମଞ୍ଚି ହୋଇ ଆମ ସମାଜରେ ରହିଛି । ପୁନରୁଦ୍ଧାନବାଦୀଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଭାରତରେ ଅଳ୍ପ ନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟାଶୀଳ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସମର୍ଥନ ଛଡ଼ା ଏହାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନୀତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ପରୋକ୍ଷତାବରେ ଭାରତୀୟ, ବିଶେଷତଃ ହିନ୍ଦୁ ମନରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଅତି ବେଶୀ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିନ୍ଦୁ ବୋଧହୁଏ ନିଜର ଦୁର୍ବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥାଏ । ଅନ୍ୟ ଦୁଇଶ୍ରେଣୀକୁ ଅଲଗା ନ କରି ଏକାଠି କରିବା ଠିକ୍ ହେବ, କାରଣ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାକୁ ଏକତ୍ରିତ କରିବା ଚାହାନ୍ତି ସେମାନେ କଥାରେ ଆକର୍ଷକ, କିନ୍ତୁ କାମରେ ଅସମ୍ଭବ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଉଦ୍ବିଗ୍ନ । ଶ୍ରୀ ରାଧାକୃଷ୍ଣନ୍‌ଙ୍କ ଭଳି ଲେଖକା ବେଳେ ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତିର ଗୁଣଗାନ କରି ପଶିମା ଲୋକଙ୍କ ମନକୁ ପାଇଲା ଭଳି ବହି ଲେଖନ୍ତି, ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଭଳି ସାରଣ୍ଡନ, ବିକାସ ଓ ଆୟାସର ପଦବୀ ଗ୍ରହଣ କରି ସମାଜକୁ ଗତାନୁଗତିକ ଢଙ୍ଗରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ଅନୁକରଣ ପଥରେ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆଦର୍ଶପନ୍ଥୀଙ୍କୁ ଏଠାରେ ଅଲଗା କରା ହୋଇନାହିଁ, କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ପଦ୍ଧତି ଅଲଗା ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ହିଁ ଅଙ୍ଗ- ଠିକ୍ ଯେପରି ଫାଶିଷ୍ଟ, ସୋସିଆଲ ଡେମୋକ୍ରାଟ୍ ବା ରକ୍ଷଣଶୀଳ ରାଜନୈତିକ ପଦ୍ଧତି ହିସାବରେ ପୃଥକ ପୃଥକ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସତ୍ୟତା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ । ଭାରତର ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପ୍ରେରଣାଦ୍ୱାରା ପୁଷ୍ଟ ସେମାନେ ଏହି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅନୁକରଣ ଶ୍ରେଣୀରେ ହିଁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବେ । ଏହି ତିନି ପ୍ରକାରର ଲୋକଙ୍କୁ ଏକାଠି

କରିବାରେ ଯେ କିଛି ତ୍ରୁଟି ନାହିଁ ତାହା ଆମ ଦେଶର ଶାସନକଳ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଉପରେ ଆଖି ପକାଇଲେ ଜଣାଯିବ । ଭାରତର ବିକାଶ ପାଇଁ ଯେତେସବୁ ଆର୍ଥିକ, ବୌଦ୍ଧିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ଚାଲିଛି ସେ ସବୁର ଏମାନେ ସମାନ ଭାବରେ ସମର୍ଥକ ଏବଂ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡେମୀ ପ୍ରଭୃତି ଏଭଳି ଯେତେ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଅଛି ସବୁଠାରେ ଏମାନଙ୍କୁ ସମାନ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ତେଣୁ, ଅବାସ୍ତବ ପୁନରୁତ୍ଥାନବାଦୀ ଓ ଲୁପ୍ତପ୍ରାୟ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ରାଶିବାଦୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଆମ ଦେଶର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ କହିଲେ ପ୍ରକୃତରେ ଏହିମାନେ- ଯେଉଁମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଛାନ୍ଦରେ ଭାରତୀୟ ସମାଜର ସମାଧାନ ଚାହାନ୍ତି । ଏମାନେ କେବଳ ପ୍ରତିନିଧି ନୁହନ୍ତି, ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ମଧ୍ୟ । ସାହିତ୍ୟ ସଭାରେ, ବିଜ୍ଞାନ ଗବେଷଣାଗାରରେ, ସାଂସ୍କୃତିକ ମଣ୍ଡଳୀରେ, କଳା ପ୍ରଦର୍ଶନୀରେ, ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତାରେ, ଅର୍ଥନୈତିକ ଯୋଜନାରେ ଏବଂ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଏହିମାନେ ହିଁ ନେତା ଓ କର୍ମୀ । ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ, ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଏହିମାନଙ୍କ ମତାମତ ହିଁ ଭାରତ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ । ସାଧାରଣ ଜୀବନ ଉପରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଯେଉଁ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବାର କଥା ତାହା ଏହିମାନଙ୍କଠାରୁ ହିଁ ନିଃସୂତ ହେଉଛି ।

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଦୁର୍ବଳତା ବିଷୟରେ ଅନେକ କଥା କୁହାଯାଉଛି । ଗୋଟିଏ ମତରେ, ସେ ଏକ ଚେରହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ । ଏ ଦେଶର ପରମ୍ପରାରେ ସେ ଗଢ଼ି ଉଠିନାହିଁ, ଏ ଦେଶର ମାଟି ପବନରେ ତାର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ମତରେ, ତାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଦ୍ବିଧାମୁଖ, ପ୍ରାଚୀନ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ମାନଦଣ୍ଡର ଟଣା ଓଟରାରେ ସେ ନିଷ୍ଠେଷିତ । ପୁଣି ଏକ ମତରେ, ସେ ପ୍ରଚଳିତ ବିଶ୍ବ ସଂସ୍କୃତି (ଅର୍ଥାତ୍ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ) ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିବାରୁ ତାହାର ବିକାଶ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । କେତେକ ପୁଣି କହନ୍ତି ଯେ ତାର ପ୍ରଶଂସକର ଅଭାବ, ସେଥିପାଇଁ ସେ ବାରମ୍ବାର ଯୁରୋପ ଆମେରିକାର ପ୍ରଶଂସା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛି । ସେମାନେ ପ୍ରଶଂସା ନ କଲେ ସେ ନିଜର ସାମ୍ପର୍କିତା ଉପଲବଧି କରି ପାରୁନାହିଁ । ବିଦେଶୀ ସମାଲୋଚକ ତା'ର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେଉ ନାହାନ୍ତି ।

ଏ ସବୁଥିରୁ ମୋଟଉପରେ ଏତିକି ପ୍ରତୀତ ହେଉଛି ଯେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଦୂରବସ୍ଥାର ଏଗୁଡ଼ିକ କାରଣ ନୁହନ୍ତି- ଲକ୍ଷଣ ମାତ୍ର । ଏସବୁର ମୂଳରେ, ତାର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତାର ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ କାରଣ ହେଉଛି ଚରିତ୍ରଗତ ଓ ଆଦର୍ଶଗତ । ଚରିତ୍ର କହିଲେ ଏଠାରେ କେବଳ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଧର୍ମକୁ ହିଁ ବୁଝାଉଛି । କଳାକାର ହେଉ ବା ସାହିତ୍ୟିକ, ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ହେଉ ସେଥିପାଇଁ ନିଷ୍ଠା ସର୍ବଦା ଦରକାର, ଯାହା ବିନା ସେ କେବେହେଲେ ଉତ୍ତମ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦିତ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ହିସାବରେ ନିଜର ସ୍ବାଧୀନତା ଓ ଗୌରବ ଘୋଷଣା କରିବା ହେଲା ଏହାର ପ୍ରଥମ ସୋପାନ । ସମାଜର ପରୀକ୍ଷା, ଜୀବନର ବିଶ୍ଳେଷଣ, ମୂଲ୍ୟବୋଧର ସୃଷ୍ଟି, ପ୍ରଗତିର ପଥପ୍ରଦର୍ଶନ,

ଏସବୁ ଯଦି ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର କାମ ହେଲା ତାହାହେଲେ ସେ ସତ୍ୟ ଛଡ଼ା ଆଉ କାହାର ଆନୁରୋଧ ସ୍ୱୀକାର ନ କରିବା ଉଚିତ । ନିଜର କାନ୍ଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଆବଶ୍ୟକତା ରଖି ତାର ଗୌରବ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ନ ହେବା ସକାଶେ ସତତ ଜାଗ୍ରତ ରହିବା ତା'ର ଧର୍ମ । କିନ୍ତୁ ଏହି ମାପଦଣ୍ଡରେ ମାପିଲେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ସବୁଠୁ ବଡ଼ ଦୋଷ ଆଖି ଆଗକୁ ଆସିବ ତାହାର ଛୋଟଲୋକୀ, ଗୋଲାମୀ ଓ ପୌରୁଷତ୍ୱନିତା । ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ନିଜର ପେଶାକୁ ଆପଣାର କରିପାରି ନାହିଁ ଓ ସେଥିରେ ତାର ଆତ୍ମ-ଗୌରବ ନାହିଁ । ଏହି ନିୟମର ଯାହା କିଛି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ସ୍ୱାଧୀନତାପୂର୍ବ ଭାରତରେ ଥିଲା ତାହାକୁ ମୂଳପୋଛ କରି ଏକ ନୂଆ ଆନୁରୋଧର ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି କଲେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ଶ୍ରୀରାଧାକୃଷ୍ଣନ୍ (ତାଙ୍କର ବିଶେଷତ୍ୱ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ) । କବି, ଦାର୍ଶନିକ ବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯେ ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତା ନ ଚାହିଁବ ତାହା ନୁହେଁ । କୌଣସି ଦାର୍ଶନିକ ବା କବି ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ଓ ବିଶ୍ୱାସ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ରହି ରାଜନୀତିର କର୍ମପ୍ରବାହ ଚିତରୁ କ୍ଷମତାକୁ ଉଠି ନିଜର ଆଦର୍ଶ ଅନୁଯାୟୀ ତା'ର ବ୍ୟବହାର କଲେ ଆମେ ତାହାକୁ ସ୍ୱାଗତ ଜଣାଇବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ ଜଣେ ଅତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ, ଦେଶବିଦେଶରେ 'ଦାର୍ଶନିକ' ନାମରେ ଖ୍ୟାତ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ, ସମାଜର ଏକ ସକ୍ଷିପ୍ତରେ ନିଜ ବୁଦ୍ଧିର ବ୍ୟବହାର ସାମାଜିକ ପ୍ରଗତିର ଅନୁଶୀଳନ, ପରୀକ୍ଷା ଓ ସମାଲୋଚନା ପାଇଁ ନ କରି, ଯଦି ପଞ୍ଜା କ୍ଷମତା ଓ ଆତ୍ମର ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ନ ଥିବା ସରକାରୀ ଗାଦିରେ ପିତୁକାରୂପେ ବସି ନିଜ ବୁଦ୍ଧି ବିଚାରକୁ ସରକାରୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବନ୍ଦ ରଖେ, ଏହାକୁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଧର୍ମପ୍ରତି ଗର୍ହିତ ବିଶ୍ୱାସପାତକତା କହିବା ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ । ଉତ୍ତମ ସ୍ତରର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଏହି ସରକାରୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ପରମ୍ପରା ଆଜି ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗେଦିଛି ଏବଂ କିଏ ଦିଲ୍ଲୀ ଦରବାର ତ କିଏ ରାଜ୍ୟ ଦରବାର ବା ନ ହେଲା ବେଳକୁ ଉନ୍ନୟନ ବୁଦ୍ଧି ଦରବାରରେ କବି, ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ବା ଅର୍ଥନୀତିଜ୍ଞ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ।

ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ କରି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରାଦେଶିକ, ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ବା ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଓ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ଏହି କଥାଟି ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦେଖାଯିବ-ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ହିସାବରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେତିକି ପ୍ରଭାବ ଓ ସମ୍ମାନ ହୋଇପାରୁଛି ସେତିକିରେ ସେ ସବୁଟି ନୁହନ୍ତି, ତାଙ୍କର ସମ୍ମାନ ଓ ପ୍ରଭାବକୁ ସେ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଜରିଆରେ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଓ କଳାକାର ହିସାବରେ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକ ଯେ ଆତ୍ମଗୌରବ ବୋଧ କରିବା ଦିଗରେ କେତେ କାପୁରୁଷ ତାହାର ଏକ ଉଚ୍ଚ ନମୁନା ଓଡ଼ିଶାରୁ ମିଳେ । ଓଡ଼ିଶାର ଜଣେ ଲବଧିପ୍ରତିଷ୍ଠ ଲେଖକଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ ଏକାଦମୀର ପୁରସ୍କାର ମିଳିବା ପରେ ପୁରସ୍କୃତ ବହିର ଏକ ନୂଆ ସଂସ୍କରଣ ବାହାରିଛି । ଏହି ସଂସ୍କରଣର କଳେବରରେ ତିନୋଟି ନୂଆ ଚଳ ଯୋଡ଼ା ହୋଇଛି । ପୁରସ୍କାର ବନ୍ଧନ ବେଳେ ଦିଆଯାଉଥିବା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କର ଗାଣଣ (ଏ ବହି ବିଷୟରେ ନୁହେଁ) ଏବଂ

ଲେଖକଙ୍କ ଚରଫରୁ ଆଉ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ କରକମଳରୁ ପୁରସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବା ବେଳର ଏକ ପ୍ରତୀକ୍ଷା । ଏପରି କରିବା ଫଳରେ ବହିଷ୍କର ସରକାରୀକର କରିଆରେ ଭଲ ବିକ୍ରୟ ହେବ ସତ, କିନ୍ତୁ ସରକାରୀ କୃପାଦୃଷ୍ଟି ନିକଟରେ କଳାକାରର କି ନ୍ୟୁନତା ପ୍ରଦର୍ଶନ ! ବର୍ତ୍ତମାନ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ଏହା ଏକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନୁହେଁ, ନିୟମ । ଶତକଡ଼ା ୯୯ ସ୍ଥଳରେ ସାହିତ୍ୟ, ବିଜ୍ଞାନ, ଦର୍ଶନ ଓ ଇତିହାସରେ ସମ୍ମିଳନୀ ବା ବିଚାର ମଣ୍ଡଳୀରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତାସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକ ରୂପେ ନିମନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଏ । ଏଭଳି ଆନୁଗତ୍ୟ ଓ ଆତ୍ମସମ୍ମାନହୀନତା କୌଣସି ସତ୍ୟ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶରେ ମିଳିବା ତ ଦୁଷ୍ପର, ଅଧିକାଂଶକାଳୀନ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ଭିତରେ ଏହା ହୁଏ (କାରଣ ସେ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଆଇନତଃ ସରକାରୀ ଆଦର୍ଶକୁ ହିଁ ନିଜର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରେ ।) ଆମ ଦେଶର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ସାମାଜିକ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି, କିନ୍ତୁ ଦୈନନ୍ଦିନ ଗୁଣାବଳୀକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନାହିଁ । ଏହାର ଓଲଟା ହେବା ଉଚିତ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରାବଣଠାରୁ ତା'ର ସାମାଜିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଶିଖିବାକୁ ଚାହିଁ ନ ଥିଲେ, ତାର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର ନୀତି ଜାଣିବାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସତ୍ୟତାର ସାମାଜିକ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେବା ଏକ ନୂଆ ରାସ୍ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନୁହେଁ । ଆମର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମୋଚର, ଶୀତତାପଯନ୍ତ୍ର ଓ ଟେଲିଭିଜନର ସତ୍ୟତାଠାରୁ ତାହାର ସାମାଜିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅତି ତତ୍ପର, କିନ୍ତୁ ସମୟାନୁବର୍ତ୍ତିତାର ହିସାବରେ ସାଧୁତା, ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ପେଶାର ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଦୈନନ୍ଦିନ ଗୁଣ ଶିଖିବା ପାଇଁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟପଦ । (ମନେ ହୁଏ, ଏଗୁଡ଼ିକ ଶିଖିଲେ ଉପରୋକ୍ତ ସାମାଜିକ ଲକ୍ଷ୍ୟକୁ ଛାଡ଼ି ନୂଆ ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।)

ଯେଉଁଠାରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଆତ୍ମଗୌରବ ନାହିଁ, ସେ ଛୋଟଲୋକ । ତେଣୁ ଜନମାନସ ଉପରେ ତା'ର ପ୍ରଭାବ ନ ପଡ଼ିବା ସ୍ବାଭାବିକ । ସମାଜକୁ ସେ ଚଳାଇ ପାରୁନାହିଁ, କାରଣ ସେ ସ୍ବାଚାଳିତ ନୁହେଁ । ଦେଶ ଭିତରେ କେହି ତାକୁ ଚିହ୍ନି ପାରୁନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସେ ବିଦେଶୀ ପ୍ରଶଂସକ ଚାହେଁ । ଏପରି କାହିଁକି ଘଟୁଛି ? ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ କହିପାରେ ଯେ ଦେଶୀଲୋକ ତାକୁ ବୁଝିବା ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ; ତେଣୁ ସେ ସମ୍ମାନ ପାଇ ପାରୁନାହିଁ ଓ ବାଧ୍ୟହୋଇ କ୍ଷମତାଶୀଳୀ ଦଳ, ଗୋଷ୍ଠୀ ବା ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଖରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଉଛି । ସମ୍ମାନ ମିଳୁନାହିଁ ବୋଲି ସ୍ବର୍ଥ ବି ତ୍ୟାଗ କରୁଛି ? ସାଧାରଣ ଲୋକ ନ ଚିହ୍ନି ପାରିବାର ଦୁଇଟି କାରଣ ଯେ କୌଣସି ଦେଶ ଓ ସମୟରେ କମ ବେଶି ପରିମାଣରେ ଥାଏ । ଲୋକେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ହୋଇପାରନ୍ତି କିମ୍ବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସାଧାରଣ ଲୋକର ମର୍ମକୁ ଛୁଇଁଲା ଭଳି କିଛି କରୁନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କୁ ଯୋଗ୍ୟ କରିବା ମଧ୍ୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଗୋଟିଏ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ।

ସାଧାରଣ ଲୋକ ଯାହା ହେଲେ ବି ଅତି କମରେ ମଣିଷ । ତା ସମ୍ପର୍କ, ତାକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଛୁଇଁଲା ପରି କଳାଦ୍ବାରା, ସାହିତ୍ୟ ଦ୍ବାରା, ବିଜ୍ଞାନ ଦ୍ବାରା, ଅର୍ଥନୀତି ଓ ରାଜନୀତି

ଦ୍ଵାରା ସେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ ହେବ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ଯେ ସବୁ ରକମର ଶ୍ରେଷ୍ଠକର୍ମା ଓ ଥିଓରୀକୁ ବୁଝିବ ତାହା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ ଜୀବନ ସଙ୍ଗରେ ଗଭୀର ଓ ନିବିଡ଼ ଅନୁଭୂତିର ସମ୍ପର୍କ ରଖି ଯେଉଁ ମନନ, କଳ୍ପନା ବା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେବ ତାହାର ବୋଧଗମ୍ୟତା ଅବଶ୍ୟ କିଛି ସମୟ ପରେ ସାଧାରଣ ମନକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ବାଟରେ ଚେତିଯାଏ । ଏପରି ଅଧିକାଂଶ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏଭଳି ଏକ ମାନସିକ ଆକର୍ଷଣ ଥାଏ ଯେ ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧି ତାକୁ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନ କରି ପାରି ସୁଦ୍ଧା ତା ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇପଡ଼େ । ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର କାର୍ଯ୍ୟ, ସୃଷ୍ଟି ବା ପରିଶ୍ରମ ଯଦି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆବୃତ ନୁହେଁ, ତାହାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ସେ ମଣିଷ ଜୀବନ ସାଙ୍ଗରେ ସ୍ଵାଭାବିକ ଓ ଗଭୀର ସମ୍ପର୍କ ରଖି ପାରି ନାହିଁ ।

ଅର୍ଥନୀତି, ସାମାଜିକୀ, ଇତିହାସ, ବିଜ୍ଞାନ, ଦର୍ଶନ, ସାହିତ୍ୟ ଓ କଳା- ଯେ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଚର୍ଚ୍ଚିତଚର୍ଚ୍ଚଣ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି କରୁନାହିଁ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କଥା ଯେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଏକ ବିଦେଶୀ ଭାଷାରେ କରିବାକୁ ଚାହେଁ ଯାହାକୁ ଏ ଦେଶରେ ଶୁଦ୍ଧକଥା ୧ ଲୋକ ବି ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେ କୌଣସି ଦେଶ ଓ ସମୟରେ, ଯେତିକି ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର କାର୍ଯ୍ୟ ପହଞ୍ଚିପାରେ ତାର ଏକ ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ପ୍ରସାର କରିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । କିନ୍ତୁ ଏଭିତ ମୂଳରୁ ଏକ ନିହାତି ନଗଣ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ଭଳି ଉପାୟ ଆମ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ବାଛିଛନ୍ତି । ଅତି ଉନ୍ନତ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସବୁଲୋକ ବୁଝୁଥିବା ଓ କହୁଥିବା ଭାଷାରେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯାହା ଚିନ୍ତା କରେ ଓ କଳ୍ପନା କରେ ତାହାର ଗ୍ରହଣ ସହଜରେ ହୋଇ ନ ଥାଏ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ଯଦି ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ସବୁ କାମ ଇଂରାଜୀରେ କରିବାଲେ ତା'ର ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ୁ ଓ ଲୋକେ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ସମ୍ମାନ ଦିଅନ୍ତୁ; ଯାଠାରୁ ବଳି ଅସ୍ଵାଭାବିକ କଣ ହୋଇପାରେ ? ଆମର ଅର୍ଥନୀତିକ୍ଷ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ଐତିହାସିକ, ସମାଜବିଜ୍ଞାନୀ, ସମାଲୋଚକ- ଏମାନଙ୍କୁ କିଏ, କାହିଁକି, କିପରି ଏ ଦେଶରେ ଗ୍ରହଣ କରିବ ?

ଭାରତ ଇତିହାସର ଏହା ଏକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଦୁର୍ଦ୍ଦାୟ । ବୁଦ୍ଧ, କବୀରଙ୍କ ପରି କେତେକ ବ୍ୟତିକ୍ରମକୁ ଛାଡ଼ି ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ କେବଳ ସମାଜର ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଂଶକୁ ହିଁ ପାଠକ, ଶ୍ରୋତା ଓ ସମାଲୋଚକ ହିସାବରେ ରଖି ତାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । ଇଂରାଜୀ ଆଜି ସଂସ୍କୃତ, ଆରବୀ ଓ ଫାର୍ସୀର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୋଇଛି । ଇଂରାଜୀର ଦୋଷ ସଂସ୍କୃତ ଓ ଫାର୍ସୀଠାରୁ ବେଶି, କାରଣ ସାମାଜିକ ଏକତା ଆଜି ଭଳି ପୂର୍ବକାଳରେ ଏକ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅଙ୍ଗ ନ ଥିଲା ।

ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏହି ସ୍ଵାଭାବିକ ସାମାଜିକ ଏକତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ ହଠାତ୍ ଏକ କୃତ୍ରିମ ବିଶ୍ଵ-ଏକତା ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିଛି । ତାହାର ଏ ବିଶ୍ଵ ଏକତା ପଛରେ ଚିନ୍ତାର ଉଦାରତା ବା ଅନୁଭୂତିର ଅନୁକମ୍ପା ନାହିଁ, ଅଛି ଏକ ଆତ୍ମନୃତ୍ୟ, ପଛରେ ପତିଯିବାର ରୟ ଓ ଶୀଘ୍ର ବିଶ୍ଵବିଶ୍ରୁତ ହେବାପାଇଁ ଏକ ବିକଳ ଭାବ । ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟି

ନାହିଁ । ସେ ଜାବୁଛି ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ସତ୍ୟତା ଚାଲିଛି, ତା ଉପରକୁ ଆଉ କିଛି ଇତିହାସ ଗର୍ଭରେ ନାହିଁ - ସାରା ପୃଥିବୀ ଏଇ ସତ୍ୟତା ଦ୍ଵାରା ଏକ ହୋଇଛି । ଏକ ପୃଥିବୀ, ପୁଣି ଏକ ସତ୍ୟତା-ତାହା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତା, ଏଇ ସତ୍ୟତାର ପୁଣି ଏକ ସଂସ୍କୃତି-ତାହା ଯୁରୋପୀୟ ସଂସ୍କୃତି । କେତେ ପୁଣି ଯା' କହିବାକୁ ପଛାନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଏହାର ଅଛି ଏକ ଭାଷା-ତାହା ଇଂରାଜୀ ଭାଷା !! ଏପରି ସ୍ଥଳଦୃଷ୍ଟିର ପରିଣାମ ସ୍ପଷ୍ଟ । ପୃଥିବୀର ଯଦି ଏକ ସତ୍ୟତା, ଏକ ସଂସ୍କୃତି (ଓ ଏକ ଭାଷା) ହୋଇଗଲାଣି, ଭାରତ ପରି ପଛୁଆ ଦେଶ ବି ଆଗକୁ ବଢ଼ି ଶେଷରେ ସେଇଠି ପହଞ୍ଚିବ, ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଗୁଞ୍ଜିଆ କି ଆମେରିକା ହେବ, ଦେଶର ସାହିତ୍ୟ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଇଂରାଜୀ ବା ଫରାସୀ ସାହିତ୍ୟ ହେବ । ଅତଏବ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟ, କଳା ବା ଦର୍ଶନର ଉପଭବଧି ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କ ଗୁଡ଼ି, ପ୍ରଣାଳୀ, ଆଦର୍ଶ ଓ ମାପଦଣ୍ଡ ହିଁ ଉପଯୁକ୍ତ କଷଟୀ । ଦେଶୀ ଲୋକ ଏତେ ପଛରେ ଅଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ଓ ବୋଧଶକ୍ତିକୁ ଜରି ବସିଲେ ଆମେ ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତମ ସାହିତ୍ୟିକ ବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଗିତରେ ଶ୍ରାନ୍ତ ହୋଇପାରିବୁ ନାହିଁ, ତେଣୁ ଏ ବିକଳ ଭାବ । ଯୁରୋପ, ଆମେରିକାରେ ଯେଉଁ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକର ଓ ଯେପରି ଭାବରେ ଆଲୋଚନା ହେଉଛି ସେ ଗୁଡ଼ିକର ସେପରି ଢଙ୍ଗରେ ଏଠାରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ଉଚିତ । ସେଠି ଅସ୍ତିତ୍ଵବାଦ, ସରୁରିଆଲିଜିମ୍ ଓ କ୍ୟୁବିଜିମ୍ ଚାଲିଲାଣି ତ ଏଠି ନ ହେଲେ ଆମେ ବିଶ୍ଵ ସଂସ୍କୃତିରେ ଭାଗନେଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସମାଜ ଓ ସାହିତ୍ୟରେ 'ରାଗୀ ଯୁବକ'(Angry Youngmen) ଓ 'ବିଟ୍ ପ୍ରଜନ୍ମ' (Beat Generation)ଙ୍କର ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦେଲାଣି ତ ଆମ ସମାଜରେ ବି ଏଗୁଡ଼ିକର ଆବିର୍ଭାବ ହେବା ଦରକାର । ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଯୁଦ୍ଧବିଧ୍ଵସ୍ତ ସମାଜ ଓ ବିପତ୍ତିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ଵର ଅନୁତ ପାତ୍ରା କୁହରି ଉଠୁଛି, ତେଣୁ ତତ୍ତ୍ଵସମ୍ବନ୍ଧରେ କଳ୍ପନା ଓ ଇମେଜ ଆମ କବିତାରେ ନ ରହିଲେ ଆମର କବିତା ଯୁଗଧର୍ମୀ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆମେ ବି ସେଇ ଢଙ୍ଗରେ, ସେସବୁ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ଏବଂ ସେଇ ଇମେଜ ଓ କଳ୍ପନା ନେଇ କବିତା ଲେଖି ବିଶ୍ଵ ସାହିତ୍ୟରେ ଆଦର ପାଇବା । ଯା' ପଛକୁ ଆଉ ଏକ କଥା ଆସିଯାଉଛି । ଉତ୍କର୍ଷର ମାନଦଣ୍ଡ ଯଦି ସେଠି ରହିଲା ତାହେଲେ ଯାହାକିଛି ସେସବୁ ଦେଶର ସମାଲୋଚକଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆଦୃତ ହୋଇପାରିନାହିଁ, ନିଜ ଦେଶରେ ତାର ଯେତେ ସମାଦର ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଲେଖକ ଓ ଚିନ୍ତକର ସନ୍ତୋଷ ହେବ ନାହିଁ । ପୁନଶ୍ଚ, ଓଲଟା ଭାବରେ, ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଆଦୃତ ହେବାକୁ ଚାହିଁଲେ ସେମାନେ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶବ୍ଦ ଯୋଜନା, ପ୍ରାସଂଗିକତା, ବିଷୟବସ୍ତୁ ଓ ସନ୍ଦର୍ଭର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହା ଏକ ଦୃଷ୍ଟି ଆବର୍ତ୍ତ । ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକ ଓ ଚିନ୍ତକ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପାଠକ ଓ ସମାଲୋଚକଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଏତେ ବିକଳ ଯେ ନିଜ ଦେଶରେ ପାଠକ ଓ ସମାଲୋଚକ ତାର ଗ୍ରୋଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ, ଇଂରାଜୀରେ ଲେଖିବା ତାର ପ୍ରଥମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଦେଶୀ ଭାଷାରେ ଲେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ଆଗମ୍ଭୂତ ତାର ଚିନ୍ତା, ଯେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ ହେବ କି ନାହିଁ ? ହେଲେ ବି,

ଇଂରାଜୀ ବା ରୁଷୀୟ ବହି ଭଳିଆ ଲାଗିବ କି ନାହିଁ ? ବୋଦଲେୟାର, କାମ୍ୟୁ ଓ ରସେଲ ସାଙ୍ଗରେ ଏହାର ଚୁକ୍ତିନା ହେବ କି ନାହିଁ ? ବିଦେଶୀ ଲୋକର କି ଗରଜ ପଡ଼ିଛି ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ଏତେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇବାକୁ ? ସେ ଯଦି ଏଭିୟଟ, ବୋଦଲେୟାର, କ୍ୟାମ୍ୟୁ ବା ରସେଲଙ୍କର ଚିନ୍ତା ଓ କଳା ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ, ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ପରି ସେକେଣ୍ଡ ହ୍ୟାଣ୍ଡ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ କାହିଁକି ଏ ସବୁ ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ ? ଭାରତୀୟ ପୁସ୍ତକ ସେ ପଢ଼ିପାରେ କେବଳ ଭାରତୀୟ ମୌଳିକତା, ଭାରତୀୟ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଓ ବିଚିତ୍ରତାର ସନ୍ଧାନ ପାଇବାକୁ । ଗୋଟିଏ ଦେଶର ଲୋକ ଅନ୍ୟ ଦେଶର କିଭଳି ସାହିତ୍ୟ ଓ ଚିନ୍ତା ପ୍ରତି କୌତୁହଳୀ ହୁଅନ୍ତି ? ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟତା ଭିତରେ ଥାଇ ସୁଦ୍ଧା ଇଂଲଣ୍ଡର ପାଠକ ଓ ସମାଲୋଚକ ଏକ ଭାଷାଭାଷୀ ଆମେରିକା ବା ଅତି ପଡ଼ୋଶୀ ଫ୍ରାନ୍ସର ସାହିତ୍ୟ ବା ବୌଦ୍ଧିକ କ୍ଷେତ୍ରରୁ କେବଳ ସେଇମାନଙ୍କର କଥା ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ସ୍ୱଦେଶୀୟ ପାଠକ ଓ ସମାଲୋଚକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଅନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯେପରି ଦ୍ୱିତୀୟ, ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀୟ ଇଂରାଜୀ ଲେଖକଙ୍କ ପଛରେ ସମୟ ବିତାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ମନେ କରି ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ କରେ; ଇଂଲଣ୍ଡ ବା ଫ୍ରାନ୍ସର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ତା' ନ କରି ଅନ୍ୟ ଦେଶର କେବଳ ପ୍ରମାଣିତ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା କୃତି ବିଷୟରେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରେ ।

ଏହା ପଛରେ ଇତିହାସ ଓ ମାନବସମାଜ ବିଷୟକ ଏକ ଗଭୀର ଓ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ୟ ଅଛି, ଯେଉଁଥିରୁ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କୁ ଅପାର ଆଶା ଓ ପ୍ରେରଣା ମିଳିବା କଥା । ତାହା ଏହି ବିଶ୍ୱ ଏକତା ପରି ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତିରୁ ଆସିନାହିଁ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ବିଶ୍ୱ ସତ୍ୟତା, ବିଶ୍ୱ ସଂସ୍କୃତି ବା ବିଶ୍ୱ ଭାଷାର ଜନ୍ମ ହୋଇନାହିଁ । ଅନେକ ରୁଖଣ୍ଡରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତୀୟ ସାମାଜିକ ଏକତା ମଧ୍ୟ ଆସି ପାରି ନାହିଁ । ଭାଷା ସାହିତ୍ୟ ବା ସଂସ୍କୃତିର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ମଣିଷ ଓ ସମାଜର ଦୈନନ୍ଦିନ ଅଭାବ, ଇଚ୍ଛା, ସମସ୍ୟା ଓ ଅନୁଭୂତିରୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି । ବିଶ୍ୱସାରା ଏଗୁଡ଼ିକର ସାମ୍ୟ ନ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସଂସ୍କୃତି, ଏକ ସାହିତ୍ୟ, ଏକ ଭାଷା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ଆଦର୍ଶରୁ ଆଜି ଆମେ ବହୁତ ଦୂରରେ- ଯେଉଁଠି ଚମତ୍କାର ରଙ୍ଗ ମଣିଷ ମଣିଷ ଭିତରେ ପାଟେରୀ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଅତୀତରେ ଭାରତ, ରକ୍ତିପୁଟ, ସ୍ତ୍ରୀକ, ଗୋମାନ୍ ପ୍ରଭୃତି ସତ୍ୟତା ଯେପରି ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳରେ ପୃଥିବୀର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ସତ୍ୟତା ରୂପେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଅନୁକରଣୀୟ ହୋଇଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଯୁରୋପୀୟ ସତ୍ୟତା ସେପରି ହୋଇଛି, ଏବଂ କିଛିଦିନ ପରେ ତାହାର ଅବସାନ ଘଟି ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳରୁ ନୂଆ ସତ୍ୟତାର ପ୍ରୟୋଗ ହେବ । ଏପରି ଏକ ପରେ ଏକ ନୂଆ ଅଭିଜ୍ଞତା ଓ ଦୃଷ୍ଟି ନେଇ ଯେତେ ଆଞ୍ଚଳିକ ସତ୍ୟତା ଗଢ଼ି ଉଠିବ ତା ଭିତରୁ ସବୁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ସାମାଜିକ, ଆର୍ଥିକ ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ କଲାରବି କୌଣସି ଏକ ସଂସ୍କୃତି ଜରିଆରେ ଏକ ବିଶ୍ୱ ସଂସ୍କୃତିର ଗଠନ ହୋଇପାରେ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାହା ହୋଇନାହିଁ, ଅବିକଶିତ ସମାଜ, ଅବିକଶିତ ସଂସ୍କୃତି ଓ ଅବିକଶିତ ଭାଷାର ଏକ

ଐତିହାସିକ ବିଶେଷତ୍ୱ ରହିଛି । ବିକଶିତ ଜୀବନପ୍ରଣାଳୀ, ବିକଶିତ ଭାଷା, ବିକଶିତ ସଂସ୍କୃତି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସତ୍ୟତା-ଧାରାର ସାଥୀକ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ଏମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ପୁଣି ଏକ ନୂଆ ଐତିହାସିକ ପ୍ରୟୋଗ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ସତ୍ୟତାର ନୂତନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ଫସଲ ନିମନ୍ତେ ନୂତନ କୁମାରୀ ବୁଲିବ ନୂଆ ଅଞ୍ଚଳ, ନୂଆ ମଣିଷ ଓ ନୂଆ ଭାଷାର ଆବଶ୍ୟକତା ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ କୁହନ୍ତି ଆମ ଦେଶୀଭାଷା ପ୍ରଚଳିତ ସତ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ଉପଯୁକ୍ତ ମାଧ୍ୟମ ହେବାକୁ ଅକ୍ଷମ, ସେମାନେ ଅନ୍ତତଃ ଆଂଶିକ ସତକଥା କହୁଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି ଯେ ଆମ ଭାଷା ଜରିଆରେ ଓ ଆମର ମଣିଷ, ହାସ୍ତ ଓ ଅନୁଭୂତି ଜରିଆରେ ନୂଆ ସତ୍ୟତାର ଚିର ଫିଟିପାରେ, ଯାହା ଇଂରାଜୀ ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିକଶିତ ଭାଷା ଜରିଆରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ଅବସାନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲାଣି ବୋଲି ପଶ୍ଚିମୀ କହିଲେଣି, କିନ୍ତୁ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭାରତର ସାହିତ୍ୟିକ, କଳାକାର ଓ ଗାଁ ଟାଉନର କହୁଛନ୍ତି ଯେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତା ଆମକୁ ହାସଲ କରିବାକୁ ହେବ-ତେଣୁ ଆମେ ଇଂରାଜୀ କିପରି ଛାଡ଼ିବା ?

ଯା ସାଙ୍ଗକୁ ଆଉ ଏକ ସତ୍ୟ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ । ମହାନୁ ଦର୍ଶନ, ସାହିତ୍ୟ କିମ୍ବା କଳା କେବଳ ନିବିଡ଼ ଅନୁଭୂତିରୁ ଜନ୍ମେ । ଯେତେବିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମା, ମସ୍ତିଷ୍କ ଓ ହୃଦୟର ଲୀନାସ୍ଥଳ ରକ୍ତମାଂସ ଅସ୍ଥିର କଳେବର ହୋଇଥିବ, ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷର ନିବିଡ଼ ଅନୁଭୂତି କେବଳ ନିଜର ସୀମିତ ପରିବେଶରେ ଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ମଣିଷ, ଜନ୍ମ, ମାତା, ଗଛଲତା, ଅଭାବ, ଲଜ୍ଜା, ପାପ ପୁଣ୍ୟ, ପାଣି ପବନରୁ ହିଁ ଆସିବ । କୌଣସି ଆରୋପିତ ଅନୁଭୂତି ଦ୍ୱାରା ମଣିଷର ମନ ବହୁତ ଉଚ୍ଚକୁ ବା ଗଭୀରତାକୁ ସର୍ତ୍ତ କରି ପାରେ ନାହିଁ । ବଡ଼ ବଡ଼ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟର ସୃଷ୍ଟି କେବଳ ଗଭୀର ସ୍ଥାନୀୟ ଅନୁଭୂତିରୁ ହିଁ ହୁଏ । ଦାର୍ଶନିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, କବି ଓ କଳାକାର ଉପରେ ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ପାଣିପବନ, ଗଛଲତା, ପଶୁ, ମଣିଷର ପ୍ରଭାବ ଦୀର୍ଘସାଥୀ ହୁଏ, ଏବଂ ସେହି ଅନୁଭୂତିର ଗଭୀରତା ବଳରେ ସେମାନେ ବିଶ୍ୱକଳା ଓ ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରନ୍ତି । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ, କୃତ୍ରିମ ଭାବରେ ଆରୋପିତ ବିଶ୍ୱ-ଅନୁଭୂତିର ଫଳ ଅତି ସ୍ଥୂଳ ଓ ଖର୍ବ ହୋଇଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ଲାଙ୍ଗସନେସ୍କର ଆଇସଲାଣ୍ଡୀୟ ଅନୁନତ ଲୋକଙ୍କ ବିଷୟରେ ଗନ୍ଧ, ପାଇଁ ବକ୍ତର ସୁନ୍ଦର ପୃଥିବୀ ଓ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ପରଜାର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅତି ସ୍ଥାନୀୟ ଓ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ବିଶ୍ୱ ଅନୁଭୂତିର ବାହକ ହୋଇପାରିଛି । କେବଳ ସ୍ଥାନୀୟ ଅନୁଭୂତି ବିଶ୍ୱ ଅନୁଭୂତିର ବାହକ ହୋଇପାରେ । ଏହା ସହିତ ସ୍ଥାନୀୟ ଭାଷାର ଏକ ବିଚିତ୍ର ଓ ରହସ୍ୟମୟ ସଂପର୍କ ରହିଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ କେତେକ ସମାଲୋଚନାରୁ କେହି ଭୁଲ ନ ହୁଅନ୍ତୁ ଯେ ଅନୁଭୂତି ବା ବୁଦ୍ଧିକୁ ନିଜର ରାସ୍ତା ବା ସମାଜ ଗିତରେ ଯୁଗର ସାଧାରଣ ଅନୁଭୂତିଠାରୁ ଅଲଗା ଓ ସଂକ୍ରାନ୍ତିତ କରି ରଖିବା ଆମର ଧ୍ୟେୟ । ସମାଜ ଓ ପରିବେଶ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା କଳାର ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ

ପରିଧି ଅଛି ଓ ସମୟର ଏକତ୍ୱ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଏକାଠି ବାନ୍ଧି ରଖେ । ବିଶେଷକରି ଉଡ଼ାଜାହାଜ ଓ ରକେଟ୍ ଯୁଗରେ ବିଭିନ୍ନ ସମାଜ ସମୟର ଏକତ୍ୱ ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧି ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଚେତନାଶୀଳତା ଓ ଯୁଗ ଓ ସମାଜ ଉଭୟର ପରିଧି ଫୁଲ ଭିନ୍ନ କେନ୍ଦ୍ରକୁ ସ୍ୱୀକୃତି ବୃଦ୍ଧି କାଟନ୍ତି ଏବଂ ଉଭୟ ପରିଧିର ସାଧାରଣ ବୃତ୍ତାଂଶ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମାଜର ବୃତ୍ତାଂଶ ପାଇଁ ପୃଥକ୍ ହେବ । ଏହି ସାଧାରଣ ହିଁ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଉପଯୁକ୍ତ ଅନୁଭୂତି-କୁମ୍ଭ । ଏହିଠାରେ ଯୁଗ-ଅନୁଭୂତି ସାମାଜିକ ଅନୁଭୂତି ସାଙ୍ଗରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ, ଏହିଠାରେ ଯୁଗ-ଅନୁଭୂତି ପରିବେଶର ଅନୁଭୂତି ଜରିଆରେ ପ୍ରାଣବନ୍ଧ ହୁଏ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଅନୁଭୂତି ଯୁଗ-ଅନୁଭୂତି ଦ୍ୱାରା ମାର୍ଜିତ ହୁଏ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ, ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀକୁ କୁହାଯାଇ ନାହିଁ ଯେ ସେ କେବଳ ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଓ ପରିବେଶର ବିଶେଷ ଅନୁଭୂତି ଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ, ଏବଂ ରକେଟ୍, ଆଣବିକ ବୋମା ବା ଶୀତଳଯୁଦ୍ଧ ପରି ଏ ଯୁଗର ସାଧାରଣ ଅନୁଭୂତି ଗୁଡ଼ିକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ । ଏହା କଲେ କାନକୁ ଛାଡ଼ି ସ୍ଥାନ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ହୋଇଯିବ । ତା ଗିତରେ ଯୁଗ ଚେତନା ରହିବ ନାହିଁ । ସାମାଜିକ ଚେତନା ଓ ଯୁଗ ଚେତନାର ସଂଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରକୃତ କଳାକାରର ଆଦର୍ଶ ହେବା ଉଚିତ । ସ୍ଥାନକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ସେପରି କାନର ଅନୁଭୂତି ଫମ୍ପା ଓ ଅବାସ୍ତବ ହୋଇଯିବ ନିଶ୍ଚିତ । ତେଣୁ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯେତେବେଳେ ଏଠାକାର ଜାତିଭେଦ ବିଷୟରେ ନୀରବ ରହି ଶ୍ରେଣୀଭେଦ ଓ ଶ୍ରେଣୀ ସଂଘର୍ଷ କଥା କହେ, ତୁଲିର ଧୂଆଁ ଓ ଗୁହିଣୀର ଚକ୍ଷୁଦାହକୁ ମନେ ନ ପକାଇ ରକେଟ୍ ଓ ବିଜୁଳି ଛାଣ୍ଡଣୀର କବିତା ଲେଖେ, ବା ଦେଶର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ବ୍ୟାଧିର ସମସ୍ୟା ବିଷୟରେ କେବେ ନ ଗାବି ଆଣବିକ ଯୁଦ୍ଧରୁ ପୃଥକୀକୃତ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ସମାଧାନ ଖୋଜିବାକୁ ସିରାରେଇ ଓ ମଦ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ମନ୍ତ୍ରଷ୍ଟକ୍ତ ଉତ୍ତେଜିତ କରେ, ତାହାର ଅନୁଭୂତିକୁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସୁସ୍ଥ ବିଶ୍ୱଚେତନା ନ କହି ଅନୁକରଣଗ୍ରସ୍ତ ଆରୋପିତ ଅନୁଭୂତି କହିବା ହିଁ ଠିକ୍ ମନେହୁଏ ।

ଏସବୁ ଗୁଲିଯିବା ହିଁ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଆଦର୍ଶଗତ ଦୁର୍ବଳତା । ସେ ତା'ର ଐତିହାସିକ ସମସ୍ୟାକୁ ଗୁଲିଯାଇଛି । ବାହାରର ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ପଥରେ ଚାଲି ସେ କେବେହେଲେ ନିଜତ୍ୱ ଉପଲବ୍ଧ୍ୟ କରି ପାରିବ ନାହିଁ, ଦେଶରେ ତା'ର ଆଦର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ବିଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସ୍ଥାନୀୟ ଅନୁଭୂତି, ସ୍ଥାନୀୟ ସମସ୍ୟା, ସ୍ଥାନୀୟ ଗାନ୍ଧୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେ ଯଦି କାମ କରିବ ତା ହେଲେ ସ୍ୱଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପ୍ରଭାବ ବଢ଼ିବା ନିଶ୍ଚିତ ଓ ସେଇ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଏବଂ ପ୍ରଭାବ ଏକ ନୂଆ ଯୁଗର ଦ୍ୟୋତକ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ବିଦେଶର ଲୋକେ ବଳେ ତା ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହେବେ । କିନ୍ତୁ ଏଥିପାଇଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଓ ସବ୍ ସାହସ ଦରକାର । ଏତିକି କଷ୍ଟ ତାକୁ ବରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଆଦର୍ଶଗତ ଦୁର୍ବଳତା କହିଲେ ବୁଝାଉନାହିଁ ଯେ କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଦର୍ଶବାଦକୁ ସେ ଗ୍ରହଣ କରୁ । ତା'ର ଆଦର୍ଶବାଦ କଣ ହେବା ଉଚିତ, କେଉଁ ଦର୍ଶନ, କେଉଁ ଗାନ୍ଧୀଜୀ, କେଉଁ ଅର୍ଥନୀତି ଦ୍ୱାରା ସେ ଚାକିତ ହେବ, ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉତ୍ତର ବର୍ତ୍ତମାନ ମିଳି ନ ପାରେ, ମିଳିବା ଆବଶ୍ୟକ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ସେ ଆରମ୍ଭ କରିବ ଦୈନନ୍ଦିନ ଜୀବନର, ନିଜ ପରିପାର୍ଶ୍ୱର ସୁଖ ଦୁଃଖ, ଆଭାବ ଇଚ୍ଛା ଓ ସମସ୍ୟା

ସମାଧାନଠାରୁ । ଯେଉଁଠି ବୁଦ୍ଧ ହେଉଛି, ଯେଉଁଠି ଦୁର୍ନୀତି ହେଉଛି, ଯେଉଁଠି ମଇଳା ଅନ୍ଧକାର ବ୍ୟାପିଛି ସେଇଠି ଚେତନଶୀଳ ହେଲେ ତାର ଅନ୍ତରର ବୀଣା ଝଙ୍କୁଟ ହୋଇ ଉଠିବ ଏବଂ ସେଇ ଝଙ୍କାରର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ବ୍ୟାପକତାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅନୁଭୂତି କ୍ରମେ ବିଶ୍ୱ ଅନୁଭୂତିରେ ପରିଣତ ହେବ । ଖଣ୍ଡ ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ, ଖଣ୍ଡଭଙ୍ଗା ଓ ଅଭିକାଷର ପରୀକ୍ଷା କରି ତାହାର ସନ୍ତୋଷ ଖୋଜିଲେ ତା ଭିତରୁ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଦର୍ଶ ଓ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟିର ଆବିର୍ଭାବ ହେବ । ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଆରୋପିତ ଅନୁଭୂତି ଓ ସମସ୍ୟାକୁ ଛାଡ଼ି ନିଜର ପ୍ରାକୃତିକ ଅନୁଭୂତି ଓ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ସଜାଗ ହେଲେ ନୂତନ ଆଦର୍ଶର ଇସ୍ତିସ୍ଥ ତାର ମନର ଆକାଶରେ ସଂଚାରିତ ହେବ । ଏ ସଂପର୍କରେ ବଙ୍ଗଳାର ଜଣେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆଧୁନିକ କବି ଓ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କର ଉଦାହରଣ ଦେବା ଅପ୍ରାପ୍ତ ହେବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଯେତେବେଳେ ପଚରା ଗଲା ଯେ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ସାହିକି ଉଚ୍ଚ ଧରଣର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ, ସେ କହିଲେ ଆମ ଦେଶର ଲୋକେ କୌଣସି ବିରାଟ ଦୁଃଖ ଭିତର ଦେଇ ଗତି କରି ନାହାନ୍ତି । ଯୁରୋପର ଯୁଦ୍ଧ, ଡିକ୍ଟେଟରସିୟର ଡାକ୍ତର ଯାତନା ଭିତରୁ ତାଙ୍କର ମହାନ ଉପନ୍ୟାସମାନ ରଚିତ ହୋଇଛି । ଏଭଳି କହୁଥିବା ଜଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ଉପରେ ହଠାତ୍ ରାଗି ନ ଯାଇ ଭାବିବା ଉଚିତ ଯେ ଏପରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ମୁର୍ଖତା କିପରି ହୋଇପାରେ ? ଭାରତରେ ଯଦି ଦୁଃଖ ଯାତନା ନାହିଁ, ଭାରତର ଗତ ଦେକ୍ଷହ ବର୍ଷର ଇତିହାସରେ ଯଦି ଡିକ୍ଟେଟରସିୟ ନ ଥିଲା, ତାହେଲେ ଏ ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକର ଚାପୁର୍ଯ୍ୟ କଣ ? ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଘର୍ଷବେଳର ଅତ୍ୟାଚାର, ଉପାତନ ଓ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ଲେଖକ ମାନେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ବୁଲିଗଲେ ? ଯୁରୋପରେ ମହାଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ଭାରତରେ, ବିଶେଷକରି ବଙ୍ଗଳାରେ, ଦୁର୍ଭିକ୍ଷରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ମଲେ । ତାଙ୍କ ଯୁଦ୍ଧ ସରିଲାପରେ ଆମର ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ବିଭେଦରେ କୋଟି କୋଟି ନରନାରୀ, ଶିଶୁ, ବୃଦ୍ଧ ଗୃହଶୂନ୍ୟ, ଅବଲମ୍ବନ ଶୂନ୍ୟ ହେଲେ; ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ପଡ଼ୋଶୀର ଛୁରୀ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ଏସବୁ ବ୍ୟତୀତ ଯୁରୋପୀୟ ଲୋକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନର ଯେଉଁ ଦୈନନ୍ଦିନ ଦୁର୍ବିଧି ଯନ୍ତ୍ରଣାକୁ କଷ୍ଟନା କରି ପାରିବ ନାହିଁ, ତାହା ଏଠାରେ ଶତକାଡ଼ା ୯୦ ଜଣଙ୍କର ରାଗ୍ୟଭିକ୍ଷୁ । ତଥାପି ଏପରି ଭାବିବାର କାରଣ କେବଳ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ହୋଇପାରେ; ଏବଂ ଏଠାରେ ଉଭୟ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ । ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଏତେ ଅନୁକରଣ ପ୍ରିୟ ଯେ ସେ ବଡ଼ ସାହିତ୍ୟ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଯୁରୋପୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଯେଭଳି ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣାର, ବର୍ଷନା ଅଛି ଠିକ୍ ସେଭଳି ଦୁଃଖ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ । ଅନ୍ୟ ରକମର ଦୁଃଖଯନ୍ତ୍ରଣା ଅନୁଭୂତିରୁ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ସାହିତ୍ୟ ହେବ କିପରି ? ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ଭାରତରେ ଯାହା କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କର ଅନୁଭୂତି, ତାହାର ସେହି ଅନୁଭୂତି ନାହିଁ କିମ୍ବା ସହାନୁଭୂତି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଗୋରା ଜାତିର ଲୋକ ମଲେ ଯେତିକି କଷ୍ଟ, ଭାରତର ହରିଜନ ଆଦିବାସୀ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ବା ନିହତ ହେଲେ ସେତିକି କଷ୍ଟ ଜଣାପଡ଼େ ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ଜାତି ପ୍ରଥା ମଣିଷ ଭିତରେ ଏପରି ଏକ ଅଦୃଢ଼ମାୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧିକ ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଛି ଯେ କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ସମାଜର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କ ଅନୁଭୂତି ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର

ସମସ୍ୟା ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କର ସମସ୍ୟା ଓ ଆବଶ୍ୟକତା ନୁହେଁ । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ପଡ଼ିଲେ, ହାଣକାଟ ହେଲେ ଏଇ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗନ୍ତି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏକା ଘରେ ପଡ଼ୋଶୀ ହୋଇ ବା ସଂପର୍କୀୟ ଭାବେ ରହିବାର ସୁଯୋଗ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଆଦୌ ନ ଥାଏ । ଶହ ଶହ ବର୍ଷ ଧରି ସେମାନଙ୍କର ରକ୍ତ ଓ ମାଂସର ସମ୍ପଦ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶ୍ରେଣୀ ରକ୍ତମାଂସଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହୋଇଯାଇଛି, ତେଣୁ ଅନୁଭୂତି ଓ ସହାନୁଭୂତିର ଏ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ । ଅନୁଭୂତିର ଏହି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ସହାନୁଭୂତିର ଅଭାବକୁ ମନର ଜୋରରେ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ହେବ । ସେମାନଙ୍କର ଅନୁଭୂତିକୁ ସହାନୁଭୂତି ଦ୍ଵାରା ପ୍ରହଣ କରି ତାଙ୍କର ସମସ୍ୟାରେ ଜଡ଼ିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ନହେଲେ, ଅପୂର୍ବ ସୃଷ୍ଟିର ମୂଳସ୍ରୋତ ଯେଉଁ ଅନୁଭୂତିର କଥା ବଙ୍ଗାଳୀ ସାହିତ୍ୟିକ କହିଲେ, ସେ ଅନୁଭୂତି ଆମ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କ ଗାତ୍ରରେ ଘଟିବ ନାହିଁ ।

ଅନୁଭୂତିର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାକୁ ବଢ଼େଇବା ପାଇଁ ନାନାରକମର କୃତ୍ରିମ ସୁବିଧା ଆମର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆମ ଦେଶର ଯୋଜନା ଜରିଆରେ ମିଳୁଛି । ଏ ଯୋଜନା ଏକ ଅନୁକରଣ ଯୋଜନା । ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ଜୀବନ ପ୍ରଣାଳୀର ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଏହି ଯୋଜନା ସମାଜର ଥୋକେ ଲୋକଙ୍କୁ ସେଗଳି ଜୀବନଶୃଙ୍ଖଳାକୁ ନେଇଯିବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି । ରଣ ସୂତ୍ରରେ ଲଢ଼ି ଅଜସ୍ର ଧନ ବ୍ୟୟ ଫଳରେ ଦେଶର ବିଜ୍ଞାନ, ଶିକ୍ଷା, ଶିଳ୍ପ ବା ସାହିତ୍ୟ ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ଶ୍ରମକୁ ଉଠୁନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏପରି ବହୁତ ଦ୍ଵାପ ଚିଆରି ହେଉଛି ଯେଉଁଠି ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ବୈରବ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କୋଠା, ବଗିଚା, ମଟର ଓ ହୋଟେଲ ଗଢ଼ି ଉଠୁଛି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଅଜ୍ଞାନିକା ବିଜ୍ଞାନଗାର ନାମରେ ନିର୍ମିତ ହେଉଛି । ଯଦିଓ ଉଚ୍ଚାବନ କିଛି ନାହିଁ । କାଳିଦାସଙ୍କ ନାମରେ ବିରାଟ ଗବେଷଣା ମନ୍ଦିର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ତୋଳା ହେଉଛି- ଯଦିଓ କାଳିଦାସ ସମାରୋହରେ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟିକଙ୍କ ମୁଖରୁ ଇଂରାଜୀ ବକ୍ତୃତା ଶୁଣି କାଳିଦାସଙ୍କ ସାହିତ୍ୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିବା ସୋନିୟତ ରୁଷର ବିଦ୍ଵାନ ଘଣ୍ଟାରେ ସରା ତ୍ୟାଗ କରୁଛନ୍ତି । ଏନ୍‌ସାଇକ୍ଲୋପେଡ଼ିଆ ନାମରେ ମୋଟା ଦରମାର ଚାକିରି ଖୋଜା ଯାଉଛି ଦେଶୀ ଗାଷ୍ଟାରେ ବିଶ୍ଵଜ୍ଞାନ ସଂଗ୍ରହ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଯେତେବେଳେ ଦେଶୀ ଗାଷ୍ଟାକୁ ସୁଇଚ୍ କଲେକ୍ଟ ପାଠର ମାଧ୍ୟମମୂଳ୍ୟେ ସ୍ଵୀକାର କରାଯାଉନାହିଁ । ଏସବୁ ଭିତରେ ପଣି ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଅନୁଭବ କରିବାର ଶକ୍ତି ଆହୁରି କମିଯାଉଛି । ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ରୂପେକ୍ଷା ମିନାରରେ ରହି ସେ ସାରା ଦେଶର ଖରା ଓ ଶୀତକୁ ଭୁଲିଯାଉଛି । ଏହି ଅନୁଭୂତିର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାକୁ କାଟିବା ପାଇଁ ସତ ସାହସ ଦରକାର । ତ୍ୟାଗ ଓ ବିଦ୍ରୋହ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଏହି ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାକୁ କାଟି, ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆଗରେ କୌଣସି ଆତ୍ମନୂ୍ୟନତା ବୋଧ ନ କରି ନିଜ ଦେଶର ଅଶିଷ୍ଟତା ଲୋକ, ପଶୁଆ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଅବିକଶିତ ଗାଷ୍ଟା ଲାଗି ଲଜ୍ଜାବୋଧ ନ କରି ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଯଦି ନିଜର ପରିପାଶ୍ଵ ସଙ୍ଗରେ ନିବିଡ଼ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ହେବ, ତାହେଲେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ତାକୁ ଏକ ନୂତନ ଜଗତ ଦେଖାଯିବ । ସେ ଜାଣିବ ଯେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପାଣ୍ଡାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ମାନଦଣ୍ଡ, ପ୍ରସଙ୍ଗ ଓ ସମସ୍ୟାକୁ ନିଜ ଉପରେ ଆରୋପିତ

କରି, ତାର ପ୍ରଶଂସା ଖୋଜି ନ୍ୟୁନ ହେବା ତାହାର ଜାଣ୍ୟ ନୁହେଁ, ତାହାର ଜାଣ୍ୟ ନୂଆ ନୂଆ ପ୍ରସଙ୍ଗ ନେଇ ନୂଆ ସଂସ୍କୃତିର ସ୍ଥାପନା କରିବା । ଏଠାରେ ରାଜନୀତିର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ନୂଆ, ଏଠାରେ ଅର୍ଥନୀତିର ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ନୂଆ; କାରଣ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଜଗତର ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଅର୍ଥବିଜ୍ଞାନ ତିଆରି ହେଲାବେଳେ ସମସ୍ୟା ସ୍ଥାନୀୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲେଖାଯାଇଛି । ତାକୁ ଏକ ବିଶ୍ୱଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲେଖିବାର ଦରକାର ହେଲାଣି, ଅଥବା ଅତି କମରେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ଅଧିକତର ଜନସଂଖ୍ୟା ଅର୍ଥାତ୍ ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲେଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେହିପରି ଦର୍ଶନର ସମସ୍ୟାରେ ବା ସାହିତ୍ୟର ଗଠନ ଓ ଶୈଳୀରେ ନୂଆ ମାନର ସୃଷ୍ଟି ଆବଶ୍ୟକ । ସାହିତ୍ୟର ଯେଉଁ ଢ଼ଙ୍କ, ଯେଉଁ ରୂପ ଓ ଉପନ୍ୟାସ କବିତାର ଯେଉଁ ଶୈଳୀ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଠିକ୍ ବୋଲି ମନେ ହେଉଛି, ଆମ ସମାଜରେ ସେସବୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ କାରୁ କରୁନାହିଁ । କେବଳ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଦଳ ଭିତରେ ଅନେକ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇଯାଇଛି । ଏସବୁ ବିଷୟରେ ନୂତନ ପ୍ରୟୋଗର ଅବକାଶ ରହିଛି । ଭାରତର ପରିବେଶକୁ ନେଇ ଏକକି ଯେତେ ନୂଆ ପ୍ରୟୋଗ ହେବ ତାହା ପ୍ରାକ୍ତାନ୍ତରର ସୂଚକ ହେବନାହିଁ, ବରଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତର ବିଶ୍ୱର ମାନଦଣ୍ଡ ହେବାର ପ୍ରତୀକ ଆଶା ରହିଛି ।

ଅତଏବ, ମୂଳତଃ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀଙ୍କୁ ଚେରହାନ, ଦ୍ୱିଧାଯୁକ୍ତ ବା ପରନିର୍ଭରଶୀଳ କହିବା ସତ୍ୟ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା, ସର୍ବ ସାହସର ଅଭାବ ଓ ଆଦର୍ଶହୀନତା ଫଳରେ ହିଁ ସେ ଏତେ ଭୌଣ ଓ ଅନୁପାଦକ ହୋଇ ରହିଛି । ନୂଆ ସୃଷ୍ଟି ନିମନ୍ତେ ତା'ର ଦୂରତ ଅଭିକାମ୍ନ ନାହିଁ । ପରସୃଷ୍ଟି - ମନର ସମକକ୍ଷ ହେବା ପାଇଁ ଅଛି ବିକ ଭାବ । ଆଦର୍ଶ ଓ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁଟି ପ୍ରଥମେ ଆସିବ ? ଗୋଟିଏ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଗଲେ, ଆଦର୍ଶ ସେ ନିଜେ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ ନିଜର ଅନୁଭୂତିରୁ । ତେଣୁ ଚରିତ୍ରର ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରଥମ । ସେ ଯଦି ନିଜର ପେଶା ପ୍ରତି ସତ୍ୟନିଷ୍ଠ ହୋଇ ସ୍ୱାଧୀକାର ଘୋଷଣା କରିବ ଏବଂ ସମାଜର ସବୁ ଅମଙ୍ଗଳ ଓ ଅନ୍ଧକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବଳିଷ୍ଠ ଭାବରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା କରିବ, ଆପେ ଆପେ ନୂତନ ଆଦର୍ଶର ଅନୁଶୀଳୋକରେ ତାର ସୃଷ୍ଟି ବଳିଷ୍ଠ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ହେବ । ଏହା କରିବା ପାଇଁ ତାକୁ ନିଜ ସମାଜ ପରିବେଷ୍ଟନୀ, ଜଳବାୟୁ ଓ ଜାଷାଠାରୁ ଅଲଗା ହୋଇ ରହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଏହି ଅଭାବର ଭାବ କାଟି ପାରିନାହିଁ, ସେ ଅନ୍ଧ, କିଛି ଦେଖିପାରିବ ନାହିଁ ।

ସାଧାରଣ ସମ୍ମାନ, ସାଧାରଣ ଉଚ୍ଚତା, ସାଧାରଣ ପ୍ରଭାବର ଅଧିକାରୀ ହେବା ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଐତିହାସିକ ଜାଣ୍ୟ ନୁହେଁ । ହୁଏତ ସେ ସାଧାରଣ ଆରାମ ଓ ସମ୍ମାନର ମୋହରେ ନିଜକୁ ବିରାଟ ଐତିହାସିକ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ବଞ୍ଚିତ କରି ଇତିହାସର ରଥଚକ୍ର ତଳେ ଧୂଳିରେ ମିଶିଯିବ, ଅବା ଇତିହାସର ସାରଥୀ ହୋଇ ନୂତନ ଯୁଗର ଆବାହକ ହେବ । ଏ ଦୁଇଟିରୁ ବାନ୍ଧିନେବାକୁ ହେବ । ପୃଥିବୀରେ ନୂଆ ସତ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ପାଇଁ ପ୍ରୟୋଗର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ତାହା ପୂରଣ କରିବାର ବିରାଟ ଆକାଂକ୍ଷା ହିଁ ଭାରତୀୟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟାନର ଏକମାତ୍ର ବାଟ ।

ଦେଶରକ୍ଷା ଏବଂ ଭାରତୀୟ ମଣ୍ଡିଷ

ବେଳେ ବେଳେ ଏପରି କିଛି ଘଟିଯାଏ ଯାହାର ସାମ୍ନାରେ ଠିଆ ହୋଇ ଆମର ଅନ୍ତରର ଚରିତ୍ରଟିକୁ ଆମେ ଦେଖିପାରୁ । ସେଇ ଘଟଣାର ଦର୍ପଣରେ ଆମର ଗୋଷ୍ଠୀ ଚରିତ୍ର ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହୋଇଯାଏ । ଏକ ସମୟ ଭାବରେ ଆମର ମଣ୍ଡିଷ ଓ ହୃଦୟ କିପରି କାମ କରୁଛି ତାହା ଧରା ପଡ଼ିଯାଏ । ଗତ ୧୧ ମଇ ୧୯୯୮ରୁ ୨୮ ମଇ ୧୯୯୮ ଏଭଳି ଏକ ଘଟଣା ପ୍ରବାହର ସମୟ ଥିଲା । (୧୧ ମଇ ଭାରତ ସରକାର ପରମାଣୁ ପରୀକ୍ଷଣ କଲେ ଓ ୨୮ ମଇ ପାକିସ୍ତାନ ତାହା କଲା ।)

ଆମ ସମାଜର ଏକ ମିଶ୍ରିତ ଶ୍ରେଣୀ ଅଛି ଯାହାର କାର୍ଯ୍ୟଶୈଳୀ ଓ ଭାବଭଙ୍ଗିମା ଆମ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରକୁ ପରିରାଷ୍ଟିତ କରିଥାଏ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁପାତ ବହୁତ ବଡ଼ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆମ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଦିଗ ଓ ଦିଗଠାରୁ ନିରୂପଣ କରିବାରେ ତାର ନିଷ୍ପତ୍ତିମୂଳକ ଭୂମିକା ଥାଏ । ୧୧ ମଇରୁ ୨୮ ମଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ କିଛିଟା ତାପରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଚର୍ଚ୍ଚା-ବିତର୍କ ଉଦାହ-ଉଦାପନା ଆଦିକୁ ସ୍ମରଣ କଲେ ଆମର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଚରିତ୍ର ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କ୍ଷମତାର ଗୋଟିଏ ଝଲକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ ।

୧୧ ମଇର ଘଟଣା ଦିନେ ଦେଢ଼ ଦିନ ଭିତରେ ଟି.ଭି. ଓ ଖବର କାରତ୍ତମାନଙ୍କ ଜରିଆରେ ସମ୍ବାଦରେ ଚହନ ପକେଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆମ ଭାବନାର ବେଲୁନରେ ହାଓ୍ବା ଭରିଗଲା । ୨୮ ତାରିଖ ପରେ ସେଥିରୁ ଅଧା ହାଓ୍ବା ଫୁସ୍ କରି ବାହାରିଗଲା । ଆମେ ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଇଥିଲୁ, ପାକିସ୍ତାନ ଆମର ଗୋଡ଼ ଟାଣି ତଳେ ପକେଇ ଦେଲା ଓ ଆମେ ଦୁହେଁ ସମାନ ହୋଇଗଲୁ । ଆମେ ନିଜକୁ ମହାଶକ୍ତି ବୋଲି ଭାବି ସାରିଥିଲୁ, ପାକିସ୍ତାନ ଜଣାଇଦେଲା ଯେ ପାକିସ୍ତାନ ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ଶକ୍ତି ଆମେ ବି ସେଇ ଶ୍ରେଣୀର । ରୁନ୍ ଗା ତାରିଖରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟକୁ ମିଶାଇ ଗୁଡ଼ାଏ ଉପନିର୍ବାଚନ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଦଳର ନିଷ୍ଠି ଓ ନୀତି ଫଳରେ ଆମକୁ ଏକ ମହାଶକ୍ତିର ଭାବନା ମଳିଥିଲା ତାହାକୁ ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମାନଙ୍କରୁ କୌଣସି ବିଶେଷ ଭୋଟ ମିଳିଥିବାର ଜଣାପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍ ଶୌରବାନୁକୃତିର ତୀବ୍ରତା କମି ସାରିଥିଲା ।

ତେବେ ସେଇ ମହାନୁ ଅନୁଭବର ତୀବ୍ରତା କମିଗଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେଇ ବାସନା ରହିଗଲା । ଯେଉଁ ବୋମା ଆମକୁ ଏତେ ଉପରକୁ ଉଠାଇ ଦେଇଥିଲା ଓ ଏକ ଅକ୍ତପୂର୍ବ ବିନୟର ଶିହରଣ ଆଣି ଦେଇଥିଲା, ତାକୁ ଆମେ ନିନ୍ଦା କରିବୁ କିପରି ? ତାର ପରୀକ୍ଷଣକୁ ଅନୁଚିତ

ବୋଲି କହିବୁ କିପରି ? ଯେଉଁମାନେ ୬ ଅଗଷ୍ଟ ହିରୋସୀମା ଦିବସ ପାଳନ କଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଆମ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଚରିତ୍ରର ପରିପକ୍ଷି ଏକ ଅସାମାଜିକ ଗୋଷ୍ଠୀ । ୧୧ ମଇ ଦିନ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି (ବି.ଜେ.ପି.)ର ବଡ଼ ବଡ଼ ଶତ୍ରୁମାନେ ସ୍ତବ୍ଧ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପ୍ରଚଳିତ ରାଜନୀତିର ବି.ଜେ.ପିର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ପାଟିଆ ଶତ୍ରୁ ହେଉଛନ୍ତି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ । କେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁକୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ଯେତେବେଳେ ମୁହଁ ଖୋଲିଲେ ସେତେବେଳେ ନିନ୍ଦା କରିବେ କି ପ୍ରଶଂସା କରିବେ ଏହାର ଦୃଢ଼ ସରି ନ ଥାଏ । ମାର୍କସବାଦୀ ଦଳର ମହାସଚିବ ହରିକିଶନ ପ୍ରଶଂସା କଲେ । କହିଲେ ଯେ ଭାରତୀୟ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଇଂଜିନିୟରମାନେ ଏହି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲଜି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁତପୂର୍ବ ସଫଳତା ହାସଲ କରି ଧନ୍ୟବାଦର ପାତ୍ର ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଭଳି ବିବୃତି ଯେ ବୋମା ବିସ୍ଫୋରଣକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ନ କରିଛି, ତାହା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ କହିପାରିବେ କି ? ୨୮ ମଇରେ ଯେତେବେଳେ ପାକିସ୍ତାନ ବୋମା ବିସ୍ଫୋରଣ କଲା, ଏସିଆର ଆଉ ଏକ ଦେଶ ଏହି ଆଧୁନିକତମ ଟେକ୍ନୋଲଜିରେ ପାରଙ୍ଗମ ହୋଇଗଲା ବୋଲି ସେମାନେ ପୁନର୍ବାର ବିବୃତି ଦେଇଥାନ୍ତେ । ତାଙ୍କର ରାଷ୍ଟ୍ରଭକ୍ତି ବାଧା ଦେଲା କି ? ଭାରତୀୟ ଜନତାପାର୍ଟିରୁ ମାର୍କସବାଦୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟପାର୍ଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଭିଙ୍କର ମଣ୍ଡିତ କ'ଣ ଏକା ଭଳି କାମ କରୁଛି ?

ପରମାଣୁ ବୋମାକୁ 'ସମସ୍ତେ' ସ୍ୱାଗତ କଲେ ବୋଲି କହିଲେ ବେଶୀ ଭୁଲ ହେବନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ବିରୋଧ କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଭାବଧାରାରେ ବାନ୍ଧି ହେବ ନାହିଁ । କେତେକ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଗତ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଜଣା ପଡ଼ିଛି । ସେଥିରୁ ବୁଝି ହୁଏ ଯେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ମାନସର ଉଦ୍‌ଘାଟ କେତେ ତୀବ୍ର ଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ବିରୋଧ କଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଗାନ୍ଧିବାଦୀ, ମାନବତାବାଦୀ, ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ପରିବେଶବାଦୀଙ୍କର ଛୋଟ ଛୋଟ ଗୋଷ୍ଠି ଥିଲେ । କେତେ ପ୍ରକାରର ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ବିଶ୍ୱ ବଜାର ସାଙ୍ଗରେ ଏପରି ମିଶାଇ ଦେଲେଣି ଯେ ଦେଶ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଭାବନାକୁ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ବିଚାର କରନ୍ତି । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହଟେଇବା ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ ନ କରି ବୋମା ତିଆରିରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଛି ବୋଲି ସେମାନେ ଆକ୍ଷେପ କରନ୍ତି । ସତେ ଯେପରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ବୁଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଦେଶରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବଢ଼ିଚାଲିଛି । ଆଉ ଏକ ଗୋଷ୍ଠି ଉତ୍ତର-ଆଧୁନିକତାବାଦର ଫେଶନକୁ ଅନୁସରଣ କରୁଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ଏକ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ସଂସ୍ଥା । ତାକୁ ଆଉ ବେଶୀ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଦେବାଦ୍ୱାରା ମଣିଷମାନେ ଅସହାୟ ହୋଇପଡ଼ିବେ ବୋଲି ସେମାନେ ଚର୍ଚ୍ଚା କରନ୍ତି । କଥା ଗୁଡ଼ିକ ବେଶ ଉଚ୍ଚ ବିଚାର ମଣ୍ଡିତ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଉଚ୍ଚ ବିଚାରର ଗୋଷ୍ଠୀଦ୍ୱୟ ବଜାରର ସାର୍ବଭୌମିକତାରେ ଚିତ୍ତିତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଖୋଲାବଜାରର ଶକ୍ତି ଯେପରି ବଢ଼ିଚାଲିଛି ଓ ତାହା ଫଳରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଜୀବନ ଯେପରି ଅସହାୟ

ହୋଇଯାଇଛି, ସେଥିପ୍ରତି ଏମାନେ ସଂବେଦନଶୀଳ ନୁହଁନ୍ତି । ନିତ୍ୟନୂତନ ଉପରୋଗ ସାମଗ୍ରୀର ଉତ୍ପାଦନରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନେ ଯେପରି ଲାଗିପଡ଼ିଛନ୍ତି ଓ ଯାହା ଫଳରେ ଗୋରବିକାସ ଓ ଆରାମଦାୟକ ଜିନିଷ ଉପରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ସବୁ ବଢ଼ିବାଲିଛି, ଏଥିପ୍ରତି ସେମାନେ ଉଦାସୀନ । ଏହିସବୁ ଅନାବଶ୍ୟକ ଓ ଅପସଂସ୍କୃତିକାରକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ବଢ଼ାଇଛି ବୋଲି ସେମାନେ ବିବେଚନା କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଅତଏବ, ବୋମାର ବିରୋଧ କରିବା ଆପଣାନ୍ତୁ ଏକ ପବିତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଏନା । ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଏକ ପାପକାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ରାଜ୍ୟ ବା ରାଷ୍ଟ୍ର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ । ଏହାର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ତେଣୁ ବୋମାକୁ ବିରୋଧ କରିବାର କେବଳ ଦୁଇଟି ଚର୍ଚ୍ଚସଂଗତ ଉପାୟ ଅଛି । ପ୍ରଥମଟି ଏହା ଯେ, ବୋମାଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ, ଅନ୍ୟତାବେଳେ କହିବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ବିକଳ ଉପାୟ ଖୋଜିବାକୁ ହେବ । ଦ୍ୱିତୀୟତଃ, ପରମାଣୁ ବୋମା ଏପରି ଏକ ମାନବ ସମାଜ ବିରୋଧୀ ଅସ୍ତ୍ର ଯେ ବରଂ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିବା, କିନ୍ତୁ ଏହି ଅସ୍ତ୍ରର ନିର୍ମାଣ ବା ବ୍ୟବହାର କରିବା ନାହିଁ । ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟରୁ ଯେ କୌଣସି ବହୁବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ମାନସିକ ସାହସ ଦରକାର ।

ବୋମାର ସମର୍ଥନ କରିବା ମଧ୍ୟ କୌଣସି ବୀରତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ, କି ଦେଶରକ୍ଷାର ପରିଚାୟକ ନୁହେଁ । ଦେଶରକ୍ଷା ଏକ ତ୍ୟାଗର ଭାବନା ଅଟେ । ବୋମାର ସମର୍ଥନ ଯଦି ତ୍ୟାଗଭାବନାଯୁକ୍ତ ନୁହେଁ ତାହାହେଲେ ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରର ଆତ୍ମ-ପ୍ରବଞ୍ଚନା । ତ୍ୟାଗବିହୀନ ଦେଶରକ୍ଷା ଦେଖନ୍ତୁ କିଛି ମିଳିବାର ନାହିଁ ।

ଭାରତର ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ (ଭାରତ ପରି ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀହିଁ ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ) ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସଚେତନ ନୁହନ୍ତି । ରାଷ୍ଟ୍ରର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ କେଉଁ ଉପାଦାନ ଦରକାର, ସେଥିରେ କୃତନୀତି ଓ ଅର୍ଥନୀତିର ତୁମିକା କଣ, ଏ ସଂପର୍କରେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷିତରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିରକ୍ଷର ଗ୍ରାମବାସୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିରକ୍ଷା କହିଲେ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ ଓ ହତିଆରକୁ ବୁଝନ୍ତି । ଜଣେ ଶାସକ ଭାବରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନେହରୁଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଧାରଣା ଥିଲା । ୧୯୬୨ ଚୀନ୍ ଆକ୍ରମଣ ଯେତେବେଳେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା, ନେହରୁ କୌଣସି ଏକ ଗସ୍ତରେ ବାହାରିଥିଲେ, ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ଆକ୍ରମଣ ବିଷୟରେ ପଚାରିବାରୁ ସେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ଆମ ସେନାବାହିନୀକୁ କହିଦିଆ ହୋଇଛି ଯେ ସେମାନେ ଆକ୍ରମଣକାରୀକୁ ବାହାର କରିଦେବେ । ଏହାର କେତୋଟି ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଅପମାନଜନକ ପରାଜୟ ହେଲା ଓ ଦୁନିଆର ଚକ୍ଷୁରେ ଭାରତର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କମିଗଲା । ୧୯୪୭ ପୂର୍ବରୁ ଗାନ୍ଧିଜୀ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ବିଦେଶନୀତି ସଂପର୍କରେ ପରାମର୍ଶ ଦେଉଥିଲେ ଯେ ସର୍ବପ୍ରଥମେ ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗର ଦୃଢ଼ ସଂପର୍କ କରିବାକୁ ହେବ ।

ସେତେବେଳେ ଚୀନ୍ ଆମର ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶ ନ ଥିଲା । ୧୯୬୨ ଆକ୍ରମଣବେଳେ ଗୋଟାଏ ମଧ୍ୟ ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶ ଚୀନକୁ ଆକ୍ରମଣକାରୀ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲେ । ଏହାଥିଲା ଆମର ବିଦେଶନୀତି ବା କୃତନୀତିର ଚରମ ବିଫଳତା ।

ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରର ବଜାର ଦାମ ବହୁତ ବେଶୀ ଏବଂ କିଣିବା ବେଳେ ମୋଟା କମିଶନ ମିଳିଥାଏ । ତେଣୁ ଭବିଷ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀ ଓ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସମୟରୁ ହତିଆର କିଣିବା ଆମର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଏକ ପ୍ରିୟକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ନୂଆ ହତିଆର କିଣାଯାଇ ଖବରକାଗଜ ଦ୍ଵାରା ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରଚାରିତ କରାଯାଏ । ଲୋକେ ତାକୁ ଦେଖି ଭାବନ୍ତି ଯେ ଆମର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମଜବୁତ ହେଉଛି । ଏହି ମନୋବିଜ୍ଞାନ ଆମର ମଣ୍ଡିଷରେ ଥିଲା, ତେଣୁ ପରମାଣୁ ବୋମା ଦୁର୍ବିଚାରାତ୍ମେ ଆମକୁ ଲାଗିଲା ଯେ ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ର ମିଳିଗଲା ।

ଭାରତ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଅସଲ ସମସ୍ୟା ଗୁଡ଼ିକ କ'ଣ ଏବଂ ସେହି ସମସ୍ୟାଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଏହି ବ୍ରହ୍ମାସ୍ତ୍ରର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା କେତେ ? ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧର ପରେ କେତେ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ପୂର୍ବ ଉପନିବେଶ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ହାସଲ କଲେ, ସେମାନେ ଆଉ ନିଜର କିମ୍ବା ବିଶ୍ଵର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ବିଷୟରେ ମୌଳିକ ଚିନ୍ତନ କଲେନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଚାହିଁଲେ ଯେ ଗୋଟା ଦେଶମାନେ ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଯାଉଛନ୍ତି ଆମେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଯିବା । ଭାରତ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନ ଭାବିଲେ ଯେ ବ୍ରିଟେନ ଓ ଆମେରିକା ଯେଉଁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ରଖୁଛନ୍ତି, ଆମେ ମଧ୍ୟ ସେହି ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ରଖି ନିଜର ପ୍ରତିରକ୍ଷାକୁ ମଜବୁତ କରିବା । ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ବିକଳ ଉପାୟ ସେମାନେ ଖୋଜିଲେ ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦିଲେ ନାହିଁ ଯେ ବ୍ରିଟେନ ଆମେରିକାର ଶକ୍ତି କେବଳ ସୈନ୍ୟବାହିନୀ କିମ୍ବା ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରକୁ ନେଇ ନୁହେଁ । ଆମେରିକାର ପ୍ରତିରକ୍ଷା କରିଲେ ଯାହା ଦୁଃଖ, ଭାରତର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସମସ୍ୟା ତାହାଠାରୁ ଗିନି । ଖବରକାଗଜ ପଢ଼ିବା ବେଳେ ବାରମ୍ବାର ଆମର ଉତ୍ତର-ପଶ୍ଚିମ ଓ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ସୀମା ଅଞ୍ଚଳର ଘଟଣା ପଡ଼ି ଆମର ମନ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇଉଠେ । ଦୁର୍ଦ୍ଦି ବଣା ହୋଇଯାଏ । ସୀମା ଆମର ଦୁର୍ବଳ, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଏବଂ ଚାଙ୍ଗୁର । ସୀମାନ୍ତବର୍ତ୍ତୀ ଅଞ୍ଚଳମାନ ଅଶାନ୍ତ ଓ ଉପଦ୍ରୁତ । ଆମର ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ସୀମାର ଉଜ୍ଜ୍ଵରତା ଓ ସୀମାର ଅଞ୍ଚଳର ଅସ୍ଥିରତା । ପରମାଣୁ ବୋମା ଏହି ସମସ୍ୟାରେ କଣ କରିବ ?

(୨)

ବାମନ ମଣ୍ଡିଷ ତା'ର ଆହ୍ୱାନ ଓ ଦାୟିତ୍ଵଗୁଡ଼ିକ କମେଇ କରି ଦେଖେ । କାରଣ ଛୋଟ ମଣ୍ଡିଷ କେବଳ ଛୋଟ ଦାୟିତ୍ଵକୁ ହିଁ ତୁଲାଇପାରିବ । ଏକ ବିରାଟ ଆହ୍ୱାନ ତା ଆଗରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲେ ସେ ତା ପ୍ରତି ଆଖି ବୁଜି ଦିଏ । ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ କେବଳ ପାକିସ୍ତାନକୁ ବିପଦର ମୁଖ୍ୟ ବିନ୍ଦୁ ଭାବରେ ଚିହ୍ନିତ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଏପରି କଲେ ମଥାଟି ଅଣ୍ଟା ରହେ । ଭୌଗଳିକ, ଆର୍ଥିକ ଓ ସାମରିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପାକିସ୍ତାନ ଆମଠାରୁ ଅନେକ ଛୋଟ । ସାମାଜିକ ଓ

ବୌଦ୍ଧିକ ଚେତନାରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ପାକିସ୍ତାନର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ । ପାକିସ୍ତାନ ଭାରତ ସାଙ୍ଗରେ ଦୁଇଥର ଯୁଦ୍ଧ କରିଛି ଓ ପରାସ୍ତ ହୋଇଛି । ୧୯୪୮ରେ ପାକିସ୍ତାନ ଭାରତ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରି ନ ଥିଲା । ପାକିସ୍ତାନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭାବପ୍ରବଣ ହେବାବେଳେ ଅନେକ ବହୁ ଭୁଲିଯାନ୍ତି ଯେ ସ୍ବାଧୀନତା ବେଳେ ଭାରତର ମାନଚିତ୍ରରେ କାଶ୍ମୀର ନ ଥିଲା । ମୁସଲମାନ ବହୁଳ କାଶ୍ମୀରର ହିନ୍ଦୁ ମହାରାଜା ଭାରତରେ ମିଶିବେ କି ଅଲଗା ଦେଶ ହୋଇ ରହିବେ, ସ୍ଥିର କରି ପାରି ନ ଥିଲେ । ସେତିକିବେଳେ ପାକିସ୍ତାନ କାଶ୍ମୀର ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲା, ଭାରତ ଉପରେ ନୁହେଁ । ଆକ୍ରମଣ ଚାଲିଥିବା ଭିତରେ କାଶ୍ମୀର ଭାରତ ସଙ୍ଗେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସର୍ତ୍ତ ଦେଇ ମିଶିଲା । ଭାରତୀୟ ସେନା ପାକିସ୍ତାନୀ ସେନାକୁ ଅଟକେଇ ଦେଲା । କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଅଞ୍ଚଳ ସେମାନଙ୍କର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଭିତରକୁ ଚାଲିଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ତଃରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଚାପରେ ନେହରୁ କାଶ୍ମୀର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଜାତିସଂଘ ପାଖକୁ ନେଇଗଲେ । ସେଇଦିନଠାରୁ ଏହା ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମସ୍ୟାର ରୂପନେଲା । ଆଜି ଯଦି ପାକିସ୍ତାନ କାଶ୍ମୀରକୁ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପ୍ରଶ୍ନ କରି ତୋଳିବାକୁ ଚାହୁଁଛି, ଏଥିପାଇଁ କେବଳ ସେ ଦୋଷୀ ନୁହେଁ ।

୧୯୬୫ ଓ ୧୯୭୧ରେ ଯେଉଁ ଭାରତ-ପାକିସ୍ତାନ ଯୁଦ୍ଧ ହେଲା, ଉଭୟରେ ଭାରତର ସ୍ବସ୍ଥ ସାମରିକ ବିଜୟ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେତିକିରେ ଭାରତକୁ କିଛି ମିଳିଲା ନାହିଁ । ଯଦି ବିଜୟ ହେଲା, ସେତେବେଳେ କାଶ୍ମୀର ବିଷୟରେ ଏକ ପରା ମାମାଂସା ଆମେ କରାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତୁ । ନ ହେବାର କାରଣ ଏହି ଯେ ବିଶ୍ବରେ ଯେଉଁ ଦାଦା-ଶକ୍ତିମାନେ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଦୁନିଆର ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଯୁଦ୍ଧ ବା ସଂଧି ହେବା ସମୟରେ ଦୃଶ୍ୟ ବା ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଆନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରନ୍ତି ଓ ସଂଧିମାନଙ୍କୁ ଅମାମାଂସିତ ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ବିଜୟୀ ଦେଶମାନେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଚାପରେ ପଡ଼ିଯାନ୍ତି । ଭାରତ ସବୁବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ଚାପ ଆଗରେ ନଇଁଛି । ତାସକେଷ୍ଟ ଓ ଶିମିଳା ଚୁକ୍ତି ଭାରତକୁ କୌଣସି ସୁଫଳ ଦେଲା ନାହିଁ । ପାକିସ୍ତାନ ସାଙ୍ଗରେ ବିବାଦ ଯେଉଁଠି ଥିଲା ସେଇଠି ରହିଲା । ମହାଶକ୍ତିମାନେ ଚାହାଁନ୍ତି ଯେ ଦୃତୀୟବିଶ୍ବର ଜଳହ ଗୁଡ଼ିକ ନ ଛିଣ୍ଡି ତାହେଲେ ସେମାନେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦୁର୍ବଳ ଶିକାର ହୋଇ ରହିବେ ।

ଭାରତରେ ଶାସକ ବର୍ଗ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଚାହେଁ ନାହିଁ ଯେ ଭାରତର ବିବାଦ କୌଣସି ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଦେଶସାଙ୍ଗରେ ହେଉ । ଯଦି ବିବାଦ ହୋଇଯାଏ, ତାକୁ ଲୁଚାଇବାକୁ ଚାହେଁ । ଚୀନ ସାଙ୍ଗରେ ଭାରତର ବିବାଦକୁ କେହି ଯଦି ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଉଠାଏ ତାହେଲେ ଆଲୋଚନାରେ ଆଉ ଉତ୍ସାହ ରହେ ନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ହୁଅନ୍ତୁ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତୁ ବା ବି.ଜେ.ପି. ହୁଅନ୍ତୁ ଯେତେ ଶୀଘ୍ର ହୋଇପାରେ ଚର୍ଚ୍ଚାକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦିଅନ୍ତି । ଏଥର ସେଇଯା ହେଲା । ପରମାଣୁ ପରୀକ୍ଷଣର ଠିକ୍ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ରକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡେଜକୁ ଅତି ଚତୁରତାର ସହିତ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ଜର୍ଜ ମହାଶୟଙ୍କର ଚୀନ-ବିରୋଧୀ ମନୋଭାବକୁ ଜାଣି ଚୀନ

ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିବୃତି ଦେବାପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲେ । ସେହି ବିବୃତିର ଖୁଅଧରି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବାଜପେୟୀ ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ଚିଠି ଲେଖିଲେ ଯେ, ତାମ ଆମପାଇଁ ଅତି ବିପଜ୍ଜନକ ଓ ତା’ ପାଖରେ ପରମାଣୁ ବୋମାର ଏକ ବଡ଼ ଶସ୍ତ୍ରାଗାର ରହିଛି । ଏଥିପାଇଁ ଆମେ ମଧ୍ୟ ପରମାଣୁ ବୋମା ପରୀକ୍ଷଣ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲୁ । (ଲିଖିତ ଭାବରେ ଆମେରିକାର ସରକାରକୁ କୈପ୍ରିୟତ ଦେବାକୁ କୌଣସି ଦରକାର ନ ଥିଲା । ଦିଲ୍ଲୀରେ ରହୁଥିବା ଆମେରିକା ରାଷ୍ଟ୍ରଦୂତଙ୍କୁ ଡାକି ମୌଖିକ ଭାବରେ ଏକଥା ସେ କହିପାରିଥାଆନ୍ତେ ।)

ଇତିମଧ୍ୟରେ ରକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ବିବୃତିକୁ ନେଇ ଦେଶର ଚାରିଆଡ଼ୁ ଶିକ୍ଷିତ ମହଲର ଓ ରାଜନୈତିକ ନେତାମାନଙ୍କର କଟୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଆସିଲା ଯେ, ତାମ ସାଙ୍ଗରେ ଏଭଳି କିଛି ଖରାପ ସମ୍ଭବ ଆମର ନାହିଁ, ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ଅଯଥାରେ ଗାଳିଦେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । କ୍ରିଷ୍ଣନ ସାହେବ କୁ ଚିଠି ଲେଖିବା ପରେ ବି.ଜେ.ପିର ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ତାନ୍ ସଂପର୍କରେ ନରମ କଥା ଘାଟୁ କହିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ସେଇ ତାପରେ ଜର୍ଜ ମଧ୍ୟ କହିବସିଲେ ଯେ, ମୋ କଥାକୁ ଖବରକାଗଜ ବୁଲ ଭାବରେ ଚିତ୍ରଣ କଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାମ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ସରକାର ହୁଏ, ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ହୁଏ ଏବଂ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ହୁଏ ।

ବାଜପେୟୀ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ତାମ ସଂପର୍କରେ ସମୀକ୍ଷା କରି ତାମ ନୀତିକୁ ନୂଆମୋଡ଼ ଦେବାର କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି କରି ନ ଥିଲେ । ତେଣୁ ଜର୍ଜ ଭଳି ଜଣେ କେବିନେଟ୍ ମନ୍ତ୍ରୀ ତାନ୍‌କୁ ଆମ ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ଚିହ୍ନିତ କରିବା ନିଶ୍ଚୟ ଅନୁଚିତ ଏବଂ ମୂର୍ଖତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମନ୍ତ୍ରୀ ନ ହୋଇ ସାଧାରଣ ସଦସ୍ୟ ଭାବରେ ସେ ଯଦି ଏକଥା ଲୋକସଭାରେ ଉଠାଇ ପାରିଥାନ୍ତେ, ତାହେଲେ ସରକାର ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତା, କାରଣ ଆମର ଅଧିକାଂଶ ଉତ୍ତର ସାମା ଓ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବ ସାମା ତାମ ସାଙ୍ଗରେ ରହିଛି । ଭାରତ ଯାହାକୁ ନିଜର ସାମା ବୋଲି ମାନେ ତାନ୍ ତାହାକୁ ମୋଟେ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ । ମାକ୍‌ମୋହନ ରେଖାକୁ ମଧ୍ୟ ତାନ୍ ସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶାସନ ଚାଲୁଛି ସେଭଳି ଏକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ତାମ ନିଜର ବୋଲି ଦାବା କରୁଛି । ସାମାର ସ୍ପଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ ତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ; ବାସ୍ତବିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରେଖାଟି ମଧ୍ୟ ନିରୂପିତ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଆମ ଉତ୍ତର-ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳର ବହୁ ସଶସ୍ତ୍ର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ତାନ୍ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଶିକ୍ଷିତ ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ । ସର୍ବୋପରି ପାକିସ୍ତାନର ଭାରତ ବିରୋଧୀ ସାମରିକ ପ୍ରସ୍ତୁତିକୁ ତାମ ନିରନ୍ତର ସାହାଯ୍ୟ କରୁଛି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ସମସ୍ତେ ହୁଏ ହୋଇଗଲେ କାହିଁକି ? ହୁଏତ ସରକାର ପରିସ୍ଥିତି ଓ କୌଶଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ କିଛି କହୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବେସରକାରୀ ସତ୍ୟମାନେ ଓ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ କାହିଁକି ନୀରବ ହୋଇଗଲେ ? କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ଭୟ । ତାମ ପ୍ରତି ଶାସକ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଉଭୟ ଶ୍ରେଣୀର ଏକ ଭୀରୁଭାବ ଅଛି । ତାମ ସାଙ୍ଗରେ ସଂପର୍କ କରିବାର ଛବି ସେମାନେ ନିଜ କଳ୍ପନାରେ ଆଜି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଜର୍ଜ ଫର୍ଣ୍ଣାଣ୍ଡେସଙ୍କ ଉପରେ

ସେମାନେ ଏଥୁପାଇଁ ରାଗିଲେ ନାହିଁ ଯେ, ସରକାରୀ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଥାଇ ସେ ଏପରି ଅନୁଚିତ ଗାନ୍ଧୀ ବ୍ୟବହାର କଲେ । ସେମାନେ ଭାବିଲେ ଯେ ତୀନ ଯଦି ରାଗିଯିବ, ଆମେ ତାର ମୁକାବିଲା କରିବା କିପରି ? ପାକିସ୍ତାନକୁ ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଦେବା ସହଜ, କାରଣ ପାକିସ୍ତାନର ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଅଳ୍ପସ୍ଥ, ସ୍ୱାର୍ଥପର ଏବଂ ବିଳାସୀ । ତୀନର ଶାସକ ଏବଂ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ତଥା ମଜଦୂର ବର୍ଗ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ତ୍ୟାଗ, ଅନୁଶାସନ ଓ କୋଠର ଶ୍ରମର ଭିତର ଦେଇ ଗତି କରିଛନ୍ତି । ଭାରତର ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ସର୍ବଦା ତ୍ୟାଗ ଓ କଠିନ ଶ୍ରମକୁ ଭୟ କରି ଆସିଛି । ଏହି କାରଣରୁ ସେମାନେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଘୃଣା କରନ୍ତି । କାରଣ ଗାନ୍ଧୀ ସେମାନଙ୍କୁ କଠିନ ଶ୍ରମ କରିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରନ୍ତି । ବାଜପେୟୀ ସରକାର ତୀନ ବିବାଦ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରକଟ ଭାବରେ ଥାଇ କିଛି କହୁ ନାହାନ୍ତି । ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ଭାବରେ, କାର୍ଯ୍ୟରେ କିଛି କରୁଛନ୍ତି କି ? ଆମର ଅନୁମାନ ଯେ କିଛି କରୁ ନାହାନ୍ତି ଏବଂ ଏହାର କୁପରିଣାମ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ବଂଶଧରମାନେ ଭୋଗିବେ । ତୀନ ଭାରତକୁ କହୁଛି, ସୀମା ବିବାଦ ବିଷୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନାହିଁ । ଆମେ କିଛି ଅଶାନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ଏପରି ଗତିତାଳୁ । ତୀନ ସାଙ୍ଗରେ ଦୃଢ଼ତାପୂର୍ଣ୍ଣ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିପାରୁ ନ ଥିବା ଶାସକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଶସ୍ତା ବାଟକୁ ପସନ୍ଦ କରିଛନ୍ତି । ସୀମାର ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ଯେତେ ବେଶୀ ପୁରୁଣା ହେବ ତୀନର ଦାବା ସେତିକି ସ୍ପଷ୍ଟ ହେବ । ତୀନ ନିଶ୍ଚୟ ଆମ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ଶକ୍ତିଶାଳୀ । ତେଣୁ ସୁବିଧା ସମୟ ଦେଖି, କିମ୍ବା ପାକିସ୍ତାନ ସାଙ୍ଗରେ କେତେବେଳେ ଯଦି ଆମ ପଶ୍ଚିମ ପଟରେ ଯୁଦ୍ଧ ହୁଏ ସେତେବେଳେ ପୂର୍ବ ବା ଉତ୍ତର ପଟେ ତୀନ ତାର ନାଟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେବ । ଭାରତ-ତୀନ ସୀମାକୁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଅନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରଖିବା ମୋଟେ ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ଯେଉଁମାନେ ଦେଶଭିତ୍ତ ଶାସକ, ସେମାନେ ପୁରୁଣା ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିବାଦ ଗୁଡ଼ିକର ମାମାଂସା କରାଇ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ବଂଶଧରମାନଙ୍କର ପଥକୁ ସୁଗମ କରନ୍ତି । ଭାରତରେ ଓଲଟା ହେଉଛି ।

ତୀନ ସାଙ୍ଗରେ ଭାରତର ବିବାଦ ସେତିକି ବିକଳିତ ହେଉଛି, ପାକିସ୍ତାନର ତୀନ ସଂପର୍କ ସେତିକି ଘନିଷ୍ଠ ହେଉଛି । ଭାରତର ବିଶ୍ୱାସ ବଜାର ଉପରେ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ପକେଇ ଆମେରିକା ଭାରତର ବନ୍ଧୁତା ଚାହେଁ । କିନ୍ତୁ ପାକିସ୍ତାନ ତାର ଗେହ୍ଲା ପୁଅ । ପାକିସ୍ତାନର ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ ଆମେରିକାର ପୂରା ଗୋଲାମୀ ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ଭାରତର ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଦ୍ୱିଧାଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଆମେରିକାର ଗୋଲାମୀ ଚାହାଁନ୍ତି । ତେଣୁ ବଜାର ହରାଇବାର ଭୟ ଆମେରିକାର ନାହିଁ । ଯୁଦ୍ଧରେ ଜୟ ପରାଜୟ ଯାହା ହେଉ, ଆମେରିକା ପାକିସ୍ତାନକୁ ଅପମାନିତ ହେବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ ।

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଜପେୟୀ ସରକାର ଯାହା କରିଛି ତନ୍ମୁତା ପାକିସ୍ତାନ ତୀନ ଆମେରିକାର ଶ୍ରଦ୍ଧାସାଗର ମଜଦୂତ ହୋଇଛି । କେତେକ ବି.ଜେ.ପି. ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଖରାପ ହୋଇଛି ଓ ଯୁବଂ ଦେହ ସ୍ତରରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି । ଏଭଳି ନୀତି ଅନୁସରଣ କରି ସେମାନେ କେବେହେଲେ

କାଶ୍ମୀର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ବାଢ଼ପେୟା ସରକାର ପୂରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କାଳ ଗାଦୀରେ ରହିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଏହା କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ବିଦେଶ ନୀତି ବା କୂଟନୀତି ସ୍ତରରେ ଭାରତ କୌଣସି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଆଧାର ସୃଷ୍ଟି କରି ନାହିଁ ।

ନେହେରୁଙ୍କ ସମୟରେ ବିଦେଶନୀତିର ଗୋଟିଏ ଲୋକପ୍ରିୟତା ଥିଲା । ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନେ ବିଦେଶ ନୀତିର ଚର୍ଚ୍ଚା କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ନେହେରୁଙ୍କ ନୀତିରେ କେବଳ ଉପର ଖୋଳପାଟି ସୁନ୍ଦର ଥିଲା । ଭିତରେ କୂଟନୀତିର ଗଭୀରତା ନ ଥିଲା । ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ସଂପର୍କକୁ ମଜବୁତ ନ କରି ସେ ଛୋଟା ଦେଶମାନଙ୍କର ‘କମନ୍‌ସେନ୍ସ’କୁ ଡାକ ବିଦେଶ ସଂପର୍କର ମୂଳଦୁଆ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ଓ ବାରମ୍ବାର ସେସବୁ ଦେଶକୁ ଗସ୍ତ କଲେ । ଏହି ସଂପର୍କ ଭାରତର ଆପଦ ବିପଦରେ କେତେ କୌଣସି କାମରେ ଆସିବ ନାହିଁ । ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କୁ ଆମେ ହାନି ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛୁ । ଗୋଷୀ ନିରପେକ୍ଷ (Non-Aligned) ମଞ୍ଚରେ ବହୁତ ସମ୍ଭାବନା ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହାର ଏକ ନିଜସ୍ବ ନୀତି ବା ଚରିତ୍ର ବିକଶିତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । କେତେ ଦେଶ ସୋଭିଏତ ରୁଷ ଓ କେତେ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆମେରିକୀୟ ଗୋଷୀ ଉପରେ, ଏବଂ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ସୋଭିଏତ ରୁଷ ଉପରେ ଆଶ୍ରିତ ହେଲେ । ୧୯୯୦ରେ ସୋଭିଏତ ରୁଷର ପତନ ପରେ ଏ ମଝିବାଲାଙ୍କର ସଂଗଠନର ଗୁରୁତ୍ବ ରହିଲା ନାହିଁ । ଏବେ ଭାରତ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକଲା । କୌଣସି ସଂଘ ବା ମହାସଂଘ ତା ପଛରେ ନାହିଁ । କିମ୍ବା ତାହାର ବ୍ୟାପୀତା ସ୍ବାକାର କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କେହି ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହନ୍ତି ।

କୂଟନୀତିର ବ୍ୟାପକ ଆଧାର ନ ଥିଲେ ସେନା ବା ହତିଆର କୌଣସି କାମରେ ଆସିବ ନାହିଁ । ଅର୍ଥନୀତି ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଅଙ୍ଗ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଏକ ସବଳ ଅର୍ଥନୀତି ହେଉଛି ଉତ୍ତମ କୂଟନୀତିର ଭିତ୍ତି । ଯେଉଁ ଦେଶ ନିଜର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସବଳ ଓ ଗତିଶୀଳ କରି ପାରି ନାହିଁ, ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇପାରୁ ନାହିଁ କି ପିଲାଙ୍କୁ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ଦେଇପାରୁ ନାହିଁ, ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଂପର୍କ ରଖିବାକୁ ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଉପାହ ହେବ ନାହିଁ କି ସମ୍ମାନ ଜାତ ହେବ ନାହିଁ । ବାହ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ସେ ଗୋଟିଏ ‘ଶକ୍ତି’ ଭାବରେ ଦେଖାଯିବ ନାହିଁ । ଚୀନର ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ବିଷୟରେ ଯେତିକି ଚର୍ଚ୍ଚା ବଢ଼ୁଛି, ଏକ ଶକ୍ତି ବା ସମ୍ଭାବିତ ମହାଶକ୍ତି ଭାବରେ ତାର ଛବି ବ୍ୟାପୁଛି ।

ଭାରତର ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ କୂଟନୀତି କହିଲେ କୁଟିନ ନୀତି ବୋଲି ବୁଝିଥାନ୍ତି । କୁଟିନତା ସାଙ୍ଗରେ ଏହାର ବିଶେଷ ସଂପର୍କ ନାହିଁ । ଆପଣା ଦେଶର ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ସ୍ବାର୍ଥକୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ରଖି ବିଶ୍ବର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ସାଙ୍ଗରେ ବିବିଧ ସ୍ତରର ସଂପର୍କ ରକ୍ଷା କରି ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ସହ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଘଟଣାମାନଙ୍କରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ହେଉଛି କୂଟନୀତି ଓ ବିଦେଶ ନୀତିର ସାରକଥା । ବ୍ରିଟେନର କୂଟନୀତି ଇଂରେଜୀ ଭାଷା ଓ ସେକ୍ସପିୟରଙ୍କୁ ମାଧ୍ୟମ କରିଥାଏ । ଯେଉଁଠି ସେକ୍ସପିୟର ଆଦୃତ ହେଉଛନ୍ତି ଓ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ପ୍ରଚଳନ ଅଛି ସେଇଠି ବ୍ରିଟେନ

ତାର ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଯୋଜନା କରେ । ଭାରତରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାକୁ ବ୍ୟାପକ ଓ ଦୃଢ଼ କରିବା ଭାରତରେ ବ୍ରିଟିଶ ନୀତିର ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ । ଏହିପରି ଯେଉଁଠି ପେପର କୋଲା ଏବଂ କିନ୍ତୁ ପ୍ୟାଣ୍ଡର ଆଦର ଅଛି, ସେଠି ଆମେରିକା ଚା'ର ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରିବ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରେ । ଯେଉଁଠି ମଙ୍ଗୋଲାୟ ଚେହେରା ଦେଖାଦିଏ ସେଇଠି ତୀନ ତାର ଆଧିପତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ବୋଲି ବିଚାର କରେ ।

ଭାରତର ଶାସକମାନେ ସାଂସ୍କୃତିକ, ଶୈଳାତ୍ମକ ଓ ବ୍ୟାପାରିକ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକରେ କୃତଜ୍ଞତା କରିବାକୁ କେବେ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରି ନାହାନ୍ତି । ପାକିସ୍ତାନ, ବଙ୍ଗଳାଦେଶ, ନେପାଳ ଆଦି ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ଭାଷା ଓ ଭାରତୀୟ ଭାଷାର ଏତେ ସମାନତା ଆଉ ସୁଦ୍ଧା ଆମେ ଏହି ସବୁ ଦେଶ ସାଙ୍ଗରେ ଉର୍ଦ୍ଦୁ, ବଙ୍ଗଳା ଓ ନେପାଳୀ ପ୍ରଭୃତି ଭାଷାକୁ ବ୍ୟବହାର ନ କରି ଗୋଟିଏ ସୁରୋପୀୟ ଭାଷା ମାଧ୍ୟମରେ ଉକ୍ତ ଦେଶମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପତ୍ରିକାମୟ କରୁ । ସେମାନଙ୍କ ସହ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆଲୋଚନା ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ କରିଥାଉ । ଏସବୁ ଦେଶର ଜନସାଧାରଣ ସଙ୍ଗେ ଭାରତୀୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ବହୁତା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବାଟଗୁଡ଼ିକ ଅଛି ସେଗୁଡ଼ିକୁ ରୁଦ୍ଧ କରି ଆମେ ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ଶକ୍ତି ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ।

ଭାରତର ମୁସଲମାନ ଧର୍ମ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂପର୍କ ପାଇଁ ଆଉ ଏକ ଆଧାର । ମଧ୍ୟ ଏସିଆ, ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆ ଓ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ମୁସଲମାନ ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ସାଂସ୍କୃତିକ ବହୁତା କରିବାର ଏହା ଏକ ମାଧ୍ୟମ । ଅତୀତର ଏକ ସମୟରେ ଏହି ଧର୍ମ ଭାରତପାଇଁ ଆକ୍ରମଣକାରୀ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଅତୀତର କୋଇଲା ଗର୍ତ୍ତ ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଣୁତର ହୀରାଖଣି ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଭାରତର ଶିକ୍ଷିତମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ସମ୍ୟକ୍ ଧର୍ମନୀତି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏପରିକି ବୌଦ୍ଧଧର୍ମକୁ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ସଂପର୍କର ବାହକ କରି ଟାଣି ନାହିଁ । ଯୋଗ ଆଉ ତନ୍ତ୍ରର ବ୍ୟବହାର କରିଛୁ । କିନ୍ତୁ ଏସିଆ ବା ଆଫ୍ରିକା ସଙ୍ଗେ ସାଂସ୍କୃତିକ ପରିଚୟ ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଗୋରାଦେଶର ଧନୀମାନଙ୍କର ମନୋରଞ୍ଜନ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟବର୍ଦ୍ଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଧର୍ମର ସ୍ୱଜନାତ୍ମକ ଓ ବିଦ୍ୱେଷକ ଉଭୟ ଚର୍ଚ୍ଚ ଅଛି । କାଶ୍ମୀର ସୀମାର ଏପଟେ ଓ ସେପଟେ ଗୋଟିଏ ଧର୍ମର ଅନୁରାମାନାମାକେ ରହନ୍ତି । ସେହି ଧର୍ମ ପ୍ରତି ବିଦ୍ୱେଷ ରାବନା ପୋଷଣ କରୁଥିବା କୌଣସି ଭାରତୀୟ ଶାସକ କାଶ୍ମୀର ସମସ୍ୟାର ସ୍ଥାୟୀ ସମାଧାନ କରିପାରିବ ନାହିଁ ।

(୩)

ବିଶ୍ୱର ରଣସନ୍ଧାନକୁ ଦେଖନ୍ତୁ । ସ୍ତ୍ରୀଷ୍ଟାନ ଧର୍ମୀୟ ଗୋରା ଜାତିମାନେ ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ଅତି ଅଳ୍ପ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ସଂଗଠିତ ଏବଂ ପୃଥିବୀର କୋଣେ କୋଣେ ସେମାନେ ଆର୍ଥିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିଛନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକୁ ମଧ୍ୟ

ସେମାନେ ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାରର ମାଧ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ବେଶର ଅସ୍ତରସ୍ତ ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରହିତ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସେମାନେ ଆଉ ଅସ୍ତମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଯୁଦ୍ଧରେ ବେଶୀ ବ୍ୟବହାର କରୁନାହାନ୍ତି । ତାହାର ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି, ତାହାକୁ ଦେଖାଇ ଦୁର୍ବଳ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଉପକ୍ରମ କରାଉଛନ୍ତି, ଏବଂ ଦୁର୍ବଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ କଳହ ଓ ଆତ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବିଦ୍ରୋହକୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଅସ୍ତର କୂଟନୀତି ଚଳାଉଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ସେମାନେ ଆର୍ଥିକ ସଂପର୍କକୁ ବେଶୀ ପ୍ରକଟ ଭାବରେ ବଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ଏହାଦ୍ଵାରା ଦେଶମାନଙ୍କର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ନିର୍ଗତଶୀଳ ଓ ପରାବଲମ୍ବୀ କରି ସେମାନଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିଜ ହାତରେ ରଖୁଛନ୍ତି । ସଂସ୍କୃତିକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟାପାରିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସଂଚାଳିତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଦ୍ଵିତୀୟ ବିଶ୍ଵଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସେମାନେ ଆଉ ନିଜ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ‘ନାଟୋ’ ଏବଂ ଯୁରୋପୀୟ ସଂଘର ନିର୍ମାଣ କରି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଓ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ଏକତାର ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି । ୧୯୪୫ ସମୟରେ ଯୁରୋପୀୟ ଜନତାର ମନରେ ଯୁଦ୍ଧର ଉଦ୍ଧୃତ ବ୍ୟାପକ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ଏକ ବିଶ୍ଵବ୍ୟାପୀ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଡାକ୍ତା ରୂପେ ଜାତିସଂଘକୁ ଗଢ଼ିବାରେ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଇଥିଲେ । ନାଟୋ ଏବଂ ଯୁରୋପୀୟ ସଂଘ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହେବା ପରେ ଏବଂ ସୋଭିଏତ ରୁଷର ପତନ ପରେ ସେମାନେ ଜାତିସଂଘ ପରି ବିଶ୍ଵସଂଘରେ ବେଶୀ ରୁଚି ଦେଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କର ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଚିନ୍ତା ନାହିଁ ।

ପାତବର୍ଷ ଓ କୃଷ୍ଣବର୍ଷର ଦେଶମାନେ କେହି ସଂଘବନ୍ଧ ହୋଇପାରିନାହାନ୍ତି । ୧୯୪୦ର ଦଶନ୍ଧିବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଚାରିଆଡ଼େ ଔପନିବେଶିକ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଏଇ ଦେଶମାନେ ବିଭିନ୍ନ ଆୟତନର ସଂଘ ଓ ମହାସଂଘର ନିର୍ମାଣ କରି ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ- ଯଥା, ଆଫ୍ରିକାର ମହାସଂଘ, ଇସ୍ଲାମୀୟ ବା ଆରବୀୟ ସଂଘ, ଏସିଆର ମହାସଂଘ ଇତ୍ୟାଦି । ଗୋରା ମହାଶକ୍ତିମାନେ ତାଙ୍କର କୂଟନୀତି ବଳରେ ଏସବୁକୁ ଗଣ୍ଠିତ କରିଦେଲେ । ନୂଆ ଭାବରେ ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇଥିବା ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ନେତୃମଣ୍ଡଳୀର ମନରେ ଏକ ନୂଆ ବିଶ୍ଵ ଗଢ଼ିବାର କୌଣସି କଳ୍ପନା ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । କଳା ଓ ପାତବର୍ଷର ଦେଶମାନେ, ଇସ୍ଲାମୀ ଦେଶମାନେ ଓ ଆଫ୍ରିକୀୟ ଦେଶମାନେ ନିଜ ଭିତରେ ଯୁଦ୍ଧ ଓ କଳହରେ ଲିପ୍ତ ରହୁଛନ୍ତି ।

ଗୋରା ଶକ୍ତିମାନେ ପାତବର୍ଷକୁ କଳାବର୍ଷ ରୂପନାରେ ଚିକିଏ ବେଶୀ ଇଚ୍ଛତ ଦେଖାନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ନୁହେଁ ଯେ ପାତବର୍ଷ ଗୋରାବର୍ଷ ପାଖାପାଖି । ବରଂ ଏଇଥିପାଇଁ ଯେ ସେମାନେ ଇତିହାସରେ କଳା ଲୋକଙ୍କପରି ଏତେ ବେଶୀ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ଗୋଲାମୀକୁ ସ୍ଵୀକାର କରି ନ ଥିଲେ । ଟାନ, ଜାପାନ, ଆଇଜାଷ୍ଟ କିମ୍ବା କୋରିଆ ଭାରତ ଗର୍ବ ଗୋରାମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶାସନ ତଳେ ଦୀର୍ଘ କାଳ ଧରି ରହି ନାହାନ୍ତି । ପତାଶ ବର୍ଷ

ପୂର୍ବେ ଜାପାନ ଏକ ମହାଶକ୍ତି ହେବାର ଯୋଜନା କରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ କାଳରେ ଚୀନ ଏକ ଉପ ମହାଶକ୍ତି ହେବାର ବାଟ ଧରିଛି । ଚୀନର ବହୁ ପ୍ରଚାରିତ ଆର୍ଥିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଯୋଗୁଁ ତାହାର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ କଳ୍ପନା ସାକାର ହୋଇପାରେ ବୋଲି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷକମାନେ ବିଚାରୁଛନ୍ତି । ଅନ୍ୟଦିଗରେ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ପୁଂଡିବାଦ ଜନିତ ବଢ଼ି ଚାଲିଥିବା ଆର୍ଥିକ ବିକ୍ଷମତା ଦେଶ ଗିଡ଼ରେ ନନା ରକମର ଅତର୍ବିରୋଧ ସୃଷ୍ଟି କରିବ ବୋଲି ଏବଂ ଚୀନ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯାଇପାରେ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କଳ୍ପନା ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଚାଲିଛି ।

ଭବିରା ଗ୍ରାନ୍ଥୀ ଏବଂ ରାଜାବଗ୍ରାନ୍ଥୀଙ୍କ ସମୟରେ ଭାରତକୁ ଏକ ଉପମହାଶକ୍ତି ବା ଆଞ୍ଚଳିକ ମହାଶକ୍ତି ରୂପେ ଗଢ଼ିବାର ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ କଳ୍ପନାକଳ୍ପନା ଚାଲିଛି । ୧୯୮୯-୯୦ର ଆର୍ଥିକ ସଂକଟ ତାହାର ଯବନିକା ଟାଣିଦେଲା । ଭାରତ ଏକ ମହାଶକ୍ତି ବା ଉପମହାଶକ୍ତି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ଏହାର ସୂଚନା ୧୯୫୦ରେ ମିଳିଯାଇ ଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ତିବ୍ବତ ଉପରେ ଚୀନର ଆଧିପତ୍ୟକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲା, କିନ୍ତୁ ତିବ୍ବତ ଚୀନର ଏକ ଅଙ୍ଗ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଚୀନ ଭାରତର ପଡ଼ୋଶୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ୧୯୪୭ରୁ ଭାରତର ଶାସକମାନେ ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସୁଦୃଢ଼ ପାରସ୍ପରିକ ସଂପର୍କ ସ୍ଥାପିତ କଲେ ନାହିଁ । ୧୯୪୯ରେ ଚୀନରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସରକାର ସ୍ଥାପିତ ହେଲା, ଏବଂ ବର୍ଷକ ଗିଡ଼ରେ ତିବ୍ବତ ଆକ୍ରମଣର ଯୋଜନା କରିନେଲା । ଭାରତର ଶାସକମାନେ ଏହାକୁ ପ୍ରତିରୋଧ କଲେ ନାହିଁ । ୧୯୬୨ରେ ଭାରତ ନିଜେ ଚୀନ ଆକ୍ରମଣର ଶୀକାର ହେଲା, ଏବଂ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚୀନ ସାଙ୍ଗରେ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଏତେ ସବୁ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ବୋମାର ବିସ୍ଫୋରଣ ଛପେଇ ଦେବ କିପରି ? ବାଜପେୟୀ ସରକାର ଯଦି ଚୀନ ସାଙ୍ଗରେ ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବୁଝାମଣାକୁ ଅଧିବାଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ନେଇ ଯାଇ ପାରିବେ, ତାହେଲେ ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ବୋମାରୁ ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ବଢ଼ିଲା ।

ଭାରତର ଶାସକଶ୍ରେଣୀ ତାର ଶକ୍ତି ହରାଇଛି ପ୍ରାୟ ଦେଢ଼ ହଜାର ବର୍ଷ ଆଗରୁ । ପାନିପତ ଓ ପଲ୍ଲାସୀ ବୀରଯ୍ଯାର ଘଟିଛି ଏଇ ଦେଢ଼ ହଜାର ବର୍ଷର ଇତିହାସରେ । ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନେ ମୁଷିମେୟ ସଂଖ୍ୟକ ସୈନ୍ୟଦଳ ନେଇ ଆସିଛନ୍ତି । ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ଦେଶର କୌଣସି ଏକ ମଝି ଜାଗାରେ ଚାରିଆଡ଼େ ଭାରତ ଦ୍ୱାରା ପରିବେଷିତ ହୋଇ ଯୁଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ସମସ୍ତ ଦେଶକୁ କରାଗତ କରିଛନ୍ତି । କାରଣ ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଆଧାର ନ ଥିଲା । ନା ଥିଲା ହିନ୍ଦୁ ଏକତା, ନା ଥିଲା ମୁସଲମାନ ଏକତା, ନା ଥିଲା ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ଏକତା । ଭାରତର ଶାସକଶ୍ରେଣୀ ଏପରି ଏକ ସାମାଜିକ ନୀତିର ପ୍ରଚଳନ କରାଇଥିଲା ଯାହା ପ୍ରତି ଗ୍ରାମ, ପ୍ରତି ପ୍ରଦେଶକୁ ଶତଋଷରେ ବିଚ୍ଛାଦିତ କରୁଥିଲା । ସାମାଜିକ ଏକତାର ସର୍ବଥା ଅଭାବ ଥିଲା । ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଦ୍ୱେଷ ଓ ସାମାଜିକ ବିଭାଜନ ଯୋଗୁଁ ଭାରତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକତା ଅସମ୍ଭବ ଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ନବ ଜାଗରଣ

ସମୟରେ ସାମାଜିକ, ଆର୍ଥିକ ଓ ଧାର୍ମିକ ସବୁପ୍ରକାରର ବିରୋଧକାରୀ ପ୍ରଥାଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯାଇଥିଲା ବୋଲି ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ମୁକାବିଲା କରିପାରିଲା । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରେ ଏହି ନବଜାଗରଣ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେଲା । ପୁଣି ଥରେ ସବୁ ପ୍ରକାରର ବିରୋଧକାରୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛନ୍ତି । ଜାତିପ୍ରଥା, ଧାର୍ମିକ ଦ୍ୱେଷ ଓ ଆର୍ଥିକ ବିଷମତା ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରୁଛି ।

ପରମାଣୁ ପରୀକ୍ଷଣର କିଛି ଦିନ ପରେ ଆସିଲା ୧୯୯୮-୯୯ ର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ବଜେଟ । ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ଯଶବନ୍ତ ସିନ୍ହା ତାଙ୍କ ବଜେଟ୍‌ର ମୁଖ୍ୟବସ୍ତୁରେ କହିଲେ ଯେ ୧୧ ମଇର ବିଦ୍ୟୋରଣ ଏକ ନୂଆ ଭାରତ ଗଠନର ପ୍ରଥମ ପାହାଚ ଥିଲା ଓ ଏହି ବଜେଟ୍ ଦ୍ୱିତୀୟ ପାହାଚ ହେବ । କିନ୍ତୁ ବଜେଟ୍‌ର ଆୟବ୍ୟୟର ଟିକସ ଓ ଅନୁଦାନର ହିସାବ ଭିତରେ କେଉଁଠି ବି ରାଷ୍ଟ୍ରର ନବ ନିର୍ମାଣ କଳ୍ପନା ନ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟ ସାହସିକ ପଦକ୍ଷେପ ତା ଭିତରେ ନ ଥିଲା । ବିଦ୍ୟୋରଣ ପରେ ଆମେରିକା ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକର ଘୋଷଣା କଲା, ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେବାକୁ ଯାଇ ସରକାର ସମର୍ଥକ ଶୋଭାଯାତ୍ରାମାନଙ୍କରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ଲୋଗାନ ଶୁଣାଯାଇଥିଲା । ପ୍ଲୋଗାନର ଅର୍ଥ ଥିଲା, ‘ଅଧା ରୁଟି ପଛକେ ଖାଇବୁ କିନ୍ତୁ ପରମାଣୁ ବୋମା କରିବୁ’ । ଏହା ଯଦି ସତ୍ୟ ହୋଇଥାନ୍ତା ତା’ହେଲେ ବଜେଟ୍‌ର ସ୍ୱରୂପ ଅନ୍ୟପ୍ରକାର ହୋଇଥାନ୍ତା । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ସଂଜ୍ଞବଦ୍ଧ ଏକ ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀ ବଜେଟ୍ ନିଅନ୍ତୁ ରଚଣା କରିବା ପାଇଁ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଥାନ୍ତା, ଅର୍ଥାତ୍ ଧନୀ ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛକ ଶ୍ରେଣୀମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କର ଲଗାଇ ଆମେରିକାର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଓ ବୋମା ନିର୍ମାଣ କାରଣରୁ ହେଉଥିବା ନିଅନ୍ତୁ ପୂରା କରିଥାନ୍ତା । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କର ବସାଇବା ପାଇଁ କିମ୍ବା ଆହ୍ୱାନ ଦେବାପାଇଁ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସାହସ ହେଲା ନାହିଁ । ବରଂ ଆମଦାନୀ ବ୍ୟବସାୟ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ଶୁଳ୍କ ବୃଦ୍ଧିକୁ ସେ ବେଶୀ ବିଦେଶୀ ଚାପରେ ପଡ଼ି ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେଲେ । ୧୯୯୧ରୁ ଲଗାତାର ବଜେଟ୍‌ମାନଙ୍କରେ ଧନୀଶ୍ରେଣୀକୁ ଓ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କୁ କର ମୁକ୍ତ କରାଯାଉଛି । ଏହା ଏକ ଅଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ । ଫଳରେ ଆମର ପ୍ରଶାସକ ବିଦେଶୀ ସାହାଯ୍ୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ଚାଲିଛି । କେବଳ ତାହା ନୁହେଁ, ଧନୀଶ୍ରେଣୀ ଓ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କର ନ ଲଗାଇବାର ମୂଳ ପରମ୍ପରା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ।

ବୋମା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ରାଜଧାନୀର ସଡ଼କରେ ସରକାରୀ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ ହୋଇ ବିକ୍ଷୋଭ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାର ଦେଖାଗଲା । ଦେଶ ଓ ସମାଜର ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦାବୀ କରି ଏମାନଙ୍କୁ କେବେ ସଡ଼କ ଉପରେ ସଂଘବଦ୍ଧ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀର ଅଧିକାଂଶ ହେଉଛନ୍ତି ସରକାରୀ ବା ଅର୍ଦ୍ଧ ସରକାରୀ ଚାକିରିଆ । ସେଇମାନେ ଦେଶର ସଂଚାଳକ, ବୁଦ୍ଧିବାନ ଓ ନୀତିନିର୍ମାତା । ସେମାନେ ତାଙ୍କର ଦରମା ଓ ଲଭାଗୁଡ଼ିକୁ ଡିନି ଚାରିଗୁଣ ବଢ଼ାଇବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଏଥିରେ

ଆପରି କରିବା କାହିଁକି ? କେବଳ ଗୋଟିଏ ନିବେଦନ । ସେମାନେ ତାଙ୍କ ସଭା ସମିତିରେ ଆଲୋଚନା କରି ଲୋକକୁ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶିତ କରି କହନ୍ତୁ ଯେ ସବୁ ଚାକିରିଆଙ୍କ ଦରମା ବୃଦ୍ଧି ପରେ ସରକାର ଓ ସମାଜ ଉପରେ ମୋଟ ଏତିକି ଟଙ୍କାର ଅତିରିକ୍ତ ଭାର ପଡ଼ିବ, ଓ ଏହି ଅତିରିକ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଅମୃତ ଅମୃତ ସ୍ରୋତରୁ ଟଙ୍କା ଆସି ପାରିବ । ଆମର ପ୍ରଶ୍ନରେ ସେମାନେ ଭାରି ଯାଇ ପାରନ୍ତି । ଆମେ ନରମ ସ୍ୱରରେ ପଚାରୁଛୁ, ଆପଣମାନେ ଏହି ହିସାବକୁ ନ ବୁଝାଇଲେ ଆଉ କିଏ ବୁଝାଇ ପାରିବ ? ଆପଣମାନେପରା ଦେଶକୁ ଚଳାଇଛନ୍ତି ? ଆପଣ ନିଜେ ଆଣିବାର ବାଟ ବାହାର କରିବେ ଓ ନିଜେ ନେବେ । ଆମେ ଆପରି କାହିଁକି କରିବୁ ? କିନ୍ତୁ ବାଟଟା ବଡ଼ାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ସମସ୍ତ ଦେଶବାସୀ ମନେ ରଖନ୍ତୁ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ମନ୍ତ୍ରୀ, ଜଜ୍, ଏମ୍.ପି. ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସବୁ ପ୍ରକାରର ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଏହି ବୋମା ପରୀକ୍ଷଣ ବର୍ଷରେ ଯେତିକି ଦରମା ବଢ଼ାଇବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ତାହାର ବୋଝ କଦାପି ଆମର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହି ପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରଥମ କେତେ ବର୍ଷ ସରକାରୀ କଳକାରଖାନାକୁ ବିକ୍ରୀ କରି ଏହି ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଲାଇବାକୁ ହେବ । ଚାରି ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପରେ ନିଶ୍ଚୟ ଏକ ସଂକଟ ଦେଖାଯିବ । ପ୍ରଥମେ କେନ୍ଦ୍ରର ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦରମା ବଢ଼ିଲା । ଏବେ ଏମ୍.ପି. ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ., ରାଜ୍ୟ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଅର୍ଧସରକାରୀ ଲୋକଙ୍କର ଦରମା ବଢ଼ିବାକୁ ଯାଉଛି । ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ଓ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ଶାସକ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଗାଡ଼ି ମୋଟର କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଓ ଚଳନ୍ତା ଫୋନ କିଣିବା ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରକୁ ତଳିତଳାନ୍ତ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ।

ଭାରତର ଲୋକେ ଧରିନେବା ଉଚିତ ଯେ ସେମାନେ ଏକ ଅତି ଦୁର୍ବଳ ରାଷ୍ଟ୍ର ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ପାକିସ୍ତାନ ସଙ୍ଗେ ବିବାଦର ୫୦ ବର୍ଷ ପରେ ଓ ଚୀନ ଆକ୍ରମଣର ୩୫ ବର୍ଷ ପରେ ଆଉ ବାହୁସୋଟ ମାରିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଆମେ ଯୁଦ୍ଧ ଦ୍ୱାରା କିମ୍ବା ନିଜର ସର୍ବ ଉପରେ ଏ ସମସ୍ୟାରୁ ଟ୍ରିକର ସମାଧାନ କରିପାରିବା ନାହିଁ । ଅଥଚ ଏ ସମସ୍ୟାର ତତ୍ତ୍ୱାବ ସମାଧାନ ନ ହେଲେ ପରିସ୍ଥିତି ଅଧିକ ଜଟିଳ ହେବ ଏବଂ ମହାଶକ୍ତି ଓ ଉପମହାଶକ୍ତିମାନେ ତାଙ୍କ ସର୍ବ ଅନୁସାରେ ସଂଧି କରିବା ପାଇଁ ଆମକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବେ । ତେଣୁ ଦୃତୀୟ ପକ୍ଷଟିଏ ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନମନା ଦୃତୀୟପକ୍ଷ ପାଇବା ଅତି କଠିନ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସ୍ଥିତିରେ ଯିଏ ଅଧିକ ନିରପେକ୍ଷ ସେଭଳି ଏକ ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଖୋଜିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସମାଧାନ ସିଧାସଳଖ ଏବଂ ସ୍ଥାୟୀ ହେବା ଦରକାର । ତାହାହେଲେ କେତେକ ଭାବରେ କ୍ଷତି ସହି ମଧ୍ୟ ଦୃତୀୟ ପକ୍ଷର ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ଗୋଟିଏ ବହୁତ ବଡ଼ ବୋଝ ଆମ କାନ୍ଧରୁ ଚାଲିଯିବ ।

ଏହା କେତେବେଳେ ହୋଇ ପାରିବ ? ଯେତେବେଳେ ଆମେ ପ୍ରକୃତରେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଦୀର୍ଘକାଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ନିଷ୍ଠାର ସହିତ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଓ ଆମର ଅର୍ଥନୀତି, ସମାଜନୀତି ତଥା ବିଶ୍ୱନୀତିକୁ ତୃତୀୟ ଦିଗରେ ପକାଇବାକୁ ଏକମନ ହେବା ସେତେବେଳେ କିଛି କ୍ଷତି ସହିଯିବାର ସାହସ ମଧ୍ୟ ଜାତ ହେବ । ଏହାପରେ ପାକିସ୍ତାନ, ବଙ୍ଗଳା ଦେଶ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଓ

ନେପାଳ ଇତ୍ୟାଦି ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଆଞ୍ଚଳିକ ମହାସଂଘ ଗଠନ ହିଁ ଆମର ଚର୍ଚ୍ଚିତ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ମୁଖ୍ୟ କୌଶଳ ହେବ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ମଧ୍ୟ ସୀମା ଅଛି । ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଏବଂ ମାନବ ସମାଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଙ୍ଗରେ ଖାପଖୁଆଇ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦରକାର ହେଉଛି । କେତେକ ବୌଦ୍ଧିକ ମହଲରେ ରାଷ୍ଟ୍ରରାଜ୍ୟ (Nation State) ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତା ଆଦି ଅବଧାରଣାକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ପାଇଁ ଆଲୋଚନା ହେଉଛି । କେତେକ ଆଲୋଚନା କେବଳ ଫେଶନ ସ୍ତରରେ ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ କେତେକ ଆଲୋଚନାରେ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ମହାଶକ୍ତିମାନେ ଓ ତାଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ଏବଂ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦ ଉଭୟ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ଯୁଗୋପଯୋଗୀ କରିବା ପାଇଁ କେତେକ ସଂଶୋଧନ ଦରକାର । ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦକୁ ସୀମିତ କରିବା ଚିନ୍ତାଟି ଦିଗରୁ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇପାରେ :

(କ) ଯେଉଁ ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୀର୍ଘକାଳରୁ ସୀମା ଓ ଅଞ୍ଚଳ ବାବଦରେ ସଂଘର୍ଷ ଲାଗି ରହିଛି, ସେମାନେ ତୃତୀୟ ପକ୍ଷକୁ ମଧ୍ୟସ୍ଥ କରି ଶୀଘ୍ର ସମାଧାନର ମାର୍ଗ ପ୍ରଶସ୍ତ କରନ୍ତୁ ।

(ଖ) ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଦେଶମାନେ ନିଜ ନିଜ ମହାଦେଶର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ମହାସଂଘମାନଙ୍କର ସ୍ଥାପନା କରନ୍ତୁ । ମହାସଂଘର ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେବ ପ୍ରତିରକ୍ଷା । ତାହେଲେ ଆର୍ଥିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ସମନ୍ୱୟର ପ୍ରଶ୍ନ ଆପେ ଆପେ ଉଠିବ । ‘ସାର୍ବ’ ଦେଶମାନଙ୍କର ସଂଘ ଆଗେଇ ପାରୁନି, କାରଣ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସେମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ନୁହେଁ ।

(ଗ) ଯଦି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମହାସଂଘ ହେବ, ତାହେଲେ କେତେକ ଦେଶ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସେନାକୁ ପୂରାପୂରି ତ୍ୟାଗ କରିପାରନ୍ତି । ତାଛଡ଼ା କେତେ ପ୍ରକାରର ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଯଦି ମାନବ ସମାଜର ଧୂସକାରୀ ବୋଲି ପରିଗଣିତ କରାଯାଏ, ସେହି ଅସ୍ତ୍ରକୁ ଏକତରଫା ତ୍ୟାଗ କରିବାର ଘୋଷଣା ମଧ୍ୟ କେତେକ ଦେଶ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସଂଘ କରିବା ଉଚିତ ହେବ । ପରମାଣୁ ବୋମାକୁ ଏକ ନିଷିଦ୍ଧ ଅସ୍ତ୍ରରୂପେ ଚିହ୍ନିତ କରାଯିବା ସର୍ବପ୍ରଥମେ ଦରକାର ।

ଏସବୁ ସୂତ୍ର ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ଯିବ ନାହିଁ । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ରାଜନୈତିକ ଓ ବୌଦ୍ଧିକ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ଯଦି ଆଜିଠାରୁ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ପ୍ରଚାର, ଆଲୋଚନା ଓ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇବେ ତାହାହେଲେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହାର ସୁଫଳ ମିଳିବ ।

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଭବିଷ୍ୟତ

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଅନ୍ତିମ ଏବଂ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କାଳ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିଚାର ଏବଂ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଏକ ଅବକ୍ଷୟର ସମୟ । ବିସ୍ତୃତ ଚିରିଶ ଏବଂ ଚାକିଶ ଦଶନ୍ଧିରେ ଯୁରୋପୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଯେଉଁ କ୍ଷୟ ଘଟିଥିଲା ତାହାଠାରୁ ଏହା ଭିନ୍ନ । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଗୁଣାତ୍ମକ ପରକ ରହିଛି । ସେତେବେଳେ ଯୁରୋପର ଉଦାରବାଦୀ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ମଣ୍ଡିଷକୁ ପାସିବାଦର ଆକ୍ରମଣ ଯୋଗୁଁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଆଘାତ ଲାଗିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଯୁରୋପୀୟ ମାନସ ରୟତୀତ କିମ୍ବା ନିଶ୍ଚଳ ହୋଇଯାଇ ନ ଥିଲା; ବରଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଯୁଦ୍ଧରେ ବିଜୟୀ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରସାରିତ କରିବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତି ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲା । ପାସିବାଦ ଏବଂ ନାଜିବାଦର ଆକ୍ରମଣ କେବଳ କ୍ଷମତା ରାଜନୀତିର ସ୍ତରରେ ହୋଇ ନ ଥିଲା, ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିଚାର ଓ ଦର୍ଶନ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ବୌଦ୍ଧିକ ଆକ୍ରମଣ ଥିଲା । ସାମ୍ୟବାଦ (କମ୍ୟୁନିଜିମ୍) ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିରୋଧୀ କରୁ ନ ଥିଲା; ବରଂ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ କହୁଥିଲେ ଯେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜରେ ହିଁ ପ୍ରକୃତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ମିଳିପାରିବ । ଅଥଚ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ବାଦର ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ରୂପ କାହାରିକୁ ଅଜଣା ନ ଥିଲା । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯୁରୋପୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ପାସିବାଦ ଓ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ବାଦ ଉଭୟର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ଦେବାକୁ ପଡିଥିଲା । ଯୁରୋପ ଏବଂ ଆମେରିକାର ବାହାରେ ଥିବା ଦେଶମାନେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ଏକଛତ୍ରବାଦର ଇଡ଼େଇ ଗାବରେ ଦେଖୁ ନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାନ ଚାଲୁଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ଉପରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏବଂ ସାମ୍ୟବାଦ ବୈଚାରିକ ପ୍ରଭାବ ପଡୁଥିଲା । ପାସିବାଦର ବୈଚାରିକ ପ୍ରଭାବ ନ ଥିଲା । ନେତାଜୀ ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ ଶତ୍ରୁର ଶତ୍ରୁକୁ ବନ୍ଧୁ କରିବାର ରଣ କୌଶଳ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ସାମାଜିକ ରାଜନୈତିକ ବିଚାର ପାସିବାଦୀ ନ ଥିଲା ।

ପାସିବାଦ ଏବଂ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ବାଦ ଉଭୟଙ୍କ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଯୁରୋପୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ନିଜର ଉଲ୍ଲୁଷ୍ଟତା ପ୍ରମାଣ କରିବାର ଥିଲା । ଏହି ସମୟରେ (ଅର୍ଥାତ୍, ୧୯୪୦ରୁ ୧୯୬୦ ମଧ୍ୟରେ) ଯୁରୋପରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିଚାରଧାରା ଅଧିକ ମାର୍ଜିତ ହେଲା ଏବଂ ତାର ସଂସ୍ଥାପନା ରୂପ ମଧ୍ୟ ସୁଦୃଢ଼ ହେଲା । ଘମାଘୋଟ ଯୁଦ୍ଧ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ଯେତେବେଳେ ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ଆକାଶ ଧ୍ୱଂସ ଓ ପରାଜୟର ଆଶଙ୍କାରେ ମେଘାନ୍ଧନ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ତାହାର ପାଇଁ ଆମେଷ୍ଟ ଅବିରତ ଚାଲିଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥାରେ

ବ୍ରିଟେନ୍ ସମେତ ଅନେକ ଯୁରୋପୀୟ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏକ ଜନକଲ୍ୟାଣକାରୀ ରୂପ ବିକଶିତ ହେଲା । ଗଣତନ୍ତ୍ର କହିଲେ କେବଳ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଆଇନଗତ ଅଧିକାରକୁ ବୁଝାଇଲା ନାହିଁ; ନାଗରିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାମାଜିକ ସମାନତା ଆଣିବା ପାଇଁ ଲୋକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ରାଜ୍ୟ (ଫ୍ରେଇଫେୟାର୍ ଷ୍ଟେଟ୍)ର ଅବଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଯୁରୋପରେ ଯେଉଁମାନେ ନିଜକୁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ-ସମାଜବାଦୀ କିମ୍ବା ସାମାଜିକ-ଗଣତାନ୍ତ୍ରବାଦୀ (ସୋସାଲ-ଡେମୋକ୍ରେଟ୍) ବୋଲି ଅଭିହିତ କରୁଥିଲେ ସେମାନେ ଲୋକକଲ୍ୟାଣକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ମୁଖ୍ୟ ପୁରୋଧା ଥିଲେ । ଏହି ଦଳମାନଙ୍କର ବାରମ୍ବାର ଶାସନ ଫଳରେ ଯୁରୋପର କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ, ବିଶେଷ କରି ସ୍କାଣ୍ଡିନେଭିୟନ୍ ଦେଶ, ଅର୍ଥାତ୍ ଫିନ୍ଲ୍ୟାଣ୍ଡ, ନରୱେ, ସୁଇଡେନ୍ ଆଦି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଲୋକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏତେ ତେଜ ମାଡ଼ି ଯାଇଛି ଯେ ପୃଥିବୀର ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ସାମାଜିକ ସମାନତା ସେହିଠାରେ ଦେଖାଯାଏ । ଯୁରୋପର ଏହି ସୋସାଲ-ଡେମୋକ୍ରାଟିକ୍ ଦଳମାନଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ ‘ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଇଣ୍ଟର ନ୍ୟାସନାଲ୍’ ନାମକ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଂଗଠନ ଗଢ଼ା ହୋଇଥିଲା । ଭାରତରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ଓ ରାମ ମନୋହର ଲୋହିଆଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପରିଚାଳିତ ସେତେବେଳର ସମାଜବାଦୀ ଦଳ ଯୁରୋପର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦ ଦ୍ୱାରା ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା, ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ୍ର ସଭ୍ୟ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତର ସମାଜବାଦୀମାନେ ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନରୱେ, ସ୍ୱିଡେନ୍ର ଲୋକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ନିଜର ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ୧୯୭୦ ଦଶକରୁ ଭାରତରେ ସମାଜବାଦୀମାନେ ପୁଂଜିବାଦର ବିରୋଧ କରିବା ଛାଡ଼ିଦେଲେ । ସେତେବେଳର ନେତା ଥିଲେ ମଧୁ ଦଣ୍ଡବତେ ଏବଂ ଜର୍ଜ ଫର୍ଣାଣ୍ଡେଜ । ବୈଚାରିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେମାନେ ପରାବଲମ୍ବୀ ଥିଲେ । ଯୁରୋପର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ-ସମାଜବାଦୀମାନେ ପୁଂଜିବାଦକୁ ହଟେଇବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଛାଡ଼ିଦେବାରୁ ଭାରତର ସମାଜବାଦୀମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁସରଣ କଲେ । ୧୯୭୨ରେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିକୁ ଡାକିଦେଇ ସେମାନେ ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲିଥିବା ଜନତା ପାର୍ଟିର ସରକାରରେ ଯୋଗଦେଲେ । ଯୁରୋପର ସମାଜବାଦୀମାନେ ଓ ସାମାଜିକ ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଦୀମାନେ କାର୍ଯ୍ୟିକ ପୁଂଜିବାଦର ବିରୋଧ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ତାହାର କାରଣ ଏମାନେ ବୁଝିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ବୁଝିବା କଥା ହେଉଛି ଯେ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ନୀତି ସାହାଯ୍ୟରେ ପୁଂଜିବାଦ ଯୁରୋପ ଏବଂ ଆମେରିକାକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଏତେ ବେଶୀ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି ଯେ ଦରିଦ୍ର ଶ୍ରେଣୀକୁ ମଧ୍ୟ ସମୃଦ୍ଧିର ଭାଗ ମିଳିଛି । ବିକାଶ ଶୀଘ୍ର ଦେଶମାନଙ୍କୁ ପୁଂଜିବାଦ ଦେଇଛି କେବଳ ଔପନିବେଶିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏବଂ ପଛୁଆ ପଣ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକବାଦୀ ଦେଶମାନେ ବିଜୟୀ ହେଲେ । ଇଟାଲୀ ଏବଂ ଜର୍ମାନୀ ଫାସିବାଦର ଅବସାଦ ପରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଫେରିଆସିଲେ । ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର

ଦେଶମାନେ ଝାଲିନ୍ଦବାଦୀ ଏକଛତ୍ରବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଏହାର ଶେଷ ପରିଣତି ହେଲା ସୋଭିଏତ ଗଷ୍ଟର ପତନ ଓ ବିଷ୍ଠନ । ତେଣୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଶତ୍ରୁମାନେ ନିଶ୍ଚିହ୍ନ ହୋଇଗଲେ । ଆମେରିକା ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ପରାକ୍ରମୀ ଦେଶ ହେଲା । ଇତିହାସର ବିତନ୍ତନା ଏପରି ଯେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସବୁ ଶତ୍ରୁ ନିହତ ହୋଇଯିବା ପରେ ପଶ୍ଚିମର ଧନୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ବାକୀ ଦୁନିଆକୁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ନିଜେ କୋହଳ କରିଦେଲେ । ଯୁରୋପର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶମାନେ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଷୟରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଦାସୀନ ହେଲେ; ଏପରିକି ପୂର୍ବ ଯୁରୋପୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ଚିନ୍ତା ରହିଲା ନାହିଁ । ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସରକାର ଗାଳିବା ଗଢ଼ିବାର କାମ ଆମେରିକା ନିଜ ହାତକୁ ନେଇଛି । ତାହାର ବୋଲକରା ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସକମାନେ ଯେତେବେଳେ ପୁରୁଣା ହୋଇ ଲୋକଙ୍କର ଅପ୍ରିୟ ହୋଇଯାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ସେଇ ଦେଶର ଜନତାନ୍ତ୍ରିକ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଟଙ୍କା ପଇସା ଦେଇ ଆମେରିକା ସାହାଯ୍ୟ କରେ, ଏବଂ ତାହାର ନେତାମାନଙ୍କୁ ନିଜ ପଟିଆ କରିନିଏ । ନିକଟରେ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ସୁହର୍ତୋ ସରକାରକୁ ଏହିପରି ଭାବରେ ହଟାଇ ଦିଆଗଲା । ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଲାଟିନ ଆମେରିକାର ଅନେକ ଦେଶରେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଇଥିବାର ବାହାଦୂରୀ ଆମେରିକା ନେଉଛି । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଭୂଭାଗ ଆଜି ଗଣତନ୍ତ୍ରବିହୀନ, କିମ୍ବା କୁହାଯାଇପାରେ ଯେ ଅନେକ ଦେଶ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁଠି ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆସୁଛି, ପୁଣି ତାଲିଯାଉଛି । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କ ଗିଡ଼ରେ ଭାରତର ଅବସ୍ଥା ଭିନ୍ନ । ତାହାର ବିଶେଷ କାରଣ ବିଷୟରେ ଏହି ନିବନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଆଲୋଚନା ହୋଇଛି ।

ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ସରିବାର ଦୁଇ ଦିନ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଲାଟିନ ଆମେରିକାର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶ ରାଜନୈତିକ ଭାବରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଗଲେ । ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ପଶ୍ଚିମର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସମୃଦ୍ଧି ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥାନ୍ତେ । ତେଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇବା ପରେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ଦେଶର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକରଣ ଓ ସମୃଦ୍ଧିକରଣ ଚାହିଁଲେ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଛି କହିଲେ ଚଳେ । ଆଂଶିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି; ସମୃଦ୍ଧି ସ୍ୱପ୍ନ ମଉଜିବାକୁ ବସିଲାଣି । ଯୁରୋପ ଆମେରିକାକୁ ଯଦି ସମୃଦ୍ଧିର ମାପକାଠି ଧରାଯାଏ ତାହେଲେ ତାହା ହାସଲ କରିବାର ସ୍ୱପ୍ନ ଚୀନ ଓ ଭାରତର ନେତୃତ୍ୱ ମନରେ ଏକଦା ଥିଲା । ଏବେ କୌଣସି ଦାୟିତ୍ୱ ସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ସେକଥା କହୁନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଏବେ ଦକ୍ଷିଣକୋରିଆ, କିମ୍ବା ସିଙ୍ଗାପୁର କିମ୍ବା ମାଲୟେସିଆକୁ ଆଦର୍ଶ ବୋଲି ଧରୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ? ଆମେ କାହିଁକି ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆର ସମୃଦ୍ଧି ଚାହିଁବା, ଆମେ କାହିଁକି ଆମେରିକାର ବା ଜର୍ମାନୀର ସମୃଦ୍ଧି ଚାହିଁବା ନାହିଁ ? ଯେଉଁ କାରଣରୁ ଆମେରିକା ବା ଜର୍ମାନୀର ସମୃଦ୍ଧି ଆମକୁ ମିଳିବାର ନାହିଁ, ହୁଏତ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି

କାରଣରୁ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆର ସମୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ଆମର ହସ୍ତଗତ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଥିଲା ଏସିଆୟୀ ବ୍ୟାଘ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ । ଏସିଆୟୀ ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟ ପରେ ଏସିଆର ବ୍ୟାଘ୍ରମାନେ ଆଉ ହୁକାର ଦେଉନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ?

ପଶ୍ଚିମର ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଲାଜାୟିତ ହୋଇ ଆମେ ପଶ୍ଚିମ ବିଚାର ଦର୍ଶନକୁ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରୁଛୁ । ଉଦାରବାଦ ଓ ମାର୍କ୍ସବାଦ ଉଭୟ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ପଶ୍ଚିମର ବିଚାର ଦର୍ଶନ । ସେମାନେ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ମୁଖ୍ୟ ବିନ୍ଦୁରେ ସେମାନଙ୍କର ମତେକତା ରହିଛି । ଉଭୟଙ୍କ ମତରେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ପାହାଚ ପାହାଚ ଚଢ଼ି ଚଢ଼ିକା ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧି ଓ ଅଧିକ ବିକାଶ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରି ଚାଲିଛି । ତାହା ଯଦି ସତ, ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଓ ସମୃଦ୍ଧି ଯଦି ବିକାଶର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ, ତାହେଲେ ଅଧିକାଂଶ ପୃଥିବୀ କାହିଁକି ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଓ ଅସମୃଦ୍ଧ ହୋଇରହିଛି ? ପଶ୍ଚିମ ଓ ପୂର୍ବ ତଥା ଉତ୍ତର ଓ ଦକ୍ଷିଣ ମଧ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ବୈଷମ୍ୟ ବଢ଼ିଚାଲିଛି । ଅଧା ମନୁଷ୍ୟ ଦରିଦ୍ର, ଅସହାୟ ଓ ଅସୁସ୍ଥ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ମନୁଷ୍ୟ କାଂରାଜ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଛନ୍ତି । ମାନବ ସମାଜର ପ୍ରଗତି ନିଶ୍ଚୟ ହେଉନାହିଁ । କିମ୍ବା ପଶ୍ଚିମ ଯୁରୋପ ଏବଂ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାକୁ ହିଁ ମାନବ ସମାଜ ବୋଲି ଧରି ନେଇ ସମାଜ ଓ ଉଚିତ୍ତାସର ନିୟମମାନ ତିଆରି ହୋଇଛି । ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ମାନବଜାତିକୁ ଯଦି ମାନବ ସମାଜ ବୋଲି ଧରାଯାଏ ଏବଂ ମାନବକୁ ଏକ ପ୍ରଜାତି (Species) ଭାବରେ ନିଆଯାଏ, ତା ହେଲେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ବିଚାର ଦର୍ଶନର ଏହି ସରଳ ରୈଖିକ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ପ୍ରଗତିର ଅବଧାରଣା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଲ ଅଟେ । ସମୃଦ୍ଧି, ବିକାଶ, ପତନ ଓ ଉଦ୍ଧାନର ନୂଆ ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀୟ ବିଚାର ଓ ଦର୍ଶନର ଦରକାର ହେଉଛି । ତାହା ବିନା ଆମେ ପୃଥିବୀର ବର୍ତ୍ତମାନ ତଥା ଭବିଷ୍ୟତକୁ ବୁଝିପାରିବା ନାହିଁ ।

ଏହାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିହେବ ନାହିଁ ଯେ ଆଧୁନିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଆରମ୍ଭ ଯୁରୋପର ବ୍ରିଟେନ୍‌ରେ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀକ୍ ସଭ୍ୟତାରୁ ଏହାର ପ୍ରେରଣା ପାଇଥିଲେ । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରକୁ ମର୍ଯ୍ୟାଦିତ ବା ଅନୁଶାସିତ କରିବା ପାଇଁ ସମୟ ସମୟରେ ଚେଷ୍ଟା ହେଉଥିଲା, ଧର୍ମ-ଅନୁମୋଦିତ ସାମାଜିକ ସଂଘମାନଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ ଅଧିକାର ଥିଲା । ଗଣରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ କୌଣସି ରାଜବଂଶର ରାଜତ୍ୱ ଚଳୁ ନ ଥିଲା । କେତେକ ପ୍ରକାରର ନିର୍ବାଚନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସବୁ ସାବାଜକ ନାଗରିକମାନଙ୍କର ମତଦାନର ଅଧିକାର; ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟର ଅଧିକାର; ଏବଂ ଶାସକମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ସଂସଦ ଓ ନ୍ୟାୟପାଳିକାର ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ ନାହିଁ । ଏହି ଅର୍ଥରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ଯୁରୋପୀୟ ସଭ୍ୟତାର ଏକ ଅବଦାନ ।

ସାବାଳକ ମତଦାନ ଅଧିକାର, ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟ, ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଶାସକମାନଙ୍କୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖିବା- ଏହି ତିନୋଟିଯାକ ଗୁଣ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବିଭିନ୍ନ ଡାଆଁ ବା ପ୍ରଣାଳୀ କିନ୍ତୁ ରାଜନୀତି ଶାସ୍ତ୍ରର ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ବ୍ରିଟେନ୍, ଜର୍ମାନୀ ଓ ଆମେରିକାର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପରସ୍ପରଠାରୁ ଭିନ୍ନ । ଅତଏବ ବିକାଶଶୀଳ ବା ନବସ୍ଥାପନ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏହାର ରୂପ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଲୁଲ୍ ଭିନ୍ନ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ତାହା ନ ହେବାର କାରଣ ହେଉଛି ଯେ ଔପନିବେଶିକ ଦାସତ୍ୱରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଥିବା ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନୂଆ ଭାବରେ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ଭୟ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ସ୍ଥାପନା କରିବାକୁ ହେଲେ ବ୍ରିଟେନ୍, ଆମେରିକା ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶର ସାଂବିଧାନିକ ଡାଆଁକୁ କିଛି କିଛି ସଂଗ୍ରହ କରି ନିଜର ଏକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଢ଼ି ନେବା ସହଜ ପଡ଼ା ହୋଇଯାଉଛି । ଏହା ଫଳରେ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କର ଐତିହାସିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି, ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତା ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିବିଧତା ସାଙ୍ଗରେ ଉପରୁ ଆସିଥିବା ଡାଆଁଟି ତାଳ ଦେଇ ପାରୁନାହିଁ । ପରିମାଣତଃ ବହୁ ପ୍ରକାରର ବିକୃତି ଓ ଅସଙ୍ଗତି ଦେଖା ଦେଉଛି ।

ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଭାରତରେ ଆମେ ଆମର ବୌଦ୍ଧିକ ଚର୍ଚ୍ଚାମାନଙ୍କରେ ବହୁ ଅସଙ୍ଗତିର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେଇ ଆଲୋଚନା ସମାଲୋଚନା କରିଥାଉଁ । ଏହି ଅସଙ୍ଗତିଗୁଡ଼ିକର ଆଦି ଦେଖାଇ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲିଥିବା-କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ‘ସଂବିଧାନ ସମୀକ୍ଷା’ ନାମକ ଆୟୋଗ ଗଠନ କରିଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ଓ ତାର ‘ସଂଘ-ପରିବାର’ ଏକ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ହିନ୍ଦୁବାଦୀ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୁନଃପ୍ରତିଷ୍ଠା ଚାହାନ୍ତି । ଏହାର ଅନୁରୂପ ଏକ ନୂଆ ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣୟନର ସୂତ୍ରପାତ ଏହି ଆୟୋଗ ଜରିଆରେ କରାଯାଉଛି ବୋଲି ସନ୍ଦେହ କରାଯାଉଛି । ଏହି ସନ୍ଦେହର ଯଥାର୍ଥତା ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, କେତେକ ଆଇନ-ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ବିଧାନର ସମୀକ୍ଷା କରାଇଦେଲେ ଭାରତୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅସଙ୍ଗତି ଦୂର ହେବ ନାହିଁ । କାରଣ ସଂବିଧାନକୁ ଏକ ଆଇନ-ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭାବରେ ସେମାନେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଆଇନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ମୁକ୍ତତା ହେଉ ନ୍ୟାୟର ଅବଧାରଣା । କେଉଁ ନ୍ୟାୟ ? କଣତାନ୍ତ୍ରିକ ନ୍ୟାୟର ଅବଧାରଣା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରୀୟ ନ୍ୟାୟ କିମ୍ବା ‘ମନୁ ସଂହିତା’ର (ମନୁବାଦୀ) ନ୍ୟାୟଠାରୁ ଭିନ୍ନ ।

ଆଧୁନିକ ମାନସ, ସେ ଯେଉଁ ଦେଶର ହେଉ ନା କାହିଁକି, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ନ୍ୟାୟର ଆକାଂକ୍ଷା । ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଆଧୁନିକ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଫରକ ଅଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କହିଲେ ଯୁରୋପ ଓ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାର ଇତିହାସରୁ ବିକଶିତ ହୋଇଥିବା ସାଂସ୍କୃତିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ; ଆଧୁନିକ କହିଲେ ମାନବ ଜାତି ଓ ବିଭିନ୍ନ ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟରେ ଚାଲିଥିବା ସଂଘାତରୁ ଉତ୍ପତ୍ତିଥିବା ଏକ ବିଶ୍ୱମାନବୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ । ଏହାକୁ ବିଭିନ୍ନ ଭୂଭାଗର ସଂସ୍କୃତିସବୁ ନିଜ ନିଜ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶାଇ ପରିରାଷ୍ଟିତ କରିବେ । ରାଜନୈତିକ

ଭାବରେ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିଥିବା ଔପନିବେଶିକ ଶିକ୍ଷିତଶ୍ରେଣୀମାନେ ନିଜ ନିଜ ଅଞ୍ଚଳର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଚେରମଡ଼ାଇ ନିଜସ୍ୱ ଆଧୁନିକତାର ଅବତାରଣା କରିବା ପାଇଁ ସାହସ ଦେଖାଇ ନାହାନ୍ତି । ସେହି କାରଣରୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆଧୁନିକ କହିଲେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ହିଁ ବୁଝାଉଛି । ଏହାର ଉର୍ଦ୍ଧକୁ ଉଠିବାକୁ ହେବ । ଆଧୁନିକତା ଏବଂ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅବଧାରଣାକୁ ଦେଖିବ ପୁଟ ଦେଇ ପରିମାର୍ଜିତ କରିବାକୁ ହେବ । ତା ହେଲେ ଯାଇ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକରେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କୀୟ ଅସଙ୍ଗତିକୁ ବୁଝି ହେବ । ସେଇ ଅସଙ୍ଗତିକୁ ବୁଝିବା ପୂର୍ବରୁ ଭାରତର ଏକ ଅଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥିତି ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ଦରକାର ।

ସମଗ୍ର ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁସବୁ ଦେଶ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରେ ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ଏହାର ବିଶାଳ ଭୂଖଣ୍ଡ, ଓ ନାନାବିଧ ଗାନ୍ଧୀ, ଜାତି, ଧର୍ମ ଓ ସଂସ୍କୃତି ଦେଖି କେତେ ଲୋକ ଏହାକୁ ଉପମହାଦେଶ କହିଆଣନ୍ତି, ଯାହାର କୌଣସି ଯଥାର୍ଥତା ନାହିଁ । (ସଂଯୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଓ ଚୀନକୁ ଉପମହାଦେଶ କୁହାଯାଇ ନାହିଁ କାର୍ହିକ ?) ବିଶାଳତା ଓ ବିବିଧତା ସାଙ୍ଗକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଅବଦାନ ସ୍ୱରୂପ ଭାରତରେ ଭରି ରହିଛି ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ନିରକ୍ଷରତା ଓ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ପଚାଶ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସମୟ ଧରି ଏଠାରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅସ୍ଥୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି । ୧୯୭୫-୭୬ର ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତି ଏହାର ଚରିତ୍ରକୁ ବଦଳାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ବରଂ ତାପରେ ଜରୁରୀକାଳୀନ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ଭାବନାକୁ ସୀମିତ କରି ଦିଆଗଲା । ଭାରତରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏଭଳି ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱର କାରଣ କଣ, ଏବଂ ଏହା ପ୍ରକୃତରେ କେତେ ସ୍ଥାୟୀ ?

ଏହି ସ୍ଥାୟୀତ୍ୱର କାରଣ ତ୍ରିଟିଶ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟର ଛାଞ୍ଚରେ ଗଢ଼ା ଯାଇଥିବା ସଂବିଧାନ ନୁହେଁ । ଭାରତ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାର ଓ ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣୟନ ହେବାର ବହୁତ ପୂର୍ବରୁ, ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରୁ ହିଁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୂଳଦୁଆ ପତି ସାରିଥିଲା । ୧୯୫୦ରେ ଯେଉଁ ସଂବିଧାନ ତିଆରି ହେଲା, ତାହା ଯେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ହେବ ଏହା ସମସ୍ତେ ଜାଣି ସାରିଥିଲେ । ତାହା କେତେ ମୌଳିକ ହେବ, କେତେ ଲୋକାଭିମୁଖୀ ହେବ ଏବଂ ଲୋକାଧିପତ୍ୟର କେଉଁ ସଂସ୍ଥା ରହିବ, ତାହାହିଁ ସମ୍ବେହର ବିଷୟ ଥିଲା । କାରଣ ଭାରତର ସଂବିଧାନ ରଚନା ବେଳେ ତିନି ପ୍ରକାରର ଲୋକ ଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପେଶାଦାର ଆଇନଜ୍ଞ ହୋଇଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ସ୍ୱାୟତ୍ତତା ‘ଗ୍ରାମ ସ୍ୱରାଜ’ ଏବଂ ସମାନତାର ନୀତିକୁ ମାନୁଥିଲେ; ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଅନୁଗାମୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯୁରୋପୀୟ ଲୋକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ମାନୁଥିଲେ । ସଂବିଧାନ ନିର୍ମାଣରେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନୀତିର ବଳିଷ୍ଠ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବା ପାଇଁ କେହି ନ ଥିଲେ । ଆଇନଜ୍ଞମାନେ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଥିଲେ ଏବଂ

ନେହରୁଙ୍କ ଗଢ଼ି ନେତାମାନେ ଲୋକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ରାଜ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର କୌଣସି ମୌଳିକ ଚିନ୍ତା ନ ଥିବାରୁ ଆଇନସମ୍ମାନଙ୍କ ଉପରେ ବେଶୀ କାମ ଛାଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଯାହାହେଉ ଗଣତନ୍ତ୍ରର କୌଣସି ବିରୋଧ ନ ଥିଲା । କାରଣ ରାଜନୀତି ଓ ଜନସାଧାରଣ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ହୋଇ ସାରିଥିଲେ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୋଧୀ ସଂଘର୍ଷକୁ ଅହିଂସା ନୀତିରେ ଚଳାଇବା ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ରାଜନୀତି ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦରୁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ନେତାମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚନ, ଆନ୍ଦୋଳନର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଓ ପରିଚାଳନା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବିଧିରେ ହେଉଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ମତଭେଦ, କଳହ, ଭୁଲତ୍ରୁଟି ସବୁ କଥା ଲୋକେ ଜାଣି ପାରୁଥିଲେ; ତେଣୁ ଲୋକମାନେ ନେତାମାନଙ୍କର ଓ ସଂଗଠନର ଅନେକ କଥାରେ ମତ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ । ଅତଏବ ରାଜନେତା ଓ ଜନତା ଉଭୟଙ୍କର ଜନତନ୍ତ୍ରରେ ଦାକ୍ଷୀ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ଯେତେବେଳେ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ସତ୍ୟାଗ୍ରହୀମାନେ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଥିଲେ, ସେତେବେଳେ ଜଣାପଡୁଥିଲା ଯେ ଭାରତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ କିନ୍ତୁ ବ୍ରିଟେନ୍ ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ।

ଭାରତୀୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ହିଂସା ବା ଶସ୍ତ୍ରକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାରେ ଗୋଟିଏ ସୁପ୍ରଚ ହେଲା ଯେ ଏ ଦେଶରେ ସେନାବାହିନୀର କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ରହିଲା ନାହିଁ । ଯୁଦ୍ଧ ବା ସଂକଟର ଛିଟି ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତର ସେନା ଭିତରେ ରାଜନୀତିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବା ପ୍ରବୃତ୍ତି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ରାଜନୀତିରେ ସେନାବାହିନୀର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବହୁଦେଶର ରାଜନୀତିକୁ କଳଙ୍କିତ କରୁଛି, ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଉଛି । (ପଡ଼ୋଶୀ ଦେଶ ପାକିସ୍ତାନ ଏହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।)

ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଆଉ କେତେକ ଅଭିନବ ଦିଗ ଭାରତର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଖୌରବାନ୍ୱିତ କରିଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ବେଳୁ ହିଁ ଭାରତର ବିବିଧା ତାକୁ ନିଷ୍ପାପର ଭାବରେ ସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇ ଥିଲା । ଭାଷାମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାୟତ୍ତତା ଦେବା ପାଇଁ, ସବୁ ଧର୍ମକୁ ସମାନ ଭାବରେ ସମ୍ମାନ କରିବା ପାଇଁ, ଗ୍ରାମମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ କ୍ଷମତାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବା ସଂଗେ ସଂଗେ ତାହାର ସ୍ୱାବଲମ୍ବନ ଅର୍ଥନୀତିକୁ ଏକ ନୂଆ ଗତିଶୀଳତା ପ୍ରଦାନ କରିବା ପାଇଁ, ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଭୋଗବାଦକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ଆର୍ଥିକ ସମାନତାର ମୂଳଦୁଆ ପକାଇବା ପାଇଁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ନୀତି ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମମାନ ଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତାର ଉଷାକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲୋକେ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ଯେ ଭାରତୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏସବୁ ହେଉଛି ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ।

ଜବାହରଲାଲ ନେହରୁ, ସର୍ଦ୍ଦାର ପଟେଲ ଏବଂ ଡା. ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ପରି ନେତାମାନେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ କଥାର ବିରୋଧ କରୁ ନ ଥିଲେ ହେଁ ଏସବୁ କଥାକୁ -ଭାଷାର ସ୍ୱାୟତ୍ତତା, ଗ୍ରାମର ସ୍ୱରାଜ, ଶାରୀରିକ ଶ୍ରମର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟତା, ଭୋଗବାଦ ଏବଂ ଚତୁର୍ଜନିତ

ବିଷମତାର ବିନାଶ- ଏସବୁକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୌଳିକ ତତ୍ତ୍ୱ ବୋଲି ଚାହୁଁ ନ ଥିଲେ; କାରଣ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଅବଧାରଣାରେ ଏସବୁ ଅଙ୍ଗୀକୃତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ମିତ ସଂବିଧାନରେ ଆର୍ଥିକ ବୈଷମ୍ୟ ଓ ଭୋଗବାଦକୁ ରୋକିବା ନିମନ୍ତେ ଓ ଗ୍ରାମ ତଥା ଅଞ୍ଚଳକୁ ସ୍ୱାୟତ୍ତତା ଦେବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ସବୁ କ୍ଷମତା କେନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇଛି ରାଜଧାନୀରେ, ସଂଘ ଓ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀରେ; ସେଇ ରାଜଧାନୀ ଦ୍ୱାରା ନିୟୁତ ଅମଳାମାନେ ଇଚ୍ଛା ଲକ୍ଷ ଗ୍ରାମ ଓ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି । ସରକାରିଆ କମିଶନ ସଂଘର ଅଧିକାରକୁ କମେଇ ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାରକୁ ବଢ଼େଇ ସୁପାରିଶ କରୁଛନ୍ତି । ସଂଘର ଅଧିକାର କମେଇବା ଠିକ୍, କିନ୍ତୁ ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାର ବଢ଼େଇଦେଲେ ଅମଳାତନ୍ତ୍ରର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଚରିତ୍ର ବଦଳିବ ନାହିଁ । ରାଜ୍ୟର ଶାସନ କହିଲେ ମୁଖ୍ୟ ସଚିବ, ଜିଲ୍ଲା କଲେକ୍ଟର ଏବଂ ପୋଲିସ୍ ସାହେବ (ଏସ୍.ପି.) ଶାସନ । ସବୁ ପ୍ରକାର ଜନ ଆକାଂକ୍ଷା ଏବଂ ସ୍ୱାୟତ୍ତତାକୁ ଦମନ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ଅମଳାତାନ୍ତ୍ରିକ ବାହିନୀକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତରେ ଅମଳାତନ୍ତ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରଖିବା ଫଳରେ ଏହାର ସ୍ୱଭାବ ଏବଂ ମନୋଭାବ ପୂର୍ବପରି ଜନଆକାଂକ୍ଷା ବିରୋଧୀ ହୋଇ ରହିଛି । ଏହିମାନଙ୍କର ଦମନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀ ଯୋଗୁଁ ଜନଆକାଂକ୍ଷା ଓ ଆନ୍ତରିକ ଆକାଂକ୍ଷାର ଆନ୍ଦୋଳନମାନଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ଅତ୍ୟାଚାରର ଶିକାର ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଅମାନବୀୟ ଦମନ ଫଳରେ ଲୋକେ ତାଙ୍କର ନୈତିକ ସାହସ ହରାଇଛନ୍ତି କିମ୍ବା ହିଂସାମୂଳକ ହେଉଛନ୍ତି । କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ସେମାନେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦ ଓ ଆତଙ୍କବାଦର ରୂପ ନେଇ ଗଣତନ୍ତ୍ର ତଥା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକତାକୁ ବିପତ୍ତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଉପରେ ଯେଉଁ ଅତିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ବା ରାଜଧାନୀରେ କ୍ଷମତାର କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ କଥା କୁହାଗଲା, ସେଇଥିପାଇଁ ସ୍ୱାୟତ୍ତତାର ବିକାଶ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ତାହା କିନ୍ତୁ ଔପନିବେଶିକ ପୁଂଜିବାଦ ପାଇଁ ଦରକାରୀ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ-ଉପନିବେଶର ଢାଞ୍ଚା ଗିତରେ ପୁଂଜିବାଦ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଅତି ସମୃଦ୍ଧ କରାଏ ଏବଂ ଉପନିବେଶ ମାନଙ୍କୁ ଦରିଦ୍ର କରିଦିଏ । ତେଣୁ ଏ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଯନ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟାର ଫକାଫକ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହୁଏ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ, ଏପରିକି ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସମାନ ପରିମାଣରେ ପୁଂଜି ଓ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ପ୍ରୟୋଗ ହୁଏ । ତେଣୁ ଆନ୍ତରିକ ବିଷମତା ନଗଣ୍ୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଯାଏ । ଗ୍ରାମ ଓ ସହରର ଦୂରତା ମଧ୍ୟ କମିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପୁଂଜିବାଦ ଗୋଟିଏ ଦେଶର କେବଳ ଅଳ୍ପ କେତେକ ସ୍ଥାନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିପାରେ । ବାକୀ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏତେ ବେଶୀ ପୁଂଜି ଲାଗାଇବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସମୃଦ୍ଧ, ଅଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ, ପଛୁଆ ଏବଂ ଅତି ପଛୁଆ ଏପରି ବିଷମତାମାନଙ୍କର ଏକ ପିରାମିଡ୍ (ଓଲଟା ବରଗଛ) ଠିଆ ହୁଏ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶର ଆନ୍ତରିକ ବିଷମତା

ଏକ ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ । କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବେଶୀ ଉନ୍ନତ କରାଯିବ, କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଛୁଆ ରଖାଯିବ ତାହା କେନ୍ଦ୍ରରେ ସ୍ଥିର ହୁଏ । ତେଣୁ କେନ୍ଦ୍ର ଅଧିକ କ୍ଷମତାସଂପନ୍ନ ହୋଇ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କୁ ଦୂର୍ବଳ କରିଦିଏ । ଅଞ୍ଚଳମାନେ ଛଟପଟ ହୋଇ ନିଜର ଦାବା ଜଣାଇଲେ ଦମନ କରିବାକୁ ହୁଏ । କଠୋର ଦମନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଟାଡ଼ା ମାସା ଭଳି ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ ହୁଏ । ସଶସ୍ତ୍ର ଓ ଶତ୍ରୁଦେଶ ସମର୍ଥିତ ବିଚ୍ଛିନ୍ନତାବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ନିର୍ଭୟରେ କାମ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଟାଡ଼ା ଭଳି କଠୋର ଦମନକାରୀ ଆଇନର ସହଜ ଶିକାର ହୁଅନ୍ତି ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ।

ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିର ଜ୍ଞାନରୁ ଆମେ ଜାଣୁ ଯେ ସରକାରର ହିଂସାବଳ ଏବଂ ଧନବଳ ରାଜ୍ୟ ଭିତରେ ଥିବା ଯେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସଂସ୍ଥାର ହିଂସାବଳ ବା ଧନବଳ ଅପେକ୍ଷା ବହୁତ ବେଶୀ । ଏଥିରେ ଏକ ଭାରସାମ୍ୟ ଥାଏ । ଯଦି ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ସଂସ୍ଥା ରାଜ୍ୟ ଦୁର୍ଜନାରେ ସମକକ୍ଷ ହୋଇଯାଏ କିମ୍ବା ତାଠାରୁ ଅଧିକ ହିଂସା ଓ ଧନ ଏକତ୍ରିତ କରେ, ତାହେଲେ ରାଜ୍ୟର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ନ ମାନି ସେ ନିଜର ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ସରକାର ଗଠନ କରିବ । ତା ଉପରେ ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଚାଲିପାରିବ ନାହିଁ । ଔପନିବେଶିକ ପୁଂଜିବାଦ ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ଚକ୍ରଟିକରଣ ଫଳରେ ଯେଉଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ଦୈନିକାକାର ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନେ ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର ଧନ ଶକ୍ତି ଓ ଯୁକ୍ତ ଶକ୍ତି ରାଷ୍ଟ୍ର ଦୁର୍ଜନାରେ ଅଧିକ ହୋଇଯାଏ । ଏପରି ଏକ ସ୍ଥିତିରେ ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କଂପାନୀ ଭାରତକୁ ଦଖଲ କରିଥିଲା । ରାଜ୍ୟମାନେ କଂପାନୀକୁ ଟିକସ ଦେଉଥିଲେ । ପାଉଣା ନ ପାଇଲେ କଂପାନୀ ଆକ୍ରମଣ କରୁଥିଲା । ସେତେବେଳେ ବ୍ରିଟିଶ କଂପାନୀ ଫ୍ରାନ୍ସ ଏବଂ ପର୍ତ୍ତୁଗାଲର କଂପାନୀମାନଙ୍କୁ ବାହାର କରି ଦେଇଥିଲା । ଏବେ ଯୁରୋପ ଆମେରିକାର ସବୁ ଦେଶ ମିଳିତ ଭାବରେ ପ୍ରବେଶ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସ୍ଥିର କରିବେ କେଉଁଠି ସେମାନେ ପୁଂଜି ଲଗାଇବେ । ତେଣୁ ଅର୍ଥନୀତିର ନିୟମକାନୁନ ସେମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ହେବ । ଅବଶ୍ୟ ଆଇନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଶର ଶାସକମାନେ କରିବେ । ସେମାନେ ଯଦି କରିବାକୁ ଅମଙ୍ଗ ହେବ ତାହାହେଲେ ସେହି ଶାସକମାନଙ୍କୁ ହଟାଇ ବୋଲକରା ଶାସକମାନଙ୍କୁ ବସେଇବାକୁ ହେବ । ସେମାନେ ଦେଶଭିତରର ହିଂସାଗତ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଧନ ଏବଂ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଦେଇ ଆହୁରି ବେଶୀ ଉଗ୍ର କରିଦିଅନ୍ତି । ଏସବୁ କାମ ପାଇଁ ସେମାନେ ପଡ଼ୋଶୀ ରାଜ୍ୟକୁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଗୁହଯୁକ୍ତ ଓ ପଡ଼ୋଶୀ ଯୁଦ୍ଧ ଭର୍ତ୍ତରୀରେ ପଡ଼ି ସରକାରମାନେ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଅଧିକ ଦ୍ରଷ୍ଟ ଏବଂ ଅଧିକ ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ହୁଅନ୍ତି । ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଏହା ହୁଏ ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନର ଭାରତରେ ସମସ୍ତେ ଦେଖିପାରିବେ ।

ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପକ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ଚାପ ପକାନ୍ତି ଯେ ସରକାରମାନେ ଶିଳ୍ପ ଓ ବ୍ୟବସାୟ ଉପରେ ନୂଆ କର ନ ଲଗାନ୍ତୁ । ଯଦି ପଇସା ଦରକାର

ବିଦେଶରୁ ରଣ ନିଅନ୍ତୁ । କେବଳ କେନ୍ଦ୍ର ନୁହେଁ, ରାଜ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଦେଶରୁ ରଣ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତୁ । ରଣ ମିଳିବାର ସର୍ବ ହେଲା ଯେ ଅର୍ଥର ବିନିଯୋଗ କିପରି ହେବ ତାହାର ପରାମର୍ଶ ସେମାନେ ଦେବେ । ଓଡ଼ିଶାର ଅଳ୍ପ ଲୋକ ଜାଣନ୍ତି, ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ନୂଆ ଚାକିରି ସୃଷ୍ଟି ନ କରିବା ପାଇଁ ଓ ଅନେକ ପୁରୁଣା ଚାକିରି ଉଠାଇଦେବା ପାଇଁ ବୃତ୍ତିବନ୍ଧ ହୋଇଛନ୍ତି । ଗଡ଼ ଫେବୃୟାରୀ ମାସରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ରିଟିଶ ସଂସ୍ଥା ସେମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁସବୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି ସେଗୁଡ଼ିକ ଏହି କୁତ୍ତିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ଅଛି । ଅର୍ଥାତ୍‌ବାରେ ଜାରିଆତେ ବିକାଶର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହେଉଛି । ବେକାରୀ ଏବଂ ଦରିଦ୍ରମାନଙ୍କପାଇଁ ଯେଉଁ ରିହାତି (ସବ୍‌ସିଡି) ଯୋଜନା ଥିଲା ସେ ସବୁ ଉଠି ଯାଉଛି । ଅସୁରକ୍ଷାର ଏହି ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅପରାଧ ଓ ହିଂସା ଆଉ କେବଳ ଅପରାଧ (କ୍ରାଇମ୍) ହୋଇନାହିଁ । ତାହା ଆତଙ୍କରାଜରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ ଆତଙ୍କରାଜର କବଳକୁ ଆସୁଛନ୍ତି । କାଶ୍ମୀର, ନାଗାଲାଣ୍ଡ, ଅଲ୍‌ପାଲୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ଭାରତରେ ମଧ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାଣି । ବିହାରରେ ଅପରାଧୀମାନେ ବିଧାୟକ ଏବଂ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଉଛନ୍ତି । ବିହାରର ସିଂଘାନ ଜିଲ୍ଲାରେ ତଳେଇତ ସର୍ଦ୍ଦାର ଶାହଦୁଦ୍‌ଦିନଙ୍କର ସମାନ୍ତରାଳ ସରକାର ଚାଲିଛି, ତାଙ୍କର ହୁକୁମ କଲେକ୍ଟର ମାନ୍ୟଛନ୍ତି । ୧୭ଟି ହତ୍ୟା ମକଦ୍ଦମା ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚାଲୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜେଲ୍‌ରେ ନାହାନ୍ତି । ସେ ଲାଲୁ ପ୍ରସାଦଙ୍କ ଦଳର ସାଂସଦ ହୋଇଛନ୍ତି । ହଜାରିବାଗ ଓ ଫାଲଗୁ ଜିଲ୍ଲାର ଅନେକ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଏମ୍.ପି.ସି.ର ଅନୁମତି ନ ନେଇ ଭୋଟ ଦେବା ଲୋକର ଆଲ୍ଲାନ୍ତି କାଟି ଦିଆହେଉଛି । ଏବଂ ବୀରପଦ !

ବୀରସନ ସାତଶହ ହାତୀକୁ ମାରି ସେ ହାତୀବାଜର ଅବୈଧ ବାଣିଜ୍ୟ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ରାଜନୀତିର ଦୁର୍ବଳ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି, ସେ ତାଙ୍କ ହୁକୁମରେ ରାଜନୈତିକ ସମସ୍ୟାମାନଙ୍କର ସମାଧାନ କରାଉଛନ୍ତି । ଦୁଇଟି ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଥିବା ମକଦ୍ଦମା ଉଠାଇ ନେବାକୁ ରାଜି ହୋଇ ଗଲେଣି । ଏସବୁର ଉଦାହରଣ ଦେଖି ଦେଶର ସବୁ ରାଜ୍ୟ ଓ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ହିଂସ୍ରକ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ରାଜନୈତିକ ହୋଇଯିବେ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏବଂ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ ନାହିଁ, ସେଇମାନେ କରିବେ । ରାଜନୈତିକ ପ୍ରାସିବାଦ ଆସିବ କି ନାହିଁ ଆମେ କହିପାରୁ ନାହିଁ । ଔପନିବେଶିକ ପୁଂଜିବାଦ ଏବଂ ଜଗତିକରଣ ମିଶ୍ରି ଆଜି ସାରା ପୃଥିବୀର, ସବୁ ମହାଦେଶର, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ତଥା ଅଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏହି ସାମାଜିକ ପ୍ରାସିବାଦ ଉପୁଜାଉଛନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ଏଥିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି ହେଉଛି । ଆଫ୍ରିକୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଗୃହଯୁଦ୍ଧ ଓ ପଡୋଶୀ ପଡୋଶୀୟ ଯୁଦ୍ଧରେ ରହିଛି କେଉଁଠି ହାରାର ଖଣି, କେଉଁଠି ହାତୀ ବାନ୍ଧ, ଆଉ କେଉଁଠି ପେଟ୍ରେଲିୟମର ଉତ୍ସାର ଏବଂ ତା ଉପରେ ଲୋଲୁପ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଉଥିବା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀ । ନିଜ ଦେଶରେ ସତ୍ୟ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବୋଲାଉଥିବା ଏହି ଦେଶମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଆଜିର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ପ୍ରାସିବାଦୀ ଶକ୍ତି ।

ଆଧୁନିକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏହି ଚାରିତ୍ରିକ ଦୋଷ ମୂଳରୁ ରହିଛି । ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟକୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଜନନୀ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ୧୯୪୭ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତ ସେହି ବ୍ରିଟିଶ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଥିଲା । ସେ ରାଜ୍ୟ ଏତେ ବଡ଼ ଥିଲା ଯେ ତାକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ତାହାର ଗଣତନ୍ତ୍ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ନ ଥିଲା । ତାହାର ଏକ ଶତାବ୍ଦୀ ଅଞ୍ଚଳରେ, ଯେଉଁଠି ଗୋରାମାନେ ରହୁଥିଲେ କେବଳ ସେଇଠି ଥିଲା ଗଣତନ୍ତ୍ର । ତାହାହେଲେ ଏକ ଅପ୍ରାଚୀନ ଉପସଂହାରରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ହେବ । ଆଧୁନିକ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିଶେଷାଧିକାରଯୁକ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଟ । ଯେଉଁଠି ସମୃଦ୍ଧ ବହୁତ, ଏବଂ ଆର୍ଥିକ ସ୍ଥିରତା ସାଙ୍ଗରେ ସାଧାରଣ ନାଗରିକର ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷାର ଗାରେଢ଼ି ରହିଛି, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ଗୁଡ଼ିକ ସେଇଠି ଚଳିପାରୁଛି । ଅତି ସମୃଦ୍ଧର ଏହି ଦ୍ଵାନ୍ଦ୍ଵରେ ଯେଉଁ ଗଣତନ୍ତ୍ର କଳ୍ପିତ ହୋଇଛି, ନିର୍ଧନ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ତାହା ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିବ କିପରି ?

ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶଗୁଡ଼ିକର ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଯେଉଁମାନେ ବିଧାୟକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଆଦି ହୋଇ ଶାସକ ହେଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଉପୁରି ଦେଖର ଗରୀବ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ପରିବାରମାନଙ୍କରେ । ଥରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବିଧାୟକ ହେବାପରେ ସେମାନେ ଯେଉଁ ସୁଖସୁବିଧାର ଅଧିକାରୀ ହେଉଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବାପରେ ସେମାନଙ୍କର ପରିବାରମାନେ ଆର୍ଥିକ ଅସୁରକ୍ଷାର ସମୁଦ୍ରରେ ଚାପିଯିବେ । ତେଣୁ ସମୃଦ୍ଧ ଦେଶ ଅପେକ୍ଷା ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କର ଜନପ୍ରତିନିଧିମାନେ ନିଜ ପାଇଁ ଅଧିକ ଅଧିକ ବିଶେଷାଧିକାର ସୃଷ୍ଟି କରନ୍ତି । ବିଧାୟକ ହେବାପରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆୟ, ବାସଗୃହ, ରେକଯାତ୍ରା ଇତ୍ୟାଦିର ସୁବିଧା କରି ନିଅନ୍ତି । ପୂର୍ବର ବିଶେଷାଧିକାର ମାନଙ୍କୁ ସଂଶୋଧନ କରି ଆହୁରି ବେଶୀ କରି ନିଅନ୍ତି । ଏଥିରେ ଦଳମତ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଏକାଠି ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଅଭରା ସୁବିଧାପ୍ରାପ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀ ତିଆରି ହୋଇଯାଏ । ଶାସକ ହେବାର ଭାର୍ୟ କେତେକ ବଂଶ ଏବଂ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ହୋଇଯାଏ । ନେହରୁ ବଂଶରୁ ଲାଲୁ ବଂଶ ଏବଂ ବିଜୁ ବଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର ଗିଡ଼ରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଘଟଣା ହେଲେ ଜଣେ ଅନ୍ୟକୁ ସାହା ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ଘଟଣାଟିକୁ ଛୁଟାଇ ଦିଅନ୍ତି । ପୁଣି ଥରେ ଶାସକ ଗାଦିକୁ ଫେରି ଆସିବା ପାଇଁ ସେମାନେ ହିଂସା, ଅପରାଧ, ଲୁଟ ସବୁକିଛି କରି ପାରନ୍ତି । ଏଇଥିରେ ସେମାନେ ଗୁଣ୍ଡାବଳ ଓ ହିଂସ୍ର ଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ନିଅନ୍ତି । ତାହାର ଖର୍ଚ୍ଚ କୁଟାରବା ନିମନ୍ତେ ବହୁ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସାଧାରଣ ସଙ୍ଗଠନ ରାଜନୈତିକ କର୍ମୀ ନିର୍ବାଚନରେ ଠିଆ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଗୁଣ୍ଡାମାନଙ୍କ ହାତରେ ବନ୍ଦୀ ହୁଏ, ଧନଶକ୍ତିମାନଙ୍କର ଖେଳନା ହୁଏ ।

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଗଣତନ୍ତ୍ର ସୁଖରାଜକୁ ମୁକ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଧନଶକ୍ତିର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରୁ ମୁକ୍ତ ନୁହେଁ । ଯେତେବେଳେ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଆକ୍ରମଣାତ୍ମକ ଏବଂ ପୁଂଜିବାଦବିରୋଧୀ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଏ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଜଦୂର ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ

ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ହେବାପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଚରମିକରଣ ତୀବ୍ରରୁ ତୀବ୍ରତର ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବ୍ରିଟେନ ଓ ଆମେରିକାର ସବୁ ପ୍ରମୁଖ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ପୂର୍ବପରିମାନଙ୍କର ଆଶ୍ରିତ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ କର୍ମୀ ଦରକାର ହୁଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ବହୁତଙ୍କୁ ପୂରା ସମୟ ରାଜନୀତିରେ ଦେବାକୁ ପଡ଼େ । ସେମାନଙ୍କୁ କିଏ ପାରିଶ୍ରମିକ ଦେବ ? ସେମାନଙ୍କର ପରିବାର ଓ ରାଜନୈତିକ କର୍ମପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କୋଉଠୁ ଆସିବ ? ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଏହି ମୌଳିକ ପ୍ରଶ୍ନର କୌଣସି ସମାଧାନ କରି ନାହିଁ । ରାଜନୀତିକ ଜ୍ଞାନରେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଉଠାଯାଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଦଳମାନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଖରେ ବନ୍ଧା ପଡ଼ିଯାନ୍ତି । ଏବେ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସାମାଜିକ ସେବା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ବିଦେଶୀ ପାଣ୍ଠି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହୋଇ ରହିଲାଣି । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜରେ ଆୟର ଏକ ଉଦ୍‌ଗମ ହେବା ଦରକାର । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅବଧାରଣା ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କର ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଯିବ ।

ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ବିସ୍ତୃତ ଓ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବାକୁ ହେଲେ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ :

ଏକ-ଅନ୍ତତଃ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ପାଣ୍ଠିବାଦ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ କବଳରୁ ମୁକ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ହେବନାହିଁ । ତେଣୁ ଅସହଯୋଗର ରଣ କୌଶଳ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଗୋଟାଏ ସମୟ ପାଇଁ ଯୁରୋପ-ଆମେରିକାର ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କଠାରୁ ଆର୍ଥିକ ଭାବରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଦୁଇ- ଏହା ଦ୍ଵାରା ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ରଣ କିମ୍ବା ଯନ୍ତ୍ରପାତି (ଟେକ୍‌ନୋଲଜି) ପାଇପାରିବା ନାହିଁ । ତାହା ଏକ ଆଶୀର୍ବାଦ ହେବ । କାରଣ ନିଜର ପୂଜି ଏବଂ ନିଜେ ତିଆରି କରିପାରୁଥିବା ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଉପରେ ଆମେ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିନେବା । ସ୍ଵଦେଶୀ ପୂଜି ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ଗୋଗ୍ରବାଦର ଓ ବିଳାସୀ ଖର୍ଚ୍ଚର ମୂଲ୍ୟୋପାଟନ କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ସବୁ ପ୍ରକାରର କଳାଧନ ଉଦ୍‌ଘାତ କରବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁ କଳାଧନ ବିଦେଶରୁ ଅବୈଧ ଭାବରେ (ହାଡ଼ାଲା ବାଟ ଦେଇ) ଭାରତକୁ ଚାଲି ଆସୁଛି କେବଳ ତାର ପରିମାଣ ହେଉଛି ବାର୍ଷିକ ତିରିଶ ଛକାର କୋଟି ଟଙ୍କା । ଏ ସବୁ ଫଳରେ ଏକ ସରଳ ଜୀବନ ଦର୍ଶନର ବାସ୍ତବିକ ତିଆରି ହେବ । ବିଶେଷାଧିକାର ଏବଂ ଆତ୍ମରକ୍ଷାକୁ ଲୋପ କରାଯିବ । ବଳକା ଧନରେ ଅଳ୍ପ ପୂଜି ଓ ନିଜ ଦେଶରେ ତିଆରି ହେଉଥିବା ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସାହାଯ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଶିଳ୍ପ ଓ କୃଷିର ବିସ୍ତୃତ ହେବ ତହିଁରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଧନୀ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିବ, ତଥା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟର ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହାଦ୍ଵାରା ମଧ୍ୟ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ବଢ଼ିବ । କେନ୍ଦ୍ରରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ମିଳୁଥିବାରୁ ଶିକ୍ଷା କର୍ମନିଯୁକ୍ତିର ଏକ ବିରାଟ କ୍ଷେତ୍ର ହୋଇଛି । ଏହିପରି ଭାବରେ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଫେରି ଆସିବ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନେ ଅତିସମୃଦ୍ଧି ବଳରେ ଲୋକଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ

ସାମାଜିକ ସମାନତା ଦେଇ ପାରିଛନ୍ତି ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ ଭୋଗବାଦ ଏବଂ ବେକାରୀର ଉତ୍ପାଦନ କରି ତାହା ହାସଲ କରିପାରିବେ । କେବଳ ଚାକିରୀରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ ସାମାଜିକ ସମାନତା ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ, ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ହିଁ ଏହା ପୂରଣ କରି ପାରିବ । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ ଶିକ୍ଷା ମିଳିଯିବା ପରେ ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣକୁ ଲୋପ କରିଦିଆଯିବ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ସମାଜବାଦ ନୁହେଁ, ତେଣୁ ଧନୀ ରହିବେ । କିନ୍ତୁ ତଳେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରତିଶତ ଲୋକ ଯାହାର ଆୟ ୫ ଗୁଣରୁ ୧୦ ଗୁଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେବ, ସେମାନେ ଧନୀ ହେବେ । ତାହା ଉପରକୁ ଏକ ଅତି ଧନୀ ଶ୍ରେଣୀ ରହିବେ ନାହିଁ ।

ଚିନି-ବିବିଧତାକୁ ସମ୍ମାନ ଓ ସମାନତା ଦେବା ଏକ ମୂଳମନ୍ତ୍ର ହେବ । ସ୍ୱାୟତ୍ତତା ବା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ନୂତନ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଅଙ୍ଗ ରୂପେ ଗଣାଯିବ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ପାଖରେ ଅତି ସୀମିତ କାର୍ଯ୍ୟ ରହିବ । ତାଠାରୁ ବେଶୀ ରହିବ ରାଜ୍ୟ ପାଖରେ । କିନ୍ତୁ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ହେବ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ଓ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ । ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ସାଙ୍ଗରେ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସବୁ ବିଭାଗ ଗ୍ରାମ ଓ ପ୍ରାନ୍ତରେ କରିବେ । ପୁଲିସ ଏବଂ ଅଦାଲତ ବଡ଼ଭାଗ ଗ୍ରାମ ଓ ପ୍ରାନ୍ତରେ ରହିବେ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଚାକର ମୁଖିତା ଯୋଗୁଁ ଏହା ଯୁଗୋପିଆ ରହି ଲାଗିବ । ସେମାନେ କଣ ଜାଣନ୍ତି ଯୁରୋପର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଶାସନ ଅଧୀନରେ ପୁଲିସ ଓ ଅଦାଲତର ବିଭାଗମାନ ଆସ ।

ଚାରି- ପ୍ରଶାସନର ସଂରଚନା ଏବଂ ସ୍ୱଭାବର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଔପନିବେଶକ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସୁସ୍ଥ ଗଣତନ୍ତ୍ର ସ୍ଥାପନାର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦିଗ । ଯେଉଁ ଦିନ ଗ୍ରାମର କ୍ଷୁଦ୍ର ଚାଷୀ ତାର ହକ୍ କାମ ପାଇଁ ପ୍ରଶାସନ ପାଖକୁ ଯିବ ଏବଂ ଖାଲି ହାତରେ ଫେରି ଆସିବ ନାହିଁ, ଅଦାଲତରେ ମାଲିମକଦ୍ଦମା ଛିଣ୍ଡିବାକୁ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଲାଗିବ ନାହିଁ, ସେହିଦିନ ଭାରତର ପ୍ରଜା ଜାଣିବ ଯେ ତାକୁ ସ୍ୱରାଜ ମିଳିଛି ଓ ଅଧିକାର ମିଳିଛି । ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟର ଅବଗୁଣ ଓ ଅନାବଶ୍ୟକ ଗୁଣମାନଙ୍କୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଯେଉଁ ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଆମ ଦେଶରେ ଏଭଳି ଏକ ଅମଲାତାନ୍ତ୍ରିକ ଯନ୍ତ୍ରାୟତ ତିଆରି କଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ସାଧାରଣ ଭାବରେ କୌଣସି ନାଗରିକ ଚାହିଁଲେ ପ୍ରଶାସନଠାରୁ ନିଜର ପ୍ରାପ୍ୟ ନେଇପାରେ । ଅଦାଲତରେ ବିଜୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ସରକାର ଉପରେ ଯଦି ନାଗରିକର ପଇସା ରହିଛି ନାଗରିକକୁ ଗୋଡ଼ାଇବାକୁ ପଡ଼େ ନାହିଁ, ବିଜୟ ହେଲେ ସରକାର ନିଜେ ନାଗରିକ ପାଖକୁ ଯାଇ ପଇସା ଦେଇ ଆସେ । ପ୍ରଫେସରମାନେ ଚାକିରି ଛାଡ଼ିବାର ତିନିବର୍ଷ ପରେ ମଧ୍ୟ ପେନ୍‌ଶନ୍ ନ ପାଇବା ଘଟଣାରେ ଯଦି ଲଢ଼ିତ ହେଉଥାନ୍ତେ, ତାହେଲେ ପ୍ରଫେସରମାନେ ଦରମା ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ନୁହେଁ, ପ୍ରଶାସନର ତ୍ରୁଟି ବଦଳାଇବାକୁ ଆନ୍ଦୋଳନ କରନ୍ତେ ।

ପାଞ୍ଚ-ସାଧାରଣ ସଙ୍ଗୋଟ ମଣିଷ ରାଜନୈତିକ କର୍ମୀ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମତାର ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁସାରେ ଦେଶର ଶାସକ ହୋଇପାରିବ । ଏଥିପାଇଁ ଏକ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରାଜକୋଷରୁ ନୁହେଁ, ସମାଜରେ ତିଆରି କରିବାକୁ ହେବ । କେବଳ ପ୍ରାରମ୍ଭ ପାଇଁ ସରକାରୀ କୋଷରୁ କେତେକ ସଂସ୍ଥା ଗଢ଼ିବାକୁ ହେବ । ଏହି ସଂସ୍ଥାମାନେ ରାଜନୈତିକ କର୍ମୀମାନଙ୍କର ଭାର ପ୍ରହଣ କରିବେ । ସର୍ତ୍ତ ରହିବ ଯେ କର୍ମୀମାନେ ସରକ୍ଷ ତୀବ୍ରନିୟାମନ କରିବେ ଏବଂ କେତେ ପ୍ରକାରର ସାଧୁତାର ଅନୁଶାସନରେ ରହିବେ । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନବେଳେ ଏହି ଭଳି ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା ।

ଇଣ୍ଟରନେଟ ଓ ବଳଦଗାଡ଼ି ବିରୁଦ୍ଧରେ

ଏକ ଘୋଷଣା ପତ୍ର

ସତ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟର ହିସାବକିତାବ ଅନୁଯାୟୀ ସେ ଏବେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ଵାରଦେଶରେ ଉପନୀତ । ଲିଖିତ ଇତିହାସକୁ ଧରି ବସିଲେ ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ସତ୍ୟତାକୁ ମିଶାଇ ମନୁଷ୍ୟ ସତ୍ୟତାକୁ ଛଅ ସାତ ହଜାର ବର୍ଷ ହୋଇଗଲା । ଆଧୁନିକ ସତ୍ୟତାକୁ ଚିନିଶହ ବର୍ଷ ହୋଇଗଲାଣି ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ପଶ୍ଚିମର ଲୋକଙ୍କ ମତାନୁଯାୟୀ ମନୁଷ୍ୟ ସତ୍ୟତା ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ଉନ୍ନତିର ଚରମ ବିନ୍ଦୁକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିଛି । ସେମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ପୂର୍ବ ସତ୍ୟତାମାନଙ୍କ ରକ୍ତି ଏହା ଏକ ଆଞ୍ଚଳିକ ସତ୍ୟତା ନୁହେଁ । ଏହା ହେଉଛି ସମସ୍ତ ବିଶ୍ଵର ସତ୍ୟତା । ପଶ୍ଚିମର ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଆମେ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଧାରଣା କରିଥାଉ ।

ଆଧୁନିକ ସତ୍ୟତାର ବିଶ୍ଵେକ୍ଷଣ ଏ ପ୍ରବନ୍ଧର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଆଧୁନିକତାର ଏକ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଉପାଦାନ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ବା ଟେକ୍ନୋଲୋଜି (ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା) । ଏହା ହିଁ ଆମ ପ୍ରବନ୍ଧର ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ।

ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ବ୍ୟାକରଣରତ ଅଙ୍କକୁ ଧରିବସିଲେ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଗୋଟିଏ କଥା ନୁହଁନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ ସମୟ ଧରି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକମାନେ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ଏକାର୍ଥବାଚକ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ କାମ କରୁଥିବା ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଯନ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟା ବା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି କହିବାରେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ବର୍ଷକ ପୂର୍ବେ ଯେତେବେଳେ ଭାରତର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ପରମାଣୁ ବୋମାର ନିର୍ମାଣ କରି ଏକ ସଫଳ ପରୀକ୍ଷା କଲେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବାଜପେୟୀ ଉଲ୍ଲସିତ ହୋଇ ‘ଜୟ ବିଜ୍ଞାନ’ ଧ୍ଵନି ଦେଲେ । ‘ଜୟ କିମ୍ପାନ’ ସାଙ୍ଗରେ ‘ଜୟ ବିଜ୍ଞାନ’ ଯୋଡ଼ିବା ତାଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ ଥିଲା ।

ଅତଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ ‘ଜୟ ବିଜ୍ଞାନ’ ଧ୍ଵନି ଦେବାର ବହୁପୂର୍ବରୁ ବିଜ୍ଞାନର ଜୟଜୟକାର ଚାଲିଛି । ଯେ କେହି ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ବିଜ୍ଞାନବିଷୟକ କୌଣସି ଦୀର୍ଘ ଚର୍ଚ୍ଚାର ଆରମ୍ଭରେ ବିଜ୍ଞାନର ସ୍ତୁତି ରାଜ କରେ । ଯେଉଁମାନେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର କେତେକ ସମାଲୋଚନା କରିବାକୁ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ଗୁଲ ନ ହୁଙ୍ଗୁ ଗାବି ଆରମ୍ଭରେ ହିଁ ବିଜ୍ଞାନର ଅନୁତପୂର୍ବ ସାପାଲ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଉଦାହରଣ ଦିଅନ୍ତି । ସାଧାରଣ

ମଣିଷକୁ ଆଜି ଯେତିକି ସୁଖ ସୁବିଧା ମିଳୁଛି, ପୂର୍ବେ ତାହା କେବେ ମିଳୁ ନ ଥିଲା । ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ସୁଇଚରତା ଯୋଗୁଁ ବାସ ପ୍ରଥାର ଉନ୍ନତୀକରଣ କରାଯାଇ ପାରିଛି । ଯେଉଁ ବ୍ୟାଧିଗୁଡ଼ିକର ଉପଶମ ହୋଇପାରୁ ନ ଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକର ଅବ୍ୟର୍ଥ ଔଷଧ ବାହାରି ସାରିଲାଣି । ସର୍ବୋପରି ମନୁଷ୍ୟର ଗତି ବଦଳିଯାଇଛି ଏବଂ ଦୂର ଉପରେ ସେ ବିଜୟ ଲାଭ କରିଛି ।

ଏହି ପ୍ରକାରର ସ୍ଥିତିଗାନ ପରେ ବିଜ୍ଞାନର ଯେଉଁସବୁ ସମାଲୋଚନା ହୁଏ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ଆଉ ସୁରୁତ୍ୱ ନ ଥାଏ । ସମାଲୋଚନାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସୀମିତ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ବିଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ମୌଳିକ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଅର୍ଥାତ୍, ଯଦି କିଛି ଅପୂର୍ଣ୍ଣତା ରହିଛି ତାକୁ ଦୂର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ, କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନର ବିଜୟକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଯାଇ ନ ପାରେ ।

ଅଶିକ୍ଷିତ ମଣିଷ ଜଟିଳ ଶବ୍ଦ କିମ୍ବା ବାକ୍ୟମାନଙ୍କର ରଚନା କରିପାରେ ନାହିଁ । ତାକୁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ସେ କହିବ, ବିଜ୍ଞାନ ବହୁତ ଉନ୍ନତି କରିଛି ଓ ତମକୁାର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରୁଛି । ଏହାହିଁ ସତ୍ୟ ବୋଲି ମନେ ହୁଏ । ବିଜ୍ଞାନ ଉନ୍ନତି କରିଛି, ତମକୁାର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରୁଛି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଜାତିର ତତ୍ତ୍ୱାତ୍ମା କଲ୍ୟାଣ ବା ଉଦ୍‌ଘାଟନ ହେଲା ବୋଲି ଉପଯୋଗ କଥନରୁ ବାହାରୁଛି କି ? ତମକୁାର ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ମୌଳିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଛି ନାହିଁ, ଯାହାକର ତା ଟୋପି ଉତ୍ତରୁ ବାହାର କରୁଥିବା ଅଣ୍ଟା ଭାଙ୍ଗି ଟୋପିରୁ ଅଣ୍ଟା- ଅତି ତମକୁାର । କିନ୍ତୁ ଏହା କେତେ କାମରେ ଲାଗେ ? ଏକଥାକୁ କେହି କାଟି ପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ମଣିଷ ସମାଜ ପାଇଁ ଏକ ନୂଆ ଯୁଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ମାନବୀୟ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ଏପରି କୌଣସି ବିଭାଗ ନାହିଁ ଯାହାର କାୟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଏହି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରତୀକରେ ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି କାୟା ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ୱାରା ମଣିଷ ସମାଜର ଘିଡି କେତେ ବେଶୀ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଓ ସୁଖପ୍ରଦ ହୋଇଛି ?

ବଳବତ୍ତା ଯୁଗରେ ସବୁ ଦେଶର କିଛି ଲୋକ ବହୁତ ଆରାମ ଓ ବିକାସରେ ରହୁଥିଲେ । ଆଜି ଯେପରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛୋଟ ଛଲାକାରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଧନୀ ପରିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛୋଟ ଛଲାକାରେ ଜଣେ ସାମନ୍ତ ରହୁଥିଲେ । ସେମାନେ ଭୋଗ ବିକାସରେ ଦିନ କଟାଉଥିଲେ । ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ଭୋଗର ପରିମାଣ ବହୁତ ବଢ଼ିଗଲା । ତେଣୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ କେଉଁଠାରେ ବିକାସର ଆଧୁନିକ ଦେଖିଲେ ଆମେ ତାକୁ ସାମନ୍ତ ବା ମୋଗଲକାଳୀନ ବୋଲି କହିଁ । ମଝିମଝିକିଆ ଲୋକମାନେ ଥିଲେ ଯେଉଁମାନେ ମର୍ଯ୍ୟାଦାର ସହିତ ଜୀବନ ଅତିବାହିତ କରି ପାରୁଥିଲେ । ବଡ଼ ଭାଗ ଲୋକ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ଚଳୁଥିଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀର ବଡ଼ ଭାଗ ଲୋକେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ଚଳୁଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଏକତୃତୀୟାଂଶ ଲୋକ ଏପରି ଅମାନବୀୟ ଘିଡିରେ ରହିଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାମାନଙ୍କରେ ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ କାଂରାଜ ଲୋକ ଥିଲେ ବୋଲି ଅନୁମାନ

କରିହୁଏ ନାହିଁ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ନାନାବିଧ ଔଷଧ ଓ ଚିକିତ୍ସାର ଆବିଷ୍କାର ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ଏତେ ବେଶି ବେମାରୀ ଏତେ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ କେବେ ଦେଖାଦେଇ ନ ଥିଲା, ଯାହା ଆଦି ଘଟୁଛି । ଏପରି କୌଣସି ଦିନ ନାହିଁ ଯେଉଁ ଦିନ ଆଫ୍ରିକା ବା ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆରେ ମହାମାରୀ ଲାଗି ନ ରହିଛି । ବିଜ୍ଞାନର ଜୟଗାନ କରିବା ପାଇଁ ଆମେ ଔଷଧ ଦୋକାନକୁ ଦେଖାଇବା । ନା ମଣିଷ ଜୀବନର ସ୍ଥିତିକୁ ଦେଖାଇବା ? ଆପଣ କହିପାରନ୍ତି, ଏଥିରେ ବିଜ୍ଞାନର ଦୋଷ ନାହିଁ । ମଣିଷର ଦୋଷ, ସମାଜର ଦୋଷ । ତାହା ହିଁ ହେଉ । କିନ୍ତୁ ଏହି କଥାଟିକୁ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନେ କହିପାରିବେ ନାହିଁ । ‘ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ମାଧ୍ୟମରେ ମନୁଷ୍ୟ ତାର ସମାଜକୁ ସୁଖପ୍ରଦ ଓ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ କରିପାରି ନାହିଁ’ ।- ଏହି କଥାକୁ ଯଦି କିଛି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠ୍ୟପୁସ୍ତକ ମାନଙ୍କରେ ଲେଖାଯାଇ ପାରିବ, କିମ୍ବା ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନେ ସସଭାବରେ ଏହି କଥାକୁ କହ ପାରିବେ, ତାହାହେଲେ ବିଜ୍ଞାନ ବିଷୟକ ଆମର ଚେତନା ବଦଳିଯିବ । ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସତ୍ୟର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହେବ ।

ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ମଣିଷ ସମାଜକୁ କେତେ ପ୍ରଚାରିତ କରିଛି ସେ ବିଷୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନେ ଅନେକ ପାଠ ଓ ପ୍ରବନ୍ଧ ପଢ଼ନ୍ତି । ‘ବିଜ୍ଞାନ ଓ ସମାଜ’, ‘ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ’ ଆଦି ଶିରୋନାମାରେ ସଦର୍ଶମାନ ପଢ଼ିବା ଶୁଣିବା ପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକର ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ଏକ ଧାରଣା ବନ୍ଧମୂଳ ହୋଇଯାଏ ଯେ ବହୁତ ଶିଳ୍ପ ଓ ନଗର ଜୀବନର କେତେକ ଅସଙ୍ଗତି ଯୋଗୁଁ ମାନବିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବଢ଼ିଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ମୋଟ ଉପରେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜର କାର୍ଯ୍ୟ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିସଙ୍ଗତ ହୋଇଛି ଏବଂ ଭୌତିକ ସୁଖସୁବିଧା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରିଛି, ଯାହା ଆଗରୁ କେବେ ନ ଥିଲା । ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ପଣ୍ଡିତମାନେ ମଧ୍ୟ ଏକଥା ଲେଖୁଛନ୍ତି ଯେ ସମାଜ ଏବଂ ଜୀବନ ଅଧିକ ଯୁକ୍ତିସଂଗତ ଓ ନ୍ୟାୟସଙ୍ଗତ ହୋଇପାରିଛି । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ଏହି ସବୁ ଧାରଣା ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ସେତେବେଳର ଉଦାରବାଦୀ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ନେତା ଏବଂ ଚିନ୍ତକମାନେ ଏହା ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି ଭାବୁଥିଲେ ଯେ ଆମ ଦେଶମାନେ ଔପନିବେଶିକ ଦାସତ୍ୱର ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଯିବା ପରେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ବାଟ ଧରି ଯୁରୋପୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ପରି ସଭ୍ୟ ଓ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଯିବେ । ଏପରି ଭାବିବା ପଛରେ ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ଯେ ଯୁରୋପ ଆମେରିକାର ଅକୃତପ୍ରବଂ ସମୃଦ୍ଧି କେବଳ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ।

ଆଜି ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ଭିତରେ ଏହି ଧାରଣା ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିଛି । ସାରା ଦୁନିଆରେ ବିଜ୍ଞାନ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଲୋକମାନଙ୍କର ବୁଦ୍ଧି ଗୋଳମାଳିଆ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି । ଯଦି କୌଣସି ଭାରତୀୟ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରଫେସରଙ୍କୁ ପଚାରିବା- ‘ଭାରତ, ପାକିସ୍ତାନ କିମ୍ବା ବଙ୍ଗଳାଦେଶ କଣ ଯୁରୋପ, ଆମେରିକା ପରି ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ

ପାରିବେ ?’ ସେ ଭାରି ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଯିବେ । ମୁଣ୍ଡ ଭିତରର ବୁଦ୍ଧି ଅନୁସାରେ ସେ କହନ୍ତି, “ହଁ” । କିନ୍ତୁ ଚାରିଆଡ଼ର ବାସ୍ତବତାକୁ ମନେ ପକେଇ ସେ ଦ୍ଵିଧାରେ ପଡ଼ିଯିବେ । ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବିକାଶର ଅର୍ଦ୍ଧସମ୍ବନ୍ଧ ବିଷୟରେ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ମିଳିଥିବା ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ସଂଚାର ମାଧ୍ୟମ ଦ୍ଵାରା ଅହରହ ପ୍ରଚାରିତ ଚଟପଟିଆ ଜ୍ଞାନଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ସେ ଭାବିବେ ଯେ ବିଜ୍ଞାନ ଦ୍ଵାରା ଏହା ସମ୍ଭବ । ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଭାରତ ଅତିରେ ଏକ ଆର୍ଥିକ ମହାଶକ୍ତି ହୋଇଯିବ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ଅନ୍ୟ ଆଡ଼େ ପୃଥିବୀର ନଗ୍ନ ବାସ୍ତବତାକୁ ମନେ ପକେଇ ସେ ଅଟକିଯିବେ, ଏବଂ ଥଙ୍ଗେଇ ଥଙ୍ଗେଇ କହିବେ, “ଆମେରିକା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ତ କଣ ହେଲା, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଭଳି ହୋଇ ପାରିବ ନିଶ୍ଚୟ ।”

ପ୍ରଥମ କଥା, ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ହୋଇପାରିବ କି ? କିନ୍ତୁ ଧରାଯାଉ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଭଳି ହେବାଟା ସମ୍ଭବ ଏବଂ ଏହା ଏକ ବ୍ୟବହାରିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ତେବେ ଜାଣିବା କଥା ଯେ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ ଆମେରିକାର ପାଖାପାଖି ତିନିଗୁଣ ନୁହେଁ । ଆମେରିକାର ପ୍ରତି ବ୍ୟକ୍ତିର ଆୟ ତିନିଗୁଣ ହଜାର ଡଲାର ହେବା ବେଳକୁ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆର କେବଳ ଆଠ ହଜାର ଡଲାର । ଦ୍ଵିତୀୟ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିବ ଯେ ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ କାହିଁକି ଆମେରିକା ଭଳି ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ ? ଭାରତ କାହିଁକି ବା ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆକୁ ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବ ? କାହିଁକି ଆମେରିକା ବା ବ୍ରିଟେନର ସମୃଦ୍ଧିକୁ ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ନେବ ନାହିଁ ? ଏହି ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଖୋଜିବାକୁ ଗଲେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସତ୍ୟର ଦର୍ଶନ ମିଳିପାରିବ । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟର ପାଠରେ କିମ୍ବା ସଂଚାର ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକୁ ପଚାରିବା ମନା ।

୧୯୫୦ରୁ ୧୯୭୦ ମଧ୍ୟରେ ପୃଥିବୀର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶକୁ, ପ୍ରାୟ ସବୁ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଦେଶଗୁଡ଼ିକୁ, ରାଜନୈତିକ ସ୍ଵାଧୀନତା ମିଳିଯାଇ ଥିଲା । ୧୯୫୦ ଦଶକରୁ ଏସିଆ ଆଫ୍ରିକା ଓ ଲାଟିନ ଆମେରିକାର ନବ-ସ୍ଵାଧୀନ ଦେଶମାନେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ସାହାଯ୍ୟରେ ନିଜର ସମାଜକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ସଂଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟରେ କୌଣସି ବିକାଶ ଯୋଜନା ଚଳାଇ ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଆର୍ଥିକ ନୀତି ସମନ୍ଵୟ ପରାମର୍ଶ ଆଲୋଚନା କରୁ ନାହାନ୍ତି । ବରଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଜର ବୁଦ୍ଧିରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି ଓ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଯୁରୋପ ଆମେରିକାର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କୁ ହିଁ ପରାମର୍ଶ କରୁଛନ୍ତି । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଏହି ଯେ ବିଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତିରୁ ବାହାରିଥିବା ଏହି ପଛୁଆ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ସମାନ ରକମର ଅଧିକ ବିପତ୍ତି ଓ ସଂକଟ ଭିତରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । କୌଣସି ରାଷ୍ଟ୍ର ଯୁରୋପ-ଆମେରିକାର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ‘ଏସିଆର ବ୍ୟାଣ୍ଡ’ ବୋଲି ଦକ୍ଷିଣ କୋରିଆ, ମାଲେସିଆ ଓ ତାଇୱାନ ଭଳି ଯେଉଁ ଚାରି ପାଞ୍ଚଟି ଦେଶର ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଏ, ସେଗୁଡ଼ିକ ଯୁରୋପ ଆମେରିକାର ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ କିଛି ନୁହନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆଫ୍ରିକା ବା ଦକ୍ଷିଣ ଏସିଆର ଦେଶମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ସେମାନଙ୍କୁ

ସମୃଦ୍ଧ ବୋଲି କୁହାଯିବ । ଏହି ଆପେକ୍ଷିକ ସମୃଦ୍ଧି କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଓ କୁଟନୈତିକ କାରଣରୁ ସମ୍ଭବ ହେଲା । ୧୯୪୪ ପରେ ସୋଭିଏତ ତଥା ଚୀନ ଦେଶର ସାମ୍ୟବାଦ ବିଶ୍ୱର ଧନୀ ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ମନରେ ଏକ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ଏସିଆର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ସାମ୍ୟବାଦୀ ପ୍ରଭାବର କବଳରୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଧନୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନେ ପୂର୍ବ ଏସିଆର ଉପରୋକ୍ତ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଡାବରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲେ । ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କର ବାଣିଜ୍ୟରେ ଅଗ୍ରିବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ବିଶେଷ ଧ୍ୟାନ ଦେଲେ । ଜାପାନ ୧୯୪୫ ଆଗରୁ ଏକ ମହାଶକ୍ତି ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶଭାବରେ ଉଦ୍‌ଘାଟି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପଶ୍ଚିମର ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଜାପାନକୁ ମଧ୍ୟ ଅଗ୍ରିବୃଦ୍ଧିରେ ସହଯୋଗ କଲେ । ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ପରାଜିତ ‘ଶତ୍ରୁ’ ଦେଶ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଯୁଦ୍ଧ ପରିବର୍ତ୍ତା କାଳରେ ଆମେରିକାର ସହଯୋଗରେ ଜାପାନ ଏକ ଆର୍ଥିକ ମହାଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହେଲା । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଉଦାରାକରଣର ବିକାଶ ପଦ୍ଧତିକୁ ଭାରତ ଆଜି ଅନୁସରଣ କରୁଛି, ସେଇ ପଦ୍ଧତିରେ ଜାପାନ କିମ୍ବା ଏସିଆର ‘ବ୍ୟାଗ୍ର’ମାନେ ସମୃଦ୍ଧ ହେଲେ ବୋଲି କହିବା ଭୁଲ ହେବ । ଆଧୁନିକ ବିଶ୍ୱର ଯେଉଁ ଦେଶମାନେ ସମୃଦ୍ଧ କିମ୍ବା ଆର୍ଥିକ ମହାଶକ୍ତି ବୋଲାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଏକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଅଛି ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଉପନିବେଶ ପରି ବ୍ୟବହାର କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଯେ କୌଣସି ଦେଶ ଧନୀ ଓ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ଯେଉଁ ପ୍ରଚଳିତ ଧାରଣା ଅଛି, ତାହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆକର୍ଷିକ । ଆଧୁନିକ ବିକାଶ ପଦ୍ଧତି କହିଲେ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟାର ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପ୍ରୟୋଗ । ଯେଉଁ ଦେଶର ନିଜସ୍ୱ ପୁଞ୍ଜି ନାହିଁ, ସେ ଧନୀ ଦେଶରୁ ରଣ ନେଉ, କିମ୍ବା ବିଦେଶୀ କଂପାନୀ ମାନଙ୍କୁ ତାକି ଆଣୁ, ଏହାହିଁ ଆଧୁନିକ ବିକାଶ ପଦ୍ଧତି । ଗତ ଅର୍ଦ୍ଧଶତାବ୍ଦୀ ଧରି ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନେ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞାନର ଏତାଦୃଶ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ଫଳରେ କେତେ ଲାଭ କ୍ଷତି ହୋଇଛି, ତାହାର ବିଧିବଦ୍ଧ ସମୀକ୍ଷା ହୋଇନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସଂଯୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସଂଘ (ୟୁ.ଏନ୍.ଓ.)ର ମାନବୀୟ ବିକାଶ ସର୍ବେକ୍ଷଣର ରିପୋର୍ଟ ଆଜିକାଲି ପ୍ରତିବର୍ଷ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଛି । ଏହାକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳକୁ ପାରୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ସେମାନେ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛନ୍ତି । କ୍ଷୁଧାର୍ତ୍ତ ଓ ବାସହୀନ ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାଚୀନ ଓ ମଧ୍ୟଯୁଗ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭରେ ବଢ଼ିଛି । ଜୀବନ ଧାରଣ ଓ ଜୀବିକା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପୃଥିବୀର ଏକତୃତୀୟାଂଶ ଲୋକ ଅସହାୟ । ପ୍ରାଚୀନ ଓ ମଧ୍ୟଯୁଗ ମାନଙ୍କରେ ୧୫-୨୦ ବର୍ଷରେ କେବେ ଥରେ ମହାମାରୀ କିମ୍ବା ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଅନାବୃଷ୍ଟି ଆସିଲେ ଲୋକମାନେ କାଟପତଙ୍ଗ ପରି ମରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଦିନ, ଜୀବନ ଯାକ ଅଧାଖା ହୋଇ ବାସହୀନ ହୋଇ ରହୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅନେକ ପ୍ରାଚୀନ ବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ସଭ୍ୟତା ଦୁର୍ଲ୍ଲଭରେ ଆଜି ବହୁତ ବେଶୀ ।

ତେଣୁ ଏକଥାରୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଦୁଃସ୍ଥିତିକୁ ହେବ ଯେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ କାହାକୁ, କେଉଁଠାରେ, କିପରି ସୁଖ ଦେଇଛି । ଅନ୍ଧ କେତେକ ଦେଖନ୍ତୁ ଏବଂ ସବୁ ଦେଖିବା କେତେକ ଅନ୍ଧ ସଂଖ୍ୟକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ନିଶ୍ଚୟ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିଛି ଓ ସୁଖ ଦେଇଛି । ପୃଥିବୀଯାକର ଉପଯୋଗୀ ଓ ଉପଭୋଗ୍ୟ ଜିନିଷମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠୁଳ କରି ଦେଇଛି । ବସ୍ତୁମାନଙ୍କର ଉପଭୋଗରୁ ସୁଖ ମିଳେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ପ୍ରକାରର ସୁଖ କ୍ଷମତାରୁ ମିଳିଥାଏ । ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଜନ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯିଏ ବହୁତ ଜିନିଷ ନିଜ ପାଖରେ ରଖିଥାଏ, ବହୁତ ଲୋକମାନଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ ତାହାର ଏକ କ୍ଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଏହି କ୍ଷମତା ଯୋଗୁଁ ସେ ଗର୍ବ ଓ ସନ୍ତୋଷ ଅନୁଭବ କରେ । ଏହା ହେଉଛି କ୍ଷମତାର ସୁଖ । ଯେଉଁ ଉପାୟରେ ଓ ଯେପରି ଭାବରେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା କେତେକ ଦେଖନ୍ତୁ ବା କେତେକ ଶ୍ରେଣୀବିଶେଷକୁ ଉପଭୋଗ ତଥା କ୍ଷମତାର ସୁଖ ଦେଇଛି, ସେହି ଉପାୟରେ ସବୁ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସୁଖ କିମ୍ବା ସବୁ ଦେଖନ୍ତୁ ଶକ୍ତି ସଂପନ୍ନ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କାରଣ ଏହି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ମୁଖ୍ୟ କୌଶଳ ହେଉଛି ଠୁଳ କରିବା (କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ), ସୃଷ୍ଟି କରିବା ନୁହେଁ ।

ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କର ଚରଣାନୀତିକୁ ବହୁତ ସମାଲୋଚନା କରାଯାଏ । କରାଯିବା ଉଚିତ ମଧ୍ୟ । ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ନୀତିରେ ଉଚ୍ଚତର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି, ଓ ତାହା ଆଲୋଚନା ସମାଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ହୋଇପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଯେଉଁ ବ୍ୟବହାରିକ ଆପତ୍ତି ଥିଲା ତାହାର ଖଣ୍ଡନ ଆଧୁନିକତାବାଦୀ ମାନେ କରିପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏସିଆ ଆଫ୍ରିକାର ଦେଶମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାର ବହୁପୂର୍ବରୁ ଗାନ୍ଧୀ ଦୃଢ଼ତାର ସହ କହିଥିଲେ ଯେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଏହି ଦେଶମାନଙ୍କୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦେଶ ଓ ସବୁ ଲୋକଙ୍କୁ ଯୁରୋପ ଆମେରିକାର ଜୀବନଶୈଳୀକୁ ନିଆଯିବାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରୁ ଉପନିବେଶବାଦକୁ ହଟେଇ ମହାକାଶରେ ଥିବା ଗ୍ରହ ନକ୍ଷତ୍ରକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ପୃଥିବୀର ଉପନିବେଶ ସ୍ଥାପନ କରିବା । ଗାନ୍ଧୀଜୀ ତାଙ୍କ ନିଜ ଭାଷାରେ ଠିକ୍ ଏହି କଥା କହିଛନ୍ତି । କେବଳ ଉପନିବେଶବାଦ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଧନର ଏପରି ଏକତ୍ରୀକରଣ ସମ୍ଭବ । ଏହାର ଅନ୍ୟ ଏକ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ବିଶ୍ୱରୁ ଯଦି ଆର୍ଥିକ ଉପନିବେଶବାଦକୁ ପୂରାପୂରି ହଟେଇ ଦିଆଯିବ, ତାହେଲେ ଯୁରୋପ-ଆମେରିକାର ସମୃଦ୍ଧି ବୁଣ୍ଡୁଡ଼ି ପଡ଼ିବ । କଳ୍ପନା କରନ୍ତୁ ଯେ ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଲାଟିନ୍-ଆମେରିକାର ଦେଶମାନେ ଆଉ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶୀୟ କଂପାନୀମାନଙ୍କର ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକୁ କିଣିବେ ନାହିଁ, କିମ୍ବା ନିଜର କଥାମାଲ ସେମାନଙ୍କୁ ବିକ୍ରୟ କରିବେ ନାହିଁ । ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କର କେଉଁ ବିଜ୍ଞାନ ସେଠିକାର ପ୍ରଚଳିତ ସମୃଦ୍ଧି ଓ ଜୀବନଶୈଳୀକୁ ରକ୍ଷା କରିବ ?

ଆମେ ଆଧୁନିକତାବାଦୀମାନେ ଯଦି ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଉପରୋକ୍ତ ଯୁକ୍ତିର ଖଣ୍ଡନ କରିପାରିବା ନାହିଁ, ତାହେଲେ ତର୍କ ଅନୁଯାୟୀ ଆମକୁ କହିବାକୁ ହେବ ଯେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି

ବିଦ୍ୟା ହେଉଛି ଏକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବିଜ୍ଞାନର ପରିଣାମ ମାତ୍ର । ଅଣସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀମାନେ ଏହାର ସିଧା ଲାଭ ଉଠାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକୁ ପୂରା କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳଗୁଡ଼ିକର ଉଦ୍‌ବାରବନ ହେଉଛି, ତେଣୁ ଏକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଓ ଉପନିବେଶବାଦୀ ସଂପର୍କର ଢାଞ୍ଚା ଭିତରେ ହିଁ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତି ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ନେଇ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜି ଏକ ଭିନ୍ନ ପରିସ୍ଥିତି ବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସଂପାଦିତ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉଦାହରଣଟି ଏହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ କରିଦେଇ ପାରିବ । ସାଇକେଲ ଚାଳିତ ଗିଳ୍ଲା ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିସ୍ଥିତିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତିଥିବା ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜି । ଗରିବ ଦେଶର ଛୋଟ ସହର ମାନଙ୍କରେ ବାସ କରୁଥିବା ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଉତ୍ପ୍ରଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏହାକୁ ପ୍ରଚଳିତ କରାଇବା ସକାଶେ ଏପରି ଏକ ସମାଜ ଦରକାର ଯେଉଁଠି ମଧ୍ୟବିତ୍ତଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ ଗୋଟିଏ ଅତି ଦରିଦ୍ର ଶ୍ରେଣୀ ରହିଥିବ । ଯଦି କେବେ ଏହି ଉଦ୍‌ସମାପ୍ତ ହୋଇଯିବ ତାହେଲେ ଗିଲ୍ଲାର ପ୍ରଚଳନ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ଉପକୃତ କରେ ନାହିଁ । ଜଣକୁ ଉତ୍ପ୍ରଲୋକ କରାଏ, ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଗିଳ୍ଲାବାଲା କରାଏ । ଉଭୟଙ୍କର ବୈଷମ୍ୟ ଉପରେ ଗିଳ୍ଲା ଚିଷ୍ଟି ରହିଛି । ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଠିକ୍ ଏହି ଗିଳ୍ଲା ପରି । କେତେକ ଦେଶକୁ ବିକଶିତ ଓ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ କରିଛି, ଅନ୍ୟସମସ୍ତଙ୍କୁ ‘ବିକାଶଶୀଳ’ କରି ରଖିଛି ।

ଆମେ ପ୍ରତିଦିନ ଖବରକାଗଜରେ ପଢ଼ୁଛୁ ଯେ ଧନୀ ଓ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନେ ଗରିବ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ବଜାର ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ପ୍ରଚୁର କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ମାନବ ଶ୍ରମ ଶସ୍ତାଦାମରେ ମିଳିପାରୁଛି, ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ବିକାଶ ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଚାହାନ୍ତି, ଯେଉଁଠି ବିଦେଶରୁ ଭୋଗ୍ୟ ବସ୍ତୁମାନ କିଣି ନିଜ ଜୀବନ ସ୍ତରକୁ ବଢ଼ାଇ ଚାଲିଥିବା ଏକ ନବ-ଧନିକ ଶ୍ରେଣୀ ଓ ନବ-ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ସୃଷ୍ଟି ହେଲେଣି, ଏହିପରି ଦେଶମାନେ ଯୁରୋପ-ଆମେରିକାର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଉଚ୍ଚତ୍ତ୍ୱ ବଜାର ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଯୁରୋପ-ଆମେରିକା ହେଉଛନ୍ତି ଧନର ସମ୍ରାଟ ଓ ସାରା ଦୁନିଆର ବଜାର ଉପରେ ତାଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ଅଛି । ସେସବୁର ପରିଚାଳନା ଓ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ଯେତେ ନୂଆ ନୂଆ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଉଦ୍‌ବାରବନ ହେଉଛି, ତାହା ଆମେ କରିପାରବା ନାହିଁ । କାରଣ ଆମର ଏତେ ବଡ଼ ବଜାର ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଏତେ ଧନ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଆଧୁନିକ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହେଲେ ଆମକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ କିଣିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ତେଣୁ ଆମର ମୋଟ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଧନୀ ଦେଶ ଦୁଇଜାଣରେ ବହୁତ କମ୍ । ଆମେରିକାରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ଯେତିକି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଆମ ଦେଶରେ ତାହାର ଶହେ ଭାଗରୁ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ମଧ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରର ବହୁଳତା ଯଦି ଉନ୍ନତର ଲକ୍ଷଣ ହୁଏ, ତାହେଲେ ଆମେ କେବେ ମଧ୍ୟ ଯୁରୋପ-ଆମେରିକା ଭଳି ଉନ୍ନତ ହୋଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ଆମେ ସାଇକେଲ ଗିଳ୍ଲାର ଉତ୍ପ୍ରଲୋକ ହୋଇ ପାରିବା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯୁରୋପ-ଆମେରିକା

ତାହାନ୍ତି ଯେ ଆମର ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ପରିମାଣ ବଢ଼ୁ । ତାହାହେଲେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ତିଆରି ତ୍ରିନିଷ୍ପର ବିଦ୍ୟା ବଢ଼ି ଚାଲିବ । ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆମ ଦେଶକୁ ଆସିବେ ସେମାନଙ୍କର ଯାତାୟତର ସୁବିଧା ପାଇଁ, ସେମାନଙ୍କର ରହଣି ଓ ମନୋରଞ୍ଜନ ପାଇଁ, ସେମାନେ ତାଙ୍କ ଦେଶର କଥା କହିଲେ ଆମେ ତାର ଉତ୍ତର ଦେବା ପାଇଁ, ସେମାନେ ତାଙ୍କରା ଦେଲେ ଆମେ ଶୀଘ୍ର ତାଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯିବା ପାଇଁ, ଆମ ଦେଶରେ ସେମାନଙ୍କର କାରବାରିକ ବ୍ୟାପାରର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ- ଏସବୁ ପାଇଁ ଆମ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ପ୍ରଚଳନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅଳ୍ପ ଲୋକ ତାର ସୁବିଧା ପାଇବେ ସତ । ସେଥିରେ କଣ ହୋଇଗଲା ? ଦେଶକୁ ଆଧୁନିକତା ଆସିଯିବ- ଏହା ଆମ ସନ୍ତୋଷର ବିଷୟ ନୁହେଁ କି ? ଏହାକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେବାକୁ ହେବ । ପଛସା ନିଅନ୍ତୁ ହେଲେ ଆମେ ଆମ କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ମାନବ ଶ୍ରମକୁ ଶସ୍ତ୍ରରେ ବିକି ଦେବା; ବୀମା, ବନ୍ଦର ଓ ଖଣିମାନଙ୍କର ମାଲିକାନା ବିଦେଶୀଙ୍କ ହାତରେ ସମର୍ପି ଦେବା; ରଣ ଉପରେ ରଣ କରିବା; ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଖର୍ଚ୍ଚକାଟ କରିବା । ‘ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ଖର୍ଚ୍ଚ’ କହିଲେ ତା’ ଭିତରେ ଶିକ୍ଷା ଅଛି, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ଅଛି ଓ କର୍ମ ନିୟୁତି ଅଛି । ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଆଣିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆମେ ମାଗଣା ଶିକ୍ଷାଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେବା । କର୍ମନିୟୁତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିର୍ମମ ହୋଇ ଛଟେଇ କରିବା, କାରଣ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କୁ ଦରକାର କରେ ନାହିଁ । ଗରିବ ଦେଶରେ ଆଧୁନିକ ଓ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ପ୍ରଚଳନ ବଢ଼ାଇବାକୁ ହେଲେ ସେଥିପାଇଁ ଉପରୋକ୍ତ ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଆପଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ ତ ?

ଯେଉଁମାନେ ମୂଲ୍ୟ ଦେବା ପାଇଁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରିବେ, ସେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଚାଣିଯିବା ଉଚିତ ଯେ ଆମେ ଯାହାକୁ ଆଧୁନିକ ବା ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ବୋଲି କହୁଛୁ, ତାହାର ଏକ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଚରିତ୍ର ରହିଛି । କେଉଁଠାରେ ଓ କେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଓ ଶିଳ୍ପକୁ ଆମେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବୋଲି କହିବା ? ଏହାର ତିନୋଟି ଲକ୍ଷଣ ଅଛି :

- (୧) ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ଅତି ବିଶାଳ । ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ସମାଜ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଅଞ୍ଚଳ କିମ୍ବା ସୀମିତ ପୃଷ୍ଠି କାରବାରର ପରିଧି ଭିତରେ ଏହାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଇଲେ ଲାଭଦାୟକ ହେବ ନାହିଁ । ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କିମ୍ବା ବିଶ୍ଵବ୍ୟାପୀ ହୋଇଥାଏ । ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଲାଭ ମିଳୁଥିବାର ସୂଚନା ମିଳେ ଓ ଯେଉଁ ଲାଭକୁ ନେଇ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନେ ସମୃଦ୍ଧ ହେଉଛନ୍ତି, ତାହା କେବଳ ଏହି ବିଶାଳ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଧି ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ଜାପାନର ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ ଯନ୍ତ୍ର ବୁଦ୍ଧିକର ଉତ୍ପାଦନ, କିମ୍ବା ଆମେରିକାର ଫୋର୍ଡ଼ କଂପାନୀର ମୋଟର ଗାଡ଼ି ଉତ୍ପାଦନ ଯଦି କେବଳ ସେହି ଦେଶର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ସେହି ଦେଶ ଭିତରେ ହେବ, ତାହେଲେ ଜାପାନ କିମ୍ବା ଆମେରିକା ଶିଳ୍ପ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

(୨) ଏହାର ସଂଚାଳନ କେନ୍ଦ୍ର ବହୁ ସହସ୍ର କିଲୋମିଟର ଦୂରରେ ଥାଇପାରେ । ମୁଖ୍ୟ ସଂଚାଳକ ଓ ମାଲିକମାନଙ୍କର ଶାରୀରିକ ଉପସ୍ଥିତି ସୁଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ଶାଖାମାନଙ୍କରେ ଦରକାର ହୁଏ ନାହିଁ । ଶହେଟି ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମାଲିକ ଯଥେଷ୍ଟ । ଯେଉଁ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଦ୍ଵାରା ଏହା ସମ୍ଭବ ହେଉଛି, ତାହା ଶିଳ୍ପରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି ।

(୩) ଚିରକାଳ ପାଇଁ ଓ ସାରା ବିଶ୍ଵ ପାଇଁ ଗଢ଼ିତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦ ଗୁଡ଼ିକ କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନ ବା କାଳ ପାଇଁ ଏତେ ବେଶୀ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ ଯେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନେ ଏବଂ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ବଂଶଧରମାନେ ସେଗୁଡ଼ିକର ଉପଯୋଗରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇଯିବେ । ଗୋଟିଏ କ୍ଷମତା-ସଂପନ୍ନ ଦେଶ ନିଜର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦକୁ ବ୍ୟବହାର ନ କରି ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବନ୍ଧରେ ଦୂରଦୂରାନ୍ତର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦମାନଙ୍କୁ ଟାଣି ଆଣି ପାରିବ ଓ ଶୋଷୋକ ଅଞ୍ଚଳକୁ ରିକ୍ତ କରି ଦେଇ ପାରିବ । ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ଏକ ଅପୂର୍ବ ଶକ୍ତି ହେଉଛି ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକୁ ଟାଣି ଆଣି ଠିକ୍ କରିଦେବା ? କିନ୍ତୁ ଏହା କଣ ଏକ ମଙ୍ଗଳକାରୀ ଶକ୍ତି ?

ରାଉରକେଲା ଆଞ୍ଚଳିକ ଇଂଜିନିୟରିଙ୍ଗ କଲେଜର ପ୍ରଫେସର ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ରାଜେଶ ସିଂହା କହନ୍ତି ଯେ ପାରମ୍ପରିକ କୃଷି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ନାହିଁ ଯାହା ମୌଳିକ ସଂପଦର ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ବା ତାକୁ ବହୁଗୁଣିତ କରିପାରେ । ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ତହିଁରୁ ଯାହା ବି ତିଆରି ହୁଏ, ଏହି ନିର୍ମାଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥଗୁଡ଼ିକର ବହୁତ ଅଂଶ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପୃଥିବୀର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦର ଲୋପ ପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟ କରେ । ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଏକତ୍ରୀକରଣର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଯାଏ ଓ ତାହାର ଗତି ଏତେ ତୀବ୍ର ହୁଏ ଯେ, ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଗତିର ବେଗ ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚମତ୍କାର ଏଥିରେ ଦ୍ଵିଗତ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ଓ ଦୂରତାକୁ ଆଧୁନିକ ମଣିଷ ଢଳ କରିଛି ବୋଲି କହିବା ଏକ ମିଥ୍ୟା ଆଶ୍ଵାସନ । ଆଧୁନିକ ବୋଲାଉଥିବା ଭଦ୍ରଲୋକମାନେ ତାଙ୍କ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି କହନ୍ତୁ ଦେଖୁ ।

ଯେଉଁ ଦେଶମାନେ ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଅନୁତପୂର୍ବ ଉନ୍ନତି ଘଟାଇଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଏବେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ କହିଲେ ହୁଏତ ସେମାନେ ଆପଣି କରିବେ । କିନ୍ତୁ ୫୦ ବର୍ଷ ବା ଶହେ ଦେଢ଼ଶହ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସେମାନେ ନିର୍ବିବାଦୀୟ ଭାବରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଥିଲେ । ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ପ୍ରତ୍ୟାବଶାଳୀ ରୂପ ସେଇ ସମୟରେ ବାହାରିଲା । ସେମାନେ ଏପରି ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳର ଅନୁସନ୍ଧାନ କଲେ ଯାହାଦ୍ଵାରା ବଡ଼ ବଡ଼ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ଓ ରାଜନୈତିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିପାରିବେ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସବୁ ବଙ୍ଗରକୁ ଜିନିଷ ପଠାଇ ପାରିବେ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ସବୁ କୋଣରୁ ନିଜର ଦରକାରୀ ଜିନିଷ ଆଣିପାରିବେ, ଇତ୍ୟାଦି । ବିଜ୍ଞାନର

ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଆବିଷ୍କାର ଗୁଡ଼ିକ ଏଥିପାଇଁ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । କଂପାନୀମାନେ ଓ ସରକାରମାନେ ଖର୍ଚ୍ଚକ୍ଷର୍ତ୍ତ ପରିମାଣର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏବଂ ବିଚକ୍ଷଣ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଥଲୋଭ ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ଲୋଭ ଦେଖାଇ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇଲେ । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟବାଦୀ ଶୋଷଣ ଓ ଶାସନର ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଅନୁତ ଭାବରେ କ୍ଷମତାଶୀଳ କରିଦେଲେ । କଂପାନୀମାନେ ଓ ଶାସକମାନେ ଏହି ଅତି କ୍ଷମତାସଂପନ୍ନ ଯନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟବହାର କରି ସାରା ପୃଥିବୀକୁ କିଣି ନେଲେ । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଶୀଳ ସୁବିଧା ପାଇଁ ଆନନ୍ଦିତ । ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ଓ ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦିତ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ କିପରି ଶୋଷଣ ଓ ଧ୍ୱଂସ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଛି । ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ସରଳ ଭାବରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ନିଅନ୍ତି ଯେ ଏହି ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସାହାଯ୍ୟରେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜ ଅଧିକ ସତ୍ୟ ଓ ସୁଖୀ ହେଉଛି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ସଂଚାର ମାଧ୍ୟମ ଏହି ମିଥ୍ୟା ଧାରଣାକୁ ଅହରହ ପ୍ରଚାରିତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ନିର୍ମାଣ ଓ ବ୍ୟବହାର ସାଙ୍ଗରେ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ଧନର ସଂଯୋଗ ରହିଛି । ଯେମିତି ଆଜିକାଲି କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଓ ଇଲେକ୍ଟ୍ରନିକ-ମନୋରଞ୍ଜନ ସାଙ୍ଗରେ ପଇସା ଓ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଆକାଂକ୍ଷା ମୋଧାବୀ ଯୁବକ ଯୁବତୀ ମାନଙ୍କର ଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଓ ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ଚାହାନ୍ତି, ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହିସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜୀବିକା ପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁ କାମରୁ ଆମେ ଉପାର୍ଜନ କରୁ ତାହାର ସପକ୍ଷର ଯୁକ୍ତିଗୁଡ଼ାକୁ ଶୀଘ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିନେଉ । ତେଣୁ ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରୁଥିବା ଲୋକେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ସପକ୍ଷରେ ଥିବା ଭ୍ରାନ୍ତିଗୁଡ଼ିକର ସହଜରେ ଶୀକାର ହୁଅନ୍ତି । ସବୁ ଯୁଗରେ କିଛି ଭ୍ରାନ୍ତି ଓ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ । ଗ୍ରୀକ୍ ଓ ରୋମାନ୍ ସଭ୍ୟତାର ଉତ୍କର୍ଷ ସମୟରେ ସେଇ ସମୟର ମହାପଣ୍ଡିତ ଓ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଲୋକମାନେ ଦାସପ୍ରଥାକୁ ଏକ ସ୍ୱାଭାବିକ ନିୟମ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ । ନାରୀକୁ ପୁରୁଷ ଦୁର୍ଗମାରେ ଅଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ଭାବିବାର ବନ୍ଧନୁଳ ଧାରଣା ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୁରୋପୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଥିଲା । ମଧ୍ୟଯୁଗରେ ବହୁଦେଶର ଜ୍ଞାନୀ ଓ ଦାର୍ଶନିକମାନେ ମଧ୍ୟ ମନୁଷ୍ୟାକୃତିର ଶୁଷ୍କରଚିଏ ଅଛି ବୋଲି ଧରିନେଉଥିଲେ । ଆମେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କଥାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ନ କରି ଧରିନେଉଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୁଗରେ ଏପରି କିଛି କଥା ଥାଏ । ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ମହାନ୍ ଭ୍ରାନ୍ତି ହେଉଛି ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ବିଷୟରେ ।

ଯୁଗ ଭ୍ରାନ୍ତିକରଣରୁ କାର୍ଲମାର୍କ୍ସ ସବୁ ମାନବୀୟ ଘଟଣାକୁ ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ୱାର୍ଥଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ବୋଲି ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ, କିନ୍ତୁ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକୁ ଶ୍ରେଣୀସ୍ୱାର୍ଥର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ରଖିଲେ । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦୁନିଆରେ ଏତେ ବଡ଼ ସଫଳତା ମିଳିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ସୋଭିୟତ ରୁଷ ଏବଂ ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ସରକାରଗୁଡ଼ିକ ଯଥେଷ୍ଟ ପୂର୍ବାଭାସ ନ ଦେଇ ହଠାତ୍ ଗୁମ୍ଫାଡ଼ି ପଡ଼ିଲେ,

ଏବଂ ବଞ୍ଚି ରହିଥିବା କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳମାନେ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ବିକଳ ଖୋଜିବା ଛାଡ଼ି ଦେଲେ । ଏହି ଦୁଃଖାତକ ମହାନ ଐତିହାସିକ ଘଟଣାର ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ବିଶ୍ଳେଷଣ ହୋଇନାହିଁ । ଯଦି ଗୁରୁତର ଭାବରେ କେହି ଏହାର କରଣଗୁଡ଼ିକୁ ଖୋଜିବେ, ତାହେଲେ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜି ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ କାରଣ ବୋଲି ଜଣା ପଡ଼ିବ । ଯେଉଁ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନେ ତାଙ୍କର ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ସମାଜକୁ ଓ ବୁର୍ଜୁଆ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଶାଳୀ କରାଇବା ପାଇଁ ବିକଶିତ କଲେ ଓ ବ୍ୟବହାର କଲେ, ସେହି ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ଧରି ସୋଭିଏତ ରୁଷର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମାଜ ଗଠନ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଏଥିପାଇଁ ପରିସ୍ଥିତି ଅନୁକୂଳ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନର ଦରକାର ହେଲା । ବିପ୍ଳବରେ ମିଳିଥିବା ବିଜୟର ଉଦ୍‌ଘାଟକୁ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ କରି ସେମାନେ ସୋଭିଏତ ରୁଷକୁ ପୃଥିବୀର ସର୍ବାଧିକ ଶିକ୍ଷାନ୍ୱିତ ଦେଶ ରୂପେ ଗଢ଼ିବାର ସଂକଳ୍ପ କଲେ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ସେମାନେ ଯୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାରେ ଆମେରିକାର ସମକକ୍ଷ ହୋଇଗଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ପରେ ସେମାନଙ୍କର କାମର ବୃଦ୍ଧି କମି ଆସିଲା । କାରଣ ଆଧୁନିକତମ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିକୁ ନିରନ୍ତର ଅଧିକ କ୍ଷମତାଶୀଳ କରିବା ନିମନ୍ତେ ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଓ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ଅନୁସନ୍ଧାନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅମାପ ପରିମାଣ ଅର୍ଥ ଆବଶ୍ୟକ । ଏତେ ପୁଞ୍ଜି ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନେ ଆଣିବେ କେଉଁଠୁ ? ଯୁଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରତିରକ୍ଷାର ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକରେ ଅତ୍ୟଧିକ ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଇ ଦେବାପରେ ଜୀବନ ଉପଯୋଗୀ ଶିଳ୍ପମାନଙ୍କରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ପୁଞ୍ଜି ନ ଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଓ ତୀବ୍ର ବିକାଶ ପାଇଁ ଶସ୍ତ୍ରା ଶ୍ରମ, କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ବଜାର ଯୋଗାଉଥିବା ଏକ ବିଶାଳ ଔପନିବେଶିକ ଦୁଃଖ ଦରକାର । ତାହା ନ ଥିଲା । ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଉପନିବେଶ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ ବିଫଳ ହେଲା । କାରଣ ସେମାନେ ପ୍ରତିରୋଧ କଲେ । ପରିଣାମ ହେଲା ଯେ ଏତେ ବଡ଼ ସୋଭିଏତ ସଂଘ ଭିତରେ କେବଳ ମସ୍କୋ ଏବଂ ଲେନିନ୍‌ଗ୍ରାଡ଼ ଭଳି ସହରର ଆଖ ପାଖରେ ଆଧୁନିକ ସମ୍ବିଧିର ଦ୍ୱୀପମାନ ତିଆରି ହେଲା । କିନ୍ତୁ ନଗର ଓ ଗ୍ରାମର ପ୍ରଭେଦ ବଢ଼ିଗଲା । ଗୋରା ଚମଡ଼ାର ଯୁରୋପୀୟ ବଂଶର ଲୋକମାନେ ବାସ କରୁଥିବା ଅଞ୍ଚଳ ଦୁର୍ଳ୍ଲଭରେ ଏସୀୟ ବଂଶର ଲୋକେ ବାସ କରୁଥିବା ଗଣରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରଗତି ବହୁତ ନଗଣ୍ୟ ମାତ୍ରାରେ ହେଲା । ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର ଦେଶମାନେ ଓ ଏସୀୟ ଗଣରାଜ୍ୟମାନେ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ ସେମାନଙ୍କୁ ଉପନିବେଶ ଭଳି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଛି । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ବିଦ୍ରୋହ କରି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେବାକୁ ଚାହିଁଲା । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନ ତଳେ ଶ୍ରେଣୀଗତ ବୈଷମ୍ୟକୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରାଯାଇ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ଓ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ପରିଣାମ ଥିଲା । ସାଲିନ୍‌ଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଆରମ୍ଭରେ ହିଁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳକୁ ପ୍ରବେଶ କରାଇବାର ଯତ୍ନରେ ଡିରିଣ୍ଡ ଲକ୍ଷ

କୃଷକଙ୍କ ଜୀବନର ଆହୁତି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସୋଭିଏତ ରୁଷର ସ୍ଥାପନା ସମୟରେ ବହୁ ନିଯୁତ ସଂଖ୍ୟକ ଛୋଟ ଓ ମଧ୍ୟମ ଚାଷୀ ଥିଲେ । ଜର୍ମିଦାରମାନଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟରୁ ମୁକ୍ତ ହେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ସହଯୋଗୀ ହୋଇଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଭାଗ୍ୟଦାରୀ ଫଳରେ ହିଁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚନମାନଙ୍କରେ ବିପ୍ଳବର ବିଜୟ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । କୃଷିରେ ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଖାଲି ନ ଯେତେବେଳେ ଚାଷୀମାନଙ୍କଠାରୁ ଜର୍ମି ଛଡ଼ାଇ ସରକାରୀ ଫାର୍ମମାନଙ୍କର ଗଠନ କରି ବସିଲେ ସେତେବେଳେ ଉତ୍ପାଦନ କୃଷକମାନେ ଏହାର ପ୍ରବଳ ବିରୋଧ କରିଥିଲେ । ୩୦ ଲକ୍ଷ କୃଷକଙ୍କର ଏହି ଗଣହତ୍ୟା ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଐତିହାସିକ ଘଟଣା । ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ବିଚାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଖାଲି ନ ମୋଟେ ଜନ-ବିରୋଧୀ ନ ଥିଲେ । ଭୁଷନକାରୀ ସମ୍ରାଟମାନଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ଦୁନିଆ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ସାମ୍ୟବାଦୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ସେ ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ କରିବା ପାଇଁ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ ଥିଲେ । ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ବିଷୟକ ଗ୍ରାନ୍ଥର ସେ ଶିକାର ହୋଇଥିଲେ । ଯେତେବେଳେ ସୋଭିଏତ ରୁଷର ସମୃଦ୍ଧି ବଢ଼ି ଚାଲିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳକୁ ଏହାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ବୋଲି ବିଦ୍ଵାନମାନେ ମତ ଦେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାହାର ଘର ପରି ଏହା ବୁଝୁଡ଼ି ଯିବା ପରେ ଏହି ବିଫଳତା ପଛରେ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ଭୂମିକା ଥିଲା କି ନାହିଁ, ଏହାର ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏତେ ବଡ଼ ସଂକଟ ଆସିବା ପରେ ମଧ୍ୟ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନେ ତାଙ୍କର ପୂର୍ବ ଧାରଣାଗୁଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇ ନାହାନ୍ତି । ବେଳେବେଳେ ମନେହୁଏ ଯେ ସେମାନେ ସାମ୍ୟବାଦ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବେ, କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ମୋହକୁ ଛାଡ଼ି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଉଦାରାକରଣ ଓ ଜଗତୀକରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଶ୍ଵ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଅବାଧ ଜୟଯାତ୍ରା ଦେଖି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କର ମନ ଛଟପଟ ହେଉଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଉପାହ ଉଦ୍‌ଘାତନା ସହ ସେମାନେ ତାକୁ ବିରୋଧ କରି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଉଦାରାକରଣ ଓ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନଙ୍କର ଅନୁପ୍ରବେଶକୁ ବାଧା ଦେବା ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକୁ ଅଟକାଇଦେବା । ଉଦାରାକରଣ ଓ ବହୁଦେଶୀୟ କଂପାନୀ ବ୍ୟତୀତ ଏତେ କଂପ୍ୟୁଟର, ଏତେ ମୋବାଇଲ ଫୋନ୍ ଭାରତକୁ କିପରି ଆସିଥାନ୍ତା ? ଏହି ଚର୍ଚ୍ଚା ଆଗରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟମାନଙ୍କ ମୁହଁ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଉଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ଦୃଶ୍ୟର ଆଉ ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନ । ଗତ ଦୁଇ ଡିନି ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ପରିବେଶର ଧ୍ଵଂସ ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିକୁ ଦାୟୀ କରିଛନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସେମାନେ ଅନେକ ସମାଲୋଚନା କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଯେ ସେମାନେ ଏହି ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ମୁଖ୍ୟ ଧାରାକୁ ବିରୋଧ କରିଛନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଶିଳ୍ପ-ବ୍ୟବସ୍ଥାର

ସେମାନେ ବିରୋଧୀ ନୁହନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାରଖାନା ବା ଶିଳ୍ପ ଆଖପାଖର ପରିବେଶ ନଷ୍ଟ କରିବ ବୋଲି ସେମାନେ ଘୋର ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି । ବିଭିନ୍ନ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ସମୂହମାନଙ୍କୁ ଯୋଡ଼ି କରି ଦେଖିଲେ ଜଣାପଡ଼ିବ ଯେ ପ୍ରଚଳିତ ଶିଳ୍ପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏବଂ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ଧାରାକୁ ବିରୋଧ କରିବା ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ବିକଳ କଥା ଚିନ୍ତା କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ସଂଗଠନ ସରକାରୀ କିମ୍ବା ବିଦେଶୀ ଅନୁଦାନ ବହୁ ପରିମାଣରେ ପାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନର ସ୍ତର ବହୁତ ଉଚ୍ଚରେ । ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ ପ୍ରଚଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିରୋଧ କରିବା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଦିଲ୍ଲୀର ଗୋଟିଏ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀ ସଂଗଠନ ମୋଟରଗାଡ଼ି ଓ ଦୁଇଚକିଆ ଯାନମାନଙ୍କର ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା ଓ ତହିଁରୁ ନିର୍ଗତ ଧୂଳିଧୂଆଁ ଯୋଗୁଁ ଦିଲ୍ଲୀ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦୂଷିତ ହେଉଛି ବୋଲି ପ୍ରଚାର ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଦିଲ୍ଲୀରେ ବେମାରୀ ଓ ମୃତ୍ୟୁର ସଂଖ୍ୟା ଏଥିଯୋଗୁଁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଗାବରେ ବଢ଼ିଥିବାର ତଥ୍ୟଗତ ପ୍ରମାଣ ସେମାନେ ଖବରକାଗଜ ଓ ଟେଲିଭିଜନ୍ ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରଚାର କଲେ । ଶେଷରେ ଦିଲ୍ଲୀ ସରକାରଙ୍କୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଆଇନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଯେ ପୁରୁଣା ଗାଡ଼ି ମୋଟର ସୁତର ଆଦିକୁ ରାସ୍ତାରେ ଚାଲିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ, କାରଣ ପୁରୁଣାମାନେ ହିଁ ବେଶୀ ପ୍ରଦୂଷଣ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ କେବେ ମଧ୍ୟ କହିଲେ ନାହିଁ ଯେ, ଦିଲ୍ଲୀରେ ଗାଡ଼ି ମୋଟର ସଂଖ୍ୟାକୁ ଅଧା କିମ୍ବା ଏକତୃତୀୟାଂଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମେଇ ଦିଆଯାଉ । ସବୁ ଗାଡ଼ି ପ୍ରଦୂଷଣ କରନ୍ତି । କଲିକତା, ମାଦ୍ରାସ ଓ ବମ୍ବେର ଗାଡ଼ି ସଂଖ୍ୟା ମିଶାଇଲେ ଯାହା, ଏକା ଦିଲ୍ଲୀରେ ତା ଠାରୁ ବେଶୀ ଗାଡ଼ି ଚାଲିଛି । ରାସ୍ତାଗୁଡ଼ିକରେ ମଣିଷ ଚାଲିବାର ଜାଗା ନ ଥାଏ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟମାନଙ୍କରେ ଏକ ବିରାଟ ଦୃଶ୍ୟ ରାସ୍ତାମାନଙ୍କରେ ଦେଖାଯାଏ । ପେଁ ପାଁ ଧଡ଼ ଧଡ଼ର କୁସିତ ରଡ଼ି ଆକାଶ ଓ ପବନକୁ କମ୍ପାଇ ଦିଏ । ଯାହା ପାଖରେ ନିଜର ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନୁଆ ମୋଟର ଗାଡ଼ି ନ ଥାଏ ସେ ନିଜକୁ ବୋହେଇ ମାଲର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ ବୋଲି ଧାରଣା କରେ । ମୋଟର ଗାଡ଼ିମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାକୁ କମେଇଦେଲେ ପବନ କେତେ ସୁନ୍ଦର, ରାସ୍ତା କେତେ ଖୋଲା ଓ ଆକାଶ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଆମ ବହୁମାନେ କେବଳ ପୁରୁଣା ଗାଡ଼ିମାନଙ୍କୁ ହଟେଇବା ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ । ମାଲିକମାନେ ନୂଆ ମୋଟର ଗାଡ଼ି କିଣନ୍ତୁ । ବେଶବ୍ୟାପୀ ସ୍ତରରେ ଏହା କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଦିଲ୍ଲୀରୁ ପୁରୁଣା ଗାଡ଼ି କାନପୁରକୁ ଯିବ ଓ କାନପୁରର ପୁରୁଣାଗାଡ଼ି କଟକକୁ ଆସିବ । ମୋଟର ଗାଡ଼ିକୁ ଉପାହିତ କରାଯାଉଛି । ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏତେ ବ୍ରହ୍ମ ଶକ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ସମସ୍ତେ ନୂଆ ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ନୂଆ ସୁତର ମଧ୍ୟ କିଣି ହୁଏ ନାହିଁ । ଆଇନ କଲେ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ନାହିଁ । ତେବେ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଉଚ୍ଚ ସେମାନେ ଆଇନ ଫଳରେ ପୁରୁଣା ଗାଡ଼ି ବିକ୍ରୀ କରିଦେବେ । ସଂଯୋଗର ଗୋଟିଏ ଡ୍ରିବୁଟ

ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ପୁରୁଣା ଗାଡ଼ି ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ଆଇନ୍ ହେଲା; ପଞ୍ଚମ ବେତନ ଆନ୍ଦୋଳନ ସୁପାରିଶ ପରେ ଦରମା ସବୁ ହୁ ହୁ ହୋଇ ବଢ଼ିଲା; ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀମାନେ ଉଦାରାକରଣ ନୀତିଦ୍ୱାରା ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଭାରତରେ ଗୁଡ଼ିଏ ନୂଆ ଟ୍ରାଷ୍ଟ ଓ ମହେଲର ମୋଟର ଗାଡ଼ି ଉତ୍ପାଦନ ଆରମ୍ଭ କରି ସାରିଥିଲେ । ପ୍ରଫେସରମାନେ ମାନ୍ୟତା କିଣିଲେ, ଅତିଥିମାନେ ଏସିମ୍ କିଣିଲେ । ଧନୀ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାନ୍ୟତାରେ ଚଢ଼ିବାକୁ ଲାଜ ଲାଗିଲା । ଡେଣୁ ସେମାନେ ସବୁଠୁ ଦାମିକା ଗାଡ଼ିର ବରାଦ କଲେ । ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଭାବରେ ଆମେ କହିପାରିବା ଯେ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନ ମୋଟର ଗାଡ଼ି ଓ ସୁତର କଂପାନୀମାନଙ୍କର ବିକ୍ରୀ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ସତେ ଯେପରି ଏହା ହେଉଛି ସଂସାରର ଲାଜ । ଗୋଟିଏ ଭଲ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏକ ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଯାଉଛି ।

ଉପରୋକ୍ତ ଉଦାହରଣରୁ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି । ସେମାନେ ପ୍ରଚଳିତ ଟେକ୍ ନୋଲୋଜି କିମ୍ବା ତାହା ଉପରେ ଆଧାରିତ ବିକାଶ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଅସ୍ୱୀକାର ନ କରି ଭାବୁଛନ୍ତି ଯେ ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କଲେ, କିମ୍ବା ଯନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ସୁଧାର କରିଦେଲେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇଯିବ । ଅସଲ କଥା ସେମାନେ ପରିବେଶ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦିଗକୁ ପରୀକ୍ଷା କରୁନାହାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ପଟେ ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ର ପରିବେଶ ଧ୍ୱଂସ କରୁଛି, ସେହି ଯନ୍ତ୍ର ଗରୀବ ଶ୍ରେଣୀକୁ ଆର୍ଥିକ ଶୋଷଣ କରୁଛି ଓ ସେହି ଯନ୍ତ୍ର ସମାଜ ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ବିରସ କରି ପକାଉଛି । ଏହିପରି ଚତୁର୍ଦିଗରୁ ଯଦି ଟେକ୍ ନୋଲୋଜିର ସମୀକ୍ଷା ନ କରାଯାଏ, ତାହେଲେ କେବଳ ପରିବେଶ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା ବ୍ୟକ୍ତ କରି ପରିବେଶକୁ ମଧ୍ୟ ସୁରକ୍ଷିତ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ମୋଟରଗାଡ଼ିର ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂଖ୍ୟାକୁ କମେଇବାର ବା ଅଧା କରିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ନୀତି ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ଦିଲ୍ଲୀର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷକୁ ରୋକି ହେବ ନାହିଁ । କେତେ ପ୍ରକାରର ଯନ୍ତ୍ର ଅଛି ଯାହାର ବହୁଳତା ହେଉଛି ବିନାଶକାରୀ ଏବଂ ସୁସ୍ଥତା ନିରାପଦ । ମୋଟର ଗାଡ଼ିକୁ ହିଁ ଧରାଯାଇ । ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଟେକ୍ ନୋଲୋଜିର ଗୋଟିଏ ଅନୁପାତ ରହିବା ଦରକାର । ଦକ୍ଷିଣାଫ୍ରିକା ଲୋକଙ୍କ ବସତିରେ ଦୁଇ ଡିନୋଟି ମୋଟର କାର ଯଥେଷ୍ଟ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ପଞ୍ଚାୟତ ଅଧୀନରେ ରହିବ ଏବଂ ବିଶେଷ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଲୋକେ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଲୋକଙ୍କର ସାଧାରଣ ଦୈନନ୍ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସେମାନେ ବସ୍ ଏବଂ ସାଇକେଲ ବ୍ୟବହାର କରିବେ । ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ କାହିଁକି ବସରେ ଯାତ୍ରା କରିବେ ନାହିଁ ? ସେମାନେ ଯଦି କରିବେ ତା’ହେଲେ ବସର ବ୍ୟବସ୍ଥା ବଢ଼ିଆ ହୋଇଯିବ । ୫୦ ବର୍ଷ ଧରି ଜାନରେ ଏହିପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆଂଶିକ ଭାବରେ ରହିଛି । ଏଥିପାଇଁ ଜାନ ଭାରତଠାରୁ ବେଶୀ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ଗତ ୫୦ ବର୍ଷ ଭିତରେ ଜାନର ଟେକ୍ ନୋଲୋଜି ନୀତି ଭାରତର ଟେକ୍ ନୋଲୋଜି ନୀତିଠାରୁ ବିଭିନ୍ନ ଭାବେ ଥିଲା । ପ୍ରଫେସରମାନେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଏବଂ ବଜାରକୁ ବସରେ ଯାଉଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ

ତାନରେ ଭାରତ ଅପେକ୍ଷା ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ବେଶୀ ହୋଇଛି । ପଞ୍ଚମ ବେତନ କମିଶନ୍ ପରେ ଦିଲ୍ଲୀର ସବୁ ପ୍ରଫେସର ନୂଆ କାର୍ କିଣିଲେଣି । ତେଣୁ ଭାରତରେ ଆଉ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ଘଟିବ ନାହିଁ । ଯଦି ଅଳ୍ପ କାର୍ ରହିବ ତାହାର ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଅଲଗା ହେବ, ସେଥିରେ ଚାରି ଜଣ ଆଗାମୀରେ ବସିପାରିବେ ଓ ସ୍ତ୍ରୀମ୍ୟ ସବୁଜରେ ଚାଲିପାରିବ । ଛୋଟ ମାରୁତି ଗାଡ଼ି ହେଲା ଜଣକିଆ ମୋଟରଗାଡ଼ି । ଏହାର ଦର୍ଶନ ହେଉଛି ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ି । ଯୁରୋପ-ଆମେରିକାରେ ଜଣ ପ୍ରତି ବା ଦୁଇ ତିନି ଜଣରେ ଗୋଟିଏ ଗାଡ଼ି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରୁଛି । କିନ୍ତୁ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏହା ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଘରୁଆ ଗ୍ରାମରର ରଖି ବଡ଼ଗାଡ଼ିରେ ବସିବା ଧନୀ ଓ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଜଣକିଆ ଗାଡ଼ି ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଓ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏହା ତୁଳନାରେ ଟାଣ୍ଟି କମ୍ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଏସବୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଟେକ୍ନୋଲୋଜି (ଡିଜାଇନ୍) ।

ପଣ୍ଡିତ ନେହରୁଙ୍କ ସମୟରେ ଛୋଟ ମୋଟର ଗାଡ଼ିର କଳ୍ପନା ଥିଲା । ଏହି ଯୋଜନାକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିବା ପାଇଁ କୁହାଗଲା ଯେ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିରେ ସୁଧାର କରି ଛୋଟ ଓ ଶୁଦ୍ଧା ଗାଡ଼ି ଭାରତରେ ପ୍ରଚଳନ କରାଯିବ, ଏହା ହେବ ଜନତା ଗାଡ଼ି (ପିପୁଲ୍ସ କାର) । ସେହି ଯୋଜନାରୁ ବାହାରିଲା ମାରୁତି କାର୍ । ଏହାକୁ ଜନତା ଗାଡ଼ି କହିବା, କିମ୍ବା ଅଳ୍ପ ଆୟବାଲାଙ୍କ କାର୍ କହିବା ଭାରତର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରତି ଉପହାସ ।

ଇଂଜିନ୍ ଚାଳିତ ସବୁ ଗାଡ଼ିକୁ ଅଟୋମୋବିଲ୍ କୁହାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଯନ୍ତ୍ରର ଡିଜାଇନ୍ ଗୁଡ଼ିକ ଅଲଗା ହେଉଥିବାରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅର୍ଥରେ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକର ଅଲଗା ‘ପେଟେଣ୍ଟ’ ହୁଏ । ଆମେ ଯେତେ ପ୍ରକାରର ଗାଡ଼ିର ଉଲ୍ଲେଖ କଲୁ, ସେଗୁଡ଼ିକର ଅଲଗା ଅଲଗା ସାମାଜିକ ପ୍ରଭାବ ଅଛି । ବସ୍, ଟାଣ୍ଟି ଓ ମାରୁତି କାର ସମାଜକୁ ଗିନ ଗିନ ଭାବରେ ପ୍ରଭାବିତ କରନ୍ତି । ବସ୍ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ବାହନ ହୋଇପାରିବ । ଏହା ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରେ ନାହିଁ । ମାରୁତି କାର୍ ବା ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା ପାରିବାରିକ ମାଲିକାନା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି ଗାଡ଼ି ବେଶୀ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଟାଣ୍ଟି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତିଆରି ମୋଟର ଗାଡ଼ି ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ଉପରୋକ୍ତ ତିନୋଟି ଯାକର ମୂଳ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗୁଡ଼ି ଏକ ରକମର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସାମାଜିକ ଓ ବ୍ୟାପାରିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଲଗା ରକମର । ତେଣୁ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି କହିଲେ କେବଳ ବିଜ୍ଞାନକୁ ବୁଝାଏ ନାହିଁ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ନିୟମକୁ କେଉଁ ସାମାଜିକ ବା ବ୍ୟାପାରିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ ତାକୁ ନେଇ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଅଲଗା ଅଲଗା ହୋଇଯାଏ । ଯାତ୍ରାବାହୀ ବସ୍ ଏବଂ ମାରୁତି କାର ଦୁଇଟି ଗିନ ଜିନିଷ । ପରମାଣୁ ବୋମା ଓ ପରମାଣୁ ବିଦ୍ୟୁତର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ବହୁତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଅଛି । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ଦେଶ ଯଦି ପରମାଣୁ ବିଦ୍ୟୁତି ଉତ୍ପାଦନ କରୁଛି ତା ବିଷୟରେ ସନ୍ଦେହ ହୁଏ ଯେ ପରମାଣୁ ବୋମା ତିଆରି ମଧ୍ୟ ଚାଲିଥିବ । ବୋମା ଓ ବିଦ୍ୟୁତି

ଦୁଇଟି ଭିନ୍ନ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି । ଅବଶ୍ୟ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କହିହେବ ନାହିଁ ଯେ ବୋମା ଧ୍ବଂସକାରୀ ଓ ବିଦୁଳି ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ପରମାଣୁ ବିଦୁଳି ଗୋଟିଏ ଅସ୍ତ୍ର ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ତାର ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ଏତେ ବିଷାକ୍ତ ଯେ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ଦେଶମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ବନ୍ଦ କରିଦେବା ପାଇଁ ଚିନ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ।

ରବଟ ଯୁଦ୍ଧ ନାମକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଲେଖକ ସହସ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ଅଧିକ ଦୀପ୍ତିମାନ ନାମକ ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପୁସ୍ତକ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ପରମାଣୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କର, ବିଶେଷକରି ରବର୍ଟ ଓପେନହୈମର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାନସର ଏକ ଦୁଃଖାତକ ଚିତ୍ରଣ ଅଛି । ଲେଖକଙ୍କ ମତରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରଦା, ମାନବୀୟ ସଂବେଦନାରେ ଗରାପୁର । କିନ୍ତୁ ବିଜ୍ଞାନର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବେଳେ ବୈଜ୍ଞାନିକର ମଣ୍ଡିତ ଏହି ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱଠାରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଅଛନ୍ତି ହୋଇ ଆଉ ଏକ ଦୁନିଆକୁ ଚାଲିଯାଏ । ସୃଷ୍ଟିର ରହସ୍ୟ ଗେଦ କରିବାର ନିଶ୍ଚାରେ ସେ ଏତେ ମର ହୋଇଯାଏ ଯେ ସେ ତାର କାର୍ଯ୍ୟର ସାମାଜିକ ପରିଣାମଗୁଡ଼ିକୁ ଧ୍ୟାନ କରି ପାରେନାହିଁ । ଓପେନହୈମର ଜଣେ ସାମାଜିକ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ପରମାଣୁ ବୋମାର ମାନବ ବିରୋଧୀ ତଥା ବିଧ୍ବଂସକାରୀ ଚରିତ୍ର ବିଷୟରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସଚେତ ଥିଲେ । ବେଳେବେଳେ ଏ ବିଷୟରେ ମୁଖର ହେଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଆସୁଥିଲା ଯେ ଏହି ବୋମାକୁ ଆହୁରି ବେଶୀ ଶକ୍ତିଶାଳୀ କରିବାକୁ ହେବ, ସେ ନୂଆ ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଲାଗିଯାଉଥିଲେ । ଅଧିକ ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏକ ପ୍ରକାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନସକୁ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଦିଏ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ‘ଅନୁସନ୍ଧାନ’ କାର୍ଯ୍ୟର ଲୋଭ ସମ୍ବରଣ କରି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ବିଜ୍ଞାନର ତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବା ମନୀଷୀ ମାନେ କହନ୍ତି ଯେ, ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଯାହା ସବୁ କରୁଛି, ତାହାଠାରୁ ଭିନ୍ନ ବହୁତ ରକମର ବୈଜ୍ଞାନିକ କାର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ପ୍ରକୃତି ଓ ମନୁଷ୍ୟର ବହୁ ଦିଗ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ନାହିଁ । କିମ୍ବା ଯଦି ହୋଇଛି ତାହାର ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ୱୟ ଗବେଷଣା ହେଉ ନାହିଁ । ଗାତ୍ରମତା ଓ ଅର୍ଥମତାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତାର ବାହାରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆଉ ମୌଳିକ ଉଦ୍ଭାବନ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ବିଜ୍ଞାନର ଯେଉଁସବୁ ଦିଗ ଅନାବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ରହିଛି ସେଗୁଡ଼ିକୁ କିଏ ଧ୍ୟାନ ଦେବ ?

ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କର ଏହି ଘଟଣା ଦେଖି ମନରେ ଚିନ୍ତା ଓ କ୍ଷୋଭ ଜାତ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରତିତାଶାଳୀ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବୋଲି ଜଣାପଡ଼ି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ କୌଣସି ନା କୌଣସି ସରକାରୀ ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ କିମ୍ବା ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀ ମାନଙ୍କର ଅନୁସନ୍ଧାନ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥାଇ ସତ୍ୟେଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଶାସକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତାବିତ କିମ୍ବା ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ । ଏକ ପଟେ ଶାସକ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ୱାର୍ଥ, ଅନ୍ୟ ପଟେ ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କର ହିତ । ଏହି ଦୁଇଟି ପାଟେରୀ

ରିତରେ ବୈଜ୍ଞାନିକର ଦୌଡ଼ । କେତେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ କର୍କଟ ରୋଗର ଉପଚାର ଔଷଧ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଗବେଷଣାର ବିଷୟ ଥିଲା, ଏବେ ଏଡ଼ସ୍ ରୋଗର । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ଆମେରିକା ସରକାର ଓ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କଂପାନୀମାନେ ସବୁଠୁ ବେଶୀ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଓ ପଇସା ଦେଉଛନ୍ତି । ତାହେଲେ କଣ ବୈଜ୍ଞାନିକ ମାନଙ୍କର ନିଜର ନାହିଁ, ଚାଲି କାର୍ଯ୍ୟର ସାମାଜିକ ଦିଗକୁ ସେମାନେ ନିଜେ ବାଛି ପାରିବେ ନାହିଁ ?

ମୋଗଲ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଗାରତର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ କଣ ଦେଇଯାଇଛି ? ଏହାର ଉତ୍ତର ‘ତାକମହଲ’ ନୁହେଁ । ଇର୍ବୁ-ହିନ୍ଦୀ ଭାଷା ସେମାନେ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ବୋଲି ଭର୍ବ କରିବା ବେଶୀ ସମୀଚୀନ ହେବ । ଆଜି ଏହି ଦୁଇଟି ଭାଷା କୋଟି କୋଟି ଲୋକଙ୍କର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିର ସାଧନ ହୋଇଛି । ପୃଥିବୀର ୬୦୦ କୋଟି ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଅନେକ ‘ତାକମହଲ’ ଦେଇଛି, କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ ଓ ସବଳ କରିବା ଭଳି କିଛି ଦେଇପାରି ନାହିଁ- ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଆବାସ କିମ୍ବା ସୁରକ୍ଷା କିଛି ନୁହେଁ । ଏପରି କିଛି ଦେଇ ନାହିଁ ଯାହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଏକ ସାମାନ୍ୟତମ ମଣିଷ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇ ପାରିବ । କେବଳ ବିଜୁରି ବିଷୟରେ କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବା ଭଳି ଏହା ଏକ ସାଧନ ଓ ଉତ୍ତରାବନ । ଅଥଚ ବିଜୁରି ଉପରେ ଆଧାରିତ ଯେଉଁ ନୂଆ ଉତ୍ତରାବନ ଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ତାହା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ନିର୍ଯ୍ୟାତିତ କରୁଛି ।

ସାଧାରଣ ମଣିଷଙ୍କୁ ସକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ଓ ମାନବ ଜାତି ପାଇଁ ଏକ ମାନବୀୟ ସମାଜର ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନ ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରିବ, ତାହାର ମାନଦଣ୍ଡ ସ୍ଥିର ହେବା ଦରକାର । ଆମେ ଏହି ନିବନ୍ଧକୁ ଶେଷ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ତାହାର ଏକ କାମଚକା ରୂପରେଖ ଦେଇଯିବାକୁ ଚାହୁଁ । ଯେଉଁ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ଆମେ ‘ଅତ୍ୟାଧୁନିକ’ ବୋଲି ନାମ ଦେଉଛୁ ସେଗୁଡ଼ିକର ତତ୍କାଳ ଉପଯୋଗୀତା କଣ ? ଆମେ କଳାହାଣ୍ଡି ଅଞ୍ଚଳକୁ ବା କୋରାପୁଟ-ଫୁଲବାଣୀର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି କହନା କରିବା ଯେ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର କେଉଁ କାମରେ ଆସିବ ? ସେମାନେ ଏହାର ବ୍ୟବହାର କରି ସୁଖୀ ବା ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବେ କି ? ଯେଉଁମାନେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବେ ସେମାନେ ଯଦି କୋରାପୁଟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବେ, ସର୍ବପ୍ରଥମେ ସେମାନେ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳୀ, ତାଙ୍କର ଭିତାମାଟିରୁ ମଧ୍ୟ ବିଚାଡ଼ିତ କରିବାର ଯୋଜନା କରିବେ । ତା ହେଲେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଏମାନଙ୍କର ମିତ୍ର ନା ଶତ୍ରୁ ?

ଏକ କଲ୍ୟାଣକାରୀ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ମୁଖ୍ୟ ମାନଦଣ୍ଡ ଏଇଯା ହେବ- ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଅଞ୍ଚଳର ଜନସମୂହ ସେମାନଙ୍କର ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦକୁ ନେଇ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ଓ ସମୃଦ୍ଧିକୁ ଦୂରାନ୍ତ କରି ପାରିବେ କି ? ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଯଦି ଏ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଉନ୍ନେଷ୍ଟନାୟ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ଆବିଷ୍କାର କରିନାହିଁ; ଯଦି ପାରମ୍ପରିକ ବିଜ୍ଞାନ ହିଁ ଏ ଦିଗରେ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରି ପାରୁଛି, ତାହେଲେ ଏହା ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ଅନାବିଷ୍କୃତ ଅଞ୍ଚଳ । ବିକାଶର ବିଜ୍ଞାନ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇନାହିଁ । ଦରିଦ୍ର ଓ ଅସ୍ଥ ବିକଶିତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କୁ ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ସବୁବେଳେ କହୁଛି ତମେ ଶକ୍ତିଶାଳୀମାନଙ୍କର ଉପରେ ନିର୍ଭର କର, ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରଖି ହୁଅ, ସେମାନଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣ, ତାହାହେଲେ ତୁମର ବିକାଶ ହେବ । ଏହା ତ ପରାଧୀନତାର ବିଜ୍ଞାନ । ବିଜ୍ଞାନ ଆମକୁ ମୁକ୍ତି ଦେଉ ।

ଅନ୍ଧ ସଂପଦଯୁକ୍ତ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳ ବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜଣେ ନାରୀ, ନିଜକୁ କେଉଁ ପଦ୍ଧତିରେ ସୁରକ୍ଷା ଦେବ ? ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯାହା ବି ସୃଷ୍ଟି କରିଛି ତାହା ଆକ୍ରମଣ ପାଇଁ ଏବଂ ଶକ୍ତିଶାଳୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ । କେବଳ ଆକ୍ରମଣ ଦ୍ଵାରା ହିଁ ସୁରକ୍ଷା ସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀମାନେ ନିଜର ସୁରକ୍ଷା କରିପାରିବେ । ଏ ବିଷୟରେ ତର୍କ ଚାଲିଲେ ଆପଣ କହିବେ ଯେ ଏ ସୁରକ୍ଷାର ପ୍ରଶ୍ନ ହେଉଛି ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ଓ ଆର୍ଥିକ ସମତାର ପ୍ରଶ୍ନ । ବିଜ୍ଞାନ ଉପରେ ଏଗୁଡ଼ିକ କାହିଁକି ଲେଖୁଛି ? ବିଜ୍ଞାନ ଯଦି ନିରପେକ୍ଷ ହୋଇଥାନ୍ତା, ତାହେଲେ ଏହି ତର୍କ ଠିକ୍ ହୁଅନ୍ତା; କିନ୍ତୁ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ନିରପେକ୍ଷ ନୁହେଁ । ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଏଭଳି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରଚଳନ କରାଉଛି ଯାହାଦ୍ଵାରା ସାମାଜିକ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି, ଏବଂ ଶକ୍ତିଶାଳୀମାନଙ୍କୁ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଶୋଷଣର ଅସ୍ତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରୁଛି । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ସମାଜରେ ବିଷମତା, ଏକତ୍ରୀକରଣ ଓ ଆକ୍ରମଣର ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ବଢ଼ାଇବ ନାହିଁ, ସେହି ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ସାଧାରଣ ମଣିଷକୁ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରିବ । ଗୋଟିଏ ସମୟରେ ଆପଣ କହିବେ ଯେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ସାମାଜିକ ସଂପର୍କ ଓ ଉପକାରିତା ବିଷୟରେ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ବିବୃତି ଦରକାର ହେଉଛି ।

ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଦୁଇ ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥର ଶବ୍ଦ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ନିବନ୍ଧରେ ବେଳେ ବେଳେ ସମାନ ଅର୍ଥରେ ଉଭୟ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର ହୋଇଛି କାରଣ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଓ ବିଜ୍ଞେତା ବିଜ୍ଞାନିକମାନେ ଏପରି କରୁଛନ୍ତି । ଆମେ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ଭାବରେ ଗମାନ ଅର୍ଥର ପ୍ରୟୋଗ କରୁଛୁ । ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଯନ୍ତ୍ରବିଦ୍ୟାକୁ ଅଲଗା ଅଲଗା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ହେବ । ଗୋଟିଏ ବିଳାସ ଓ ବ୍ୟବସାୟିକ ଲାଭ ପାଇଁ ଯେତେ ରକମର ନୂଆ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ବାହାରୁଛି- ଟେଲିଭିଜନ୍, ସେଲୁଲାର ଫୋନ୍, ନୂଆ ମଡେଲ ମୋଟର ଗାଡ଼ି, କମ୍ପ୍ୟୁଟର- ଏସବୁକୁ ବିଜ୍ଞାନ ବୋଲି କହିବା ଫଳରେ ଗରୀବ ଦେଶମାନେ ଆବଶ୍ୟକତା ନ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ବେଶୀ ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ସେସବୁ କିଣୁଛନ୍ତି । ‘ତମେ କମ୍ପ୍ୟୁଟରୀକରଣକୁ ବାଧା ଦେଉଛ ? ତମେ ବିଜ୍ଞାନର ବିରୋଧୀ । ତମେ ଦେଶକୁ ବଳଦଗାଡ଼ି ଯୁଗକୁ ନେଇ ଯିବାକୁ ଚାହୁଁଛ’ । ରଜାନ ଟେଲିଭିଜନ ବା ସେଲୁଲାର ବ୍ୟବସାୟୀ ବିଜ୍ଞାପନ ହେଉଛି- ‘ଆଧୁନିକ

ବିଜ୍ଞାନ ସାଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ଦେଇ ଚାଲନ୍ତୁ' । ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଏହାର ପ୍ରତିବାଦ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଏକ ଗୋଳମାଳିଆ ଗିରିରେ ଅଛି । ତାର ଅନୁସନ୍ଧାନର ଦିଗଗୁଡ଼ିକ ଘଷ ଓ ସ୍ପଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ବୈଜ୍ଞାନିକର ସ୍ବାୟତ୍ତତା ନାହିଁ । ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜି ଆଦିର ଯୁଗରେ ରହିଛି । ବଳଦଗାଡ଼ିର ବିକଳ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହାରି ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ସଂପଦଯୁକ୍ତ ଗୋଷ୍ଠୀ ନିଜର ଜିନିଷପତ୍ର ନେଇ ଯାତ୍ରା କରିବା କିପରି ? ପେଟ୍ରୋଲ୍‌ର ଯଦି ନୂଆ ସନ୍ଧାନ ମିଳିବ ନାହିଁ, ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷବେଳକୁ ବଳଦଗାଡ଼ିର ଆବଶ୍ୟକତା ବଢ଼ିଯାଇପାରେ । ବଳଦ ଗାଡ଼ି ଏକ ସୁନ୍ଦର ଓ ପ୍ରିୟ ଜିନିଷ । କିନ୍ତୁ ବଳଦ ଗାଡ଼ି ଯୁଗରେ ଯେତିକି ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଆମ ପାଖରେ ଥିଲା, ତାହା ଆମର ନିମ୍ନତମ ମାନବୀୟ ଆବଶ୍ୟକତାଗୁଡ଼ିକ ପୂରଣ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । କେବଳ ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ଆମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ । ଜୀବନର ମାନ ଉଚ୍ଚ ହେବା ଦରକାର । ଯେଉଁସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଦ୍ବାରା ଜୀବନର ସାର୍ଥକତା ବୋଧ ହୁଏ ସେସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ କ୍ଷମତା ଓ ସୁଯୋଗ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣିଷ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ । ବଳଦଗାଡ଼ି ଯୁଗର ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ନେଇ ଆମେ ଏପରି ଏକ ଭିନ୍ନ ସମାଜ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ଚରକ୍ଷା ବସ୍ତ୍ର ଦେଇ ପାରିବ, କିନ୍ତୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗାନ୍ଧୀଜୀ ୧୯୨୪ ମସିହାରେ ଗୋଟିଏ ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ଉନ୍ନତ ଚରକ୍ଷାର ଆବିଷ୍କାରୀଙ୍କୁ ସେହି ପୁରସ୍କାର ଦିଆଯିବ । ଚରକ୍ଷାର ଗ୍ରାମ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିବ । ଏପରି ଏକ ଚରକ୍ଷା ଯାହା ଏକ ସାଧାରଣ ଗ୍ରାମୀଣ ପୁରୁଷ ବା ସ୍ତ୍ରୀର ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରହିବ, ତାହାର ବୁଦ୍ଧିରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇପାରିବ, କିନ୍ତୁ ଅଧିକ ଉପାଦାନକ୍ଷମ ହେବ । ବିରୁଦ୍ଧ ଶକ୍ତିର ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଦରକାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆପରି ନାହିଁ । ଏହାର ଉତ୍ତର ଆଧୁନିକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ଏହା ହେଉଛି ବିକଳ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଏକ ଉଦାହରଣ ।

ଆଧୁନିକ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ ଯେ ସବୁ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ଫିଙ୍ଗିଦେବା ବା ଧ୍ବଂସ କରିଦେବା । କେହି ଏହା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଦର୍ଶନ ଓ ପଦ୍ଧତି ହେଉଛି ଭୁଲ୍ । ସବୁଠାରୁ ମାରାତ୍ମକ ଭୁଲ୍ ହେଉଛି କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ବା ଏକଦ୍ରୀକରଣର ପଦ୍ଧତି । ଯେଉଁ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିଗୁଡ଼ିକ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଓ ଧ୍ବଂସ ଅଭିମୁଖୀ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିପାରେ । ଭୋଗ ବିକାସର ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିକୁ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ୍ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକର କେବଳ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ବଦଳାଇବାକୁ ହେବ । ଗୋଟିଏ ଯୁଗର ଜ୍ଞାନ, ବିଜ୍ଞାନ କିମ୍ବା ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପୂର୍ବ ଯୁଗର ସବୁ ଜ୍ଞାନ, ସବୁ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ସବୁ ପ୍ରୟୁକ୍ତିକୁ ସମାପ୍ତ କରି ଦିଏ ନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ଅଗ୍ନି, ଚକ୍ର ଓ କୃଷିର ବ୍ୟବହାର କରୁଛୁ । ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଉଛି ପ୍ରାଚୀନତମ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା । ତେଣୁ ଆମେ ଯଦି ଏକ ବିକଳ-ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଯୁଗ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛୁ, ତାହେଲେ ପ୍ରଚଳିତ ଯନ୍ତ୍ରଗୁଡ଼ିକକୁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଯନ୍ତ୍ରକୁ ରବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ବାଛି ନେଇପାରିବା । କେଉଁ ଯନ୍ତ୍ର ବାଛିବା, କାହାକୁ ଛାଡ଼ିବା, ଏଥିପାଇଁ ଆମେ ଗୋଟିଏ

ଆୟୋଗ ଗଠନ କରିବା । ଏହା ହେଉଛି ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଏକେଣ୍ଡା-କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ଘୋଷଣା ।

‘ଇଣ୍ଟରନେଟ୍’ ଓ ବୈଶ୍ୱିକ ସହର (ଗ୍ଲୋବାଲ ଟିଲେଟ)କୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଯେଉଁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଚିନ୍ତା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଉଛି, ତାହା ଏକ ଉଦାବହ କଳ୍ପନା । ଜ୍ଞାନ ଓ ସୂଚନାର ବିବିଧତା ନଷ୍ଟ କରିବ ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ । ଯେପରି ଭାବରେ ସାଧାରଣ ଗାଣିତିକ ବୁଦ୍ଧିକୁ ଚପେଇ ଦେଇ ୨୦୦୦ ମସିହାକୁ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବୋଲି ପ୍ରଚାରିତ କରାଯାଉଛି, ସେପରି ଭାବରେ ତାହା ଉପରେ ଧର୍ଷଣ କରି ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ଏକା ଅଙ୍କରେ ବ୍ୟବହାର କରି ମଣିଷ ଉପରେ ଅନାବଶ୍ୟକ ସୂଚନା ବର୍ଷଣ କରିବାର ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛି । ଏହାର ପରିଣତି ଇଣ୍ଟରନେଟ୍ ଏବଂ ବୈଶ୍ୱିକ ସହର । ଇଂରାଜୀରେ ଏହାକୁ ‘ଗ୍ରାମ’ କହିବା ମଧ୍ୟ ଏକ ଧର୍ଷଣ । ସୂଚନା ଏବଂ ପରିବହନର ସମ୍ବନ୍ଧ ବ୍ୟବହାର ଏପରି ଭାବରେ ହେବ ଯେ କମ୍ପ୍ୟୁଟରର ଅଧିକତମ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ଆଉ ଭୌଗଳିକ ପଥଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର କରିବେ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ଯାତାୟାତ କମିଯିବ, ଯାହା ଯାତ୍ରା ହେବ ତାହା ଅତି ତୀବ୍ର ଗତିର ହେବ । ବିକାଶିଣୀ, ଆଲୋଚନା, ମନୋରଞ୍ଜନ, ସାହିତ୍ୟ, କଳା ସବୁକିଛି କାର୍ଯ୍ୟ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ ମାର୍ଗ (ଟେଲି)ରେ କରି ହେବ । ଏହି ବିଶେଷ ସୁବିଧାଯୁକ୍ତ ଲୋକଙ୍କର ଏକ ଅଭରା ସଂସାର ହେବ । ଆଧୁନିକ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ଏପରି ସ୍ୱର୍ଗ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଛି । ଏକପାଖିଆ, ଆଂଶିକ ଓ ବିବିଧତା ବିହୀନ ଗଦା ଗଦା ସୂଚନାକୁ ଆଧାର କରି ଯେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱ-ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ପରିଚାଳିତ କରାଯିବ, ତାହାର ପରିଣାମ ଉଦାବହ ହୋଇପାରେ ।

ମାନଚିତ୍ରର ଅନ୍ୟପାଖ ହେଉଛି ଯେ ବିଦ୍ରୋହୀ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କର ଅନେକ ଗୋଷ୍ଠୀ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଆମର ସବୁ ସମାଲୋଚନା ସାଙ୍ଗରେ ସହମତ ହୋଇ ନ ପାରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ରାଜ ଶ୍ରମତା ଓ ଅର୍ଥ ଶ୍ରମତାର ପରିସର ବାହାରେ ସେମାନେ ବିଜ୍ଞାନକୁ ମାନବତା ସାଙ୍ଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ସାଙ୍ଗରେ ଯୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ନାନାବିଧ କଳ୍ପନା, ପ୍ରୟୋଗ ଏବଂ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଛନ୍ତି । ଏକ କ୍ଷୀଣ ଧାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ଧାରା ।

ଆଗାମୀ ଶତାବ୍ଦୀ ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ହୋଇପାରେ । ଖଣିଜ ପଦାର୍ଥ ଭଳି ଅନେକ ରକମର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂପଦକୁ ନିଃଶେଷ କରିଦେବା ପରେ ନୂଆ ନୂଆ ଚରାବୁର୍ଲା ଯଦି ହସ୍ତଗତ ନ ହେଲା, ତାହେଲେ ଟେକ୍ନୋଲୋଜି ପାଇଁ ଏକ ସଂକଟର ସମୟ ଆସିବ । କିମ୍ବା ପୃଥିବୀର ଜନବହୁଳ ଦେଶମାନେ ପ୍ରଚଳିତ ଟେକ୍ନୋଲୋଜିର ବ୍ୟର୍ଥତାକୁ ଅନୁଭବ କରି ଏକ ସମାନ୍ତରାଳ ବିଜ୍ଞାନର ଧାରା ବିକଶିତ କରିବା ପାଇଁ ଏକାଠି ହୋଇ ଅଣାଭିଡ଼ି ବାହାରିବେ, ଏହାହିଁ ବିଶ୍ୱାସ ।

ଆଧୁନିକ ବିଶ୍ୱରେ ସମାଜବାଦର ନୂତନ ରୂପରେଖ

ଶ୍ରବେନ୍ଦ୍ର ସତ୍ତାପତି ମହୋଦୟ ଏବଂ ବନ୍ଧୁଗଣ ।

ମୁଁ ମାନବୀ ଦେବୀ-ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଟ୍ରଷ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା ଓ ପଦାଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇବାପାଇଁ ଚାହେଁ ଯେ, ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ବନ୍ଧୁତାମାଳାର ପ୍ରଥମ ବନ୍ଧୁତା ଦେବୀର ଦାୟିତ୍ୱ ମୋତେ ଦେଇଛନ୍ତି । ମୋତେ କାହିଁକି ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ମୁଁ ଜାଣେନା । ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁମାନେ ସାମାଜିକ ଭାବରେ କିମ୍ବା ବିଦ୍ୱାନମଣ୍ଡଳର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ମାରକୀ ବନ୍ଧୁତା ଦେବୀର ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇ ଥାଏ । ମୁଁ ସେପରି ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାସମ୍ପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ନୁହେଁ । ଆଉ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗକୁ ଏପରି ହେଲା ଯେ, ଯେଉଁ ସୁଯୋଗ ମୋତେ ମିଳିଲା ତାହାକୁ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଭାବରେ ନିର୍ବାହ କରିପାରିଲି ନାହିଁ । ସ୍ମାରକୀ ବନ୍ଧୁତାମାଳାର ଗୋଟିଏ ପରିପାଟୀ ରହିଛି । ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନରେ ତାହା ପାଳିତ ହୁଏ । ତାହା ହେଲା, ସ୍ମାରକୀ ବନ୍ଧୁତାଟି ଆଗରୁ ଲେଖାଯାଇ ଥାଏ ଏବଂ ଛପାଯାଇ ବିତରିତ କରାଯାଏ । ତାହାଦ୍ୱାରା ବନ୍ଧାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼େ । କିନ୍ତୁ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ, ପାରିବାରିକ କାରଣରୁ ମୁଁ ତାହା ମଧ୍ୟ ତୁଲାଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ତେବେ ମୁଁ ଅଯୋଗ୍ୟ ହେଲେ ବି ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରତି ସଚେତ ଏବଂ ସେ ବିଷୟରେ ଯେତିକି ଚିନ୍ତା କରିବା କଥା କରିଛି ଓ ଆପଣମାନଙ୍କ ଆଗରେ ନିଜର ବକ୍ତବ୍ୟ ରଖୁଛି ।

ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ମୋ ପାଇଁ ଏକ ପ୍ରିୟ ନାମ । ତେବେ ସେଥିରେ ଗୋଟିଏ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ବି ରହିଛି । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଏବଂ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କର ନାମ ବେଳେ ବେଳେ ମୋ ମନରେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ଆସେ କାହିଁକି ନା, ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ୧୯୫୨ରେ ଓଡ଼ିଶା ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ଜଣେ ସକ୍ରିୟ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତା ଭାବରେ ଯୋଗ ଦିଏ, ସେତେବେଳେ ସେ ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷ ଭିତରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ଉଭୟ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଏବଂ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କୁ କଟୁ ଭାଷାରେ ସମାଲୋଚନା କରିଥିଲି । ସେ କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ମୋତେ ହସ ଲାଗେ । ମୁଁ କୁଆ କରି ପତ୍ରିକା ଚଳାଇବା ଓ ଲେଖାଲେଖି କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥାଏ । ‘କୃଷକ’ ସହ-ସମ୍ପାଦନାର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିଲି । ସେତେବେଳେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ଭୂଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଆଗୁଆ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏକ ଭାଷଣର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରି ମୁଁ ଆମ ପତ୍ରିକାରେ ଲେଖିଲି, “ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଧନୀ

ଲୋକଙ୍କର କୁହା’ । ଶିରୋନାମା ଭାବରେ ଏହା ଏକ ଅସଂଯତ ବାକ୍ୟ ଥିଲା, ମାତ୍ର ମୁଁ ଲେଖିଥିଲି । ତାପରେ ମନମୋହନ ଚୌଧୁରୀଙ୍କର ଏକ ପ୍ରତିବାଦ ଆସିଲା, ଏବଂ ଆମେ ତାକୁ ମଧ୍ୟ ଛାପିଥିଲୁ । ପ୍ରାୟ ସେହି ସମୟରେ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ସୋସାଇଟି ପାର୍ଟିରୁ ଓହରି ଯାଇ କୁଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ସେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ନେହରୁଙ୍କ ସହ ସମରୋଚନା କରିବା ପାଇଁ କଥାବାର୍ତ୍ତା ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କଟୁ ସମୀକ୍ଷାକଟନା କରି କେତେ ଜାଗାରେ ଲେଖିଥିଲି । ଅସଲ କଥା ହେଲା ଯେ, ମୁଁ କୁଦାନ ଆନ୍ଦୋଳନର କଟୁ ସମୀକ୍ଷାକଟକ ଥିଲି । ନବବାବୁ ଏବଂ ଜୟପ୍ରକାଶ ଉଭୟେ ବାଟବଣା ହୋଇଛନ୍ତି ବୋଲି ମୋତେ ଜଣା ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହି ପ୍ରାରମ୍ଭିକ କଟୁ ସମୀକ୍ଷାକଟନା ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମଧୁର ସମ୍ପର୍କରେ ପରିଣତ ହେଲା । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିବାପରେ ସାମାଜିକ-ବୈପ୍ଳବିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏଭଳି ଚଢ଼ଉତାର ସହ ଯୋଗ ଦେଲେ ଯେ, ସେଥିରୁ ଏକ ନୂଆ ରକମର ସମ୍ପର୍କ ତାଙ୍କ ସହ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ୧୯୭୪ରେ ବିହାରର ପାଟଣାଠାରେ ରହି ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜ୍ଞାତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତାଙ୍କ ସହ ମଧ୍ୟ ଦେଖାହେଲା । ତାଙ୍କର ନିକଟତର ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଥିବା ପୁରୁଣା ଧାରଣା ଗୁଡ଼ିକ ଦୂରେଇ ଗଲା । ସେହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜ୍ଞାତି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କର ନେତୃତ୍ୱରେ କାମ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମୋତେ ମିଳିଥିଲା । ଏସବୁ ହେଉଛି କେତେକ ସ୍ମୃତି । ମୋଟ ଉପରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୋର ଯେଉଁ ଆକଳନ ରହିଛି, ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣଙ୍କ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ସମତୁଲ୍ୟ ଆକଳନ ରହିଛି । ଉଭୟେ ବିପ୍ଳବକୁ ବା ବୈପ୍ଳବିକ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଖୋଜି ଚୁଲୁଥିଲେ । ଜୀବନସାରା ଖୋଜି ଚୁଲୁଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେମାନେ ଜୀବନସାରା କେଉଁଠି ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏହି ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିପାରି ନ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଯେ ପାଖରେ ଦେଖିନାହିଁ କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ବିଚାରଧାରାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ସହ ଯାହାର ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ ସେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲ ବୁଝିପାରେ । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ଓ ଜୟପ୍ରକାଶ ନାରାୟଣ- ଉଭୟଙ୍କୁ ଅନେକ ସମୟରେ ଭୁଲ ବୁଝିବା ସହଜ ହୋଇଥାଏ; କାରଣ ସେମାନେ ଅସ୍ଥିର ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ଥିରତାର ଏକ ନିଜସ୍ୱ ଚରିତ୍ର ଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ରାଜନୀତିରେ ଦଳ ବା ଆଦର୍ଶର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଥାଆନ୍ତି ତାଙ୍କର ଦୁଇଟି ରକମର ଗତି ଥାଏ । ଗୋଟିଏ ରକମର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଗୋଟିକ ସୁଖ, ଧନ ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ସାମାଜିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବଢ଼େ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ରକମର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଏଗୁଡ଼ିକ ବଢ଼େ ନାହିଁ, ବରଂ କମିଯାଏ । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ବସି ସାରିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ମୁଁ ଯେବେ ବି ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଛି ମୋର ମନେ ହେଉ ନ ଥିଲା ଯେ ନବବାବୁ କେବେ ବି ସେ ପୁରୁଣା କଥା, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ କଥା ଭାବୁଥିବେ । କଟକରୁ ସମ୍ବଲପୁର ଗଲାବେଳେ ସେ କାଖରେ ଏକ ମସିଣା ଯାକି ବସରୁ ଓହ୍ଲାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥିବା ବୁକୁକାଟିକୁ ଆମର ସାଥୀମାନେ ଯିଏ ବା ଧରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ପାଖରୁ ଗାଳି ଖାଇଛନ୍ତି । ଏ ଥିଲେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ । ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାସଙ୍କ ପରେ ଓଡ଼ିଶାର ରାଜନୀତିରେ

ସେ କାଟର, ସେହି ଯୋଗ୍ୟତାର ନେତା ଥିଲେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ । କିନ୍ତୁ ବୋଧହୁଏ ସେ ଇତିହାସରେ ସେତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତାହାର କାରଣ କିଛିଟା ପରିସ୍ଥିତିଗତ, କିଛିଟା ଯୁଗଗତ, ଏବଂ କିଛିଟା ତାଙ୍କ ସ୍ୱଭାବଗତ । ଯେଉଁ ଯୁଗରେ ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ଛାଡ଼ି ନିଜ ଗୋଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇ ବୈପ୍ଳବିକ ରାଜନୀତି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ସେ ଯୁଗ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଛି । ଏ ଯୁଗରେ ପ୍ରକୃତ ବୈପ୍ଳବିକ ଧାରା (ତାହାର ଦିଗଦର୍ଶନ ଓ ସୂତ୍ର) କଣ, ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇପାରିନାହିଁ । ଏଭଳି ଯୁଗରେ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ବିପ୍ଳବକୁ ଖୋଜୁଛି ସେପରି ନେତା କେହି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିବେନାହିଁ । ନବକୃଷ୍ଣ ଚୌଧୁରୀ ବିପ୍ଳବର ଧାରାରେ ଚାଲୁଥିଲେ, ଅଣ୍ଟାଜି ହେଉଥିଲେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ଆମେ ବି ଅଣ୍ଟାଜି ହେଉଥିଲୁ ଏବଂ ଆଜି ବି ହେଉଛୁ । ତାଙ୍କର ଶେଷଦିନ ଗୁଡ଼ିକର କଥା ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଅସନ୍ତୋଷ ମୁଦ୍ରାଟି ବେଶ୍ ମନେ ପଡ଼େ । ସେ ଅସନ୍ତୋଷ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାରଣରୁ ନ ଥିଲା । ଦେଶ, ଦୁନିଆଁ ଓ ଲୋକଙ୍କ ରିତରେ ଯାହା ହେବା କଥା ତାହା ହୋଇ ପାରୁ ନ ଥିବା କାରଣରୁ ଅସନ୍ତୋଷ । ତାଙ୍କର ସେ ଗଭୀର ଅସନ୍ତୋଷ ନିଜ ପ୍ରତି ଧ୍ୱଜକାର ଓ କ୍ରୋଧ ରୂପରେ ପରିସ୍ପୃତ ହେଉଥିଲା । ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ମୁଁ ଆଉ ବିଶେଷ କହିବି ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ଦିନ ତଳେ ତାଙ୍କର ଜୀବନ ଉପରେ ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ବହିଟିଏ ପଡ଼ିଛି । ତାହାର ଶେଷ ପୃଷ୍ଠାର ଏକ ଅଂଶ ପଢ଼ି ମୋର ମନେହେଲା ମୁଁ ନବବାହୁକୁ ଯେଉଁ ଭାବେ ଚିତ୍ରଣ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲି ଠିକ୍ ସେହିକଥାକୁ ସେ ଗାଣା ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି-“ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚୌଧୁରୀ ତାଙ୍କର ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ପଲ୍ଲୀରେ ଥିଲେ ସବୁଠାରେ ସେ ଏକ ସମୁଦ୍ଧଳ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନ ହୋଇ ରହିପାରୁ ନ ଥିଲେ । ରାଜନୀତି ରିତରେ ସେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ କାମନା ନେଇ ପ୍ରବେଶ କରି ନ ଥିଲେ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ କାନ୍ଦ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଦେଇ ଆଗକୁ, ସବା ଆଗକୁ ଚାଲିଯିବେ ବୋଲି କୌଣସି ଦୁର୍ବାସନା ତାଙ୍କର ନ ଥିଲା । ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ପଥଦୃଶ୍ୟ ରାଜନୀତି ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ପଥଦୃଶ୍ୟ କରିପାରି ନ ଥିଲା । ବାଟଟିଏ ଖୋଜି ସେ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁଠି ପହଞ୍ଚୁଥିଲେ ସେଠାରେ ଭିଡ଼ କରିଥିବା ଲୋକମାନେ ଯେ ଆଦୌ କୌଣସି ବାଟ ଖୋଜି ସେଠାକୁ ଆସି ନାହାଁନ୍ତି ଏହା ଭାବି ଅତିରେ ସେ ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ମୋହରଙ୍ଗ ହେଉଥିଲା ଓ ସେ ସେଠାରୁ ଯଥାଶୀଘ୍ର ଚାଲିଯିବେ ବୋଲି ଛଟପଟ ହେବାକୁ ଲାଗୁଥିଲେ । ଜୀବନରେ ଏପରି କେତେ ଗୋଠ, କେତେ ଦୁଃ ହେଲେ । ଅସନ୍ତୋଷ- ଯାହା ହେଉ ବୋଲି ଚାହୁଁଛନ୍ତି ତାହା କିଛି କରି ନ ପାରିବାର ଅସନ୍ତୋଷ- ଏହି ଅସନ୍ତୋଷ ତାଙ୍କୁ କୁହ କରୁ ।”

ଆଜିର ବହୁତାରେ ମୋତେ ଯେଉଁ ବିଷୟ କହିବାକୁ ଦିଆଯାଇଛି ତାହାର ସୂଚନା ବୈଦ୍ୟନାଥବାହୁ ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଦେଇଛନ୍ତି । ‘ଆଧୁନିକ ବିଶ୍ୱରେ ସମାଜବାଦର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୂପରେଖ’, ଏ ବିଷୟରେ କହିବାକୁ ଗଲାବେଳେ ମୋତେ ଗୋଟିଏ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଗାଳିବା

ରାଜି ଲାଗୁଛି । ଲଙ୍କାରେ ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଯାହା, ଉଦାରାକରଣର ଏ ଯୁଗରେ ସମାଜବାଦର ଚର୍ଚ୍ଚା ତାହା । ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ଯେ ସମାଜବାଦର ଯେତେ ପୁରୁଣା କାନିଆ ପରିଚାଷା ଥିଲା ସେସବୁ ଅତୁଆରେ ପଡ଼ିଯାଇଛି । ତାକୁ ନିଷ୍କାରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତାର ସ୍ଥାନ ପୁଣି ଥରେ ନିରୂପଣ କରିବାକୁ ହେବ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଯେତେ ହେବା କଥା ପୃଥିବୀର କୌଣସିଠାରେ ହେଉ ନାହିଁ ।

ଅତି ସଂକ୍ଷେପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ସମାଜବାଦ ଏକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଅବଧାରଣା । ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଣିଷ ନିଜର ବୁଦ୍ଧି ବିବେକ ବିଷୟରେ ସଚେତ ରହିବ, ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜର ସମାଜକୁ ନ୍ୟାୟମୂଳକ ରାବରେ ଗଢ଼ିବାକୁ ନିଶ୍ଚୟ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ସେଇ ଚେଷ୍ଟା ଭିତରେ ସେ ସମାଜର ପୁନର୍ଗଠନ ଚାହେଁ । ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପୁନର୍ନିର୍ମାଣ ଚାହେଁ । ବୈପ୍ଳବିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚାହେଁ । ନୂତନ ସମାଜ ନିର୍ମାଣର ଯେତେ ଯେତେ ଧାରା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାନବ ସଭ୍ୟତାରେ ରହିଥିଲା ତାହା ଭିତରେ ଗତ ଏକ ଶତାବ୍ଦୀ ଧରି (ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷାର୍ଦ୍ଧ ଏବଂ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମାର୍ଦ୍ଧରେ) ଚାଲିଥିବା ସମାଜବାଦ ସବୁଠାରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏବଂ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଧାରା ଥିଲା ।

ସମାଜବାଦୀ ଆର୍ଥିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ସମ୍ପତ୍ତି କାହାରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ ନାହିଁ, ସାମାଜିକ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ । ସମ୍ପତ୍ତିର ଉପଭୋଗରେ ବିଷମତା ରହିବ ନାହିଁ । ରହିଲେ ଅତି ନଗଣ୍ୟ ଭାବରେ ରହିବ । ଏ ହେଉଛି ସମାଜବାଦର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ତତ୍ତ୍ୱ । ଏପରି ଏକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଏକ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ସାମାଜିକ ଦର୍ଶନ ବା ସଂସ୍କୃତି ନିଶ୍ଚୟ ଦରକାର ହେବ । ଏହି ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ପାଇଁ ଏକ ରାଜନୈତିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଧ୍ୟ ରହିବ । ତେଣୁ ସମାଜବାଦର ଅର୍ଥନୀତି, ସମାଜବାଦର ରାଜନୀତି ଓ ସମାଜବାଦର ସଂସ୍କୃତି ଏଭଳି ଏହାର ତିନୋଟି ଦିଗ ରହିଛି ।

ଆଧୁନିକ ସମାଜବାଦର ବିକାଶ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଘଟିଲା । ତାହାର ଏକ ବିଶେଷ ଐତିହାସିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ରହିଛି । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଯୁରୋପୀୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚପୂର୍ବ ସମୃଦ୍ଧି ଦେଖାଦେଲା । ତାହା ଏକ ପ୍ରକାରର ଅର୍ଥନୈତିକ ପ୍ରତିପାଦନକୁ ଜନ୍ମ ଦେଲା । ପ୍ରତିପାଦନଟି ହେଉଛି ଏହିପରି- ଯୁରୋପୀୟ ସମୃଦ୍ଧିର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ । ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଦ୍ୟା ଏହି ବିପ୍ଳବ ଘଟାଇଛି । ବୈଜ୍ଞାନିକ ବିଦ୍ୟାର ଉପଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ ବିପ୍ଳବ ଆଣିପାରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇପାରିବ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ବି ସମୃଦ୍ଧ ହେବ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକକୁ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ କରାଯାଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ବାସ୍ତବରେ ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀବାର ଶୋଷଣ ଅତି ତୀବ୍ର ଥିଲା । ତେଣୁ ବିବେକଶୀଳ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ହେଲା, ସମୃଦ୍ଧି ସାଙ୍ଗରେ ଏହି ଶୋଷଣର ମେଳ ନାହିଁ । ଏରଟା ଅସ୍ୱାଭାବିକ । ଏହାକୁ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବଦଳାଇ ହେବ କି ନାହିଁ ? କିପରି ବଦଳାଇବାକୁ ହେବ ? ବୈଜ୍ଞବ ଓ ଶୋଷଣ ଉଭୟ ପ୍ରତି ଯେଉଁ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଲା, ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ମନାଷୀ ଓ ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନେ ଯେଉଁସବୁ ଚିନ୍ତା କଲେ ତାହା ଗିଡ଼ରୁ ସମାଜବାଦର ବିକାଶ ହେଲା । ଏଥିପାଇଁ ଜିନ ଜିନ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ଶେଷରେ କାର୍ଲମାର୍କ୍ସ ଓ ଏନ୍‌ଜେଲ୍‌ସ୍ ଦୁହେଁ ମିଶି ଯେଉଁ ପ୍ରତିପାଦନ କଲେ ଏବଂ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବ୍ୟାଖ୍ୟାଲେ ତାହାରି ଗିଡ଼ରୁ ସମାଜବାଦ ଏକ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପ ନେଲା । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏହାର ମୂଳ ଉଦ୍ଗମ ସ୍ଥଳ । କାର୍ଲମାର୍କ୍ସ ତାହାକୁ ଏକ ତାତକାଳିକ ପଦ୍ଧତିରେ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଯେ, ଆଧୁନିକ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ ଫଳରେ ଏହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି ଏବଂ ତାହା ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦର ରୂପ ନେଇଛି । ଏ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକୁ କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ବଢ଼ାଇବ, କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ସୀମା ପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦର ପ୍ରଗତିରେ ଅବରୋଧ ଆସିବ । ସେହି ଅବରୋଧକୁ ଛିନ୍ନ କରିବ ସମାଜବାଦ । ସେହି ଅବରୋଧ ଛିନ୍ନ ହେବା ପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏତେ ବେଶୀ ହେବ ଯେ, ଆର୍ଥିକ ବିଷମତାର ଦରକାର ମଧ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ । “ଯାହାର ଯେତେ ଦରକାର ସେତକ ସେ ପାଇ ପାରିବ”- ମାର୍କସଙ୍କର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବାକ୍ୟ “from each according to his ability to each according to his need” ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ରାଜ୍ୟର ଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ୱାରା ସମାଜବାଦ ସ୍ଥାପିତ ହେବ । ପରେ ପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ହେବା ଫଳରେ ରାଜ୍ୟଶକ୍ତିର ଦରକାର ମଧ୍ୟ ହେବ ନାହିଁ, ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍‌ଭୋଜିତ । ମାର୍କସ ଏବଂ ଏନଜେଲ୍‌ସ୍ ତାଙ୍କର ଜମ୍ବୁନିଷ୍ଟ ମୋନିଫେଷ୍ଟୋ ରେ ଏହି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଅତୁଳନୀୟ ଶୈଳୀରେ ମାର୍କସ ଏ ସବୁର ତାତ୍ତ୍ୱିକତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ମତରେ ଋତିହାସର ଦ୍ୱ୍ୟାମ୍ବକ ଗତି ଏପରି ଯେ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାରହିଁ ଏକ ପରିଣତି ହିସାବରେ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦକୁ ସମାଜବାଦରେ ପହଞ୍ଚାଇବ । ଏହା ହେଉଛି ଋତିହାସର ଗତି ଏବଂ ଆମକୁ ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେଉଁମାନେ ବୈପ୍ଳବିକ ଭାବରେ ନିମିତ୍ତ ହେବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ବୈପ୍ଳବିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତା ଓ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଗତିର ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପରିଣତି ହେଉଛି ସମାଜବାଦ । ତେଣୁ ଆଧୁନିକ ସମାଜବାଦ ବା ସାମ୍ୟବାଦକୁ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାର ଏକ ଉପସିଦ୍ଧାନ୍ତ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ପାରେ । ସମାଜବାଦର ବୌଦ୍ଧିକ ଦିଗଟି ହେଉଛି ଏଇଆ । ଯୁରୋପର ବାହାରେ ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ତଥା ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ- ଯେଉଁମାନେ ସମାଜବାଦୀ ବା ସାମ୍ୟବାଦୀ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଦୁଇଟି ମଡ଼େଲ ଥିଲା । ଗୋଟିଏ, ପଶ୍ଚିମ ଯୁରୋପର ଜନମଙ୍ଗଳ ରାଷ୍ଟ୍ର, ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି, ସୋଭିଏଟ୍ ରୁଷିଆର ସାମ୍ୟବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଏ ଦୁଇଟି ମଡ଼େଲକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ସମାଜବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦୁଇଟି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରେ- ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦୀ, ଓ ସାମ୍ୟବାଦୀ । ଭାରତରେ ପ୍ରଥମଟି ସମାଜବାଦୀ, ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ସାମ୍ୟବାଦୀ ନାମରେ ପ୍ରଚଳିତ । କିନ୍ତୁ ଦୁଇଟି ଯାକ ଧାରାର ବୌଦ୍ଧିକ ଉଦ୍ଗମସ୍ଥଳ ହେଉଛି ମାର୍କସବାଦ ।

ମାର୍କସଙ୍କର ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଏକ ମୂଳ ସ୍ଥାପନ ହେଲା ଯେ ପୃଥିବୀର ସମୃଦ୍ଧି ଦିନେ ସମାଜବାଦରେ ପରିଣତ ହେବ । ଗତ ୪୦/୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତନମାନ ଘଟିଯାଇଛି ତାହା ଫଳରେ ଏହି ସ୍ଥାପନା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ ଆସିଯାଇଛି । ୧୯୫୦ର ପାଖାପାଖି ବା ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦୀ ଧାରାର ହ୍ରାସ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେମାନେ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହେଲେ, ପ୍ରତ୍ୟାବହାନ ହେଲେ ଏବଂ ଶେଷରେ ଛୁପୁ ହୋଇଗଲେ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଦଶାହିଁ ବେଳକୁ ସାମ୍ୟବାଦର ମୁଖ୍ୟ ଦୁର୍ଗ ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷିଆ ରୁଷ୍ଟ୍ରଟି ପଡ଼ିଲା, ଏବଂ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସାରା ଦୁନିଆଁରେ ସାମ୍ୟବାଦର ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତ୍ୟାବହାନ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଗଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ସାମ୍ୟବାଦ ବା ସମାଜବାଦୀ ବୋଲି କୌଣସି ସକାରାତ୍ମକ ଧାରା ନାହିଁ । ଏଣୁ ସମାଜବାଦର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ବିଷୟରେ ଏକ ସନ୍ଦେହ ବା ଅବିଶ୍ୱାସ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି । କଥା ପଡ଼ିଛି ସମାଜବାଦର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଅଛି କି ନାହିଁ ? ଏହାର ଉତ୍ତର ମୁଁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ଗଣ୍ଟିବାକୁ ଚାହେଁ ।

ସମାଜବାଦକୁ ଦୁଇଟି ଅର୍ଥରେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇ ଥାଏ । ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଯେଉଁଟା ମୁଁ ପ୍ରଥମେ କହିଛି । ଅନ୍ୟ ପରିଗଣାଟି ହେଲା ଏକ ନ୍ୟାୟମୂଳକ ସମାଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବା ବା ଏକ ସମତାମୂଳକ ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାର ସ୍ଥାପନା । ଏ ହେଉଛି ଏକ ଆଦର୍ଶ, ଏବଂ ଏହା ଚିରଦିନ ରହିବ । ତାହାକୁ ସାଧନ କରିବାକୁ ମାନବ ସମାଜରେ ଦୂଆ ଦୂଆ ଆନ୍ଦୋଳନ ହୋଇ ଚାଲିବ । ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମାଜବାଦର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ଅଛି ଏବଂ ଏକ ତାତ୍କାଳୀନ ଆବଶ୍ୟକତା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଯୁରୋପର ପୃଥିବୀର ଓ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାକୁ ଦେଖି ଯେଉଁ ସମାଜବାଦର ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଥିଲା, ତାହାର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ମୁଁ ଦେଖିପାରୁନାହିଁ । ତାହାର କେତେକ କାରଣ ମୁଁ ଚିନ୍ତା କରୁଛି ।

ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଯୁରୋପର ଯେଉଁ ସମୃଦ୍ଧି ସଂଘଟିତ ହେଲା, ତାହାର କାରଣ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନଙ୍କ ମନରେ ଅନେକ ବୁଲ ଧାରଣା ରହିଛି । ମୋଟ ଉପରେ ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଦୁଇଟି ବୁଲ ଧାରଣା ମୁଁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବି । ପ୍ରଥମ ଧାରଣା ହେଲା- ଏହି ସମୃଦ୍ଧିର କାରଣ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରୟୋଗ । ମୋ ବିଚାରରେ ଏହା ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୁଲ ଧାରଣା । ଦ୍ୱିତୀୟଟି ହେଉଛି, ପୃଥିବୀର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ଗୁଡ଼ିକ ଅସୀମ । ଏ ସଂସ୍ଥାରେ ମୁଁ ଏତିକି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ କହିପାରେ ଯେ, ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଯେତିକି ରଜମର ଜ୍ଞାନ ରହିଛି ସେଥିରୁ ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକମାନଙ୍କର ଏ ଯାଏ ଜ୍ଞାନ ହୋଇପାରିନାହିଁ ଯେ ମଣିଷ ପାଇଁ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ଗୁଡ଼ିକ ସୀମିତ, ଅସୀମ ନୁହେଁ । ଏହି ବୁଲ ଧାରଣା ଯୋଗୁଁ ଆମର କେତେ ଯେ ସଂପଦ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି ଏବଂ ଆହୁରି କେତେ ଯେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହେବାର ଅଛି, ସେ ବିଷୟରେ

ଆଲୋଚନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସତରେ କଣ ଏତେ ସମୃଦ୍ଧି ଆଣି ଦେଲା । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଷ୍ଟିମ୍ ଇଞ୍ଜିନ୍ ଏବଂ ପରେ ପରେ ଯୁରୋପରେ ନାନା ରକମର ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ଆବିଷ୍କାର ହେଲା, ସେତେବେଳେ ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କଣ ଘଟୁଥିଲା ? ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ବେଳକୁ ଯୁରୋପ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମାଲିକ ଥିଲା ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ହୋଇସାରିଥିଲା । ଏ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିନା କଣ ସମୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତା ? ଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ବେଳେବେଳେ ଚର୍ଚ୍ଚା ଚାଲି ଯାଇଛି, ହେଲେ ତା ଉପରେ ବିଧିବଦ୍ଧ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଦେଇପାରି ନାହାନ୍ତି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଯଦି ନ ଥାନ୍ତା ଏବଂ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ସୂତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ବାହାରି ଯାଇଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ବି' କଣ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଉତ୍ଥାବନ ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାନ୍ତା ? ମୋ ମତରେ 'ନୁହେଁ' । କାରଣ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଯୁରୋପରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଉଦ୍‌ଭାବନମାନ ହେଲା ତାହାର ସମକକ୍ଷ ଉଦ୍‌ଭାବନମାନ ଚୀନ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇସାରିଥିଲା । ଚୀନରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉତ୍ଥାବନର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଅତୁଟପୂର୍ବ ସମୃଦ୍ଧି ହେଲା ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଯୁରୋପରେ କାହିଁକି ହେଲା ? ଏହା ସହ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ଯଦି ଯୋଡ଼ି ହୋଇନଥାନ୍ତା ଯୁରୋପର ସମୃଦ୍ଧି କଦାପି ଆସିପାରି ନ ଥାନ୍ତା । ଯୁରୋପ ପୃଥିବୀର ଏକ ଛୋଟ ଅଂଶ । ସାରା ପୃଥିବୀ ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ । ପୃଥିବୀର ସବୁଆଡ଼ୁ କଞ୍ଚାମାଲ ଓ ଶସ୍ତ୍ରାଶ୍ରମ ଏବଂ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାପୀ ବଜାର- ଏ ତିନୋଟି ଯାକ ସେମାନଙ୍କୁ ମିଳିଲା । ସେ ଯେଉଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ସେମାନେ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ବଳରେ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ତିଆରି କରି ତାହାର ଉପଯୋଗ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତେଣୁ ସେମାନେ ଯେଉଁ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଉତ୍ଥାବନ କରିଛନ୍ତି ତାହା ସମୃଦ୍ଧି ତ ନିଶ୍ଚୟ ଦେବ, ମାତ୍ର ଯେତେ ସମୃଦ୍ଧି ଦେବ ତା ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବ । ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ମୁଁ ଯାହା କହିବାକୁ ସାହସ କରୁଛି, ସେପରି ହୁଏତ କେହି କହି ନ ଥିବେ । ଆଧୁନିକ ବିଦ୍ୟାର ଏ ଯେଉଁ ନିୟମ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲି ଆସିଛି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ଚାଲିବ, ତାହାର ଅନ୍ତ କଣ ହେବ ବୋଲି ଭାବିଲେ ଏକ ଉତ୍ତମାନ୍ୟ ସ୍ୱପ୍ନ ଚାଲି ଲାଗୁଛି ।

ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଅସଲ ଚରିତ୍ର କଣ ? ଏହାର କେତୋଟି ସ୍ଥାନକର୍ଯ୍ୟ ଓ କାଳକର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣ ରହିଛି । ସ୍ଥାନକର୍ଯ୍ୟ, ଅର୍ଥାତ୍ ଯେତେ ଦୂରରେ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଥାଉ ନା କାହିଁକି ଏହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଣି ପାରିବ । ଉତ୍ତରମେରୁ ଅବା ଦକ୍ଷିଣମେରୁ ଅବା ସାହାରା ମରୁଭୂମି ହେଉ, ସେ ସ୍ଥାନରୁ ଜିନିଷ ନେଇ ଆସିବା ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ର ତିଆରି ହୋଇଛି । କାଳକର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥ ଠିକ୍ ସେହିପରି । ଯେଉଁ ଜିନିଷଟା ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କ ପାଇଁ ଛଡ଼ାଯାଇଥାନ୍ତା ତାକୁ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିଦେବା । ପାଣି, ପବନ ଆଦି ପ୍ରକୃତିର ସମସ୍ତ ସମ୍ପଦ ଆମେ ଚାହିଁଲେ

ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବଳରେ ଆଜି ବ୍ୟବହାର କରି ସାରିଦେଇ ପାରିବା । ଆଫ୍ରିକା ବା ଏସିଆ ଯୁରୋପ ପାଇଁ ଦୂର ଜାଗା ନୁହେଁ । ଉତ୍କଳରୁ ଆମେରିକା ପାଇଁ ଦୂର ନୁହେଁ । ସେମାନେ ଯଦି ଚାହଁବେ ଆର୍ଦ୍ଧାଟିକାରୁ ପେଟ୍ରୋଲ ବାହାର କରିପାରିବେ । ଭାରତର ଖଣି ମାନକରୁ ମଧ୍ୟ ପଦାର୍ଥ କାଢ଼ି ନେଇ ପାରିବେ । ସେମାନେ ଯାହା ଚିନିଷ ତିଆରି କରିବେ ସେଗୁଡ଼ିକ ଏସବୁ ଜାଗାରେ ବିକ୍ରି କରି ପାରିବେ । ଏହି ବିଦ୍ୟାଟି ଯେଉଁଠି ଆସ୍ଥାନ ଜମାଇବ, ସେଠି ଗୋଟିଏ ସମୃଦ୍ଧ ଅଞ୍ଚଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବ । ସେହି ଅଞ୍ଚଳକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବାହ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଦରକାର । ସମୃଦ୍ଧ ଅଞ୍ଚଳଟି ଯେତିକି ବଡ଼, ବାହ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳଟି ତାଠାରୁ ଆହୁରି ବଡ଼ ହେବା ଦରକାର । ସେହି ଅଞ୍ଚଳଟି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାରେ ଦୁର୍ବଳ ଓ ପଛୁଆ ଥିବ ଏବଂ ସେଠିକାର ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ବଳ ଥିବ । ଏପରି ଏକ ବାହ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ଯଦି ଆମର ଅଛି ଆମେ ନିଜକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିପାରିବା । ମୁଁ ଯେଉଁ ବାହ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି କହୁଛି, ତାହାକୁ ଉପନିବେଶ ବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଉପନିବେଶ କହିଲେ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ବୋଲି ସାଧାରଣତଃ ବୁଝାଯାଏ । ଭାରତ ଇଂଲଣ୍ଡର ଉପନିବେଶ ଥିଲା, ଜର୍ମାନୀର ଉପନିବେଶ ଥିଲେ ଆଫ୍ରିକାର ଦେଶମାନେ । କିନ୍ତୁ ଉପନିବେଶ ନିଜ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଗୋଟିଏ କଲିକତା ବା କଲିକତା ଭଳି ଅଞ୍ଚଳ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଓଡ଼ିଶା ବା ଆସାମ ଭଳି ଅଞ୍ଚଳ ଦରକାର । ଆମେ ଯେତେବେଳେ ପଢୁଥୁଲୁ ଏହାକୁ ହିଣ୍ଡରଲାଣ୍ଡ (hinterland) କୁହାଯାଉଥିଲା । ଆଜିକାଲି ସେ ଶବ୍ଦର ବେଶୀ ପ୍ରଚଳନ ନାହିଁ । କାରଣ ବହି ଲେଖିବା ଲୋକେ ବୁଝିଗଲେ ଯେ ଏହା ଏକ ଠିକ୍ ଶବ୍ଦ ନୁହେଁ । ଗୋଟିଏ ମହାନଗରୀ ହେବ ତ' ତା' ଚାରିପାଖରେ ଏକ ହିଣ୍ଡରଲାଣ୍ଡ ରହିବ; ତାହାର ଗୋଟିଏ ଉପନିବେଶ ରହିବ । ପୃଥିବୀର ଯେଉଁଠି ବି ଆଧୁନିକ ସମୃଦ୍ଧି ହେଉଛି- ଇଂଲଣ୍ଡ, ଫ୍ରାନ୍ସ, ଜର୍ମାନୀ, ଆମେରିକା ବା ଜାପାନ- ସବୁଠି ଏହି ନିୟମରେ ହୋଇଛି । ସେମାନେ ନିଜକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରିବା ପାଇଁ ପୃଥିବୀର ବହୁ ଦେଶକୁ ବିପନ୍ନ ଓ ବଞ୍ଚିତ କରିଛନ୍ତି । ଯଦି ଭାରତ ନ ଥାନ୍ତା, ଇଂଲଣ୍ଡ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇପାରି ନ ଥାନ୍ତା । ଏ ବିଷୟରେ ବୌଦ୍ଧିକ ଓ ବୈଷୟିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳରେ । ସେତେବେଳକାର ଦୁଇଟି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ନାମ ଦାଦାଭାଉ ନାରୋଜୀ ଓ ରମେଶଚନ୍ଦ୍ର ଦତ୍ତ । ସେମାନେ ଯେଉଁ ବୌଦ୍ଧିକ ପ୍ରତିପାଦନ କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ସେ ଧାରା ଆଉ ରହିଲା ନାହିଁ । କାରଣ ମ୍ୟାକଲେ ଭାରତରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ପଦ୍ଧତିର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ତାହାର ସୁଫଳ ବାହାରି ସାରିଥିଲା । ଯେଉଁ ବିଚାରଟି ଯୁରୋପରୁ ଆସିଲା ସେହି ବିଚାରଟି ହିଁ ଭଲ ଏବଂ ଭାରତ, ଆଫ୍ରିକା ବା ଏସିଆର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରୁ ଆସିଥିବା ବିଚାର ଭଲ ନୁହେଁ- ଏ ଧାରଣା ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ବଳବତୀ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ତେଣୁ ଦାଦାଭାଉ ନାରୋଜୀ ଯେଉଁ ବୈଚାରିକ ସୂତ୍ର ବାନ୍ଧିଥିଲେ ତାହା ବିପ୍ଳବ ହୋଇଗଲା । ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଦତ୍ତ ଐତିହାସିକ ଭାବରେ ଯେଉଁସବୁ ତଥ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ ସେଥିରୁ କିଛି ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ନାହିଁ ।

ଏହି ଜ୍ଞାନ କେବଳ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଭିତରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଲା । କଲେଜ ଶିକ୍ଷାଦ୍ୱାରା ଆମକୁ ଗ୍ରାନ୍ଥ କରାଗଲା ଯେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକମାତ୍ର କାରଣ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା । ଏହାକୁ ପ୍ରୟୋଗ କରି, ତୁମେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯିବ । ଏହା ଯେ କଦାପି ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ; ଏକଥା ତଥ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ସାରିଛି; ଶାସ୍ତ୍ର ଏହାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନାହିଁ ।

ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ସାମନ୍ତବାଦ ଓ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଭିତରେ କୌଣସି ପରକ ନାହିଁ । ପୁରୁଣା ସମାଜବାଦୀ ଓ ସାମ୍ୟବାଦୀ ମାନଙ୍କୁ ଏକଥା ଶୁଣିଲେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିପାରେ । ସେମାନଙ୍କ ବିଚାରରେ ସାମନ୍ତବାଦୀ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଗଛ, ପୁଞ୍ଜିବାଦୀ ତା ଅପେକ୍ଷା ଛୋଟ ଗଛ । ଏହାର କାରଣ ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ ବାମପନ୍ଥାମାନେ ପୁଞ୍ଜିବାଦକୁ ସାମନ୍ତବାଦ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ପ୍ରଗତିଶୀଳ କରିଥାନ୍ତି କାହିଁକି ? ପୁଞ୍ଜିବାଦୀମାନେ ସାମନ୍ତବାଦୀମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କଣ କମ୍ ଧନ ଲୁଟ୍ କରୁଛନ୍ତି ? ସେମାନେ କଣ କମ୍ ଆତ୍ମତର୍କରେ ରହୁଛନ୍ତି ? ସେମାନେ କଣ କମ୍ ବୌଦ୍ଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ଦାସ କରି ରଖୁଛନ୍ତି ? ସାମନ୍ତବାଦୀ ରାଜା, ମହାରାଜା ଓ ଜମିଦାରମାନଙ୍କ ଭିତରେ, ବ୍ୟତିକ୍ରମ ହିସାବରେ ହେଉ, ଭଲ ମଣିଷର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମିଳିଯାଏ । ସମ୍ରାଟ ଅଶୋକଙ୍କ ଉଦାହରଣ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ମାତ୍ର ବିଶ୍ୱର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଜୀବନକୁ ଦାନ କରିଥିବାର ଜଣେ ପୁଞ୍ଜିପତିର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମିଳେ ନାହିଁ । ହାଇଦ୍ରାବାଦର ନିଜାମଙ୍କ ପାଖରେ ଠୁଳ ହୋଇଥିବା ଅମାପ ମଣି, ମୁଦ୍ରା ଓ ହୀରା କେଉଁଠୁ ଆସିଥିଲା ? ପ୍ରଜାଙ୍କ ଧନସମ୍ପତ୍ତି ଲୁଟ୍ ହୋଇ ସେସବୁ ରାଜାଙ୍କର ଉଆସରେ ଠୁଳ ହେଉଥିଲା । ଆଜିର ପୁଞ୍ଜିପତିମାନେ କେଉଁ ଉପାୟରେ ଅମାପ ଧନସମ୍ପତ୍ତିର ମାଲିକ ହେଉଛନ୍ତି ? ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଗାର ଲୁଣ୍ଠନ କରି ନିଜର ଧନ ବଢ଼ାଉଛନ୍ତି । ଅତୀତରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ସମାଜବାଦୀ ହିସାବରେ ପୁଞ୍ଜିବାଦକୁ ସାମନ୍ତବାଦ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ବୋଲି କହିଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଆଉ ତାର କୌଣସି କାରଣ ଦେଖୁନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରୁ, ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରଙ୍କ ଗାରରୁ ସମ୍ପତ୍ତି ଲୁଣ୍ଠନ କରି ଗୋଟିଏ ଜାଗାରେ ଠୁଳ କରିବା ବିଜ୍ଞାନର ଚମତ୍କାରିତା ନୁହେଁ, ତାହା ଶୋଷଣ ଓ ଲୁଣ୍ଠନର ଚମତ୍କାରିତା । ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ରାସାୟନିକ ସାର ପ୍ରୟୋଗର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଶସ୍ୟର ଉତ୍ପାଦନ ବହୁମାତ୍ରାରେ ବଢ଼ିଛି ସତ, ମାତ୍ର ତଦ୍ୱାରା ମାଟିର ଉର୍ବରା ଶକ୍ତି ବହୁମାତ୍ରାରେ ହ୍ରାସ ପାଇଛି । ଏହାକୁ କଣ ବିଜ୍ଞାନର ଚମତ୍କାରିତା ବୋଲି କହିବା ? ମୁଁ ସେହି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ କହିବି, ଯଦ୍ୱାରା ଅଧିକ ଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ସାଙ୍ଗକୁ ମାଟିର ଉର୍ବରା ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ । ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଶହେ ବର୍ଷର ଉର୍ବରା ଶକ୍ତିକୁ ନଷ୍ଟ କରି ମାଟିରେ ପାଞ୍ଚ କି ଦଶ ଗୁଣ ଅଧିକ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରାଉଛି । କିନ୍ତୁ ମାଟିର ଉର୍ବରା ଶକ୍ତି ଉପରେ ତ' ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧରମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଗାର ରହିଛି । ସେମାନଙ୍କର ଦଶା କଣ ହେବ ? ଏ ବିଷୟରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଜାଣୁ ନାହାଁନ୍ତି । ସମ୍ପ୍ରତି ଯାହାକୁ ପରିବେଶ ସଙ୍କଟ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି ତାହାର ସମାଧାନର ଉପାୟ ସେମାନେ

ବାହାର କରିପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ମୋର ସ୍ପଷ୍ଟ ଓ ଦୃଢ଼ ମତ ଯେ ଏଥିରେ ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ାଇବାର ବିଶେଷ କ୍ଷମତା ନାହିଁ । ଏଥିରେ କେବଳ ଭୁଷନର କ୍ଷମତା ରହିଛି । ଦ୍ଵିତୀୟ କଥା ହେଲା, ଏ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକଳିତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ବିଷମତା ଗିରିକ । ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଷମତା ସୃଷ୍ଟି କଲେ ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପକାଇ ପାରିବ ।

ତେଣୁ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାକୁ ଗିରି କରି ଗଡ଼ି ଉଠିଥିବା ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଯେଉଁ ସମାଜବାଦର ପରିକଳ୍ପନା ହୋଇଥିଲା ତାହା ଆଉ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୁହେଁ । ସମାଜବାଦର ମନିଷ୍ଠାମାନେ ଲେଖିଯାଇଥିଲେ ଯେ ଯୁରୋପର ଧନୀ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ସମାଜବାଦ ଆସିବ । ମାତ୍ର ସେହିପରି ଘଟିଲା ନାହିଁ । ଯୁରୋପର ଏକ ଦୁର୍ବଳ ଦେଶ ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନରେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନର ବିଜୟ ଘଟିଥିଲା । ତାପରେ ଯାହା ବି ହେଲା ଯୁରୋପ ବାହାରେ । ଏସିଆର ଚୀନ ଓ ଭିଏତ୍ନାମ ତଥା ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାର କ୍ୟୁବା ଭଳି ପଛୁଆ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଘଟିଲା । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଙ୍ଗରେ ସାମ୍ୟବାଦର କୌଣସି ସମ୍ପର୍କ ଦେଖାଦେଲା ନାହିଁ । ସୋଭିଏଟ୍ କ୍ରାନ୍ତିର ନେତା ଲେନିନ ଅନେକ ଦିନ ଯାଏ କଣ କରିବେ ଭାବି ପାରି ନ ଥିଲେ । ଶେଷରେ ସେ ଏକ ସୂତ୍ର ବାନ୍ଧିଲେ । ‘ରାଷ୍ଟ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ’ (State Capitalism)ର ଏକ ଅବଧାରଣା ଦେଲେ । ସେ ଅନୁସାରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ବିପ୍ଳବର ବିଜୟ ଘଟି ସାରିଲା ପରେ ରୁଷିଆରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା ତାହା ସମାଜବାଦୀ ବା ସାମ୍ୟବାଦୀ ନ ଥିଲା, ଥିଲା ‘ରାଷ୍ଟ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ’; ଏହାକୁ ସାମ୍ୟବାଦ ବୋଲି ପ୍ରଚାର କରାଗଲା । ପରିକଳ୍ପନା ଥିଲା ଯେ ପ୍ରଥମେ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ ଆସିବ ଏବଂ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବଢ଼ାଇବ, ଏବଂ ତାପରେ ସମାଜବାଦ ଆସି ସେହି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣର ବଞ୍ଚନ କରିବ । ଏହି ପରିକଳ୍ପନାଟି ବିଗ୍ଢ଼ି ଯାଇଛି । ରୁଷ ବିପ୍ଳବ ସମୟରୁ ହିଁ ବିଗ୍ଢ଼ି ଯାଇଛି । ସୋଭିଏଟ୍ ରୁଷିଆରେ ସାମ୍ୟବାଦର ଦୁର୍ଭ ବୁଝୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାପରେ ସେ କଥା ଧରା ପଡ଼ୁଛି । ସୋଭିଏଟ୍ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୁଝୁଡ଼ି ପଡ଼ିବାର କାରଣ ସମାଜବାଦୀ ଓ ସାମ୍ୟବାଦୀ ମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗମ୍ଭୀରତା ସହକାରେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିପାରି ନାହାଁନ୍ତି । ଜ୍ଞାନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହା ଏକ ବଡ଼ ବିଫଳତା । ଏଥିପାଇଁ ରାଜନେତା ମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ବେଶୀ ଦୋଷୀ ବୋଲି ମନେ କରେ । ମୁଁ ନିଜେ ଜଣେ ରାଜନେତା ବୋଲି ସେପରି କହୁଛି, ତାହା ନୁହେଁ । ସୋଭିଏଟ୍ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପତନର କାରଣ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ରାଜନୈତିକ କର୍ମୀ ହିସାବରେ ମୋର ମତବ୍ୟକ୍ତି ମୁଁ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବି । ଏ ବିଷୟରେ ସି.ପି.ଆଇ. ବା ସି.ପି.ଏମ୍. ନେତାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଇଥାନ୍ତି ଯେ ଏଥିପାଇଁ ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଦାୟୀ । ଏକଥା କାହାକୁ ବିଶ୍ଵାସ ଯୋଗ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ମୋ ମତରେ, ସୋଭିଏଟ୍ ଯୁନିୟନରେ ଯେଉଁ ‘ରାଷ୍ଟ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣିବାଦ’ ଆରମ୍ଭ କରା

ଯାଇଥିଲା, ତାହା ସ୍ୱରୂପରେ ଚାଲି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେଠିକାର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବୁଝୁଡ଼ି ଯିବାର ଏହା ମୁଖ୍ୟ କାରଣ । ଷାଲିନ୍ ଯୁଗରେ ଯେଉଁ ସମୃଦ୍ଧି ହାସଲ ପାଇଁ ଏକ ‘ବାହ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ’ ବା ଉପନିବେଶ ବ୍ୟବହାର କରାଗଲା, କଞ୍ଚାମାଲ, ଶସ୍ୟ ଶୁଳ୍କ ଓ ବଜାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏସବୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବ୍ୟବହାର କରାଗଲା । ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଚାରିଆଡ଼େ ସମୃଦ୍ଧି ସୃଷ୍ଟି ହେଲା କହିବା ବୁଲ ହେବ । ଅନ୍ଧ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ, ବିଶେଷ କରି ମସ୍କୋ ଓ ଲେନିନ୍ ଗ୍ରାଡ଼ ଅଞ୍ଚଳର ଗୋଟିଏ ପରିଧି ଭିତରେ ଆଧୁନିକ ସମୃଦ୍ଧି ଦେଖାଦେଲା । ୧୯୫୬ରେ ଏହି ସମୃଦ୍ଧି ଚରମ ଉତ୍କର୍ଷରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ବିଶ୍ୱର ପ୍ରଥମ ଦେଶ ହିସାବରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ମହାକାଶକୁ ଯାନ ଛାଡ଼ିଲା । ସେଠିକାର ସାମ୍ୟବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକରଣରୁ ଏହା ସମ୍ଭବପର ହେଲା ବୋଲି ଦାବୀ ହେଲା । ସେ ଯାହାହେଉ, ତାହା ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ସମୃଦ୍ଧି ଥିଲା । ମାତ୍ର ସେ ସମୃଦ୍ଧି ମଧ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦ- ଭିତ୍ତିକ ଥିଲା ।

୧୯୫୦ ପରେ ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଗୋଟିଏ ପରେ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ରୋହ ସଂଘଟିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ପ୍ରଥମେ ଯୁଗୋସ୍ଲାଭିଆ, ତାପରେ ହଙ୍ଗେରୀ, ଚେକୋସ୍ଲାଭିଆ ଆଦି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେଶ ମାନଙ୍କରେ ବିଦ୍ରୋହ ହେଲା ସୋଭିଏତ୍ ରୁଷ୍ଟିଆର ଆଧିପତ୍ୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ତାହାରି ଫଳରେ ପୂର୍ବ ଯୁରୋପର ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଯେତିକି ଅବାଧରେ ଶୋଷଣ ଚାଲିଥିଲା, ତାହା ଆଉ ସମ୍ଭବ ହେଲା ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ବିଦ୍ରୋହର ପ୍ରଭାବ କାନକ୍ରମେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଭିତରେ ଥିବା ଏସାୟ ଗଣରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା । ସୋଭିଏତରେ ମଧ୍ୟ ବିଦ୍ରୋହର ସ୍ୱର ଉଠାଇଲ ହେଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ସୋଭିଏତ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଶୋଷଣ ହେଉଥିଲା ସେମାନେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବାରୁ ସମୃଦ୍ଧିର ସଂକଟ ଘଟିଲା ।

ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଏହି ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପଛରେ କଣ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଥିଲା ? ନିଶ୍ଚୟ ଥିବ । ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ କରିବାର କିଛି କାରଣ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ନୁହେଁ । ଏ ବିଷୟରେ ମୋର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହେଲା ଯେ, ବୈଭବ କେବେ ମଧ୍ୟ ବିଷମତା ଓ ଶୋଷଣ ବିନା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତାହା ରାଜା ମହାରାଜା ମାନଙ୍କର ସମୃଦ୍ଧି ହେଉ, ପୂର୍ଣ୍ଣବାଦୀ ମାନଙ୍କର ହେଉ ଅବା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ସମୃଦ୍ଧି ହେଉ । ପ୍ରକୃତି ଏପରି ଭାବରେ ନିର୍ମିତ ଯେ ବୈଭବ ସେଇଠି ସୃଷ୍ଟି ହେବ ସେଇଠି ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ସମ୍ପର୍କ ଠୁଳ କରି ହେବ । ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପଛୁଆ ଓ ଦରିଦ୍ର କରି ନ ରଖିଲେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ବୈଭବମୟ କରି ହେବ ନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମାଜବାଦୀ ଆଶା କରିବା ଉଚିତ ଯେ, ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ପ୍ରାଥମିକ ଆବଶ୍ୟକତା- ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ, ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପୂରଣ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତି ଏପରି ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି ଯେ, ମଣିଷ ସମାଜ ନିଜର ଦୁର୍ଦ୍ଧି ବୈବେକ ବଳରେ ତା ଠାରୁ ବାହାର କରି ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ବିକାସବାଦୀ ଓ ବୈଭବ ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ବିକାସ ଯେଉଁଠି ରହିବ, ଶୋଷଣ ଓ ବିଷମତା ଅବଶ୍ୟ ରହିବ । ଯାହା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ସକ୍ରିୟ ଜୀବନ ପାଇଁ ଦରକାର ସେତିକି ଯେଉଁଠି ଥିବା ତାହାକୁ ମୁଁ କହିବି ସମ୍ଭବତା । ତା' ଠାରୁ ବେଶୀ ନେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା- ବିକାସ ଓ ଆତ୍ମତନ୍ତ୍ର ପାଇଁ- ହେଉଛି ସମ୍ଭବ । ସମ୍ଭବତା ଆଉ ସମୃଦ୍ଧି କିମ୍ବା ସମ୍ଭବତା ଓ ବୈକଳ୍ୟ ଭିତରେ ମୁଁ ଏକ ମୌଳିକ ପରକ ଦେଖୁଛି ।

ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ଆମକୁ ସମୃଦ୍ଧି ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ଦେଇଛି, ସମାଜବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଗରେ ତାହା ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବାଧା । ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତା ବିଷୟରେ ଥିବା ଆମର ମତକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ହେବ । ପୁରୁଣା ସମାଜବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ଅନୁସାରେ ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତାର ପରିଣତି ହେଉଛି ସମାଜବାଦ । କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଜବାଦର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ସେଇଆ ନୁହେଁ । ପୂର୍ବଜୀବୀ ସଭ୍ୟତା, ଯାହାକୁ ଆଧୁନିକ ତଥା ପଶ୍ଚିମୀ ସଭ୍ୟତା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇ ଥାଏ, ତାର ମୂଳ ଉପ ହେଉଛି ବିଷମତା । ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାକୁ ମୁଁ ନୈତିକ ବା ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସମାଲୋଚନା କରୁନାହିଁ, ବିଶୁଦ୍ଧ ଗୌତିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୁଁ ଏହାର ସମାଲୋଚନା କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାରେ ଯେତେ ଲୋକ ଲୋକ ଉପାସରେ ରହୁଛନ୍ତି, କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ସଭ୍ୟତାରେ ସେତେ ଲୋକ ରହୁ ନ ଥିଲେ । ଥରେ କେବେ ମହାମାରୀ ହେଲା, ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ହେଲା ବା ବାୟୁ ଆଦି ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଇଗଲା, ଏପରି ଭାବରେ ହୁଏତ ବହୁ ଲୋକ ମରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ପ୍ରତିଦିନ ଏତେ ଲୋକ କୌଣସି ସଭ୍ୟତାରେ ଭୋଜିଲା ରହୁ ନ ଥିଲେ । ଚିକିତ୍ସା ଅବିକଶିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା । ଏଲୋପ୍ୟାଥିକ ଦୁକ୍ତନାରେ ଆୟୁର୍ବେଦ ଏକ ନବଶ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର; ମାତ୍ର ଏତେ ରୋଗବ୍ୟାଧି ନ ଥିଲା । ଏତେ ସଂଖ୍ୟାରେ ବାସଗୃହ୍ୟ ଓ କାମଧରା ବିହୀନ ଲୋକ କୌଣସି ସଭ୍ୟତାରେ ନ ଥିଲେ । ବିଶେଷତଃମାନେ ଏହାର ଖଣ୍ଡନ କରିପାରିବେ ବୋଲି ଭାବୁନାହିଁ ।

ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାରେ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ପ୍ରତିଦିନ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁର ଶୀକାର ହେଉଛନ୍ତି, ଅତୀତରେ କୌଣସି ସଭ୍ୟତାରେ ହେଉ ନ ଥିଲେ । ଆମେ ଯେତେବେଳେ ଲେକଜରେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କଲୁ ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରଶଂସା କରିବାକୁ ଯାଇ କହୁଥିଲୁ ଯେ ଆମେ ବହୁ ଲୋକ ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ସାପ କାମୁଡ଼ାରେ ମରୁଥିଲେ, ଆଜିକାଲି ତାହା ଘଟୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ, ଦୁର୍ଘଟଣା ଜନିତ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁର ଶୀକାର ତା' ଠାରୁ ବହୁ ଗୁଣ ଲୋକ ହେଉଛନ୍ତି । ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁର ରୂପ ବଦଳିଛି, ମାତ୍ର ମୃତ୍ୟୁ ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଛି ।

ଏ ଛିତି ଯେ ଭୟାବହ- ଏକଥା ମୁଁ କିମ୍ବା କେବଳ ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀମାନେ ଝୁନାହାଁନ୍ତି, ଆମେରିକାର ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମଧ୍ୟ ଏହି ମର୍ମର କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଆମେରିକାର ବର୍ତ୍ତମାନର ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଆଇଡ଼ୋରେ **Earth in the Balance** ନାମକ ଏକ ପୁସ୍ତକ ଚଳନା କରିଛନ୍ତି । ଅଳ୍ପ ଦିନ ତଳେ ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ମୁଁ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲି । ଏହାକୁ ପଢ଼ିବା ପରେ ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ଏହା ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବହି । ଏଥିରେ ନୂଆ କଥା କିଛି ନାହିଁ ।

ହେଲେ, ଏ ବହିର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା ଯେ ପୃଥିବୀର ଗବିଷ୍ୟତ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଯେଉଁସବୁ କରୁ ସତ୍ୟକୁ ଆମେ ଦେଖିବା ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକେ, ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦୀ, ଆଦର୍ଶବାଦୀ ବା ପରିବେଶ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କଥା ବୋଲି ଉଡ଼ାଇ ଦେଉଥିଲେ, ସେ ସବୁ କଥାକୁ ସେ ସତ୍ୟ ବୋଲି ଉକ୍ତ ବହିରେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଉପ-ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚନରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାର କିଛି ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ସେ ବହିଟିକୁ ଲେଖିଥିଲେ । ଉକ୍ତ ବହିରେ ସେ ସ୍ୱାକାର କରିଛନ୍ତି ଯେ ପୃଥିବୀର ଧୂସ ଆସନ ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଇ ପାରେ । ଆମର ଏ ଆଧୁନିକ ସତ୍ୟତାରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ୩୭,୦୦୦ ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ୨୬୦ ଟନ କୁପ୍ତ ମାଟି ବୋହିଯାଇ ମିସିସିପି ନଦୀରେ ମିଶିଯାଉଛି; ଅର୍ଥାତ୍ ମାଟିର ଉର୍ବରା ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଉଛି । ପୃଥିବୀର ୧୮% ସ୍ଥଳଭୂମି ଏବଂ ଆଫ୍ରିକାର ୨୫% ସ୍ଥଳଭୂମି ମରୁଭୂମି ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଏସବୁ ଚତ୍ୟ ଆଲଗୋରେ ବହୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ତଥା ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କ ସହ ବିସ୍ତୃତ ଆଲୋଚନା କରି ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଛନ୍ତି ।

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମାନବ ସଭ୍ୟତାର ଗବିଷ୍ୟତ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ମୁଁ ଆଗରୁ ଯେଉଁସବୁ କଥା କହୁଥିଲି ଏ ବହି ପଢ଼ିବାପରେ ଆହୁରି ସାହସ ସହିତ ସେ ସବୁ କଥା କହୁଛି । ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ମଣିଷ ସମାଜ ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତର ଶତାବ୍ଦୀ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେବ । ଆଲଗୋରେକ ପୁସ୍ତକକୁ ଦୁଇଟି ପାରାଗ୍ରାଫ ଉଦ୍ଧାର କରି ମୁଁ ଶୁଣାଇବାକୁ ଚାହେଁ :

"Unless we come to a better understanding of both the potential and the danger of technology, the addition of more technological power simply ensures further degradation of the environment and no matter what new technology we discover, no matter how cleverly and efficiently we manage to get them into the hands of the people through out the world, the underlying crisis will worsen unless at the same time we redefine our relationship with the environment" (page- 318)

ଅବସ୍ଥା ଆହୁରି ଖରାପ ହେବ । ଏହାର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ପୃଥିବୀର ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରତି ଦଶ ବର୍ଷରେ ୧୦୦ କୋଟି ଲୋକ ଯୋଡ଼ି ହେଉଛନ୍ତି । ଏହା ଯଦି ଚାଲୁ ରହେ, ଆଲଗୋରେକ ଭାଷାରେ :

"It is creating a bold range of problems and all by itself. The exploding population is liable to push the civilisation into a super critical state leaving it vulnerable to very large avalanches of unpredictable change. To cope with this dangerous turn of events we must somehow find a way to accelerate our movement to a new state of development". (page-366)

ଆଲଗୋରେଙ୍କ ମତବ୍ୟରୁ ଆମେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ଉପନୀତ ହୋଇପାରିବା ଯେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତ ଭଳି ଆନେକ ଦେଶରେ କୋଟି କୋଟି ଲୋକ ଲୋକ ଉତ୍ପାଦରେ ମରିଯିବେ । ୨୦୩୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ଏ ଅବସ୍ଥା ଆସି ସାରିଥିବ । ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇପାରିବ- ଏକଥା ଆମେରିକା ଓ ଯୁରୋପର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଦୃଢ଼ତା ସହ କରିପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବାହାସୋଟ ହେଉଥିଲା, ସେସବୁ ଆଉ ନାହିଁ । ଆଲଗୋରେ ପୁସ୍ତକର ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଲେଖିଛନ୍ତି - "but the singlemost serious strategic creation to the global food system is the fate of the genetic erosion. The loss of germ plantation and the increasing vulnerability of the food crops to their natural enemies". ଖାଦ୍ୟ ଭିତରେ ଯେଉଁ ଜୀବକୋଷ ରହେ, ତାହା ସଂକ୍ରମିତ ଓ ପ୍ରଦୃଷ୍ଟିତ ହୋଇ ଦୂର୍ବଳ ହୋଇ ଯାଉଛି । ବିଜ୍ଞାନକୁ ନେଇ ଯେଉଁ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ବହୁତ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି ସେମାନେ ଏକଥାକୁ ବୁଝିବା ଦରକାର-"Scientists have never created a new gene. They simply combine the genes they find in nature and it is the supply of gene that is now endangered." ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଣସି ନୂତନ ଜୀବକୋଷ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁଜୀବକୋଷ ଗୁଡ଼ିକ ଅଛି ତାକୁ ହିଁ ଯୋତା ଯୋଡ଼ି କରି ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସଂଯୋଜିତ କରିବା କାମ ସେ କରିପାରୁଛି । ତେଣୁ ଯେଉଁ ଜୀବକୋଷ ଗୁଡ଼ିକ ରହିଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ଧ୍ୟାନ ପାଇଗଲେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଆଉ କଣ କରିପାରିବେ ? ତେଣୁ ଆଲଗୋରେଙ୍କ ମତବ୍ୟର ସାରାଂଶ ହେଉଛି ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜନସଂଖ୍ୟା ସକାଶେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିର ଉପାୟ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପାଖରେ ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସାହାଯ୍ୟରେ ଆମେ ଆଉ ପୃଥିବୀକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ରଖିପାରିବା ନାହିଁ ।

ଏଭଳି ଅବସ୍ଥାରେ ସମାଜବାଦକୁ ସମତାର ପରିକଳ୍ପନା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଣିଷ ସମାଜ କିପରି ବଞ୍ଚିପାରିବ, ସେ କଥା ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ହେବ । ଭବିଷ୍ୟତ ସମାଜବାଦର ଏହା ପ୍ରଥମ ଦାୟିତ୍ବ ।

ମଣିଷ ସମାଜକୁ କିପରି ବଞ୍ଚାଯାଇ ପାରିବ ? ଆଲଗୋରେଙ୍କ ପୁସ୍ତକରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପ୍ରସ୍ତାବ ରହିଛି । ଉକ୍ତ ଅଂଶକୁ ପଢ଼ି ମୋର ମତବ୍ୟ ଯେ, ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଭାଗ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ବି ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ (ପ୍ରସ୍ତାବ ଅଂଶ) ଅଭିସନ୍ଧିମୂଳକ । ତାକୁ ପଢ଼ିଲାବେଳେ ମୋର ରାଜ୍ୟ ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟର ଏକ ପ୍ରସଙ୍ଗ ମନେ ପଡ଼ିଲା । ସେ ଶିକ୍ଷା ନୀତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ପ୍ରଥମେ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଏକ ପୁସ୍ତକ ଛାପି ବଣ୍ଟାଗଲା । ତା ଉପରେ ବହୁତ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଲା । ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକରେ ଭାରତର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦୂରବସ୍ଥା ଉପରେ ଚିକିତ୍ସିତ ବିବରଣୀ ରହିଥିଲା । ପରିସଂଖ୍ୟାନ ସହ ଶିକ୍ଷକର ଅଭାବ, କଳାପଟାର ଅଭାବ, ସ୍କୁଲଘର ଛାତ ନ ଥିବା ଆଦି କଥା ସେଥିରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ

ସେସବୁ ବର୍ଣ୍ଣନା ପରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷାନୀତି ବାହାରିଲା ସେଥିରେ ଶିକ୍ଷକ ବା କକାପଟାର ଅଭାବ କିମ୍ବା ସ୍କୁଲଘର ଛାତର ଦୂରବସ୍ଥା ସୁଧାରିବା କଥା ନ ଥିଲା । ‘ନବୋଦୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ’ ନାମରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ରକମର ସ୍କୁଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା । ଆଲଗୋରେ ମଧ୍ୟ ପୃଥିବୀ କିରକି ଚାବେ ଧୂସ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ଏବଂ ମାନବ ସମାଜର ଅର୍ବେକ ଅଞ୍ଚଳ ଲୋପ ପାଇବାକୁ ଯାଉଛି ଏସବୁ କଥା କହି ସାରିଲା ପରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି ବା ନୀତି ଘୋଷଣା କରିଛନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେହି ରକମର । ସେ କହିଛନ୍ତି ଯେ ପରିବେଶର କ୍ଷତି ନ କଲା ରକି ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଉଦ୍‌ଗାଦନ ଚାନ୍ଦ୍ରଚର ହେବା ଦରକାର । ତାଙ୍କ କହିବା ଅନୁସାରେ ସେ ରକମର ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ଉଦ୍‌ଗାଦନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାପାନ କିଛିଟା ଅଗ୍ରଗତି କରିଛି । ଆମେରିକାର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଯଦିଓ ସେ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ନିୟମ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଗରୁ ଚିନ୍ତା କରିଥିଲେ, ଆମେରିକାର କମ୍ପାନୀମାନେ ସେସବୁ ତିଆରି କରିନାହାନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ଗୁଡ଼ିକ ଦୃଢ଼ ଗତିରେ ସମାପ୍ତ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ତାର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଉଦାହରଣ ହେଲା ପେଟ୍ରୋଲିୟମ । ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ଆଉ କାହାର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ପେଟ୍ରୋଲ ସରିଗଲା ପରେ ମଟର ଗାଡ଼ି ଚାଲିବ କେମିତି ? ଆମେରିକା ଓ ଜାପାନର ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଚିନ୍ତିତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ଜାପାନ ମଟର ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବସାୟରୁ ବେଶ ଲାଭ କରେ । ସେମାନେ ନୂଆ ରକମର ବ୍ୟାଟେରୀ ଉଦ୍‌ଗାଦନ କଲେଣି । ସୌରଶକ୍ତି ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ରୋତରୁ । ସେ ବ୍ୟାଟେରୀରେ ମଟର ଗାଡ଼ି ଚାଲିବ । ପେଟ୍ରୋଲ ସରିଗଲା ପରେ ବି ମଟରଗାଡ଼ି ଚାଲିବ । ଏ ରକମର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବି’ କମ୍ ହେବ । ଆଲଗୋରେଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁସାରେ ନୂଆ ନୂଆ ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ଯନ୍ତ୍ରାଳା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କମ୍ ହେବ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଯଥାବଧି ରହିବ, ଉଦ୍‌ଗାଦନ ଉପରେ ଜୋର ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଏହି ରକମର ନୂତନ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ସେ ପୁସ୍ତକଟିରେ ୪୦/୫୦ ପୃଷ୍ଠା ଲେଖିଛନ୍ତି । ଦୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଦେଶମାନେ ମଧ୍ୟ ସେସବୁକୁ ଯେମିତି ଗ୍ରହଣ କରିବେ ସେ ଦିଗରେ ବୁଝାଇବାକୁ ହେବ ବୋଲି ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି । ଏହି କଥାକୁ ଡାକର ଅସଲ ଅଗିସହି ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ସେ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଯେଉଁ ସବୁ ଧୂସର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଚାଲିଛି, ତାହା ଚାଲିବ ଏବଂ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ତତଃ ଦୁଇ-ଦୃତୀୟାଂଶ ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ଲୋକେ ମରିବେ । ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ-ବିରୋଧି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ନିର୍ମାଣ କରିବେ ସେସବୁକୁ କିଣିବା ପାଇଁ ଦୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଗରିବ ଦେଶ ମାନଙ୍କୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତା ଯିବ । ଯେ କେହି ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ଜାଣିପାରିବ ଯେ ସେସବୁକୁ ଦରିଦ୍ର ଦେଶର ଲୋକମାନେ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନୂଆ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବହୁତ ବ୍ୟୟଯାପେକ୍ଷ । ତେଣୁ ସେସବୁକୁ ଆମେରିକା, ଯୁରୋପ ଆଦିର ଧନୀ ଲୋକମାନେ ଉପଭୋଗ କରି ପାରିବେ । ବିଧିସ୍ଥ ହୋଇ ସାରିଥିବା ବସ୍ତୁକ୍ଷରା ଉପରେ ସେମାନଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ ରହିଥିବ ।

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ସମାଜବାଦର ବୃତ୍ତିକା କଣ ହେବା ଉଚିତ? ମଣିଷ ସତ୍ୟତା ଯେଉଁ ଅବଶ୍ୟକ୍ଷାବାଧୀ ଧୂଂସ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି ସେଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ହେଉଛି ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତା । ପୃଥିବୀକୁ ଏ ଧୂଂସ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ପାଖରେ କୌଣସି ଉପାୟ ନାହିଁ । ସମାଜବାଦକୁ ଏହାର ଚିନ୍ତା କରିବାକୁ ହେବ ।

ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ରାଜନେତା ଓ ନୀତିପ୍ରଣେତା ମାନେ ଜନସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କଥାଟାକୁ ଉଠାଇ ସବୁ ସଙ୍କଟ ପାଇଁ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦାୟୀ କରିଥାନ୍ତି । ଏ ଦୋଷଟାକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏଡାଇ ଦିଆଯାଇ ନ ପାରେ । ବାସ୍ତବରେ ଏହା ଏକ ଅର୍ଥ ସତ୍ୟ । ଏହାକୁ ଯେତିକି ପ୍ରାଥମିକତା ଦିଆଯାଉଛି ତାହା ଠିକ୍ ନୁହଁ । ଏ ବିଷୟରେ ଜୁଲିୟସ୍ ନେରେରେ ଯେଉଁ କଥା କହିଛନ୍ତି ତାହା ସ୍ମରଣଯୋଗ୍ୟ । ସେ କହିଛନ୍ତି, “ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଗର୍ଭ ନିରୋଧକ ହେଉଛି ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା” । ସାମାଜିକ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଜରୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିବ । ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ହେଉଛି ଏ ଦିଗରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଅନ୍ଧାରାୟ ।

ପୃଥିବୀରେ ପରିବେଶ ସଙ୍କଟର ସମାଧାନର ପଛା ଚିନ୍ତା କଲାବେଳେ ବି ଆମେରିକା ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମାନେ ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଦରିଦ୍ର ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ବଜାର ହିସାବରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଆମେରିକା ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ନୂଆ ନୂଆ ରୂପରେ ଭାରତ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ ଚଳାଇଛି । ଏହି ନୂତନ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରିବା ସମାଜବାଦକୁ ପୁନଃଜୀବନ୍ତ କରିବାର ପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ ହେବ । ତତ୍ପରା ଉଭୟ ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ବିରୋଧ ହେବ । ଲେନିନ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦକୁ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଚରମ ପରିଣତି ବୋଲି କହିଥିଲେ (Imperialism is the highest stage of Capitalism) । ମୋ ମତରେ ଏହା ଏକ ବୁଲ ପ୍ରତିପାଦନ । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ହେଉଛି ପୁଞ୍ଜିବାଦର ଆଜକୁ ସଖା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦର ବାହୁବଳରେ ହିଁ ପୁଞ୍ଜିବାଦର ସମୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିଛି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିନା ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଚାଲି ପାରିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁଦିନ ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଓ ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାର ଗରିବ ଦେଶମାନେ, ସମଗ୍ର ଜାଗାରେ ହେଉ ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ ହେଉ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବଜାର ସାଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କ ଛିନ୍ନ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଯିବେ, ସେହିଦିନ ଆମେରିକା ଓ ଯୁରୋପର ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଦୁଷ୍ପୃତି ପଡ଼ିବ । ଭାରତ, ଚୀନ ଓ ବ୍ରାଜିଲ- ଏହି ତିନୋଟି ଦେଶ ବି ଯଦି ଆମେରିକା, ଯୁରୋପ ଓ ଜାପାନ ସାଙ୍ଗରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ଛିନ୍ନ କରିବାର ସଙ୍କଳ୍ପ ନିଅନ୍ତି, ଏହି ଧନୀ ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକର ପୁଞ୍ଜିବାଦ ଚକ୍ରମଳ୍ଲ କରିବ । ଏହାର ମୁକାବିଲା କରିବାପାଇଁ ଆମେରିକା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା କରିପାରେ । ମଧ୍ୟ ଏସିଆରୁ ପେଟ୍ରୋଲ ଯୋଗାଣ କମି ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଦେଖି ଆମେରିକା ଥରେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ସାରିଛି ।

୨୦୧୦ ମସିହା ବେଳକୁ ବିଶ୍ୱର ଜନସଂଖ୍ୟା ଯେତିକି ହୋଇଥିବ ସେହି ପରିମାଣରେ ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପ୍ରତିବଦ୍ଧ କି ନାହିଁ ? ଏହାର ଉତ୍ତର କେହି ଦେଇପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ ମୋର ବୃତ୍ତ ମତ ହେଲା ଯେ ବିଶ୍ୱ ମାନବ ସମାଜକୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଇବାର ଦାୟିତ୍ୱ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମୁଖ୍ୟମାନେ ନିଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଏହି ଦାୟିତ୍ୱର ଯୋଜନା ପ୍ରାଣିଚନ, ଦିଲ୍ଲୀ ଅବା ବୁବନେଶ୍ୱରରେ ନ କରି ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଏହି କାମ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଙ୍ଗଠନ କିମ୍ବା ଆମେରିକା ସରକାର କିମ୍ବା ଦିଲ୍ଲୀ ସରକାର ଦ୍ୱାରା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଗ୍ରାମ କିମ୍ବା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଏକ ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଜରିଆରେ ହିଁ ଏହା ସମ୍ଭବପର ହେବ । ସେ ସ୍ତରରେ ସଚେତ ଲୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଜନସଂଖ୍ୟାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦନର ଯୋଜନା କରିବେ । ସେହି ଅନୁସାରେ ସେମାନେ ନିଜର ଜନସଂଖ୍ୟାକୁ ସୀମିତ ରଖିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେବେ । କେବଳ ଆକର୍ମ୍ମିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ବାହାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ମିଳିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ ।

ଏକ ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଏକ ନୂତନ ପ୍ରୟତ୍ନ ବିଦ୍ୟାର ଆବଶ୍ୟକତା ହେବ । ଆମେରିକାର ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଯେଉଁ ନୂଆ ପ୍ରୟତ୍ନ ବିଦ୍ୟାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ତାହା ଆମ ପାଇଁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୁହେଁ । ଆମ ପାଇଁ ନୂତନ ପ୍ରୟତ୍ନ ବିଦ୍ୟାର ଅର୍ଥ ଗିନ ହେବ । ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନକୁ ଆମେ ଏଭଳି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବା ଯେ, ଜିଲ୍ଲା, ପ୍ରଖଣ୍ଡ ଓ ଗ୍ରାମ ସ୍ତରରେ ଲୁଗା, ଖାଇବା ତେଲ, ଯୋଡ଼ା, ସାବୁନ୍, ଔଷଧ ଆଦି ଗଳି ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷର ଉତ୍ପାଦନ ହୋଇପାରିବ । ସମାଜବାଦୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ନୂତନ ପ୍ରୟତ୍ନ ବିଦ୍ୟାର ପରିଗଣା ହେଉଛି ଏଇଆ ।

ପୂର୍ଜିବାଦୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଏକ ସହାୟକତ୍ୱ ହେଉଛି ଉପରୋକ୍ତ ବା ଗୋଟିଏଟି । ଏହା ବିଳାସର ଏକ ସଂସ୍କରଣ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଲୋକମାନେ ଉପରୋକ୍ତବାଦୀ ଜିନିଷ କିଣୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ବିକାସୀ କୁହାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଅଧିକାଂଶ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ । ବଜାରକୁ ଏପରି କରିଦିଆ ଯାଉଛି ଯେ, ଏହି ସବୁ ବସ୍ତୁକୁ କିଣିବାପାଇଁ ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି । ଏକ ସମତାମୂଳକ ସମାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ହେଲେ ଏହି ଉପରୋକ୍ତବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ଗଢ଼ି ଡୋଳିବାକୁ ହେବ ।

ଉପରୋକ୍ତ ତତ୍ତ୍ୱ ଗୁଡ଼ିକୁ ସୂତ୍ରବଦ୍ଧ କଲେ ସମାଜବାଦୀ ଆନ୍ଦୋଳନର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଏକ ରୂପରେଖ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବ ।- (୧) ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆନ୍ଦୋଳନ, ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦୀ ବଜାର ସହ ସମ୍ପର୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଛିନ କରାଯିବ; (୨) ତୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏକ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆନ୍ଦୋଳନ ଓ ଏଥି ସକାଶେ ଏକ ବିକଳ ନୂତନ ପ୍ରୟତ୍ନ ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରଚଳନ; (୩) ଉପରୋକ୍ତବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଆନ୍ଦୋଳନ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ ଆମେ ଯେତେବେଳେ ସମାଜବାଦକୁ ଆଉ ଥରେ

ପରିଚାଷିତ କରିବାକୁ ଯାଉଛି ଏହି ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ହେବ । ଆଜିର ଏ ସଙ୍କଟ କାଳରେ ସମାଜବାଦର ଲକ୍ଷ୍ୟ କେବଳ ଏକ ସମତାମୂଳକ ବା ନ୍ୟାୟମୂଳକ ସମାଜ ସ୍ଥାପନାରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେଁ, ମାନବ ସମାଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ସମାଜବାଦକୁ ଦାୟିତ୍ୱ ନେବାକୁ ହେବ ।

ଆଜିର ଏହି ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ପ୍ରତିପାଦନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିଛି ତାହା ଶେଷ ବାକ୍ୟ ନୁହେଁ, ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନୁହେଁ, ନୂଆ ବାଟ ଖୋଜିବା ଗତିରେ ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ସୁଦ୍ରବନ୍ଧ କରିଛି । ମୋର ଏତିକି ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ସେଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ ।

(୧୯୯୩, ନଭେମ୍ବର ୨୩ ତାରିଖରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ସୂଚନା ଉପକ୍ରମରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ସ୍ମାରକୀ ବକ୍ତୃତା)

ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ନବଦିଗନ୍ତ

‘ନାରୀ ପ୍ରଗତି’ ଓ ‘ନାରୀ ମୁକ୍ତି’ ଦୁଇଟି ଅଲଗା ଚିନ୍ତିତ ବୋଲି ଜାଣିବାକୁ ହେବ । ନାରୀ ପ୍ରଗତି ବା ଉନ୍ନତି କହିଲେ ବିଶେଷ କରି ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ଓ ନାରୀମାନଙ୍କର ଆପେକ୍ଷିକ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦତାକୁ ବୁଝାଏ । ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଶିକ୍ଷାର ସୁଯୋଗ ବଢ଼ାଇବା, ଓଡ଼ିଶା ନ ଡାକି ବୁଲାଚଲା କରିବା, ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଭାଗ ନେବା, ଏପରିକି ଚାକିରି କରିବା- ଏ ସବୁକୁ ନାରୀ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ଭାରତୀୟ ପରଂପରାର ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଏବଂ ଗାର୍ଗୀ ମୈତ୍ରେୟୀ ଆଦିଙ୍କ ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଆମେ କହିଁ ଯେ ଆମର ଧର୍ମ ଓ ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତିରେ ନାରୀର ବିଦ୍ୟା ଅର୍ଜନ କରିବାର ଅଧିକାର ଥିଲା ଓ ନାରୀର ସ୍ଥାନ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ ଥିଲା । ଏପରି କହିବା ଦ୍ୱାରା ଆମେ ଜଣାଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁ ଯେ ଏହିସବୁ ଅଧିକାର ଆମର ଧର୍ମସମ୍ମତ ଏବଂ ନାରୀକୁ ସମ୍ମାନିତ କରିବାର ଏକ ଐତିହ୍ୟ ଆମ ସମାଜରେ ରହିଛି ।

କିନ୍ତୁ ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଭାରତବର୍ଷରେ ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଉଭୟ ସମାଜରେ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଅତି ବେଶୀ ବଢ଼ିଯାଇ ଥିଲା । ତେଣୁ ଇଂରେଜ ରାଜତ୍ୱକାଳରେ ଯେତେବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ-ଶିକ୍ଷାର ପୁନଃପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକମାନେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ କଠିନ ବାଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ସମାଜର କର୍ତ୍ତାମାନେ, ଧର୍ମ-ପୁରୋହିତମାନେ ଏବଂ ପରିବାରର ଅଭିଭାବକମାନେ ନାରୀର ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିଚରଣକୁ ଭାରତୀୟ ଧର୍ମ ସଂସ୍କୃତିର ପରିପକ୍ୱା କହି ପ୍ରତିରୋଧ କଲାବେଳେ, ଏହାର ଖଣ୍ଡନ ନିମନ୍ତେ ଉପନିଷଦ ଯୁଗର ଉଦାହରଣମାନଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା ଦରକାର ପଡ଼ୁଥିଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସମାଜର ଶତ ଶତ ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଉଦାହରଣମାନଙ୍କୁ ଶୁଣିବା ପରେ ଯେଉଁ ହୃଦବୋଧ ହେଉ ନ ଥିଲା, ନିଜର ଇତିହାସ ଓ ପୁରାଣର ନାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱମାନଙ୍କ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ତାହା ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ପ୍ରଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରୁଥିଲା । ତେଣୁ ଗାର୍ଗୀ, ମୈତ୍ରେୟୀ, ଜୀବାନା ଇତ୍ୟାଦି ପ୍ରସଙ୍ଗ ଚର୍ଚ୍ଚା ଆଲୋଚନାରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ଆଲୋଚିତ ହେଉଛି, କାରଣ ଏବେ ମଧ୍ୟ ନାରୀମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ଆମ ସମାଜର ମଧ୍ୟ ଯୁଗୀୟ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ପୁରାପୁରି ଦୁଟି ନାହିଁ ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ସତ ଯେ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ଓ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ବୋଲି ଯେଉଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଦିଆଯାଇଛି, ଓ ଜାୟା-ଜନନୀ-ଭଗିନୀର ସଂପର୍କକୁ ଏକ ପବିତ୍ର ସଂପର୍କ ବୋଲି ସାଧାରଣ ନାଗରିକଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଏକ ସଂସ୍କାର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି, ତାହା ଅନ୍ୟ

ସଂସ୍କୃତିମାନଙ୍କରେ ବିରଳ । ଏଥିରେ ଗର୍ବ କରିବାରେ କ୍ଷତି ନାହିଁ, ବରଂ ଉଚିତ । କାରଣ ବିଦେଶୀ ସତ୍ୟତାର ଅନୁଗାମୀ ହୋଇ ସମାଜ ସଂସ୍କାର କରିବା ଅପେକ୍ଷା ନିଜର ସଂସ୍କୃତି ଓ ଐତିହ୍ୟର ପ୍ରେରଣାରେ ନାରୀ ଅଧିକାରଗୁଡ଼ିକୁ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବା ନିଶ୍ଚୟ ଶ୍ରେୟସ୍କର ।

ତେବେ ନମ୍ରତା ସହକାରେ ସ୍ୱାକାର କରିବାକୁ ହେବ ଯେ ଉପନିଷଦ ଯୁଗ ଗଳି ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଗରେ ନାରୀ ଉତ୍କର୍ଷର ଯେଉଁ ପ୍ରତିମାନ ମିଳେ, ତାହା ହିନ୍ଦୁ ସମାଜର ସବୁ ଯୁଗର ସତ୍ୟ ନୁହେଁ । ସମଗ୍ର ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ଭାରତରେ, ବିଶେଷ କରି ନବମ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ଏକହଜାର ବର୍ଷ ଧରି ଭାରତୀୟ ସମାଜର କର୍ତ୍ତାମାନେ ନାରୀ ଓ ଶୂଦ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଅମାନବୀୟ ବନ୍ଧନର ବିଧାନଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଚଳିତ କରାଇଲେ, ତାହାଠାରୁ ବେଶୀ କଳଙ୍କିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦୁନିଆରେ କେଉଁଠି ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ ।

ସାବୁନାର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ଭାରତର ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହି ବନ୍ଧନଗୁଡ଼ିକ ଏକା ଗଳି ନ ଥିଲା । ଏ ବିଷୟରେ ଦୁଇଟି ତଥ୍ୟ ପ୍ରଣିଧାନଯୋଗ୍ୟ । ଯେଉଁ ସମୟରେ ପଶ୍ଚିମ ଏସିଆର ଆକ୍ରମଣକାରୀମାନେ ଭାରତରେ ପ୍ରବେଶ କଲେ, ସେତେବେଳେ ଭାରତର ଶାସକଶ୍ରେଣୀମାନେ ରକ୍ଷଣଶୀଳ, ପତନଶୀଳ ଓ ଭୀରୁ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ । ଆକ୍ରମଣର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ନ ପାରି ସେମାନେ ନିଜର ସମାଜକୁ ଆହୁରି ବେଶୀ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଓ ଗଢ଼ିବାଦୀ କରି ପକାଇଲେ । ଭାରତର ତଥାକଥିତ ‘ଆର୍ଯ୍ୟଭୂମି’ରେ, ଅର୍ଥାତ୍ ପଶ୍ଚିମ ଓ ଉତ୍ତର ଭାରତର ସମାଜରେ, ନାରୀ ଏବଂ ଶୂଦ୍ରର ସ୍ଥାନ ଅତି ନିମ୍ନକୁ ଚାଲିଗଲା । ହିନ୍ଦୁଧର୍ମର ଏହା ହେଉଛି ଉଗ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦୀ ରୂପ । ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ କ୍ଷତ୍ରୀୟମାନେ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦୀ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର ପ୍ରସାର କରାଇଲେ । କିନ୍ତୁ ଭାରତର ପୂର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଏହାର କୁ ପ୍ରଭାବ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ୍ ଥିଲା । ପରଦା ପ୍ରଥାର ଯେଉଁ କଠୋରତା ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶ, ବିହାର ବା ପୂର୍ବ ଓଡ଼ିଶାରେ ଦେଖାଯାଏ, ତାହା କେରଳ, ତାମିଲନାଡୁ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ବା ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ କେବେହେଲେ ନ ଥିଲା । ଦକ୍ଷିଣର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ସଧବା ନାରୀ ପାଇଁ ଚୂଡ଼ି ପିନ୍ଧିବା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଶୂଦ୍ରସମାଜ ଏସବୁ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ଦ୍ୱାରା କମ୍ ପ୍ରଭାବିତ ଥିଲା । ଶୂଦ୍ର ରମଣୀମାନଙ୍କର ବିଚରଣର ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦତା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅକ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି । ବିଧବା ବିବାହ, ଆର୍ଥିକ ସ୍ୱାବଲମ୍ବନ ଓ ଯୌତୁକବିହୀନତା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଶୂଦ୍ରସମାଜରେ ବ୍ୟାପକ ଭାବରେ ପ୍ରଚଳିତ । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତଳ ଶ୍ରେଣୀର ହୋଇଥିବାରୁ ଶୂଦ୍ରର ସାମାଜିକ ଚଳଣୀକୁ ହିନ୍ଦୁମାନେ ଆଦର୍ଶ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଓଲଟା, ଶୂଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଉଚ୍ଚ ପଦସ୍ଥ ହେବାପରେ ଉଚ୍ଚଜାତିର କଳଙ୍କିତ ପ୍ରାଗୁଡ଼ିକର ଅନୁକରଣ କରି ନିଜର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଅବରୂପ ଓ ଅବଗୁଣିତା କରି ପକାଉଛନ୍ତି । ଏହା ଏକ ପ୍ରକାରର ନବ ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦ । ଅର୍ଥାତ୍ ଶୂଦ୍ର ଦ୍ୱାରା ବ୍ରାହ୍ମଣ୍ୟ ଧର୍ମର ଦୃଢ଼ୀକରଣ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦକ୍ଷିଣର ବିଦ୍ରୋହ ପେରିୟାର କିମ୍ବା ଆଧୁନିକ କାନଗୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇନାହିଁ । ଉତ୍ତରଭାରତର ପୁରୁଷମାନେ ଏହା ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ ଯେ କଣ୍ଠାଟକରେ ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ମହାନ ସଂସ୍କାରକ ବାସବାୟାଙ୍କର ଅନୁଗାମିନୀ ହୋଇ ଏକଜ୍ଞା ମହାଦେବୀ କେବଳ ଯେ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟର ଅଧିକାରିଣୀ ହେଲେ ତା ନୁହେଁ, ଏକ ଉଲଗ୍ନ ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ଭାବରେ ସେ ତାଙ୍କର ବିଚାର ଓ ଚିନ୍ତାର ପ୍ରଚାର କଲେ । ପୁରୁଷ ସାଙ୍ଗରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଓ ଲିଙ୍ଗୀୟ ସମାନତାର ଏହି ଉଦ୍‌ଘୋଷଣା ଗାର୍ଗୀ-ମୈତ୍ରେୟୀ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଅଧିକ ପ୍ରେରଣାଦାୟକ । ଭାରତର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯେ ଏହି ସବୁ ଉଦାହରଣ ଯେତେ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦୀ ରକ୍ଷଣଶୀଳତା ହିଁ ଆମର ମନ ଉପରେ ଶାସନ ଚଳାଇଛି ।

ନାରୀ ପ୍ରତି ପୁରୁଷର ଦୃଷ୍ଟିରେ ସବୁଠାରୁ ଦୁର୍ବଳ ବିନ୍ଦୁ ହେଉଛି ସତୀତ୍ୱର ମାପକାଠି । ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ପୁରୁଷ ଚାହେଁ ଯେ ତା ସ୍ତ୍ରୀ ରୂପବତୀ ହେଉ, ଶିକ୍ଷିତା ହେଉ, ସୁଗାୟିକା ହେଉ, ଚାକିରି କରୁ ଏବଂ ଜୀବନରେ ଏକ-ପୁରୁଷ ବ୍ରତ ପାଳନ କରୁ । ଏହା ଏକ କଠିନ ଆଦର୍ଶ ଯାହା କେବଳ ବିରଳ ସଂଖ୍ୟାର ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ପାଳନ କରି ପାରିବେ । ଏହି ମାପକାଠିକୁ ଲାଗୁ କରିବା ପାଇଁ ପୁରୁଷ ତାର ସମସ୍ତ ହିଂସାଶକ୍ତି ପ୍ରୟୋଗ କରେ, ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ପୁରୁଷର ମାପକାଠିକୁ ଭାଙ୍ଗି କରି ନାରୀ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଖଣ୍ଡିତ କରେ କିମ୍ବା ନିଆଁବାଦିନୀ ହୁଏ । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଅତ୍ୟାଚାର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେ କହେ କେହି ତାକୁ ଛୁଇଁ ନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ସତୀତ୍ୱର ମାପକାଠି ଏତେ କଠା, ସେଇଠି ସତ୍ୟପରାୟଣତା ରହିବ କିପରି ? ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷର ଚରିତ୍ରକୁ ତଉଲିବା ପାଇଁ ଆମେ ଯେଉଁସବୁ ଗୁଣକୁ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦେଉଁ ଏବଂ ଏକ-ପତ୍ନୀବ୍ରତକୁ ଯେତିକି ଅନୁପାତରେ ଗ୍ରହଣ ଦେଉଁ, ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ଅନୁରୂପ ମାପକାଠି ପ୍ରୟୋଗ କଲେ ନାରୀ ପୁରୁଷ ସଂପର୍କ ବହୁତ ସୁସ୍ଥ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ହୋଇଯିବ । ନାରୀ ସାହସୀ ହେଉ, ଦୃଢ଼ମନା ହେଉ ଏବଂ ସତ୍ୟପରାୟଣ ହେଉ । ସତୀତ୍ୱ ଅପେକ୍ଷା ସତ୍ୟ ପରାୟଣତା ଅଧିକ ପବିତ୍ର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ମୁଲ୍ୟବୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହେଉ, ଯାହା ଉଭୟଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଭାବରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବ ।

ଇଦାନାଂ ନାରୀ ଜୀବରଣ ବା ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନର ଯେଉଁ ସବୁ ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉଛି, ତାହା ନାରୀ ଶିକ୍ଷା କିମ୍ବା ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ବିଚରଣର ଦାବି ଭିତରେ ସୀମିତ ନୁହେଁ । ଏହାର ଦୁଇଟି ନୂଆ ଦିଗ ଦେଖା ଦେଇଛି । ଏକ ରୁଗ୍‌ଣ ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ନାରୀ କେବଳ ପାରମ୍ପରିକ ପ୍ରଥା ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଯ୍ୟାତିତା ନୁହେଁ । ଆର୍ଥିକ ଅସୁରକ୍ଷା, ଯୌତୁକ ତାଡ଼ନା, ଯୌନ ଶୋଷଣ ଓ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବହୁ ଆଧୁନିକ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ଘଟଣା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିଚାଲିଛି । ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ଏହିସବୁ ଅସୁରକ୍ଷା ଓ ଶୋଷଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଉଠାଇଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସମାଧାନର ପଛା ନିରୂପଣ କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଆଧୁନିକୀକରଣର ବିରୋଧ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଭାରତ ଭଳି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଢ଼ଙ୍ଗର ଆଧୁନିକତା ବଢ଼ିଚାଲିଛି ସେଥିରେ

ନାରୀର ସ୍ଥାନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଗରିବ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ କିଛି ନା କିଛି ରୋଜଗାର କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟମ ଓ ନିମ୍ନ ମଧ୍ୟମ ଶ୍ରେଣୀର ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ରୋଜଗାର ବା କର୍ମନିଯୁକ୍ତିର ଆବଶ୍ୟକତା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇପଡ଼ିଛି । କାରଣ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ସବୁ ଚାହିଦା ମେଣାଇବା ପାଇଁ କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ଉପାର୍ଜନ ଯଥେଷ୍ଟ ହେଉନାହିଁ । ଦ୍ଵିତୀୟତଃ, ସ୍ତ୍ରୀମାନ ବା ତାର ପରିବାର ଯେକୌଣସି ସମୟରେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଦେଇ ପାରେ । ତେଣୁ ସ୍ତ୍ରୀର ଏକ ନିଜସ୍ଵ ଅବଲମ୍ବନ ଦରକାର । ଅଥଚ ଆଧୁନିକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ରୋଜଗାର କ୍ରମଶଃ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ହୋଇଯାଇଛି । ଗୋଟିଏ ପଟେ ରୋଜଗାର ସଙ୍କଟନ ଘଟୁଛି ତ ଅନ୍ୟପଟେ ଭୋଗବାଦ, ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଏବଂ ଅନୈତିକତାବାଦର ପ୍ରସାର ଫଳରେ ସମାଜ ଉଚ୍ଛ୍ଵଙ୍ଗୀୟ ହେଉଥିବାରୁ ନାରୀର ସ୍ଥିତି ଜଟିଳ ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ଆଧୁନିକ ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ଓ ବିଚରଣର ସ୍ଵାଧୀନତା ପାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ନାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଅସୁରକ୍ଷା ଓ ଆଶ୍ରୟହୀନତାର ସ୍ଵାଧୀନତା ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛି ।

ଏହାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାପାଇଁ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ନାରୀର ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ବଢ଼ାଇବା ଦିଗରେ ମୁଖର ହେଉଛନ୍ତି ॥ ପରିବାରର ସଂପତ୍ତି ଉପରେ ନାରୀର ଭାଗ ଉପରେ ବିଶେଷ ଡାକ୍ତା ଦିଆଯାଉଛି ॥ ପରିତ୍ୟକ୍ତମାନଙ୍କର ବୁଝିଦେଇ ଦାବି କରାଯାଉଛି ଯେ ସ୍ତ୍ରୀମାନ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ସଂପତ୍ତିରୁ ପରେ ସ୍ତ୍ରୀର ଅଧିକାର ପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଉ । ଯୌତୁକ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାକୁ ସବୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ନିନ୍ଦା କରୁଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କେତେକ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥାର ଆଉ ବିରୋଧ କରୁନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି ଯେ ସଂପତ୍ତିରେ ନାରୀକୁ ଭାଗ ନ ଦେଉଥିବାର ଏହା ଏକ ପରିଣାମ । ଏପରି ଯୁକ୍ତି ଦେବା ଏକ ବିତର୍କନା । ସଂପତ୍ତି ଉପରେ ନାରୀର ଅଧିକାର ଯେତେ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯୌତୁକ ଦାବୀ ଯେ ନାରୀ ଏବଂ ବିବାହ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତି ଏକ ଅପମାନ, କହିବା ଅନାବଶ୍ୟକ । ନାରୀର ସଂପତ୍ତି ଅଧିକାର ସାଙ୍ଗରେ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥାକୁ ଯୋଡ଼ିଦେଲେ ଯୌତୁକ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ବଢ଼ିବ ।

ପତି ଓ ପିତାର ସଂପତ୍ତି ଉପରେ ନାରୀର ଅଧିକାର ବିଷୟକୁ ଏଡ଼ାଇ ଦେଇ ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଅଧିକାର କେବଳ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ନାରୀମାନଙ୍କୁ କିଛି ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବ । ଯେଉଁ ପୁରୁଷମାନେ ଦୈନିକ ମଜୁରୀ, ସାପ୍ତାହିକ ମଜୁରୀ ବା ଅତି କମ୍ ପରିମାଣର ମାସିକ ଦରମା ପାଆନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀର ସଂପତ୍ତି ବୋଲି ବିଶେଷ କିଛି ନ ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ଆୟରୁ ଭାଗ ନେଇ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ସୁରକ୍ଷା ମିଳିବ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଇ ନପାରେ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର ପୁରୁଷଟିଏ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବାପର ସମ୍ପତ୍ତିରୁ କିଛି ମିଳେ ନାହିଁ, କାରଣ ମୋଟରୁ ସଂପତ୍ତି ହିଁ ନାହିଁ । ଏହି ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରତିକାର କେବଳ ସମାଜବାଦୀ ବା ଜନମଙ୍ଗଳ ରାସ୍ତାରେ ହୋଇଥାଏ, ଯେଉଁଠି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ରୋଜଗାର ଯୋଗାଇବା ସମାଜର ଦାୟିତ୍ଵ

ବୋଲି ଧରାଯାଏ । ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଯେ ସମାଜବାଦ ଏବଂ ଜନମଙ୍ଗଳ ଗାନ୍ଧୀ ଗଠନ ଆଧୁନିକ ଅର୍ଥନୀତିର ଇଚ୍ଛା ନୁହେଁ । ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ଏହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦାବି କରିବା ଉଚିତ । ବେକାରୀ ଅବସ୍ଥା ପୁରୁଷକୁ ମଧ୍ୟ ଅସହାୟ କରିଦିଏ; କିନ୍ତୁ ନାରୀକୁ ଏତେ ଦୁର୍ବଳ କରିଦିଏ ଯେ ସେ ନାନା ପ୍ରକାରର ଶୋଷଣର ଶୀକାର ହୁଏ । ତେଣୁ କର୍ମନିଯୁକ୍ତିର ଅଧିକାର ସର୍ବପ୍ରଥମେ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହେବା ଦରକାର । ଅର୍ଥାତ୍ ଯଦି କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜକୁ ନିରାଶ୍ରିତ ଘୋଷଣା କରି କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ଦାବିକରେ, ରାଜ୍ୟ ତାହା ଯୋଗାଇ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ବୋଲି ଆଇନ ହେବା ଦରକାର ।

ଉପରୋକ୍ତ ଅବତାରଣାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ଏହି ଯେ ଆଧୁନିକତା ନାରୀର ସ୍ୱର୍ଗ ନୁହେଁ । ତାହା ହୋଇଥିଲେ ଯୁରୋପ-ଆମେରିକାରେ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏତେ ପ୍ରବଳ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ବରଂ ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେ ଭାରତରେ ଚାଲୁଥିବା ଅଧିକାଂଶ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ପଶ୍ଚିମର ନାରୀ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ (ଫ୍ରେମ୍‌ସ୍ ଲିବ)ର ପ୍ରେରଣାରୁ ଉତ୍ପତ୍ତି । ନାରୀର ଉନ୍ନତି ଠାରୁ ନାରୀ-ମୁକ୍ତି ଅଲଗା ଜିନିଷ । ଆଧୁନିକତାର ପରିଧି ଭିତରେ ନାରୀର ଅବସ୍ଥାରେ ଯେତେ ଉନ୍ନତି ଘଟିଲେ ମଧ୍ୟ ନାରୀ ପୁରୁଷର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ଯୌନ ଶୋଷଣ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ନାରୀର ସ୍ଥାନ ସମାଜରେ ପ୍ରଥମ ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ସମାନ ନୁହେଁ । ପ୍ରାଚୀନ ବିଚକ୍ଷଣ ଲେଖିକା ସାମୋ ବ୍ୟୋରୋ ଆଧୁନିକ ନାରୀର ପରିସ୍ଥିତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ଯେଉଁ ଗ୍ରନ୍ଥ ରଚନା କରିଛନ୍ତି ତାହାର ଶିରୋନାମା ହେଉଛି ସେକେଣ୍ଡ ସେକ୍ସ ବା ଦ୍ୱିତୀୟ ଛିଙ୍ଗ; ସମାଜରେ ପୁରୁଷର ସ୍ଥାନ ହିଁ ପ୍ରଥମ ଓ ପ୍ରଧାନ । ସମାଜର ସବୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ ପୁରୁଷ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ । ନାରୀ ତାର ‘ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ’ ବା ସହଯୋଗୀ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ସମକକ୍ଷ ନୁହେଁ । ପୁରୁଷ ତାକୁ କେତେବେଳେ ‘ଦେବୀ’ ଓ କେତେବେଳେ ‘ଦାସୀ’ କରିଦିଏ । ପୁରୁଷ ନାରୀକୁ ବେଳେବେଳେ କାନ୍ଦି ଉପରେ ବା ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ବସେଇ ଦିଏ, କିନ୍ତୁ ସମକକ୍ଷ ହେବାର ସମ୍ମାନ ଦିଏ ନାହିଁ । ସମାଜଶାସ୍ତ୍ରୀ ଓ ନୃତ୍ୟବିଦ୍ୟମାନେ ଏହାକୁ ପୁରୁଷପ୍ରଧାନ ବା ପିତୃସତ୍ତାତ୍ମକ ସମାଜ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରନ୍ତି । ମନୁସ୍ୟର ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ବିକାଶ ସମୟରେ କେତେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ମାତୃସତ୍ତାତ୍ମକ ଏବଂ ଆଉ କେତେକ ଗୋଷ୍ଠୀ ପିତୃସତ୍ତାତ୍ମକ ଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାରର ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକର ପରିଚାଳନା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ କରୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସନ୍ତାନତାର ବିକାଶ ଯେଉଁ ଢଙ୍ଗରେ ହେଲା, କାଳକ୍ରମେ ମାତୃସତ୍ତାତ୍ମକ ଗୋଷ୍ଠୀମାନେ ନିର୍ମୂହ ହୋଇଗଲେ । ଏବେ ସେମାନଙ୍କର ଅସ୍ତିତ୍ୱର ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ କେଉଁ କେଉଁଠି ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଭାରତବର୍ଷର ମେଘାଳୟରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଗୋଷ୍ଠି ଅଛି । ଶହେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ କେରଳର ନାୟର ଜାତି ଏକ ମାତୃସତ୍ତାତ୍ମକ ଗୋଷ୍ଠୀ ଥିଲା । ଭାରତର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶକ୍ତିପୂଜା ବା ଯୋନି ପୂଜାର ପ୍ରଥା ଅଛି, ହୁଏତ ସେହିସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ବହୁ ଆଗରୁ ମାତୃସତ୍ତାତ୍ମକ ରାଜ୍ୟମାନ ଥିଲା ।

ଏଗୁଡ଼ିକ ଲୋପ ପାଇଲା କାହିଁକି ? ଏ ବିଷୟରେ ବିଭିନ୍ନ ମତ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ଏତିକି ସ୍ପଷ୍ଟ ଯେ ଯେଉଁ ସମାଜରୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପଦ ଓ ଯୁଦ୍ଧବିଦ୍ୟା ଉପରେ ଆଧାରିତ ରାଜ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉଦୟ ହେଲା, ସେହି ସମୟରୁ ମାତୃସଭାମ୍ବକ ଗୋଷ୍ଠୀଗୁଡ଼ିକର ଗୁରୁତ୍ବ କମିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଏଥିରୁ ନାରୀ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏକ ମୌଳିକ ଭେଦ ପ୍ରକଟ ହୁଏ । ପୁରୁଷ ଓ ନାରୀ ଭିତରେ ଥିବା ପ୍ରଭେଦଗୁଡ଼ିକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଅଧିକାଂଶ ପ୍ରଭେଦ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର ସଂସ୍କାର ଓ ସଂସ୍କୃତିରୁ ଉତ୍ପତ୍ତ ହୋଇଛି । ନାରୀର ପ୍ରସାଧାନପ୍ରିୟତା, ଲଜ୍ଜାଶୀଳତା, ଭୀରୁତା- ଏଗୁଡ଼ିକ ବହୁଯୁଗର ଏକ ଅଭ୍ୟାସ । କେବଳ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଭେଦ ମୌଳିକ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ- ପୁରୁଷ ଶରୀରର ଆକ୍ରମଣ ଶକ୍ତି ନାରୀ ଅପେକ୍ଷା ବହୁତ ବେଶୀ । ତେଣୁ ହିଂସା ବା ବଳ କକ୍ଷାକ୍ଷରେ ନାରୀ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଦୁର୍ବଳ । ଯେଉଁ ସମାଜ ବା ସଭ୍ୟତାରେ ହିଂସା ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣାୟକ ମୂଲ୍ୟ, ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକର ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହିଂସା ବା ଯୁଦ୍ଧ ଦ୍ବାରା ହୋଇଥାଏ, ସେଇ ସଭ୍ୟତାରେ ନିଶ୍ଚୟ ପୁରୁଷର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହିବ । ବିଶାଳ ସଂପଦର ମାଲିକାନା ଏବଂ ସଂଚାଳନ, ବିଶାଳ ରାଜ୍ୟ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଓ ପ୍ରତିରକ୍ଷା- ଏସବୁ ପାଇଁ ସଂଗଠିତ ହିଂସାର ଦରକାର ପଡ଼େ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଆମ ସଭ୍ୟତାର ମାନଦଣ୍ଡ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହି ସଭ୍ୟତାରେ ପୁରୁଷର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ମଧ୍ୟ ସ୍ବତାବିକ । ଗାନ୍ଧୀ ଏବଂ ଟାଗୋରଙ୍କ ଭଳି ଯେଉଁ ମନିଷ୍ଠାମାନେ ଏହି ସଭ୍ୟତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଚାହାନ୍ତି, ଯେଉଁମାନେ ଏକ ହିଂସାମୁକ୍ତ ସମାଜର କଳ୍ପନା କରନ୍ତି, ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପଦର ଗୁରୁତ୍ବକୁ ଲୋପ କରିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କର କଳ୍ପିତ ସମାଜରେ ନାରୀ ପୁରୁଷର ସମକକ୍ଷ ହୋଇପାରିବ ବୋଲି ସେମାନେ ଦାବି କରନ୍ତି । ଏହାର ଏକ ବିଚାରଣୀୟ ବିଷୟ ଯେ ଏକ ଭିନ୍ନ ଢ଼ଙ୍ଗରେ ସଂଗଠିତ ସମାଜରେ ନାରୀର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ପୁରୁଷଠାରୁ ମଧ୍ୟ ବେଶୀ ହୋଇପାରେ ।

ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନମାନେ ସଭ୍ୟତାର ପରିବର୍ତ୍ତନ କିମ୍ବା ହିଂସାର ଉଚ୍ଛେଦ ଓ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସଂପଦର ଲୋପ ବିଷୟରେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତି ଯେ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀକୁ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ମିଳୁ । ଟ୍ରକ ଚାଳକ ଭାବରେ, ସୈନ୍ୟବାହିନୀରେ, ବ୍ୟବସାୟରେ ସବୁଥିରେ ନାରୀର ଏକ ଭାଗ ରହୁ । ଗୋଟିଏ ପୁରୁଷ-ପ୍ରଧାନ ସମାଜରେ ନାରୀକୁ ଯେତିକି ଭାଗ ମିଳିବ, ତାହାକୁ ନେଇ ନାରୀ ପୁରୁଷର ସମକକ୍ଷ ହୋଇଯିବ ବୋଲି ବିଶ୍ବାସ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକତା କିପରି ପୁରୁଷର ପ୍ରାଧାନ୍ୟକୁ ବଢ଼ାଇଛି, ତାହା ଭୋଗବାଦୀ ସଂସ୍କୃତିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ଭୋଗବାଦରେ ନାରୀର ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ବହୁ ପ୍ରକାରର ବସ୍ତୁ, ବିଶେଷକରି ପ୍ରସାଧନ ଓ ବେଶଭୂଷାର ଜିନିଷ, ବଜାରକୁ ଆସୁଛି । କିନ୍ତୁ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପରେ ନାରୀ ନିଜେ ପୁରୁଷର ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ଏକ ବସ୍ତୁ ହୋଇ ଯାଉଛି । ଏହି ଭୋଗବାଦୀ ସଂସ୍କୃତି ଯୋଗୁଁ ଧନୀ ବିକ୍ଷିତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍ୟାବୃତ୍ତି କମୁନାହିଁ, ବରଂ ବଢୁଛି । ଏସିଆର ଯେଉଁଦେଶମାନଙ୍କୁ ବିକାଶର ନମୁନା ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପିତ

କରାଯାଉଛି, ଓଡ଼ିଆରୁ ଆଇଲାଣ୍ଡ ଗୋଟିଏ । ଏହାର ରାଜଧାନୀ ବେଙ୍କକ୍ ଏକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପର୍ଯ୍ୟଟନ ସ୍ଥଳୀ । ଏଠାରେ ପର୍ଯ୍ୟଟନର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ହେଉଛି ବେଙ୍ଗାବୁରି । ବେଙ୍କକ୍ ସହର ସଂଧ୍ୟାପରେ ଏକ ‘ନାଇଟ୍ ମାର୍କେଟ୍’ (ରାତ୍ରି ବଜାର)ରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଏହି ବଜାର ପାଇଁ ବହୁ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକ ଆସନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କଠାରୁ ବହୁ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ସେ ଦେଶକୁ ମିଳିଥାଏ । ଏ ପ୍ରକାର ଆଧୁନିକତାରେ ନାରୀର ଦାସତ୍ୱ ଲୋପ ହେବ କିପରି ?

ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ନାରୀ-ପୁରୁଷର ସମାନତା ଦାବୀ କରିବା ଫଳରେ ପୁରୁଷ-ପ୍ରଧାନ ସମାଜ ବିଷୟରେ ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ନିଶ୍ଚୟ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପୁରୁଷ-ପ୍ରଧାନ ସମାଜକୁ ବଦଳାଇବା ପାଇଁ ଯେ ସତ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିର ମୌଳିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦରକାର ତାହା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆସିପାରି ନାହିଁ । ଏକ ଲେଖାରେ ଶ୍ରୀମା(ମଦର) ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଛନ୍ତି, ତାହା ହେଉଛି ଏକ ପୁରୁଷ-ପ୍ରଧାନ ସମାଜରେ ନାରୀର ଚେମ ବିଦ୍ରୋହ, ଅର୍ଥାତ୍ ପୁରୁଷ ସହିତ ସାମ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିବାହିଁ ଏକମାତ୍ର ପନ୍ଥା । ଶ୍ରୀମା କହନ୍ତି ଯେ ନାରୀର ଦାସତ୍ୱ ତିନୋଟି ଇଚ୍ଛାକୁ ନେଇ - (୧) ପୁରୁଷର ବାହୁବଳ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହେବା ଏବଂ ତା ଉପରେ ନିର୍ଭର ରଖିବାର ଇଚ୍ଛା; (୨) ପରିବାରର ଘେରରେ ରହି ସୁରକ୍ଷିତ ଅନୁଭବ କରିବାର ଇଚ୍ଛା; (୩) ଯୌନ ଆସକ୍ତି ବା ସନ୍ତାନ ଲାଭର ଆସକ୍ତି । ଏହି ତିନୋଟି ଆସକ୍ତିକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ନାରୀ ଦୃଢ଼ମନା ହେବ, ସେ ପୁରୁଷର ନିଶ୍ଚୟ ସମକକ୍ଷ ହେବ । ଉପରୋକ୍ତ ତିନୋଟି ସୂତ୍ରକୁ ନେଇ ଆମେ ଏକ ଗବିଷ୍ୟତ ସମୀକ୍ଷା କଳ୍ପନା କରି ପାରିବା, ଯେଉଁଠି, (୧) ବାହୁବଳ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ହେବ ନାହିଁ, (୨) ପରିବାରର ସ୍ୱରୂପ ବଦଳି ଯିବ, ଏବଂ (୩) ପୁତ୍ରଲାଭ ବା ପ୍ରଜନନ ନାରୀ ପାଇଁ ଏକ ଐତିହାସିକ ବିଷୟ ହୋଇ ରହିବ ।

ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ବିକସ୍ତ

ବନାମ ଗରିବ ଦେଶର ବିକସ୍ତ

ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷ ସତ୍ୟତା ମରଣାପନ ବୋଲି କହି ହେବନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ ଯେ ପୃଥିବୀ ଓ ମାନବ ସମାଜକୁ ଏହା ମରଣାପନ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଣି ଦେଇଛି । ଏଭଳି କୌଣସି ବୌଦ୍ଧାନିକ ଆଉ ନାହାନ୍ତି ଯେ ଏଥିରେ ଦ୍ଵିମତ ହେବେ । ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି ପୃଥିବୀର କ୍ଷୟ ତାହା ଗତିରେ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ଏହାର କାରଣ ପଚାରିଲେ ସେମାନେ ଦୁଇଟି କଥା ଉପରେ ଡେଇଁ ଦେଉଛନ୍ତି : (୧) ବିଭିନ୍ନ ରକମର କଳକାରଖାନା ପୃଥିବୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରି ଦେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଆକାଶର ସବା ଉପରେ ଥିବା ଓଡ଼ୋନ୍ ଛତାକୁ ମଧ୍ୟ କଣା କରି ଦେଉଛନ୍ତି । (୨) ଅଧିକ ସଂପଦି ଓ ଅଧିକ ବିକାସ ସାମଗ୍ରୀ ହାସଲ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ସବୁକୁ ଆଖୁଡୁଳି ଧ୍ଵଂସ କରିଦିଆ ଯାଇଛି । ମଣିଷ ଦେହରୁ ଟମ ଓଟାରି ଆଣିଲେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ହେବ, ପୃଥିବୀକୁ ସେମିତି କରିଦିଆ ଯାଇଛି ।

କେବଳ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ନୁହଁନ୍ତି, ଦୁନିଆର ଅଧିକାଂଶ ରାଜନେତା ତାଙ୍କ ଭାଷଣମାନଙ୍କରେ ଏହାର ଦୁଷ୍ପରିଣାମ ବିଷୟରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ପ୍ରକାଶ କରୁଛନ୍ତି । ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଓ ମତ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ଏକମତ । ତେଣୁ ଅସଲ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ଯେଉଁ ଘୋର ବିପଦ ମାଡ଼ିଆସୁଛି ଓ ଯାହା ସମସ୍ତେ ବୁଝିଲେଣି ତାହାକୁ ଏଡ଼ାଇବା ନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ଡ଼କ ଓ ଜରୁରୀକାଳୀନ ଗତିରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରିବା କଥା, ତାହା କେହି କରୁନାହାନ୍ତି । ଏହା ଦେଖିଲେ ଭାଗ୍ୟବାଦୀମାନଙ୍କୁ ମନେ ହେବ ସତେ ଯେପରି ମଣିଷ ଜାତିର ମୃତ୍ୟୁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହୋଇ ସାରିଛି । ଏହାକୁ କେହି ଏଡ଼ାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସ୍ଵର୍ଗ-ନର୍କରେ ବିଶ୍ଵାସ କରୁଥିବା ଲୋକେ ଭଜନ କାର୍ତ୍ତନ କରି ଅଖଣ୍ଡ ହରି ନାମ ଜପନ୍ତୁ, ଏବଂ ବସ୍ତୁବାଦୀ ଲୋକେ ଆହୁରି ଅଧିକ ବିକାସବାସନ ବଢ଼ାଇ ତା ଭିତରେ ନିମଗ୍ନିତ ରହନ୍ତୁ ।

ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ଏହାହିଁ ହେଉଛି । ପୃଥିବୀର ଧନୀ ଦେଶମାନେ ତାଙ୍କ ଦେଶ ଭିତରେ ଥିବା ସଂସାଧନକୁ ଯେତିକି ଅଳ୍ପ ନଷ୍ଟ କରାଯାଇ ପାରେ ତାହାର ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଗରିବ, ଦୁର୍ବଳ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ତାଙ୍କର ପରିବେଶକୁ ଆଖୁଡୁଳି ନଷ୍ଟ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ନିଜ ଦେଶର ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ଯେତିକି ହୋଇପାରେ ପ୍ରଦୂଷଣ ମୁଣ୍ଡ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ

ନିଜ ଦେଶର ସବୁ ଅଭିଆ ଏପରିକି ଆଣବିକ ଅଭିଆଗୁଡ଼ିକୁ ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ନେଇ ଗଦା କରୁଛନ୍ତି ।

ତଥାକଥିତ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶର ଧନୀ ବର୍ଗ ଏଥିରେ ବହୁତ ଖୁସି ହେଉଛନ୍ତି । କାରଣ ପଶ୍ଚିମର ବିକାସବ୍ୟସନ ଡାକ୍ତରୀ ପାଇଁ ଏମାନେ ଏତେ ଲାଭାନ୍ୱିତ ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଋଣ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱରେ ପଇସା ଓ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପାଇବା ବଦଳରେ ନିଜର ସବୁ ପ୍ରାକୃତିକ ସଂସାଧନ ବିଦେଶୀ ହାତକୁ ସମର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରୁନାହାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଶ ଭିତରେ ଧନୀ ବର୍ଗ ତଥା ପୃଥିବୀର ଧନୀ ଦେଶ ଉଭୟେ ମିଶି ଗରିବ ମହାଦେଶମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଧ୍ୱଂସ କରି ଲାଗିଛନ୍ତି ।

ଏହି ଗତିରେ ସଂସାଧନଗୁଡ଼ିକର ଅପବ୍ୟବହାର ହୋଇ ଚାଲିଲେ ୨୦୩୦ ମସିହା ବେଳକୁ ଦୁନିଆଁରୁ ପେଟ୍ରୋଲ ଓ କୋଇଲା ଭଳି ଖଣିଜ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ନିଃଶେଷ ହୋଇଯିବ । ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନର ଏହା ହେଉଛି ମୂଳ ଉପାଦାନ ଏବଂ ଏହା ଉପରେ ସମଗ୍ର ଆଧୁନିକ ସଭ୍ୟତା ଚିଣ୍ଟି ରହିଛି । ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଭାବୁଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରଥମେ ଆମେ ଏସିଆ-ଆଫ୍ରିକା ଓ ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାର ସଂସାଧନ ସବୁକୁ ନିଜ କାମରେ ଲଗାଇ ନେବା; ଆମ ନିଜର ସଂସାଧନଗୁଡ଼ିକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା । ତାହେଲେ ପ୍ରଥମେ ଏସିଆ-ଆଫ୍ରିକା, ଲାଟିନ୍ ଆମେରିକାର ଲୋକେ ଧ୍ୱଂସ ପାଇବେ । କେବଳ ଗୋରା ଲୋକମାନେ ବଞ୍ଚିଯିବେ ଓ ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ଯେତିକି ଦିନ ସମ୍ଭବ ହେବ ଗୋରା କରିବେ । ଏହି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଜଳ ଜଳ କରି ଦେଖାଯାଉଛି । ଭାରତର ନୂଆ ଅର୍ଥନୀତି ବୋଲି ଆମେ ଯାହାକୁ କହୁଛୁ, ତାହା ହେଉଛି ଏହାର ପରିଣାମ । ଟଙ୍କେଇ ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଉଛି ଏହାର ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିଠା । ଏହି ଚିଠା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲେ ଧନୀ ଦେଶମାନେ ପୃଥିବୀର ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଅବାଧରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସେମାନଙ୍କର ସବୁ ସଂସାଧନର ବ୍ୟବହାର ନିଜେ କରିବେ ଓ ଗରିବ ଦେଶର ଅଧାରୁ ବେଶୀ ଲୋକେ କାଙ୍ଗାଳ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସି ଅନାହାର ଓ ମହାମାରୀରେ କୋଟି କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ମରିବେ ।

ଏହିପରି ଦୃଶ୍ୟକୁ କଳ୍ପନା ଚକ୍ଷୁରେ ଦେଖିବାକୁ ହେବ । କେବଳ ପରିବେଶକୁ ବିପଦ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି କହିଲେ ଲୋକଙ୍କର ମଣ୍ଡିଷକୁ ତାହା ଭେଦ କରୁ ନାହିଁ । ଧ୍ୱଂସ କିପରି ଭାବରେ ଆସିବ ଓ କିପରି ଭାବରେ ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରିବ, ତାହା ଜାଣିବା ଦରକାର ହେଉଛି । କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନର ସକାଳେ ବା ଦ୍ୱିପ୍ରହରରେ ବା ମଧ୍ୟ ରାତ୍ରିରେ ପ୍ରଜନ୍ମ ଆସିଯିବ ନାହିଁ । କୁଷରୋଗୀ ପରି ଏହି ପୃଥିବୀ ଖଣ୍ଡିତ ଖଣ୍ଡିତ ହିଁସିବା ଆରମ୍ଭ କରିବ । ଆଜିଠାରୁ ପୃଥିବୀର ଅତିମ ଧ୍ୱଂସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାନା ରକମର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଓ ବିବାଧିକା ଦେଖାଦେବ । ମାନବ ସମାଜର ସମସ୍ତେ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ମରିବେ ନାହିଁ, ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ମରିବେ; ଗୋଟିଏ ସମୂହ ପରେ ଆଉ ଏକ ସମୂହ । ତାହେଲେ ପ୍ରଥମ କିଏ ହେବ ଓ ଶେଷ ସମୂହ କିଏ ହେବ ? ଏହା କଳ୍ପନା କରିହେବ ନାହିଁ ଯେ ଶିଳ୍ପ ସଭ୍ୟତାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା

ଗୋରାଲୋକଙ୍କ ଦେଖମାନେ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଏହାର ଶିକାର ହେବେ । ଏହା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବୈଦିବ ଅଛି । ଅସ୍ତ୍ର ଅଛି । ତେଣୁ ଯମରାଜକୁ ସେମାନେ ଅନ୍ୟତ୍ର ପଠାଇ ଦେବେ । ଆଉ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଖାଅ, ଶେଷରେ ଆମ ପାଖକୁ ଆସିବ । ହଇଜା ଭଳି ମହାମାରୀରେ ପ୍ରଥମେ ଦୁର୍ବଳ ଶ୍ରେଣୀ ଲୋକ ଶିକାର ହୁଅନ୍ତି । ଧନୀ ବର୍ଗ ବଞ୍ଚିଯାଏ । ଏହି ସ୍ୱତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱର ଧନୀ ଦେଖମାନେ ଭାବୁଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ବଞ୍ଚିଯିବେ ।

ଅନେକ ଲୋକ ଉପହାସ କରି ଭାବିବେ ଯେ ଏପରି ଭାବରେ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ସ୍ୱତସ୍ତ ହେବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଏପରି ଭାବିବା ଆମର ନିରୀହତା । ଜାଣି ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ ସୋଭିଏଟ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପତନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଆମେରିକା ଗୁପ୍ତଚର ବିଭାଗରେ କୌଣସି ଛଟେର ହୋଇନାହିଁ । ସେମାନେ ତାଙ୍କ କାମକୁ ଆହୁରି ବଢ଼େଇବା ପାଇଁ ଏକ ନୂଆ ପ୍ରକାରର ଗୋଲ୍‌ମାରିରି ଚଳାଇଛନ୍ତି । ତାହା ହେଉଛି ଆର୍ଥିକ ଗୋଲ୍‌ମାରିରି । ଏହି ଆର୍ଥିକ ଗୋଲ୍‌ମାରିରିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି- ଦୁନିଆଁର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ସଂସ୍ଥାପନଗୁଡ଼ିକର ସନ୍ଧାନ ନେବା ଏବଂ କେଉଁ କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କଲେ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଡାହାଳୁ ଦୁର୍ବଳ କରିହେବ ଓ ନିଜ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପାଇଦା ବଢ଼ିବ, ଏସବୁର ଚିକିତ୍ସା ବିବରଣୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା । ଦୁନିଆ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆସିସଲାଇ । ବିକାଶୀକ ଦେଶମାନଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗୁ ନାହିଁ ।

ପରିବେଶ ବୋଲି କହିଲେ ବାହାରର ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ପରି ଲାଗୁଛି । ପରିବେଶ ନୁହେଁ, ପ୍ରକୃତିକୁ ନେଇ ପୃଥିବୀ ମୃତ୍ୟୁ ମୁଖରେ ପଡ଼ିଛି । ଏବଂ ସର୍ବ ପ୍ରଥମେ ଭାରତ ପରି ଗରିବ ଦେଶ ଧ୍ୟୁସ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି । ଆମେରିକା ଓ ଯୁରୋପ ଆସନ ସିତି ବିଷୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଭାବରେ ସଚେତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଅତି ସ୍ୱାର୍ଥପର ଭାବରେ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇବାର ଉପାୟମାନ କରୁଛନ୍ତି । ଏହା କହିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ଯେ ପରିବେଶ ଧ୍ୟୁସ ହେଲେ ଧନୀ ଗରିବ ସବୁ ଦେଶ ଏକାକି ଏହାର ଶିକାର ହେବେ । ଧନୀ ଦେଶମାନେ ନିଜ ପାଇଁ ଅଲଗା ଉପାୟ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏକ ନୂଆ ବିଶ୍ୱ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଗଠନ ନିମନ୍ତେ ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଏପରି ଭାବରେ ତାଙ୍କର ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରୁଛନ୍ତି : (କ) ନିଜ ଦେଶର ସଂସ୍ଥାପନକୁ ଯଥାସାଧ୍ୟ ସାଇତି ରଖିବା; (ଖ) ପରିବେଶକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷତ ନ କରିବା ପାଇଁ ନୂଆ ଟେକ୍‌ନୋଲୋଜିର ଉଦ୍ଭାବନ କରିବା ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷତାକାରୀ ଯନ୍ତ୍ରପାତିଗୁଡ଼ିକୁ ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ପଠାଇ ଦେବା; (ଗ) ଅନ୍ୟ ଦେଶର ସଂସ୍ଥାପନ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ରଖିବା, ଯାହା ଫଳରେ ଏହି ସଂସ୍ଥାପନର ବଡ଼ଭାଗ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଲାଗି ବ୍ୟବହୃତ ନ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କ (ଧନୀଦେଶ)ର କାମରେ ଲାଗିବ; (ଘ) ଅନାହାର, ଅସ୍ଥାବ୍ୟ ଓ ମହାମାରୀ ଫଳରେ ଅର୍ଦ୍ଧେକ କୁପୃଷ୍ଠର ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନେ ଲୋପ ପାଇବେ ଓ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ଧକେତେ ଦେଶ ବଞ୍ଚିରହି ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ସଂସ୍ଥାପନକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବେ ଓ ଏହା ଫଳରେ ସଂସ୍ଥାପନ କୁପ୍ର ହେବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା ଧୀରେ ଧୀରେ ଚାଲିବ; (ଙ) ଭିତି ମଧ୍ୟରେ

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଦ୍ଵାରା ନୂଆ ରକମର ବୈଜ୍ଞାନିକ କୌଶଳ ହାସଲ ହୋଇପାରିବ । ହୁଏତ ଧୂସ ପରିବର୍ତ୍ତା ବିଶ୍ଵରେ ଏକ ନୂଆ ସନ୍ଧ୍ୟାତାର କାନ୍ଥା ଗଢ଼ିବାକୁ ସେମାନେ ସମର୍ଥ ହୋଇଯିବେ ।

ପ୍ରଥମ ଚାରୋଟିଯାକ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟତା ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ରହିଛି । ସାରା ପୃଥିବୀ ବିସ୍ତାପ ଓ ଜର୍ଜର ହେବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଗ୍ଳୋବାଲିଜେସନେ ଡିଷ୍ଟି ରହିବେ- ଏହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବିଶ୍ଵାସଯୋଗ୍ୟ ମନେ ହେବ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ନିଜ ବିଷୟରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଆଶା କରିବା ମଣିଷର ସ୍ଵଭାବ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ଏହି ଗ୍ରାନ୍ଥ ଆଶା ପୋଷଣ କରି ଗାଡ଼ୁଛନ୍ତି ଯେ ଧରିତ୍ରୀର ଧୂସଲୀଳା ଭିତରେ ସେମାନେ ସୁରକ୍ଷିତ ରହିବେ ଓ ଏକ ନୂଆ ଯୁଗର ବାହକ ହେବେ ।

ଏହା ସେମାନେ କେଉଁଠି ଲେଖୁ ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଲାଖଣ୍ଡରେ କହି ନାହାନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଚୈତନ୍ୟର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏସିଆ ଉପରେ ସେମାନେ ଆଧୁପତ୍ୟ ଚାହାନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ସେମାନେ କେବେ ଲେଖୁ ନାହାନ୍ତି କିମ୍ବା ଲାଖଣ୍ଡରେ କହି ନାହାନ୍ତି । ବାରମ୍ବାର ଘଟୁଥିବା କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରୁ କରାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଜଣାପଡ଼ି ଥାଏ । ତେଣୁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ଯୁରୋପ ଓ ଆମେରିକାର ଧନୀ ଦେଶମାନେ ନିଜ ପାଇଁ ଏକ ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସାରିଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଶିଳ୍ପପତି ଓ ସରକାରୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନେ ଏହି ବିକଳର ପ୍ରଣେତା । ଏଥିରେ ସହମତ ହେଉ ନ ଥିବା ବେସରକାରୀ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ କେତେ ଅଛନ୍ତି, ଏହାର ସୂଚନା ଆମ ପାଖରେ ନାହିଁ । କିଛି ଲୋକ ଅବଶ୍ୟ ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନେ ଗରିବ ଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହେଉଥିବା ଆକ୍ରମଣ ଓ ଶୋଷଣ ନୀତିର ସମାଲୋଚନା କରୁଛନ୍ତି । ଉପରୋକ୍ତ ବିକଳରେ ସେମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହଁନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଏତେ ଅଳ୍ପ ଯେ ସେମାନେ ନିଜର ଏକ ରାଜନୈତିକ କେନ୍ଦ୍ର ସୃଷ୍ଟି କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କ ନିଜ ଦେଶର ସରକାର ଦ୍ଵାରା ବୃତ୍ତୀୟ ବିଶ୍ଵର ଦେଶମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଯେଉଁ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରମୂଳକ ନୀତିମାନ ଚଳା ହେଉଛି, ତାହାର ତଥ୍ୟମାନଙ୍କର ଉଦ୍ଘାଟନ କରୁଛନ୍ତି ଓ ଦୁର୍ନିଆବାସୀଙ୍କୁ ଏସବୁ ବିଷୟରେ ଅବଗତ କରାଉଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଅଧିକାଂଶ ହେଉଛନ୍ତି ପରିବେଶବାଦୀ । ପୃଥିବୀର ପରିବେଶକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏମାନେ ସଂଘା ଓ ମଞ୍ଚ ଗଠନ କରି ଏକ ଅଭିଯାନ ଚଳାଇଛନ୍ତି । ପରୋଷ ଭାବରେ ଏମାନେ ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କର ହିତାକାଂକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ।

ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ସଂପ୍ରତିକ ଶିଳ୍ପସନ୍ଧ୍ୟାତାର ଅନ୍ୟ ଏକ ବିକଳ ଚିନ୍ତା କରିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଧନୀ ଦେଶର ପ୍ରବଳ ଜନମତ ଗୌତିବ ସୁଖ ବା ଉପରୋକ୍ତାବାଦକୁ ଆହୁରି ବଢ଼େଇବା ପାଇଁ ଏତେ ବ୍ୟଗ୍ର ଯେ, ସେହି ସାମାଜିକ- ସାଂସ୍କୃତିକ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଭିତରେ ଏକ ନୂତନ ବିକଳ ବିଚାରର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଧନୀ ଦେଶର ନାଗରିକମାନଙ୍କ ମନୋଭାବ ହେଉଛି- ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା ଉପରେ ଯେତେ ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଅତ୍ୟାଚାର କରିବାକୁ

ପଡ଼ିବ କରାଯାଉ, କିନ୍ତୁ ଆମର ଉପଭୋଗାତ୍ମକ ବଢ଼ିଚାଲୁ । ଇରାକ ଉପରେ ଯେଉଁ ଅକାରଣ ଆକ୍ରମଣ ଆମେରିକା ଦ୍ଵାରା କରାଗଲା, ସେଥିରେ ଆମେରିକା ନୂଆ ଯୁବ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କର ଲୋକପ୍ରିୟତା ବଢ଼ିଗଲା । ଗୋଟିଏ ସର୍ବେକ୍ଷଣରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଶତକଡ଼ା ୭୭ ଭାଗ ଆମେରିକା ନାଗରିକ ଏହି ଅହେତୁକ ଓ ବର୍ବର ଆକ୍ରମଣକୁ ସମର୍ଥନ କଲେ । ଏଥିରୁ ଜଣାପଡ଼େ ଯେ ଧନୀ ଦେଶର ଲୋକମାନଙ୍କର ବିଚାର ଓ ମନୋଭାବ କେତେ ବିକୃତ ହୋଇଯାଇଛି । ଅତେଇ ଶହ ବର୍ଷର ଦୀର୍ଘ ଅନୁଭୂତିରୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ଗୋରା ଦେଶର ନାଗରିକମାନେ ମଣ୍ଡିତରେ ନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମନ ଭିତରେ ବୁଦ୍ଧି ପାରିଛନ୍ତି ଯେ ଏସିଆ, ଆଫ୍ରିକା, ଲାଟିନ ଆମେରିକାର ସଂସାଧନ ଅପହରଣ ଫଳରେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଅନୁତପୂର୍ବ ସମୃଦ୍ଧି ଚିଣ୍ଟି ରହିଛି । ତେଲ ଗଣ୍ଡାରରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ପଶ୍ଚିମ ଏସିଆ ଉପରେ ଯଦି ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ନ ରହେ ତାହେଲେ ସେ ଦେଶର ନାଗରିକମାନଙ୍କର ଗୋରବିକାସ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହେବ । ଇରାକ ଏହି ଆଧିପତ୍ୟକୁ ମାନୁନାହିଁ । ତେଣୁ ଇରାକକୁ ଶାନ୍ତି ମିଳିବା ଏକ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ।

ଏହି ବିକୃତି ଯଦି ଧନୀ ଦେଶମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସାମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହନ୍ତା ତାହେଲେ ଗରିବ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରଣ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭାତାର ଏକ ବିକଳ ଶୀତ୍ର ଏସବୁ ଦେଶରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଉଠନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ବିତନ୍ତନାର ବିଷୟ ଏହି ଯେ ଧନୀ ଦେଶର ଲୋକମାନେ ଗରିବ ଦେଶର ଧ୍ଵଂସ କରି ନିଜେ ଆଗକୁ ବଢ଼ିବା ଚାହାନ୍ତି । ଗରିବ ଦେଶର ଧନୀବର୍ଗମାନେ ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହି ମନୋଭାବ ନିଜ ଦେଶର ଗରିବମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୋଷଣ କରନ୍ତି । ଗରିବ ସମୁଦାୟମାନେ ଯେତେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନା କାହିଁକି, ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପ୍ରକୃତିର ଯେତିକି ବିନାଶ ହେଉ ନା କାହିଁକି, ଯମୁନା ନଦୀ ଶୁଷ୍କିଯାଉ ଓ ଗଙ୍ଗାନଦୀ ନର୍ଦ୍ଦମା ନାଳୀରେ ପରିଣତ ହେଉ, ଏସବୁର ବିନିମୟରେ ଯଦି ଯୁରୋପୀୟ ଜାହାଜ ବିକାସ ଓ ଉପଭୋଗ ସେକେଣ୍ଡ ହେଣ୍ଡ ସୂତ୍ରରେ ବି ମିଳିପାରୁଛି, ତାହେଲେ ଏହାହିଁ ସମ୍ଭବିତ ବାଟ ବୋଲି ସେମାନେ ଧରି ନେଇଛନ୍ତି । ଏହା ଫଳରେ ଏକ ଦେଶ-ଦ୍ଵୋହୀ ପ୍ରବୃତ୍ତି ଅଜାଣତରେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଵଭାବରେ ଆସିଯାଉଛି । ନିଜ ପରିବାର, ନିଜର ଶ୍ରେଣୀ ପାଇଁ ଭୋଗବିଳାସର ସାମଗ୍ରୀ ହାସଲ କରିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସ୍ଵାର୍ଥ ଓ ସ୍ଵାଭିମାନକୁ ବଳିଦେବା ପାଇଁ କିମ୍ବା ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମସ୍ତ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ବିଦେଶୀ ହାତରେ ଟେକି ଦେବା ପାଇଁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ୍, ଗୋଟିଏ ଦିଗରେ ଧନୀ ଦେଶର ଲୋକେ ଅତି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦୀ ହେଉଛନ୍ତି ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶର ଧନୀ ବର୍ଗ ରାଷ୍ଟ୍ରବାଦୀ ମନୋଭାବ ତ୍ୟାଗ କରି ଦେଶର ସର୍ବସ୍ୱ ଅନ୍ୟ ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରୁଛନ୍ତି । ବିକଳ କଥା ଶୁଣିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଡର ମାଡୁଛି । ସେମାନେ କହି ଚାଲିଛନ୍ତି ଯେ ବିକଳ ନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ବିକଳ ନାହିଁ । ‘ବିକଳ ନାହିଁ’ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର କହିବାର ପଛରେ ଗୋଟିଏ

କଠୋର ସତ୍ୟ ଲୁଚି ରହିଛି : ବିକଳ ଦରକାର । କେନ୍ଦ୍ରର ଗୋଗୁଳ ଦେଖୁ ଆମେ କହୁଁ, ଏହାର ଔଷଧ ନାହିଁ । ତାପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି ଯେ ଏହାର ଔଷଧ ବାହାରିବା ଦରକାର ।

ତିରିଶ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଯେଉଁମାନେ ବିକଳ ଖୋଜୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ତାବ୍ରତା ନ ଥିଲା । ସେମାନେ ମଣିଷର କଷ୍ଟ ନିବାରଣ ପାଇଁ ବିକଳ ଚାହୁଁଥିଲେ । ଏବେ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ଏହି ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ପୃଥିବୀ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ମାନବ ସମାଜ ହିଁ ରୂପସ୍ତରୁ ଲୁପ୍ତ ହୋଇଯିବ । ଗୋରା ଦେଶର ଶାସକ ବର୍ଗ ଭାବୁଛନ୍ତି ମାନବ ସମାଜର ତିନି ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଧ୍ୱଂସ ପାଇଯିବ । ଅନ୍ୟମାନେ କହୁଛନ୍ତି ସମସ୍ତ ପୃଥିବୀ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ।

ତେଣୁ ବିକଳ ଅନୁସନ୍ଧାନର ବାୟିତ୍ୱ ଦୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଦେଶମାନଙ୍କ ଉପରେ ବେଶୀ । ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାରେ ସାମିଲ ହେବା ପାଇଁ ଯେତେ ଲାଜାୟିତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଆଂଶିକ ଭାବରେ ଏହାର ବାହାରେ ରହିଛନ୍ତି- ତେଣୁ ସେମାନେ ଅଧିକ ବସ୍ତୁନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଏହାର କଳ୍ପନା ଓ ବିଚାର କରି ପାରିବେ ।

ସେମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଆଉ ଏକ ସତ୍ୟତାର ଅବଶେଷ ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ମୂଳଦୁଆ ଅଛି ବୋଲି ଧରି ନେବାକୁ ହେବ । ଏହା କେବଳ ଆମ ପାଇଁ ନୁହେଁ, ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱ ପାଇଁ । ଏହି ଅବଶେଷ ବା ମୂଳଦୁଆ ହେଉଛି ଭାରତର ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା । ଦୃତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଅଧିକାଂଶ ଦେଶରେ ଏଥି ସଙ୍ଗେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ଥିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ରହିଛି । ଗାନ୍ଧିଜୀ ୧୯୦୯ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ବିକଳର ଚିନ୍ତାଧାରା ଆରମ୍ଭ କଲେ ସେତେବେଳେ ଏହି ଗ୍ରାମ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହିଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଆଦର୍ଶ ଥିଲା ।

ସମସ୍ତେ ଉପହାସ କଲେ । ଆମେ ଆଉ ପଛକୁ ଫେରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୋହୁଁ । ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ର ସତ୍ୟତା ଆମ ପାଇଁ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଛପନ ଭୋଗ ପରଶି ଦେଇଛି, ନ ଖାଇ ଫେରିଯିବା ମୁର୍ଖତା ହେବ !

ଆମେ ସେ ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ନାହୁଁ, କିନ୍ତୁ ଜଣା ପଡ଼ିଲାଣି ଯେ ସେ ସବୁ ବାସି ହୋଇଗଲାଣି ଓ ତାକୁ ଖାଇଲେ ମୃତ୍ୟୁ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଆଗେଇ ଯାଇ ଝାଡ଼ାବାନ୍ଧିର ଶୀକାର ହେବା ଅପେକ୍ଷା ଦୂରେଇ ଯିବା ଶ୍ରେୟସ୍କର । ତେଣୁ ‘ବିକଳ ନାହିଁ’ ‘ବିକଳ ନାହିଁ’ ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରୁଥିବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶ୍ନ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ

ସମସ୍ତେ ତର୍ଜା କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ମାନିଲେଣି ଯେ ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାକୁ ଅନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଭାବରେ ବଢ଼େଇ ଚାଲିଲେ ପୃଥିବୀ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ- ଏହା ତମେ ମଧ୍ୟ ମାନୁଛ କି ନାହିଁ ?

ସବୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଏକମତ ହେଉଛନ୍ତି ତାହା ନ ମାନିବା ତମର ଧୃଷ୍ଟତା । ମାନବ ସମାଜକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେବା, ନିଜ ଦେଶକୁ ବିଦେଶୀଙ୍କ ହାତରେ ସମର୍ପଣ କରିଦେବା, ଏହା ତୁଳନାରେ କିଛି ବାଟ ପଛକୁ ଫେରିଯିବା ବୁଦ୍ଧିମାନର କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ କି ?

‘ଦେଶକୁ ତୁମେ ପଛକୁ ନେଇଯିବାକୁ ଚାହୁଁଛ’ କହିଦେଲେ ଆମର ବିକଳବାଦୀମାନେ ଦବି ଯାଉଥିଲେ । ଏହି ସଂକୋଚ ତ୍ୟାଗ କରି କହିବାକୁ ହେବ, ‘ହଁ, ଅମେ ପଛକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହୁଁ ।’ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଘୋର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ଠାରୁ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସ୍ତ୍ରୀମ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟାତା ଆମ ପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଗସମ ଆଶ୍ରୟ ହେବ । ତୁନିଆଁ ପାଇଁ ଏହା ଏକ ଶୁଭ ସୂଚନା ଯେ ଭାରତ ପରି ଅନେକ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶରେ ଏହି ସ୍ତ୍ରୀମ୍ୟ ସନ୍ଧ୍ୟାତାର ଅବଶେଷ ରହିଛି- ତାଙ୍କ ଆମେ ସେଠାକୁ ଫେରି ଯାଇ ଏକ ନୂଆ ସନ୍ଧ୍ୟାତାର ଶୁଭାରମ୍ଭ କରିବା । ଏହି ଦୃଷ୍ଟି ଆହ୍ୱାନର ସମୟ ଆସିଯାଇଛି । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଭାରତୀୟ ସମାଜ ବିଷୟରେ ଟିକିନିଷ୍ଟ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରି ବିଶିଷ୍ଟ ସାହିତ୍ୟିକା ଏତିହାସିକ ଧର୍ମପାଳ ପ୍ରଭୃତି ଗବେଷକମାନେ ପ୍ରମାଣିତ କରିଛନ୍ତି ଯେ ସେତେବେଳର ହାରାହାରି ନାଗରିକ, ବିଶେଷକରି ସ୍ତ୍ରୀମର ଚାଷୀ ଆଜିର ସାଧାରଣ ଚାଷୀଠାରୁ ଦଶଗୁଣ ଭଲ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା । ଏକଥା କେବଳ ଧର୍ମପାଳ, ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଦତ୍ତ ବା ଦାଦା ଭାଉ ନାରୋଜୀ ଲେଖୁ ନାହାନ୍ତି, ଖୋଦ ଟ୍ରିଟିଶ ସରକାରର ଅର୍ଥସରମାନେ ଲେଖୁଛନ୍ତି ଯେ, ‘ଭାରତର ଚାଷୀ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ଭାରତୀୟ ସମାଜର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଥିଲା, ଆମେ ତାକୁ ଏକ ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆଣି ଦେଇଛୁ ।’ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଜାନ ବାରୁଦ ଆବିଷ୍କାର କରି ସାରିଥିଲା, କାଗଜ ଛାପାଖାନା ଆବିଷ୍କାର କରି ସାରିଥିଲା । ଭାରତ ଗଣିତ ଆବିଷ୍କାର କରି ସାରିଥିଲା । ତେଣୁ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଫେରିଗଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ଗୁଡ଼ିକର ଅଭାବ ରହିବ ନାହିଁ । ଯେଉଁ ଗଣିତ ଓ କ୍ୟୋପିଟିବଦ୍ୟା ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ମିଳିଛି- ତାହା ମଧ୍ୟ ଆମ ହାତରେ ରହିବ । କଂପ୍ୟୁଟର ଓ ଆଣବିକ ଅସ୍ତ୍ରକୁ ପ୍ରୋପାଡ଼ି ଦେଲେ ଏସବୁ ଜ୍ଞାନ ଉଲ୍ଲେଖ ଯିବ ନାହିଁ । ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ସମାଜର ଗୋଟିଏ ଘିଡ଼ିକୁ ବଦଳାଇବା ଦରକାର ହେବ । ତାହା ହେଉଛି ସାମାଜିକ ବିକାଶମତା । ଅର୍ଥାତ୍ ଶୁଦ୍ର ଓ ନାରୀ ପ୍ରତି ଅବହେଳା । ଯନ୍ତ୍ରପାତି କିମ୍ବା କପ୍ୟୁଟର ସାଙ୍ଗରେ ଏହାର କୌଣସି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ, କାରଣ ଶିଳ୍ପ ସନ୍ଧ୍ୟାତା ଆସିବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ରହିଛି । ଦଳିତର କ୍ଷୁଧା ବୁଦ୍ଧି ପାଇଛି । ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ନୂଆ ନୂଆ ରୂପ ବାହାରିଛି । ବଳାହାର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଚାଲିଛି ।

ଆମେ ଯେତେ ଚାହିଁଲେ ବି ପୂରା ଭାବରେ ପଛକୁ ଫେରିଯାଇ ପାରିବା ନାହିଁ । ଆଧୁନିକ ଯୁଗର କିଛି ଭଲ କଥା ଓ କିଛି ଖରାପ କଥା ଆମ ପାଖରେ ରହିଯିବ ଏବଂ ଆମେ ଯେତେବେଳେ ନୂଆ ନିର୍ମାଣ କରିବା ସେତେବେଳେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଏହି ଉଦାଦାନଗୁଡ଼ିକୁ ଏପରି ନୂଆ କାମରେ ଲଗାଇବା ଯାହା ଶିଳ୍ପ ସନ୍ଧ୍ୟାତା ଭିତରେ ରହି କରାଯାଇପାରୁନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଛୋଟଯନ୍ତ୍ର ଏବଂ ଛୋଟଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ସ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳୀୟ ଉତ୍ପାଦନ । ଆଧୁନିକ

ବିଜ୍ଞାନ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପର ଦକ୍ଷତାକୁ ବଢ଼େଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ । ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାର ସ୍ୱଭାବ ହେଉଛି କେନ୍ଦ୍ରିତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବିଶ୍ୱାସକାୟ ଉତ୍ପାଦନ । ଏହା ସାଙ୍ଗରେ ଛୋଟଯନ୍ତ୍ର ମେଳ ହୋଇପାରୁନାହିଁ । ଗ୍ରାମ ବା କିଣ୍ଠାଭରାୟ ଉତ୍ପାଦନ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ହୋଇ ଯାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏକ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଆମେ ଯେଉଁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ପ୍ରଚଳନ କରାଇବା ତାହା ଗୁଣାତ୍ମକ ଭାବରେ ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀ ଅପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚତର ହେବ- କାରଣ ଆଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନର ପ୍ରୟୋଗ ମଧ୍ୟ ସେଥିରେ ହୋଇପାରିବ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ 'ହିନ୍ଦ ସ୍ୱରାଜ' ସମ୍ପର୍କରେ ନିଜେ ଯେଉଁ ଚିତ୍ତପଣାମାନ କରିଛନ୍ତି, ତାହାର ପରିଣାମ ଏହାହିଁ ହେବ । 'ହିନ୍ଦ ସ୍ୱରାଜ' ପୁସ୍ତକରେ ସେ ବେଶୀ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ, କାରଣ ଆଧୁନିକ ସତ୍ୟତାରେ ଯାହା ଅପରିହାର୍ଯ୍ୟ କେବଳ ସେତିକି ହିଁ ନେବାକୁ ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲେ । ବେଶୀ ନମନୀୟ ହେଲେ କୌଣସି ଜିନିଷ ନ ଛାଡ଼ିବା ପାଇଁ ଲୋଭ ହେବ । ତେଣୁ 'ହିନ୍ଦ ସ୍ୱରାଜ'କୁ ଏକ ଶୁଦ୍ଧ ଚିନ୍ତା ରୂପେ ସେ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରଖିବାକୁ ଚାହିଁଲେ ।

ଆମେ ଯେତେ ଚାହିଁଲେ ବି ସେଇ ଶୁଦ୍ଧ ଚିନ୍ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି ପାରିବା ନାହିଁ । ଜ୍ୟାମିତିର ତ୍ରିଭୁଜ ପରି ଏହା ଏକ ଆଦର୍ଶ ମାତ୍ର । କୃତହରା ସମୁଦ୍ରର ନାବିକ ପାଇଁ ଆକାଶର ଏହା ଏକ ସିର ଉତ୍କଳ ନକ୍ଷତ୍ର । ବିକଳର ବ୍ୟାବହାରିକ ରୂପ ପାଇବା ପାଇଁ ଆମକୁ କେତୋଟି ପ୍ରାଗମ୍ଭିକ ସୂତ୍ର ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ନିବନ୍ଧ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଅଷ୍ଟାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ରହି ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତାର ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ରୂପ ବିଷୟରେ କେହି କଳ୍ପନା କରି ନ ଥିଲେ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହି ସତ୍ୟତାର ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରୁ ରୂପ କଳ୍ପନା କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ, ସେମାନେ ବୁଲ ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ କୌଣସି ସତ୍ୟତାର ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ରୂପ ଆଗରୁ କେହି ଆଜି ପାରିବ ନାହିଁ । ଶିଳ୍ପ ସତ୍ୟତା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା କେତେକ ସୂତ୍ରକୁ ନେଇ, ଯଥା-ବାସ୍ତବଶକ୍ତି, ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ୟବାଦ । ଏସବୁର ଆପେ ଆପେ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଚାଲିଲା । ଠିକ୍ ସେହିପରି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସତ୍ୟତାର ବିକଳ ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କେତେ ଗୋଟି ସୂତ୍ରକୁ ନେଇ ହେବ । ଆଜି ବିକଳର ବିଚାର କଲାବେଳେ ଆମର ଅଧ୍ୟୟନକୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ- (୧) କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବା ଇଣ୍ଡୁସ୍ତ୍ରରେ (Micro-level) ବିକଳର ବିକାଶ, ଓ (୨) ବ୍ୟାପକ ସ୍ତରରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ସୂତ୍ର ଗୁଡ଼ିକର ସ୍ପଷ୍ଟ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ।

ଅଧ୍ୟୟନର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ କେତେକ କାମ ହୋଇ ଚାଲିଛି । ଆଧୁନିକ ଯୁଗରେ ବିକାଶର ଏକ ପ୍ରାଣନାଡ଼ି ହେଉଛି ଶକ୍ତି (energy) । ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଦ୍ୟୁତି ଶକ୍ତି, ପେଟ୍ରୋଲ ଓ କୋଇଲା ହେଉଛି ଶକ୍ତିର ମୁଖ୍ୟ ସ୍ରୋତ । ଏଗୁଡ଼ିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହୁଳ ଓ ସୀମିତ ପରିମାଣରେ ଉପଲବ୍ଧ ହେଉଥିବାରୁ ଶକ୍ତିର ନୂଆ ନୂଆ ସ୍ରୋତ ଖୋଜା ଯାଉଛି । ଆଣବିକ ଶକ୍ତି ଅତ୍ୟଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହୁଳ ଏବଂ ମନୁଷ୍ୟ ଓ ପ୍ରକୃତି ପାଇଁ ମାରାତ୍ମକ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ

ହେବ । ପାଣି, ପବନ, ଗୋବର, ଅଳିଆ ଗଦା ଆଦିରୁ ଶସ୍ତ୍ରା ଶକ୍ତି ବିକଶିତ କରିବାକୁ ବହୁ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇ ସାରିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକ ସର୍ବତ୍ର ଉପଲବ୍ଧ । କିନ୍ତୁ ଏକା ସାଙ୍ଗରେ ବହୁ ପରିମାଣର ଶକ୍ତି ଏଥିରୁ ବାହାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଛୋଟ ଛୋଟ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଉବା ପାଇଁ ଏଗୁଡ଼ିକର ବହୁଳ ପ୍ରସାର ହେଲେ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହୁଳ ଶକ୍ତିକୁ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବଞ୍ଚେଇ ହେବ । ସର୍ବାପେକ୍ଷା ବେଶୀ ସମ୍ଭାବନା ଅଛି ସୌର ଶକ୍ତିରେ । ଯୁରୋପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକର ପରିମାଣ ଅତି କମ୍ ହୋଇଥିବାରୁ, ସେମାନେ ଏଥିରେ ବେଶୀ ଉତ୍ସାହ ଦେଖାଉ ନାହାନ୍ତି, ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାରେ ଉନ୍ନତି କରିବା ପାଇଁ ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁନାହାନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମ ଲୋକେ ଏହାକୁ କମ୍ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଉଥିବାରୁ ଏସିଆ ଆଫ୍ରିକାର ସରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ କମ୍ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଉଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ଏ କାମରେ ଲଗାଉ ନାହାନ୍ତି, ଏହା ତାଙ୍କର ମୂର୍ଖତା । ଏହି ଶକ୍ତିର ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବିକାଶ ହେଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକର ଦେଶମାନେ ସୂର୍ଯ୍ୟବିହୀନ (ଥଣ୍ଡା) ଦେଶମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଶକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଗକୁ ବଢ଼ିଯିବେ । ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ସୂର୍ଯ୍ୟଶକ୍ତିର ଯେତିକି ବିକାଶ ହୋଇଛି ସେଥିରେ ଉଠା ଜଳସେଚନ ଇତ୍ୟାଦି କାମ ହୋଇପାରୁଛି ।

ଜଳସେଚନ ମଧ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ଯେଉଁଥି ପାଇଁ ବିକଳର ଆବଶ୍ୟକତା ତୀବ୍ର ଭାବରେ ଅନୁଭୂତ ହେଉଛି । ନର୍ମଦା ଆନ୍ଧୋଳନର ବିବାଦରେ ଏହି ବିଷୟ ସମସ୍ତଙ୍କର ଧ୍ୟାନକୁ ଆସିଛି । ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ଜଳସଂଖ୍ୟାର ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ଖାଦ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତାର ପୂରଣ ପାଇଁ ଜଳସେଚନ ଅବଶ୍ୟ ଦରକାର । କିନ୍ତୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ନଦୀ ବନ୍ଧ ଦ୍ବାରା ଏହା ଆଉ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କାରଣ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲୋକମାନେ ବିସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ପଡ଼ିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ଷତି ପୂରଣ ଦେବାପାଇଁ ଏତେ ବେଶୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ଯେ ବନ୍ଧର ଲାଭ ମଧ୍ୟ ସେତିକି ହେବ ନାହିଁ । ଭାରତର କୌଣସି ସରକାର ଏହା ବହନ କରପାରିବେ ନାହିଁ । ତାଛଡ଼ା ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶର ବିନାଶ ଏହା ଦ୍ବାରା ହେଉଛି । ନଦୀ ବନ୍ଧ ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ବିଦେଶୀ ରଣ ମାଗିବାହିଁ ଲଜ୍ୟାର ବିଷୟ । ଏହି ରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଦେଶୀ ଶକ୍ତିମାନେ ଆମ କୃଷିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଜଳସେଚନର ବିକଳଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଆଉ ବିଳମ୍ବ କରିହେବ ନାହିଁ ।

ବିକଳ ଖୋଜିବା କଠିଣ କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ବିକଳ ଅଛି । ତାହାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଉପାୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ଉନ୍ନତ ଧରଣର କରିବାକୁ ହେବ । ବଡ଼ ବଡ଼ ନଦୀ ବନ୍ଧ ଦ୍ବାରା ଜଳସେଚନ ଅର୍ଥ ବିଦେଶୀ ରଣରେ ବୃଦ୍ଧି, ଏବଂ ତାହା ସତ୍ତ୍ବେ ଏହି ପ୍ରଣାଳୀରେ ଦେଶର ୬୦ ଭାଗରୁ ବେଶୀ ଜମିର ସେଚନା ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ଜଳ ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ କହୁଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଛୋଟ ଧରଣର ଜଳସେଚନ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ହେବ । ଭାରତରେ ଯେତିକି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନର ଯୋଜନା ହୋଇଛି, ସେଗୁଡ଼ିକ ଭଲ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇନାହିଁ । ଅତ୍ୟଧିକ ଦୁର୍ନୀତି ଫଳରେ ତରୁଧରୁ ଅଧିକାଂଶ ତୃତୀୟ ଓ ଦୁର୍ବଳ ଭାବରେ ତିଆରି

ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହା ପଳରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନର ଆକର୍ଷଣ କମ ହୋଇଯାଇଛି । କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନକୁ ଦୁର୍ନୀତିମୁକ୍ତ କରି କେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ କେଉଁ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପଯୋଗୀ ହେବ ତାହାର ଜ୍ଞାନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ କରିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ନିର୍ମାଣ ବିଧିକୁ ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ଜଗଦୀଶ ପ୍ରଧାନଙ୍କର ‘କଳାହାଣ୍ଡିର ବିକଳ’ ନିବନ୍ଧ ଏକ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଦାନ । ଏହା ଉପରେ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବତ୍ର ଆଲୋଚନା ଆବଶ୍ୟକ । କଳାହାଣ୍ଡି ଓ ତାର ଲୋକମାନେ ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଲେଣି, କୌଣସି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ କଳକାରଖାନା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଦୁଃଖ ଦୂର ହେବାର ନାହିଁ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନର ଯେଉଁ ପ୍ରଣାଳୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ (ଯଥେଷ୍ଟ ପୂର୍ବରୁ) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାର ପ୍ରାସଙ୍ଗିକତା ତାତ୍ତ୍ୱିକାବରେ ଅନୁଭୂତ ହେଉଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା କଳାହାଣ୍ଡିର ସବୁଆଡ଼େ ଏକାପାଞ୍ଜରେ କୃଷିର ସମ୍ୟକ ଉନ୍ନତି ହେବ । କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପରେ ଚାରିଆଡ଼େ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ସମ୍ଭାବନା ବଢ଼ିଯିବ । କଳାହାଣ୍ଡି ପାଇଁ ଯଦି ଏହି ମଡେଲ୍ ବିକଶିତ ହେବ, ତାହା ହିଁ ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ ବିକାଶର ମଡେଲ୍ ହେବ, କାରଣ ଅଧିକାଂଶ ଓଡ଼ିଶା ମାନବମୂଳି ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାର ‘ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ମଡେଲ୍’ ଅଳ୍ପ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ମୁଷିମେୟ ଜନସଂଖ୍ୟା ପାଇଁ ସମ୍ମତା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ, କିନ୍ତୁ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାକୁ ତାହା ଅବହେଳିତ ଓ ଶୋଷିତ କରି ରଖୁବ । ଆଧୁନିକ ଶିଳ୍ପର କେତୋଟି ଦ୍ୱୀପ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ସମଗ୍ର ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କୁ ଏହା ପୃଥୁବୀର ଏକ ଦରିଦ୍ରତମ ଅଞ୍ଚଳରେ ପରିଣତ କରିବ । ଜଗଦୀଶ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ଲେଖାରେ ସମଗ୍ର କଳାହାଣ୍ଡିର ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ଏକ ଦିଗଦର୍ଶନ ରହିଛି । କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଣାଳୀ ସାଙ୍ଗରେ ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ଶକ୍ତି ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପର ବିକାଶ କରାଯାଇ ପାରିବ । ବୈକଳିକ ଜଳସେଚନ, ବୈକଳିକ ଶକ୍ତି ଓ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପର ସମନ୍ୱୟରେ ଏହି ‘କଳାହାଣ୍ଡି ମଡେଲ୍’ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇପାରିବ । ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କଳାହାଣ୍ଡିର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଞ୍ଚାୟତରେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି, ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାନ୍ତ ତଥା ଗ୍ରାମରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ତଥା କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର ଏପରି ଭାବରେ କଳାହାଣ୍ଡି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କୁ ସମନ୍ୱିତ ଭାବରେ କାମ କରିବାକୁ ହେବ । ଜଳସେଚନ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପର ସଂଯୋଗରେ ଗୋଟିଏ ଇଲାକା କିପରି ସଂପନ୍ନ ହୋଇପାରେ ତାହା ଜାଣିବା ପାଇଁ ତାମିଲନାଡୁର ‘ଇରୋଡ଼’ ଜିଲ୍ଲାର ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଦରକାର ।

ବଡ଼ ବଡ଼ କାରଖାନା ଓ ବିଶାଳକାୟ ଯୋଜନାର କଳ୍ପନାରେ ଅଭ୍ୟୁଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବା ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ବିଦ୍ୟୁତ ଯୋଜନାକୁ ହାଲୁକା ଓ ନିକୁଟ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି- ଏହି ଶିକ୍ଷାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ‘କ୍ଷୁଦ୍ର’ କହିଲେ ହାଲୁକା ନୁହେଁ, ଏହାର ଅର୍ଥ ସ୍ଥାନୀୟ । ସାରା ଦେଶ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଜୁଗା ଉତ୍ପାଦନ କାରଖାନା, ସାରା ଦେଶପାଇଁ ଗୋଟିଏ କୁକୁଡ଼ା ଫାର୍ମ, ସାରା ଦେଶ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ରକ୍ଷାଶାଳର କଳ୍ପନା

କରାଯାଇ । ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ, ଅତ୍ୟନ୍ତ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱାସ ହେବ । ବିଶ୍ୱାସକର୍ତ୍ତା ଯଦି ଉତ୍ପାଦନ ଯୋଗାଣର ଦକ୍ଷତାକୁ ବୃଦ୍ଧି ଦେଲେ କଣ ଆମ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀ ଏହି ରକ୍ଷନଶାଳା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପାରିବେ ? ଯଦି ଗୋଟିଏ ସହରରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଧରଣର ରକ୍ଷାଶାଳା ରହେ, ତାହେଲେ କଣ ସେମାନେ ଆନୟିତ ହେବେ ? ରକ୍ଷନଶାଳା ଗୋଟିଏ ହେଲେ ଏହି ବୃଦ୍ଧିବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀକୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟନ ମିଳି ପାରିବ କି ନାହିଁ ସହେତ ? ତେଣୁ ସେମାନେ ଚାହାନ୍ତି କ୍ଷୁଦ୍ର ରକ୍ଷନଶାଳା । ପ୍ରତି ପରିବାରରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରକ୍ଷନ ଶାଳା । ଠିକ୍ ସେହି ନ୍ୟାୟରେ ବିରାଟ ଓ କେନ୍ଦ୍ରିତ କାରଖାନାମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଜିନିଷ ଉତ୍ପାଦନ ହୁଏ କିମ୍ବା କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ, ତାହା ହୁଏତ ବୃଦ୍ଧିବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚିଯିବ, କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଜନଗଣଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ ନାହିଁ । ବୃଦ୍ଧିବାଦୀ ଶ୍ରେଣୀର ଗୋଟନ ବିଷୟକ ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ଯଦି ରକ୍ଷାଶାଳାର ବିକେନ୍ଦ୍ରିକରଣ ଦରକାର, ତାହେଲେ ଗରିବ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋରବସ୍ତ୍ର, ଜଳସେଚନ ବା କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଜଳ ଓ ବିଦ୍ୟୁତର ବିକେନ୍ଦ୍ରିକରଣ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କ୍ଷୁଦ୍ରଶିଳ୍ପର ପ୍ରସାର ଆବଶ୍ୟକ । ଅର୍ଥାତ୍, କ୍ଷୁଦ୍ର ହିଁ ବ୍ୟାପକ ଏବଂ ବିଶ୍ୱାସର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ସକୃତିତ ।

ରୋଜଗାର ବା କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ହିଁ ଲୋକଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ବିଶ୍ୱାସ ଆକାରର ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଉତ୍ପାଦନରେ କର୍ମନିଯୁକ୍ତି ସକୃତିତ ହେବାକୁ ଲୋକଙ୍କର କ୍ରୟଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ସକୃତିତ ହୁଏ । ଯେଉଁ ଦେଶର କ୍ରୟଶକ୍ତି ସକୃତିତ ହେବ, ସେ ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ଆପେ ଆପେ ସକୃତିତ ହେବ । ତେଣୁ ବଡ଼ କାରଖାନା, ବିଶ୍ୱାସ ଉତ୍ପାଦନ ଏସବୁ ହେଉଛି ଏକ ଗ୍ରାନ୍ତିମୂଳକ ଧାରଣା । ଭାରତର ଜନସଂଖ୍ୟାର ଅନୁପାତରେ ଦେଶର ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ବାସଗୃହ ଆଦିର ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ଚାହିଦା ଅତି ଅଳ୍ପ ଓ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ । କେଉଁ କେଉଁ ବର୍ଷ କୁରାକଟମାନଙ୍କର ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଚାହିଦା ଅଭାବରୁ ଗୋଦାମରେ ରହିଯାଏ । ପରବର୍ଷ ଉତ୍ପାଦନ କମାଇବାକୁ ହୁଏ ।

ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଚାର କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜାଣିହେବ ଯେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ପ୍ରାଥମିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ପାଇଁ ଦରକାରୀ ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନ ଚାହିଦା ଅଭାବରୁ ସୀମିତ ହୋଇଯାଇଛି । ରୋଜଗାର ନାହିଁ, ପେଟରେ ଭୋକ, ଦୋକାନରେ ତାଉଳ ଅଛି କିନ୍ତୁ ଚାହିଦା ନାହିଁ । ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିବ କିପରି ? ଅତଏବ, କର୍ମନିଯୁକ୍ତିକୁ ସକୃତିତ କରୁଥିବା ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଭାରତ ଭଳି ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନରେ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରିବ ନାହିଁ । ଉତ୍ପାଦନର ବିକେନ୍ଦ୍ରିତ ପ୍ରଣାଳୀ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ହାତରେ କ୍ରୟଶକ୍ତି ହେବ ଓ ଚାହିଦା ବଢ଼ାଇ ଉତ୍ପାଦନକୁ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ାଇବ । ବିକଳ ଅଧ୍ୟୟନର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗରେ ଯେଉଁ କେତେକ ବ୍ୟାପକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତର ଅବତାରଣା କରିବାକୁ ଆମେ ଚାହୁଁ, ତତ୍ତ୍ୱରୁ ଏହି ବିକେନ୍ଦ୍ରିକରଣର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଅନ୍ୟତମ ।

ଉତ୍ପାଦନର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ନୀତିକୁ ଆମେ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ଗାନ୍ଧୀବାଦର ସୀମା ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ କରିବାକୁ ଚାହୁଁନା । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ଦୁଇଟି ସର୍କୁଲ ନିର୍ଦ୍ଦାୟକ ମାପକାରୀ ରୂପେ ଧରାଯିବ : (କ) ଏପରି କୌଣସି ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ଆମେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୋହୁଁ, ଯାହା ପାଇବା ପାଇଁ ମୁଦ୍ରାକୋଷ (IMF) କିମ୍ବା ଗେଟ୍ (GATT) ର ସର୍ତ୍ତାବଳୀ ମାନିବାକୁ ପଡ଼ିବ; (ଖ) ଯେଉଁସବୁ ପ୍ରୟୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟାର ପ୍ରୟୋଗ ଦ୍ଵାରା କର୍ମନିୟୁକ୍ତିର ପରିସର ସଙ୍କୁଚିତ ହେଉଛି, ତାହା ମଧ୍ୟ ଆମ ପାଇଁ ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ନୁହେଁ ।

ଏ ଦୁଇଟି ସର୍କୁଲ ମାନିବା ପରେ ଆମେ ସବୁ ରକମର ପ୍ରୟୋଗ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବୁ । ହସ୍ତତନ୍ତରେ ଖଦୀସୂତା ବଦଳରେ ମିଲସୂତା ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ଆମେ ଆପଣି କରିବୁ ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ ଯଦି ନିଜ ବୁଦ୍ଧିରେ ବସ୍ତ୍ର, ଟ୍ରକ୍, ବନ୍ଧୁକ ଓ ଟେଲିଫୋନ୍ ନିର୍ମାଣ କରୁଛନ୍ତି, ତାହେଲେ ଏ ଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର ଯଥାସ୍ଥାନରେ ରହିବ ।

ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି କେନ୍ଦ୍ରିତ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀ ଉପରେ ଜୋର ଦେବା ଫଳରେ ଗୋଟିଏ ଆଡ଼େ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର, ଗୃହ ଇତ୍ୟାଦିର ଉତ୍ପାଦନ ସଙ୍କୁଚିତ ହୋଇଛି, ତ' ଅନ୍ୟ ଆଡ଼େ ବିଳାସବ୍ୟସନର ବସ୍ତୁ ବା ଉପଭୋଗାବାଦୀ ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନ ବଢ଼ିଛି, କାରଣ କେନ୍ଦ୍ରିତ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରଣାଳୀରେ କ୍ରୟଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରିତ ହୋଇଛି । ଧନୀ ତଥା ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟବିର ଶ୍ରେଣୀ ପାଖରେ ଥିବା ଅଧିକ ଶକ୍ତିର ଫାଇଦା ଉଠାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣପତିମାନେ ମୋଟରଗାଡ଼ି, ଶାନତାପ ଯନ୍ତ୍ର, ପଞ୍ଚତାରକା ହୋଟେଲ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ କଳକବ୍‌ଜାର ବଜାର ଖୋଲି ଦେଇଛନ୍ତି । ଅନେକ ଜିନିଷ ବିଦେଶରୁ ମଗାଯାଉଛି ବା ସେ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଓ କମ୍ପାନୀ ମଧ୍ୟ ବାହାରୁ ଆସୁଛି । ଏହା ଫଳରେ ବିଦେଶୀ ରଣଭାର ବଢ଼ିଛି ଓ ରଣ ଦେଉଥିବା ଦେଶମାନେ ଆମର ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସଂଚାଳିତ କରୁଛନ୍ତି ।

ଏହି ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ଯେଉଁ ବାଟ ଅଛି, ତାହାକୁ କେତେଲୋକ 'ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ' ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ପାରନ୍ତି, କେତେ ଲୋକ ଏହାକୁ 'ମାଓବାଦୀ' ମଧ୍ୟ କହି ପାରନ୍ତି । କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଚୀନ ପ୍ରାୟ ୪୦ ବର୍ଷ ଧରି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ମୋଟରଗାଡ଼ି, ପାଞ୍ଚତାରକା ଜୀବନସ୍ତର, ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ ସଉକିନିଆ କପଡ଼ା- ଏ ସବୁକୁ ପୁରାପୁରି ନିଷିଦ୍ଧ କରି ଦେଇଥିଲା । ଫଳରେ ବିଳାସବ୍ୟସନର ବସ୍ତୁ କିଣିବା ପାଇଁ କିମ୍ବା ବିକିବା ପାଇଁ ଚୀନର ପଇସାଟିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଲା ନାହିଁ । ମନ୍ତ୍ରୀ, ଅଫିସର, ଲେଖକ, କଳାକାର କେହି ମଧ୍ୟ ବିଳାସୀ ଜୀବନ ବିତାଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ସବୁ ପଇସା ଚୀନର ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ଗୁଡ଼ିକର ପୂରଣ ପାଇଁ ଓ ଲୋକଙ୍କର ହାତରେ କ୍ରୟଶକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ନିୟୋଜିତ ହେଲା । ଏହି ସାହସିକ କାର୍ଯ୍ୟର ସୁଫଳ ଏହା ହେଲା ଯେ ଚୀନର ପିଠି ଉପରେ ପର୍ବତ ପ୍ରମାଣର ବିଦେଶୀ ରଣବୋଧ ନାହିଁ ।

ଅନେକ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ କହୁଛନ୍ତି ବା ଲେଖୁଛନ୍ତି ଯେ ଚୀନ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ପାଇଁ ଦ୍ଵାରା ଖୋଲି ଦେଇଛି, ତେଣୁ ଆମେ କାହିଁକି ସେପରି କରିବା ନାହିଁ ? ଏପରି ଯୁକ୍ତି କରୁଥିବା ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀମାନଙ୍କୁ ମହାମୁଖ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ପରିଗଣିତ କରିବାକୁ ହେବ । କାରଣ ସେମାନେ ଚୀନର ବିକାଶ ପଥଟିର ଅସଲ କଥାଟି ଛାଡ଼ି ଦେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଏକ ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି କରୁଛନ୍ତି ।

ବିଦେଶୀ ରଣଭାର ବିକଳ, ଅର୍ଥାତ୍ ରଣଭାର ବଢ଼ି ଚାଲିଥିବାର ସଙ୍କଟରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ ହେଉଛି ଉପରୋକ୍ତାବାଦକୁ ଭାରତର ଅର୍ଥବ୍ୟବସ୍ଥାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବହିଷ୍କୃତ କରିବା । କେବଳ ପେଟ୍ରୋଲ ଆମଦାନୀ ପାଇଁ ୧୬ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଅଧିକ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଦରକାର ହେଉଛି । ଏହାକୁ ପୂରାପୂରି ବନ୍ଦ କରିଦେବା ବିକଳ ଗଡ଼ିବାର ପ୍ରଥମ ସ୍ଵପ୍ନ ହେବା ଉଚିତ । ଦେଶ ଭିତରେ ଯେତିକି ପେଟ୍ରୋଲ ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଛି ସେତିକିରେ ଆମକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହିବାକୁ ହେବ । ମନ ମୋହନ ସିଂଙ୍କର ଅର୍ଥନୀତି ଆମର ଆର୍ଥିକ ସଙ୍କଟକୁ କମେଇବା ପରିବର୍ତ୍ତେ ଅଧିକ ଶୋଚନୀୟ କରିଦେଇଛି । ଏହାର ତଥ୍ୟ ଦୂରଦର୍ଶନରୁ ଜାଣିହୁଏ ନାହିଁ । ଖବରକାଗଜରେ ଏହା ଆର୍ଥିକ-ସମୀକ୍ଷା ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଥିବାରୁ ସାଧାରଣ ପାଠକ ଏଥପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଗତ ଜୁନ୍ ମାସର ବିଭିନ୍ନ ଇଂରାଜୀ ଦୈନିକ ଖବର କାରଖାନାମଙ୍କରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କର ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ତଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଏକ ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ବାଦ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ୨୬ ଜୁନ୍ ୧୯୯୩ର ‘ଟେଲିଗ୍ରାଫ୍’ ଖବରକାଗଜରୁ ଆମେ ଏହି ହିସାବକୁ ଉଦ୍ଧୃତ କରୁଛୁ । ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ସଦ୍ୟ ସର୍ବେକ୍ଷଣରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ତାତ୍କାଳିକ ଭାବରେ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରାର ସଙ୍କଟ ନାହିଁ, କାରଣ ପ୍ରାୟ ୧୬,୦୦ କୋଟି ଡଲାର ଆମ ପାଖରେ ଗଚ୍ଛିତ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏହା କ୍ଷୀପ୍ର ସରିଯିବ, କାରଣ ରଣ ପରିଶୋଧର ବାର୍ଷିକ ଦେୟର ପରିମାଣ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ବିଦେଶୀ ରଣସୂତ୍ରରେ ଆମକୁ ୧୯୯୨-୯୩ରେ ୧୧,୧୩୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ମିଳିଛି, କିନ୍ତୁ ଆମ ହାତକୁ କେବଳ ୨,୩୩୯ କୋଟି ଟଙ୍କା ଆସିଛି । ବାକି ସବୁ ଟଙ୍କା ରଣ ପରିଶୋଧର କିଛି ବାବଦରେ କଟିଗଲା । ଅର୍ଥାତ୍ ଆମ ନାଁରେ ୧୧ ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର ଲେଖା ହେଲା, କିନ୍ତୁ କେବଳ ୨୩ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ଆମକୁ ମିଳିଲା । ୮୮ ପ୍ରତିଶତ ରଣ କେବଳ ପରିଶୋଧ କିଛି ଶୁଦ୍ଧାଭବାରେ ଚାଲିଯାଉଛି । ୧୯୮୮-୮୯ରେ ଆମର ବିଦେଶୀ ରଣ ପରିମାଣ ସମଗ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଉତ୍ପାଦନର ୧୯.୬ ପ୍ରତିଶତ ଥିଲା । ୧୯୯୨-୯୩ରେ ତାହା ୨୬.୩ ପ୍ରତିଶତକୁ ବଢ଼ିଯାଇଛି ।

ଏହି ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ ଦାୟୀ ହେଉଛନ୍ତି ଭାରତର ଧନୀ ତଥା ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟବିର ଶ୍ରେଣୀର ୧୦-୧୨ କୋଟି ଲୋକ ଏବଂ ତାଙ୍କର ଉପରୋକ୍ତାବାଦ । ତାଙ୍କର ଉପରୋକ୍ତାବାଦୀ ସଭଳ ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଦେଶ ଦେବାନିଆ ହୋଇସାରିଛି, ଓ ଏକ ନୂତନ ପରାଧୀନତାର ପାଶରେ

ପଡ଼ିଛି । ତେଣୁ ଉପଚୋକ୍ରାବାଦକୁ ମୂଳପୋଇ କରିବା ପାଇଁ ଆପଣ କାହିଁକି ହେବ ? ବରଂ ବିକଳ ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ଏହାହିଁ ପ୍ରଥମ ମନ୍ତ୍ର ହେବ ।

ପେଟ୍ରୋଲ ଏବଂ ବିକାସ ସାମଗ୍ରୀର ଆମଦାନୀ ଉପରେ କଟକଣା ଲଗାଇବା ଫଳରେ ବିଦେଶୀ ଗଣର ତାର ଗୁଣାତ୍ମକ ଭାବରେ ହ୍ରାସ ପାଇବ । କିନ୍ତୁ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଦୂର ହୋଇଯିବ ନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସଂକଳ୍ପର ଯେଉଁ ଦୃଢ଼ତା ଆସିବ ତାହା ବଜରରେ ପୁଞ୍ଜି ନିର୍ମାଣ ଓ ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ସଂଗ୍ରହର ବହୁତ ବାଟ ଫିଟିଯିବ । ବୋଫର୍ସ ମାମଲାରୁ ଏହା ଅନୁମେୟ ଯେ ଭାରତର ଅସାଧୁ ରାଜନେତା ଓ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ବହୁଦିନରୁ ବିଦେଶୀ ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କରେ ଧନ ସାଇତି ରଖୁଛନ୍ତି । ଏଗୁଡ଼ିକର ମୋଟ ପରିମାଣ ହିସାବ କଲେ ପରାର୍ଥ ଅର୍ଜୁନରେ ଗଣତି ହେବ । ଗୋଟିଏ ଲୋକପ୍ରିୟ ସଂକଳ୍ପବଦ୍ଧ ସରକାର ଚାହିଁଲେ ଏହାର ଏକ ବଡ଼ ଅଂଶ ଦେଶକୁ ଫେରାଇ ଆଣିପାରିବ । ଅନ୍ୟତଃ ସେଇ ବାଟରେ ଚାଲି ଯାଉଥିବା ଭାରତର ବିଦେଶୀ ମୁଦ୍ରା ଭାରତରେ ହିଁ ରହିବ ।

ବିକଳର ଏକ ପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ବା ଟିକିନିଷ୍ଟ ଚିତ୍ର ଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ହୋଇପାରେ । ତାହାର ଅଧ୍ୟୟନ ହେବା ସରକାର ମଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାବେଳେ ସେଗୁଡ଼ିକ ନିଶ୍ଚୟ ବଦଳିଯିବ, କେବଳ ମୋଟା ବା ମୌଳିକ ସୂତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ରହିବ । କାର୍ଲମାର୍କ୍ସ ମଧ୍ୟ ସାମ୍ୟବାଦୀ ବିକଳର ଟିକିନିଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ଦେଇ ନ ଥିଲେ । ଦୁଇ ଡିନିଟା ସୂତ୍ରକୁ ମୁକଦୁଆ କରି ସାମ୍ୟବାଦୀ ସରକାରମାନେ ତାଙ୍କର ବିକଳ ଗଢ଼ିଲେ । ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସମ୍ପତ୍ତିର ଉଲ୍ଲେଖ, ଶ୍ରେଣୀବିହୀନ ସାମାଜିକ ଜାଣି ଓ ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟକରଣ- ଏସବୁ ଥିଲା ସାମ୍ୟବାଦୀ ବିକଳର ସୂତ୍ର । ଏହି ସୂତ୍ରକୁ ଧରି ରକ୍ଷରେ ସରକାରୀ ଫାର୍ମ ଡିଆରି ହେଲା । ଚୀନରେ କମ୍ୟୁନ୍ ଗଢ଼ା ହେଲା ।

ସେହିପରି ଭାବରେ ଉପରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିବା ଚାରୋଟି ସୂତ୍ରକୁ ନିଆଯାଉ । ଜଳସେଚନର ବିକଳ; ଶକ୍ତିର ବିକଳ; ଉପଚୋକ୍ରାବାଦର ବିକଳ; ଓ ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ । ଏହି ଚାରୋଟି ସୂତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଏକ ନୂଆ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଢ଼ାଯାଇ ପାରିବ । ଏହି ଚାରିଟି କଥାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା ସମୟରେ ବହୁତ ଅନ୍ୟ କଥା ଆପେ ଆପେ ମନକୁ ଆସିବ । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, କୃଷି, ମନୋରଞ୍ଜନ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଆଦି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିକଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ପାରିବ ।